беларуская газэта. Заснаваная ў 1906 г. у Вільні. Адноўленая тамсама ў 1991 г. як штомесячнік. З 1 сакавіка 1996 г. выходзіць у Менску штотыднёва

НАША НІВА

№ 2 (40)
14 сакавіка 1996 г.
чацьвер

КУЛЬТУРА, ПАЛІТЫКА

ТЭЛЕПРАГРАМА

БІРЖА ПРАЦЫ

15 сакавіка — Дзень Канстытуцыі

Рэдакцыйны артыкул "Асноўны Закон як супрацiў рэакцыі" чытайце на старонцы 2

СТВАРАЮЦЦА КАМІТЭТЫ БЕЛАРУСКІХ ГРАМАДЗЯНАЎ

Людзі, якія маюць патрыятычныя пачуцьці да Беларусі і ня хочуць зноў стаць грамадзянамі якога-небудзь саюзу альбо Расеі, павінны сёньня аб'ядноўвацца ў камітэты грамадзянаў і выступіць у абарону незалежнасьці, Канстытуцыі і законнасьці, - лічыць каардынатар новай грамадзкай ініцыятывы Віктар Івашкевіч у інтэрвію нашай газэце.

Старонка 2

■ СВОЙ ЖАНР

З ЖЫЦЬЦЯ ПРЫВАТНАГА ЧАЛАВЕКА

"Наша Ніва" зь першага нумару друкуе дзёньнікі, лісты ды нататкі прыватных людзей. Навіны і думкі, пераказаныя ў эпісталярным жанры нашымі аўтарамі зь Беларусі ды розных краінаў сьвету. Сынтэз газэтнай інфармацыі з прыватнай перапіскай ды мастацкай літаратурай. Гэтым разам нам пішуць з Койданава, Вільні, Горадні ды Нью-Ёрку.

Старонкі 4 і 8

РЭПАРТАЖ

Рэспубліка Цыганія

Здымак Анатоля Клешчука

Пра жыцьцё і ўспаміны беларускіх цыганаў з Друі — у рэпартажы Славаміра Адамовіча.

Пасьля знаёмства з цыганскім побытам і норавамі журналіст робіць высноўу: "Друйская рэспубліка Цыганія будзе жыць, гэта як піць даць. Бо егоныя грамадзяне гонар маюць не згінацца па драбязу, кінутую "на прыбытак" іншымі. Друйская Рэспубліка Цыганія будзе жыць нават тады, калі згіне з вачэй цыганская Рэспубліка Беларусь".

Старонкі 10-11

Кожны паляк з майго пакаленьня вучыў у школе, што ПНР мае трох суседзяў: СССР, ГДР і Чэхаславаччыну. Сёньня ніводная з гэтых дзяржаваў не йснуе, як не йснуе і ПНР. Дэмакратычныя працэсы ў Расеі далі надзею самой Расеі і ўсяму сьвету, у тым ліку і Польшчы. Сёньня будучыня дэмакратыі ў Расеі пад пытаньнем. Вяртаюцца вялікарасейскі нацыяналізм ды панслаўянскія лёзунгі. Збліжэньне Беларусі з Масквой, ягорух у накірунку дыктатуры і рэсаветызацыі — небясьпечны сцэнар і для самой Расеі.

Вядомы польскі інтэлектуал, галоўны рэдактар "Gazety Wyborczej" Адам Міхнік разважае пра тое, што адбываецца ў нашай частцы Эўропы:

Старонка 5

■ СПОРТ

БАЛТЫЙСКА-ЧАРНАМОРСКІ ЗЬВЯЗ. ХАКЕЙНЫ

Скончыўся першы чэмпіянат Усходне-Эўрапейскае Хакейнае Лігі. Першым чэмпіёнам УЭХЛ стаў гарадзенскі "Нёман", які зарабіў сабе гэты тытул ва ўпартай барацьбе з рыскім "Юніёрсам".

Ідэя стварыць УЭХЛ належала беларускім спартоўцам. Першапачаткова Лігу складалі клюбы Беларусі, Украіны, Літвы, Латвіі, Эстоніі. Разглядалі магчымасьць свайго ўдзелу каманды з Польшчы. Але з розных прычынаў, найперш фінансавых, турнір да канца дагулялі каманды Беларусі, Літвы, Латвіі і Украіны.

Пра гэта - на стар. 6

БЕЛАРУСЬ - РАСЕЯ

Хто каму вінаваты?

У канцы лютага ў Маскве прэзыдэнты Беларусі і Расеі падпісалі Пагадненьне аб урэгуляваньні прэтэнзіяў фінансавага характару. Са словаў расейскага прэзыдэнта, гэты дакумант накіраваны на інтэграцыю Беларусі й Расеі ва ўсіх сфэрах супрацоўніцтва. "З гэтага моманту ніхто нікому не вінаваты", — заявіў Б.Ельцын.

Розум людзей, якія ня вераць ва ўласныя сілы, спараджае містычнае ўяўленьне пра рэчаіснасьць. Чалавек спрабуе схавацца за гэтым уяўленьнем, каб апраўдаць сваю непаўнавартасьць, нyздатнасьць да нармальнага жыцьця, сваю беднасьць. Звычайна такі самападман каштуе дорага. І чалавека, які прыкідваўся нyздатным і бедным, ужо ніхто навокал не назаве нармальным. Занадта дорага для Беларусі можа каштаваць міт пра нyздатнасьць заплаціць даўгі Ўсходу.

Праз усе сродкі інфармацыі прэзыдэнт Лукашэнка, надрываючы голас, заклікае беларусаў укленчыць перад братняй Расеяй, якая нам "усё дарус". Бо калі не дарус, то нам, беларусам, канец. Маўляў, Беларусь ні на што ня здатная сама, а ўтрымваць яе можа адно Расея. За гэта, калі нам "даруюць", мы павінны прасякнуцца бязьмежнаю ўдзячнасьцю да старэйшага брата, гатовага пакласьці нас у кішэню і, вядома, да таварыша Лукашэнкі пэрсанальна. Дзеля гэтага ўсе прэзыдэнцкія СМІ пяюць рэфрэнам: доўг, пазыка, доўг... Мільярд з гакам даляраў (1,2-1,3 млрд.) Беларусь вінаватая Расеі! У слухача, чытача, гледача павінна зашкаліць у мазгах ад такіх лічбаў.

Колькі Расея вінаватая Беларусі рэальна, ня ведае сёньня ня толькі напалоханы А.Лукашэнкам "электарат", але, бадай, і ніводзін з эканамістаў. Ні перад кім ня ставілася такое пытаньне. Бо яно разбурае стары міт пра нашу несамастойнасьць, нyздатнасьць і беднасьць.

Я кажу не пра тыя няcплочаныя даўгі гісторыі, калі ўсходняя маскоўская дэспатыя стагодзьдзямі вынішчала ўсё жывое ў Беларусі, бязьлітасна рабуючы некалі заможны край. Я кажу не пра тыя незьлічоныя скарбы, якія без абмежаваньняў цягнулі ад нас барбары-пераможцы пасьля 1795, 1812, 1831, 1863... Я кажу не пра тыя музэі, бібліятэкі, архівы, якія не вярнуліся да нас з Усходу пасьля куламесы XX ст. Я кажу не пра скарбы з каштоўных мэталаў, якія яшчэ ад царскіх часоў мэтанакіравана вывозіліся ў Расею і складваліся ў той самы залаты запас СССР, адкуль пасьля СССР мы не атрымалі нічога. Я кажу пра сёньняшні доўг сёньняшняй Расеі перад сёньняшняй Беларусяй.

Працяг на старонцы 3

■ ГАСПАДАРКА

... І ПІВА ТАКСАМА

Некаторыя тэндэнцыі ў разьвіцьці сусьветнага рынку алькагольных напояў

У трох заходнеэўрапейскіх краінах - Нямеччыне, Вялікабрытаніі й Гішпаніі - лішак магутнасьцяў на броварах ацэньваецца ў 3 млрд. літраў, што складае 15 працэнтаў усёй эўрапейскай вытворчасьці піва. Разам з тым рынкі піва азіяцкіх і лацінаамэрыканскіх краінаў хутка разьвіваюцца.

Апошнім часам на сусьветным рынку алькагольных напояў адбываюцца істотныя зьмены. У канкурэнтнае змаганьне за месца на рынку ўключыліся новыя ўдзельнікі, зьмяніліся асартымэнт і рэгіянальная структура вытворчасьці, заўважна павялічыўся зьнешнегандлёвы зварот, у тым ліку і з краінамі былога Савецкага Саюзу.

Старонка 12

Інфарматар

12 газэтных палосаў патрэбнае інфармацыі

- *Тэлевізійныя праграмы: ад пятніцы да пятніцы.*
- *TV-Sat. Анатацыі вядомых каналаў спадарожнікавага TV.*
- *Радыё: Свабода, Голас Амэрыкі, Французскае, Нямецкая Хваля, Ватыкан, Бі-Бі-Сі, Польскае, 101'2 FM.*
- *Новыя кнігі. Кніга-поштай. Навіны ад беларускіх выдавецтваў.*
- *Кіно, відэа, тэатры, музэі, выставы, канцэрты.*
- *Рынак. Кошты. Тавары.*
- *Біржа працы. Дзясяткі новых вакансіяў.*
- *Транспарт. Расклад руху.*
- *Адукацыя. Паехалі вучыцца за мяжу!*
- *Адпачынак: гульні, тэсты, забавы.*

15 сакавіка — Дзень Канстытуцыі

АД РЭДАКЦЫІ

Асноўны Закон як супрацiў рэакцыі

Руцінныя справы пакідаюць грунтоўны сьлед. У сухіх радках, напісаных часам бяссоннаю ноччу, зьмяшчаецца прыхаваная сіла. Усе канстытуцыйныя акты, калі-небудзь прынятыя ў Беларусі, непасрэдна ўплывалі на разьвіцьцё палітычных, сацыяльных, культурных працэсаў нашага краю.

Статуты Вялікага Княства Літоўскага былі створаны самімі абставінамі: народы Княства ня мелі рымскае мінуўшчыны, і прынесенае сюды выдатна кадыфікаванае рымскае права дзейнічала ня ў поўным аб'ёме, а тутэйшыя

звычаёвыя нормы ўжо не маглі рэгуляваць усе праявы сацыяльна разгалінаванага жыцьця Княства. Статуты XVI ст. сталіся зьяваю агульнаэўрапейскае значнасьці, але яны былі адначасова платаю за барбарскую мінуўшчыну славянскіх і балцкіх плямёнаў, што сфармавалі народ Беларусі. Статуты былі сынкрэтычнымі дакумантамі, аб'ядноўваючы ў сябе тагачасныя грамадзянскі ды крымінальны кодэксы, яны вызначалі фундамэнтальныя прынцыпы дзейнасьці дзяржаўнае сыстэмы канстытуцыйнае манархіі Вялікага Княства. Таму Статуты — гэта Канстытуцыі старажытнай Беларусі. Яны ня выратавалі Вялікае Княства ад заняпаду, але заставаліся фактарам уплыву на ўнутрыпалітычную сытуацыю ў Беларусі нават за расейскай акупацыяй — пасьля падзелаў Рэчы Паспалітае была спынена, таму што ўвесь унутраны лад жыцьця беларускага грамадзтва грунтаваўся на гэтым юрыдычным акце. Такія рэчы імгненна зьмяніць немагчыма. Статут заставаўся дзейснаю юрыдычнаю нормаю, сымбалем грамадзкіх свабодаў і дзяржаўнае незалежнасьці. Урэшце і ён патрапіў пад рэпрэсіі. Пасьля паўстаньня 1831 г. адною зь мераў этнічнай і прававой прафіляктыкі з боку акупацыйных уладаў стала адмена дзейнасьці нормаў Статуту 1588 г. не была спынена...

Калі дэпутаты ад Вялікага Княства 3 траўня 1791 г. прагаласавалі ў Варшаве за Канстытуцыю Рэчы Паспалітай, яны гэтым самым прагаласавалі за першую ў Эўропе й другую ў сьвеце (пасьля амэрыканскай) Канстытуцыю Новага часу. Гэтыя акты называліся ўжо ўласна Канстытуцыямі. Нягледзячы на залішне цэнтралісцкія прынцыпы, Канстытуцыя 3 траўня давала грамадзянам дзяржавы нечуваныя раней правы й гарантыі, умацоўвала дзяржаўнасьць. Вось чаму рэпрэсыўны мэханізм спрацаваў вельмі хутка — вынікам карных акцыяў стаўся другі падзел Рэчы Паспалітай. І тут канстытуцыйныя лёзунгі — лёзунгі супраціву рэакцыі.

Найноўшай гісторыі Беларусі якраз бракавала канстытуцыйных зьяў. БНР, пасьпеўшы атрымаць нейкае міжнароднае прызнаньне, але не пасьпеўшы прыняць Канстытуцыю, ня спраўдзілася. Устаўныя граматы БНР былі дэклярацыямі пра намеры, але яны не ўвасобіліся ў юрыдычную плоць. Ад БНР засталіся некаторыя дакументы, успаміны, дзёньнікі. БНР, не атрымаўшы Канстытуцыі, засталася амаль легендай.

Савецкая юрыдычная сыстэма нават не апэравала такім паняцьцем як Канстытуцыйнае права, прадметам прававога рэгуляваньня якога зьяўляюцца прынцыпы арганізацыі й парадак дзейнасьці ўстановаў дзяржаўнае ўлады, прававы стан грамадзян і іхняя ўзаемадачыненьні зь дзяржавай. Асноўная крыніца Канстытуцыйнага права — Канстытуцыя, нормы якой маюць найвышэйшую юрыдычную сілу ў адносінах да ўсіх іншых крыніцаў права: парляманцкіх законаў, актаў выканаўчых органаў дзяржаўнае ўлады, судовых прэцэдэнтаў ды звычаяў. Савецкая юрыдычная сыстэма ўсё зьмешвала ў Дзяржаўнае права, якое зьяўлялася сукупнасьцю нормаў, што юрыдычна замацоўвалі ролю КПСС як ядра палітычнае і эканамічнае сыстэмы грамадзтва. Роля Канстытуцыі ў такіх умовах — фікцыя.

15 сакавіка 1994 г. Беларусь атрымала Канстытуцыю. Гэты дакумант унутрана супярэчлівы. Апроч іншага, з Прэамбулы Канстытуцыі была выкінутая тэза пра спадкаемнасьць традыцыяў дзяржаўнасьці ад ВКЛ і БНР, што справакавала напады на беларускую дзяржаўнасьць. Але дзяржава набыла юрыдычны каркас. Двухсоттысячны наклад Канстытуцыі стаў бэстсэлерам беларускага кніжнага рынку. Што б ні здарылася ў бліжэйшыя пару гадоў, нам ёсьць да чаго апэляваць, на што спасылацца. Пры самым найгоршым сцэнары мы скажам: "Вось паглядзіце: яны парушылі Канстытуцыю, дзе сьцьвярджаюцца незалежнасьць і законнасьць"! Адэпты сёньняшняга рэжыму менавіта гэтаму пункту ня здольныя будуць запярэчыць, а легітымна зьмяніць Канстытуцыю яны ня змогуць.

У сучасным інфармацыйным грамадзтве кадыфікаваныя фундамэнтальныя нормы набываюць асаблівую значнасьць і аўтарытэт у сувязі з уцягваньнем у грамадзкі працэс усё большых масаў людзей зь іх разнастайнымі інтарэсамі. У беларускай гісторыі пісанае права заўжды мела большую гістарычную сілу, чым на гэта маглі разьлічваць стваральнікі канстытуцыйных актаў.

Мы застаемся з Канстытуцыяй.

Алег Дзярновіч

"МЫ КІНУЛІ КЛІЧ І ПАДНЯЛІ СЬЦЯГ"

Створаюцца камітэты беларускіх грамадзянаў

На пачатку сакавіка газэты паведамілі пра стварэньне Камітэту беларускіх грамадзянаў. Гэты факт для "Нашай Нівы" камэнтуе кардынатар ініцыятывы Віктар Івашкевіч:

– Мы не стварылі Камітэт. Мы выступілі з ініцыятывай стварэньня камітэтаў беларускіх грамадзянаў па Беларусі і далі кантактны тэлефон. Мы маем намер не ўзначальваць гэты рух, а выступіць апэратарамі гэтай ініцыятывы, каб дапамагчы тым людзям, якія будуць званіць нам, зьвязацца паміж сабою. Збольшага мы толькі кінулі кліч і паднялі сьцяг.

Ідэя камітэтаў грамадзянаў вядомая ў сьвеце і ў былых савецкіх рэспубліках. У Беларусі ініцыятарам яе стаў наш навуковы цэнтар "Беларуская Пэрспэктыва". Сам гэты цэнтар ствараўся ва ўмовах стбільнасьці існаваньня незалежнай дзяржавы, і нашай задачай было напоўніць гэтую, на першы погляд, трывалую форму, "абалонку", прагрэсыўным дэмакратычным зьместам. Праз адукацыю кадраў. Але калі мы даведаліся пра тыя пагадненьні, якія заключыў прэзыдэнт Лукашэнка з прэзыдэнтам Ельцыным, у нас узьнікла трывога наконт таго, што сама гэтая "абалонка" можа зьнікнуць. І тады мы выйшлі з ініцыятывай стварэньня камітэтаў беларускіх грамадзянаў.

Наша арганізацыя, "Беларуская Пэрспэктыва", ад пачатку не партыйная ці надпартыйная і непасрэдна не палітычная. Мы ня ўдзельнічаем у выбарах. Таму менавіта наша арганізацыя павінна была выступіць з такой ініцыятывай. Бо ў такія камітэты могуць прыйсьці ўсе, хто за незалежную дзяржаву, няхай кожны зь іх бачыць зьмест гэтай дзяржавы па-свойму. Гэта могуць быць і камуністы, якія выступаюць супраць прыдушваньня беларускае мовы, і прадстаўнікі Грамадзянскае партыі, і БНФ, і проста людзі, якія ня хочуць уваходзіць ні ў якія палітычныя арганізацыі і наагул займацца палітыкай. Мы не зьбіраемся ствараць канкурэнцыю палітычным партыям, а дзейнічаем як агульнаграмадзянскі клюб або цэнтар, куды запрашаюцца людзі самых розных поглядаў, для якіх ёсьць пэўныя аксыёмы, што не патрабуюць доказаў: неабходна незалежная дзяржава, неабходна дэмакратыя, неабходна рынкавая эканоміка. Гэтага дастаткова.

Камітэты павінныя выканаць канкрэтную і, у пэўным сэнсе, кароткатэрміновую задачу – адстаяць існаваньне незалежнай Беларусі як суб'екта міжнароднага права. База для камітэтаў – Закон аб грамадзянстве. Людзі павінны аб'яднацца дзеля таго, каб іх грамадзянства не было зноў заменена нейкім расейскім ці эсэсэсэраўскім.

Чаму задача кароткатэрміновая? Таму што галоўнае пытаньне, на нашу думку, вырашыцца да канца гэтага году. Пасьля гэтага людзі могуць альбо зноў цалкам адыйсьці ад палітыкі, ці разыйсьціся хоць бы па супрацьлеглых партыях. Мэта – захаваньне "абалонкі" незалежнае Беларусі, а дыскусіі наконт таго, чым яна будзе напоўненая, будуць, натуральна, працягвацца.

У кожнай мясцовасьці мы спадзяемся на ўдзел мясцовых краязнаўцаў, паэтаў, фалькльорных гуртоў, якія чэрпаюць ідэі для сваё творчасьці з гэтай зямлі. Іхны ўдзел павінен даць эмацыйны патрыятычны імпульс нашаму руху. Зь іншага боку, калі чалавек лічыць, што павінна быць незалежная Беларусь, але зь сёньняшнім гербам, зь сёньняшнім сьцягам і з расейскаю моваю, толькі ня трэба далучацца да Расеі, – зь ім трэба супрацоўнічаць.

Камітэты павінны ўвабраць у сябе ўсіх ад бомжа да мільянэра, ад чыноўніка саўміну да майстра на заводзе. Адзінае, што іх тут аб'ядноўвае – яны ўсе хочуць застацца грамадзянамі Рэспублікі Беларусі. Кожны з сваімі, можа, нават супрацьлеглымі меркаваньнямі. Іх трэба згуртаваць і скіраваць на дзеяньне ў імя абароны незалежнасьці. Канкрэтная сытуацыя – згаданая дэклярацыя нейкай аб'яднанай дзяржавы, "единение", як прэзыдэнт Лукашэнка сказаў... Вось супраць гэтага "единения".

Практычная задача – у выпадку рэфэрэндуму наконт далучэньня да Расеі – зрабіць максымальна, каб вынікі гэтага рэфэрэндуму былі на карысьць незалежнае Беларусі. Накірункі дзеяньня – пашырэньне агітацыйных матэрыялаў (праз суседзяў, супрацоўнікаў, радню...) і газэтаў, якія выступаюць зь дзяржаўніцкіх пазыцыяў. З улікам таго, што падчас рэфэрэндуму будуць пераважаць дзяржаўныя сродкі інфармацыі – з агітацыяй за адваротнае, трэба будзе прабіць гэтую інфармацыйную блякаду, каб чым болей людзей дачуліся, што ёсьць іншае меркаваньне. Яшчэ адзін накірунак – ціск на дэпутатаў сёньняшняга ВС з тым, каб яны не ратыфікавалі пагадненьні, накіраваныя на ліквідацыю незалежнае Беларусі. У выпадку, калі насуперак рашэньню ВС прэзыдэнт захоча адміністратыўна такую ліквідацыю ажыцьцявіць, – выступіць абаронцамі гэтага ВС ад яго трывіяльнага разгону. Як вядома, сілавыя структуры – на баку прэзыдэнта, і Вярхоўны Савет у процістаяньні з прэзыдэнтам у справе незалежнасьці можа атрымаць толькі грамадзкую падтрымку.

Істотна ўжо тое, што нашы камітэты прадэманструюць міжнароднай супольнасьці і самой Маскве, што далёка ня ўсе беларусы гатовыя зноў пайсьці ў ярмо, на задворкі імпэрыі.

Можна, вядома, сказаць; а што мы можам? Можам, калі ня хочам пасьля шукаць сабе апраўданьні перад дзецьмі і перад уласным сумленьнем.

Усіх, каго хвалюе захаваньне беларускай дзяржаўнасьці і беларускага грамадзянства і хто хоча далучыцца да нашай ініцыятывы, мы запрашаем зьвяртацца да мяне ці да Мікульскай Дзіяны (яна загадчыца канцылярыі цэнтру "Беларуская Пэрспэктыва"). Можна таксама зьвяртацца ў Аргкамітэт сьвяткаваньня 25 Сакавіка па тэлефон: 33-50-12.

"НН"

"Наша Ніва"
незалежны тыднёвік
№2(40)
заснаваны ў 1906,
адноўлены ў 1991

НАША НІВА

заснавальнік і выдавец рэдактар	Павал Жук
адказны сакратар	Сяргей Дубавец
мастацкі рэдактар	Алег Дзярновіч
рэдактар дадатку "Інфарматар"	Сяргей Харэўскі
макет	Андрэй Лапцёнак
мантаж	Віктар Корзун
набор	Лявон Раманчык
карэктура	Тацяна Чуйвід
пры ўдзеле	Сяргей Сматрычэнка
прадстаўнік рэдакцыі ў Гомелі (тэл. 56-94-36)	Сяргея Шупы
	Зьміцер Бартосік

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ
220123 Менск, а/с 71
Тэл/факс 36-76-75
Падпісны індэкс 63125

24 сакавіка а 12 гадзіне на пляцы Незалежнасьці

Наш карэспандэнт даведаўся, што ў Беларусі створаны Аргкамітэт сьвяткаваньня 78-е гадавіны абвяшчэньня незалежнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі. Гэтая дата – 25 Сакавіка – традыцыйна лічыцца галоўным беларускім нацыянальным сьвятам. Аргкамітэт узначаліў Васіль Быкаў. Ініцыятыву падтрымалі народныя дэпутаты М.Грыб, Г.Карпенка, С.Багданкевіч, П.Знавец, А.Дабравольскі ды іншыя вядомыя ў краіне людзі.

Як паведаміў нашаму карэспандэнту сябра Аргкамітэту Вячаслаў Сіўчык, масавая дэманстрацыя і мітынг адбудуцца ў Менску 24-га сакавіка. Шэсьце пачнецца а 12-й гадзіне з пляцу Незалежнасьці і будзе рухацца да помніка Янку Купалу і далей, да помніка Максіму Багдановічу.

– Аргкамітэт заснаваны ў неспрыяльны для краіны час, – заўважае сп. В.Сіўчык, – калі незалежнасьць зноў апынулася пад пагрозаю.

– Колькі народу мяркуе сабраць Аргкамітэт на сьвята? – запытаў наш карэспандэнт.

– Думаю, што 24 сакавіка на пляц Незалежнасьці прыйдзе больш за дзесяць тысячаў чалавек. Тым самым людзі выкажуць свае нэгатыўныя адносіны да апошніх ініцыятываў А.Лукашэнкі ў Маскве. Гарвыканкам павінен дазволіць сьвята. Калі не, то ўлады чарговы раз парушаць закон. Хацелася б, аднак, адсьвяткаваць палюдзку, безь пікіровак з рэжымам, – выказвае пажаданьне В.Сіўчык. – Шэсьце, у тым ці іншым выглядзе, абавязкова пройдзе па праспэкце Францішка Скарыны.

Хто каму вінаваты?

Што абмяркоўвалі?

Пачнем з тых сумаў, якія беларускі бок усё ж адважыўся прадставіць для ўзаемакасаваньня. Папершае, гэта кампэнсацыя за расшчапляныя ядравыя рэчывы, якія перадаюцца назад Расеі. Спадар Пятро Краўчанка называў колькі разоў лічбу 1,5 млрд. даляраў. Іншыя беларускія экспэрты паказвалі нашмат меншую лічбу — 700 млн. А сёньняшнія лукашэнкаўскія прапануюць зьменшыць яе да 450 млн.! Паказальны разнабой, калі ўлічыць, што рэальныя лічбы ўсё ж ёсьць. Яны вызначаліся заходнімі партнэрамі паводле дамоваў аб раззбраеньні з карэкцыяй на рынкавы сусьветны кошт ядравых рэчываў.

Па-другое, гэта кампэнсацыя за ўтрыманьне на беларускай зямлі вайсковых аб'ектаў Расеі і за рэкультывацыю земляў, зь якіх былі выведзены расейскія войскі. Паводле ацэнкі "Белорусской Деловой Газеты" (сп. С.Калінкіна) — гэта 340 млн. даляраў за рэкультывацыю і 114 млн. за пастой войскаў на нашай зямлі.

Лічбы гэтыя адносныя, бо Чэхія спагнала з Расеі на рэкультывацыю болей за мільярд даляраў. Мякка кажучы, малаверагодна, каб у Беларусі расейцы ставіліся да прыроды больш ашчадна. Калі ж улічыць розьніцу ў колькасьці кантынгенту, мы можам гіпатэтычна **павялічыць гэтую лічбу шматкроць**. Да прыкладу, станцыя сачэньня ў Ганцавічах — гэта ня толькі вялікі кавалак арэндаванае зямлі, гэта ня толькі вада, энэргія й шляхі зносінаў, але й сталая крыніца экалягічнае шкоды (радыяцыйны фон і магутнае электрамагнітнае поле), пра якую нашыя ўлады ўпарта маўчаць. Гэтая станцыя, як і іншыя расейскія аб'екты, — мішэнь №1 пры патэнцыяльным канфлікце. Латвія, узважыўшы гэтыя аспэкты, "заламіла" за такую самую станцыю суму ў 1,4 млрд. даляраў. Калі ж для Расеі гэта аказалася нерэальным, латышы папросту зьнішчылі гэты сьмяротна небясьпечны аб'ект. Аналягічна зрабіла і Ўкраіна з расейскаю базаю ў Севастопалі, прызначыўшы плату за арэнду ў $50 за кв. мэтар, што аказалася болей за кошт базы ЗША ў Гуантанаме на Кубе. Але тут Расеі не выпадала спрачацца.

Па-трэцяе, гэта замарожаныя ў Зьнешэканомбанку Расеі 250 млн. даляраў, якія належаць суб'ектам гаспадараньня Беларусі. Беларускія суб'екты зь невядомых (ці вядомых?) прычынаў не наракаюць на тыя страты, якія яны панесьлі пры сёньняшнім крызысе праз запозьненую выплату гэтых сродкаў.

Што прапануе Расея па гэтых трох пунктах? З апошнім пагадзіліся, бо Беларусь па ім наагул не дэбатуе. З другім пунктам больш складана. Падчас свайго візыту ў Менск міністар абароны Расеі П.Грачоў адмовіўся гэтыя пытаньні нават абмяркоўваць. Беларусы абцерліся, вінавата ўсьміхнуліся. Па першым пункце выходзіць увогуле анэкдот. Расея лічыць, што за ядравыя рэчывы яна павінная максымум 100 млн. даляраў (!?), зыходзячы, пэўна, з сваіх унутраных цэнаў. Малаверагодна, каб такі спрактыкаваны палітык, як сп. Краўчанка, называў у 15 (!) разоў большую лічбу. Нагадаю, што П.Краўчанка быў міністрам замежных справаў Беларусі ў 1990-1994 гадох і непасрэдна ўдзельнічаў у абмеркаваньні раззбраенчых дамоваў.

Сёньня сытуацыя выглядае наступным чынам: Расея камечыць усе беларускія (чытай: лукашэнкаўскія) прэтэнзіі ў адзін камяк. За гэтыя 904 млн. даляраў (вельмі ўмоўная й зьменшаная лічба) яна прапануе Беларусі "забыць" пра сваю запазычанасьць за дзяржаўныя крэдыты памерам... 470 млн. даляраў! Мала таго, за гэткае "пагашэньне" расейцамі названага крэдыту Беларусь яшчэ павінна выдаткаваць у Менску (мэр Ярмошын гатовы!) дадатковыя плошчы на патрэбы расейскае амбасады.

Беларус, які ня есьць сала, выклікае падазраньне...

А вось за газ давядзецца плаціць! А менавіта — 643 млн. даляраў. Сёньня Расея прапануе нам **розныя варыянты пагашэньня** гэтае сумы: ад перадачы маёмасьці "Белтрансгазу" ва ўласнасьць расейскага акцыянэрнага таварыства "Газпрам" да выпуску каштоўных папераў на сваю ж карысьць. Болей за тое, расейцы ультыматыўна патрабуюць гарантыяў, што ні пры якіх умовах маёмасьць "Газпраму" ў Беларусі не падпадзе пад **нацыяналізацыю! І РАТ "Газпрам"** можна зразумець цалкам, а то й паспачуваць. Бо ягоная маёмасьць належыць ня Ельцыну ці Чарнамырдзіну, ня Думе і нават не дырэктарату, а АКЦЫЯНЭРАМ. А яны, як уласьнікі, могуць расцэньваць "аб'яднаньні" ды "ўсёдараваньні" толькі як маніякальнае трызьненьне. Бо яны не філянтропы. "Газпрам" і ў Расеі ледзьве зводзіць канцы з канцамі. Тое самае тычыцца й нафтаздабыўных кампаніяў. Нават наш найсьціплейшы сёньняшні міністар замежных справаў сп. Сянько вымушаны канстатаваць, што Расея прадае нам нафту за сусьветныя кошты. Дадамо, гэтыя кошты растуць, бо сабекошт вядра нафты, здабытага ў Прыпаляр'і вахтавым мэтадам і прагнанага па тысячах кілямэтраў састарэлых трубаў, якія дзяруцца то тут, то там (і без дывэрсіяў), памножаны на сацыяльныя праблемы Сібіру ды ненадзейных работнікаў, шматкроць большы за сабекошт гэткага ж вядра з кувэйцкага пляжу. Праз колькі гадоў самой Расеі таньней будзе прывозіць нафту, чым разаграваць Лангепасы, лапіць трубы, сьцерагчы іх ад тэрарыстаў, супакойваць страйкоўцаў ды г.д.

Што не абмяркоўвалі?

Пра што Беларусь НЕ КАЗАЛА на перамовах па "ліквідацыі" даўгоў?

Пра бясплатны неабмежаваны транзыт праз нашую тэрыторыю расейскага транспарту, у тым ліку газа- ды нафтаправоды (!), пралёт авіятранспарту ды інш.

Вынік гэткае "бясплатнасьці" — знос нашае чыгункі ды шашэйных дарог дасягнуў крытычнае мяжы. За якія грошы іх рамантаваць? Сёньня Эўропа працуе над праектам "Via Baltia", паводле якога транзыт зь Фінляндыі й Расеі пойдзе праз краіны Балтыі, дзе мытныя й транзытныя падаткі для эўрапейцаў і для расейцаў аднолькавыя, г.зн. меншыя за беларускія, аднак дастатковыя, каб утрымліваць шляхі зносінаў у прыстойным стане. Літва бярэ з Расеі за транзыт 4 млн. даляраў за год. А мы "забясплатна" маем яшчэ й рэгулярныя аварыі на расейскіх трубаправодах. Апошняя зь іх — пад Добрушам. Ізноў з красамоўным цынізмам расейская кампанія "Транснафтапрадукт" заплаціла замест 37 млрд. рублёў у пяць разоў меней — 7,1 млрд. Надта ж некаму хочацца пакінуць беларусаў у дурнях, якім без Расеі "нікуды".

Не казала Беларусь і пра 120 тыс. вайсковых пэнсіянэраў былога СССР, утрыманьне якіх Расея ўзяла на сябе ва ўсім былым СССР і нават далей, толькі не ў Беларусі. Памножце колькасьць пэнсіянэраў на склад іх сем'яў, многія зь якіх таксама патрабуюць сацыяльнае апекі, і памеры праблемы стануць відавочнымі. Дарэчы, гэтая катэгорыя ня надта рвецца сёньня з краінаў Балтыі, бо, атрымліваючы пэнсіі часам на ўзроўні сярэдніх заробкаў у гэтых краінах, яны могуць дазволіць сабе някепскае жыцьцё.

Пра замежную ўласнасьць былога СССР, ад якое не адмаўляліся некаторыя рэспублікі, а Беларусь за Кебічам адмовілася, і пра кампэнсацыю ўжо позна казаць.

Пра ахову расейскіх інтарэсаў на нашых заходніх і паўночных межах, што дазваляе ўсходняй суседцы эканоміць велізарныя сродкі на памежных войсках, мытнях, судах і дэпартацыях правапарушальнікаў. Ды пры гэтым прыструньваць, калі раптам Беларусь пачне "самадзейнічаць" у мытным заканадаўстве. Расейскі рынак — вышэй за ўсё! Галовы пакладзем за інтарэсы ВАЗу!..

Пра "бясплатную" рэтрансьляцыю расейскага тэлебачаньня, чатыры каналы якога забіраюць вялікую колькасьць электраэнэргіі, якую мы, дарэчы, экспартуем. Пра памеры энэргетычных стратаў можна меркаваць з таго, што Ўкраіна ўсё ж вырашыла спыніць рэтрансьляцыю, матываваўшы гэта бракам сродкаў і прапанавала зацікаўленаму боку плаціць. Бо зацікаўлены бок — Расея — хоча ня толькі пакінуць за сабою магутны сродак палітычнай апрацоўкі ў глябальных маштабах, зацьвікаваць сваю "новорусскую" культурную прысутнасьць, але й атрымаць лепшы кавалак рынку рэклямы. Сёньня ніводзін эканаміст не падлічыць, якія страты нашаму нацыянальнаму рынку нанесены непрапарцыянальна большаю рэклямнаю дзейнасьцю расейскага бізнэсу на ажно чатырох каналах тэлебачаньня з Расеі. Прытым для іх гэтая рэкляма ў Беларусі — чыстая халява! Бо яны за яе плоцяць у Маскве тэлекампаніям, а Беларусь бярэ пазыкі ў Расеі, купляе электрычнасьць у Літве, і ўсё для таго, каб крутануць на ўсю краіну рэкляму "МММ" — задарма!? Выйграюць "МММы", "Астанкіны", Ігналінскія энэргетыкі, а Беларусь ня ведае, каму аддацца, каб заплаціць расейскім банкам (з працэнтамі!).

Пра Чарнобыль. Перад распадам СССР, у 1990 г. дзеля ліквідацыі наступстваў аварыі было заплянавана выдаткаваць з саюзнага бюджэту 18 млрд. рублёў паводле курсу 1 даляр — 0,72 руб. Беларусь не атрымала ні капейкі! Было Мінатамэнэрга СССР — была праблема, няма Мінатамэнэрга СССР — няма праблемы. Усё, што ад СССР без праблемаў — тое ў Расею: золата, дыямэнты, валюта і г.д. Радыенукліды — Беларусі, аварыйную АЭС — Украіне. Сябры-браточкі...

Ці думаюць пра гэта "запускальшчыкі" заводаў, магільшчыкі нашае мовы, годнасьці й дзяржавы? Ну вядома! Бо ці трэба было б "здаваць" Беларусь, і ці было б столькі лямanту з-за мільярду даляраў тымчасам, калі толькі таваразварот нашае краіны складае 9,2 мільярда даляраў, і няўхільна расьце, насуперак "союзам", менавіта з краінамі Захаду. Бо ў Эўропе правілы гульні не мяняюць падчас гульні і яны роўныя для ЎСІХ. Чым далей заходзіць "уступчивость" сёньняшніх беларускіх уладаў да сваіх нацыянальных інтарэсаў, тым больш нахабнай і жорсткай становіцца пазыцыя ўсходніх суседзяў: можна зьдзекавацца з "рахманасьці", бясплатна разьмяшчаць ракеты, сталаваць араву ў мундзірах, можна разьліваць мазут ці нафту, газануць саляраю, увесьці свае падаткі, прыбраць непатрэбную мову, — наагул можна нічога не плаціць, не даваць, як у чарнобыльскіх праграмах!

Аднак і гэтага мала. Беларусь трэба яшчэ пазбавіць ВОЛІ, разьняверыць гэтых людзей у саміх сябе. Дзеля гэтага трэба пераканаць беларусаў у сваёй непаўнавартасьці. Давесьці ім, што самае лепшае, што зь іх можа атрымацца — гэта "сборочный цех страны" (В.Новікаў), а на самой справе — радыяцыйна-нітратная правінцыя пры дарозе Масква — Варшава.

Да чаго б ні вялі паражэнскія ў дачыненьні да нацыянальных інтарэсаў гульні цяперашняй улады, трэба мець на ўвазе — Расея павінна нам больш.

Сяргей Баркоўскі

КОЙДАНАВА

Ганна Матусэвіч

ЛІСТЫ ДА СЫНА

16.02. Я хадзіла ў чужую царкву. Спрабавала паставіць сьвечкі за нашых Максіма й Сяргея*. У чужой царкве хвалілі чужых нам Філарэта ды Аляксея. Чужыя людзі цікавалі за маімі неспрактыкаванымі рухамі. Мне зрабілася блага. Я стала на лыжы й прайшла па цаліку 12 км. Па маім сьледзе з упартасьцю мурашкі паўзла Вераніка. Максім дапамог мне разглядзець у гэтай ма-

лечы самаахвярнасьць будучай Маці. Дзіцяці захацелася завезьці бабцы прыхаваныя з Новага году цукеркі. У чыстым полі, на адзіноце, душа паступова ачышчалася ад задушлівага паветра чужога памяшканьня. Даруй, Максім, выбачай, Сяргей, чужая царква Вас не прымае... Мы перахаваем Вас у сваіх душах, як Максім – нашу Пагоню.

17.02. Хлопцы абстрэльваюць сьнежкамі нерухомага "Аленя" (помнік Леніну – мянушку даў Міколка). Мінакі сьцішваюць дурасьліўцаў: "Няма чаго рабіць вам!" Жэўжыкі хаваюцца за "Аленеву" сьпіну, пасьля ўзнаўляюць сваю гульню...

18.02. Каля сегодня открытого магазина "Мечта" мару пра заўтра адчыненую краму "Ява".

19.02. "Ноч – пры сьвятле, няня – пры сьмерці", – пачула я на досьвітку. Але страху не было. Хто гэта?

23.02. Хіба ж бяда, што нас здаюць Расеі? Алег Грузьдзіловіч у радыё "Свабода" двойчы віншуе Міколу Статкевіча з Днём савецкай арміі. І той не папярхнуўся!

24.02. Саветызаванае сьвята народных талентаў "Грай гармонік". "Палянэз Агінскага" гіне ў абагульненым статку прыдурлівых беларусаў.

25.02. Дзеці мараць пра лета. Успомнілі леташнюю шкоду. Міколка абуў дзедавы боты й насікаў туды. Баба хвоснула яго крапівой, дзед даў пстрычку, Віталік дзьмухнуў на яговыя болькі, а цётка й зусім ужо адпусьціла яму віну паўбананам.

27.02. Прыйшоў ліст ад Яна Пятроўскага з Флярыды. Яму ўжо 92 гады і "працы па вушы". Між іншым, ён пытаецца, ці ня знойдзецца жанчыны сталага веку, якая б умела (ці хацела навучыцца) друкаваць на машынцы й памагчы яму ў працы. Пераезд ён бярэ на сябе. Жанчына, магчыма, застанецца ў Амэрыцы назаўсёды... Няня?

28.02.

Жыды! "Хрыстапрадаўцы і прыблуды"!
О, слава вам, ўсебеларускія Жыды!
Я веру вам, хоць чорнай грязьзю ўсюды
Плюе вам цар і раб, старыя і малады.
....
Цяпер за вамі слова ў буру гэту:
Пайсьці ці не з народам нашым да сьвятла?
Пара, Жыды, паны усёга сьвету,
*Сплаціці доўг, які вам Беларусь дала!***

Каб жа Божачка даў ды нашыя беларусы сталі такімі, як гэтыя Жыды!

Накінутае на нас імя... Я перапрашаю Вас хоць сто разоў: не крыўдуйце на мяне, любыя, блізкія, пяшчотныя Людзі. Але ж у якасьці БЕЛАРУСАЎ Вы здаецёся мне адно манэкенамі ці фанатыкамі...

29.02. Да нас прыехалі "Купалаўцы"! "Умовы дыктуе жанчына". Цена билета 10.000 рублей. У паўпустой залі батарэя стрыжаных жаўнераў-пагранцоў ды кучка цікаўнай інтэлігенцыі. На сцэне заўсёдныя "дзякуй вас" зьмяняюцца "антрактом на 10 минут". Астатняе ўсё выдатна. Дзякуй Вам!

** Тут і далей – Максім Багдановіч і Сяргей Палуян.*
*** Зь верша Янкі Купалы.*

ВІЛЬНЯ

Сяргей Шупа

ШУПАЎ ДЗЁНЬНІК

22.02. Чацьвер. Вільня – нічыя. На працягу стагодзьдзяў, асабліва за апошняе, розныя этнасы, веры, культуры зьмяняліся тут так часта, што ніхто зь іх не пасьпяваў пусьціць у віленскую глебу глыбокія карані й замацаваць за сабою сваю дамінацыю. (Найбольш стабільным элемэнтам краявіду былі хіба што жыды, таму яны, напэўна, найбольш "віленскія" з тутэйшых этнікаў; аднак сёньня іх тут – адзінкі.) У выніку – Вільня ня мае свайго "фаварыта", яна да ўсіх абыякавая, ну, прыкладам, як беларускі народ у сваёй масе да рэлігіі – з прычыны шматлікасьці прапанаваных яму гісторыяй канфэсіяў. Вільня "не даецца" нават сёньняшнім шчасьлівым яе "обладателям" – яе тапаграфія не адгукаецца ў памяці пакаленьняў: паспрабуйце знайсьці літоўца, чые б дзяды былі віленчукамі. Вільня аджывае, квітнее толькі ў часы шматкультурнасьці, касмапалітычнасьці. А сёньня гэта – горад "без сваіх духаў: старыя зьніклі, новыя яшчэ не завяліся" (Чэслаў Мілаш).

23.02. Пятніца. У "Baltos lankos" М. адмыслова затрымаў мяне, каб распавесьці, што ў Літоўскай Тэлевізіі ўжо другую нядзелю запар была перадача пра культуру ВКЛ у беларуска-літоўскай пэрспэктыве. Двое гісторыкаў: адзін, нібы той адвакат д'ябла, займае беларускую пазыцыю, а другі бароніць літоўскую. М. кажа, што зь вялікім зьдзіўленьнем і цікавасьцю пабачыў беларускую готыку, замкі й г.д. Каб жа я ведаў загадзя!

Паслаць зь Вільні ў Менск тры старонкі тэксту факсам каштуе гэтулькі ж, як сесьці на аўтобус і завезьці туды гэтыя самыя тры старонкі (дзеля якасьці сувязі й патрэбы прапускаць кожную старонку па некалькі разоў). Дый часу траціцца не нашмат меней. Адзінае выйсьце – e-mail. Новае пакаленьне выбірае e-mail! Паўхвіліны і бясплатна.

Кэвін Костнэр з вусамі – адзін у адзін Лукашэнка. Цікава: калі Лукашэнку зголіць вусы, ці будзе ён адзін у адзін Кэвін Костнэр?

24.02. Субота. Зноў сьнег, сьнег і сьнег.

Дзень Незалежнасьці Эстоніі. Абавязковы разьвес сьцягоў (як і на Дзень Незалежнасьці Латвіі), і ніхто навокал ня ведае нагоду. Пакуль я даехаў да рынку й назад, чалавекі тры па дарозе спыталіся, што за сьвята. Звычайна я ня ведаю, а сёньня ведаў.

25.02. Нядзеля. Далоў вузкалобы нацыяналізм! Няхай жыве нацыяналізм шыракалобы!

Увечары ў радыё "Праскі акцэнт": Чаропка з Галенчанкам абмяркоўвалі праблему гістарычнага этноніму. Моцна шкада было Галенчанку, якому даводзілася пераконваць апанэнта ў тым, што Зямля не квадратная, што кракадзілы ня лётаюць і г.д. А таму хоць бы што. У выніку чаго прэстыж беларускай гістарычнай навукі ляжыць і ня можа ўстаць. А за мяжою з нас сьмяюцца... І мэта ў Чаропкі, здавалася б, добрая – давесьці, што мы не абы-хто й ня ўчора з дрэва зьлезьлі. Але ж да гэтай мэты можна дайсьці й бяз гвалту, крыку й прафанацыі навукі! І бяз страшнага расейскага акцэнту, які моцна рэзаў вуха, асабліва на фоне прыстойнага Standard Belarusian Галенчанкі. Праўда, падсумоўваючы, Абл-ка ўсё прыгожа зглядзіў і сказаў тое, што было ясна безь ніякіх спрэчак.

Праз гадзіну пасьля перадачы – грук-грук у дзьверы: Абл-ка, толькі што з Прагі...

26.02. Панядзелак. Галоўная навіна з Прагі – Ганна Іванаўна ўсё ж нешта ў тамтэйшых архівах знайшла! І нават столькі, што не пасьпявае сама дагледзець. Няўжо ёсьць нейкі сьлед пратаколаў НС і Рады 1918 году? Бальшыня клетак мазаікі ўжо запоўненая, але не хапае самых галоўных кавалкаў.

Выпадкова, у фондзе Ўсходняй Камісіі, знайшліся расьпіскі Ластоўскага аб атрыманьні літоўскіх урадавых крэдытаў Ураду БНР у 1920-1922 гадох. Мэханізм выдзяленьня такі: міністар зам. спр. піша прэм'еру даслоўна: "Прашу дарučыць каму трэба выдзяліць адкуль трэба колькі трэба (паводле дамовы) на бел. справы". Супэрсакрэтна.

У старой і нямоглай княгіні Магдалены Радзівіл (на пачатку 20-х жыла ў Коўне) адзіную апору быў стары й верны слуга-беларус. У 1922 годзе паліцыі стукае ў галаву выселіць яго зь Літвы. Ён застаецца праз заступніцтва міністра Сямашкі, які піша кранальны ліст прэм'еру.

27.02. Аўторак. Паведамляюць, што ўзровень вады ў Нёмане ў Коўне можа падняцца на 25 мэтраў. Рыхтуюць да эвакуацыі 100 000 чалавек. Сусед сказаў, што нешта падобнае было ў 1958 годзе – быў заліты вадою ўвесь Катэдральны пляц. Пачатак патопу плянуецца на сярэдзіну сакавіка.

Баскетбол у Літве – як карыда ў Гішпаніі. Гуляць, мабыць, умеюць усе, хто стаіць на нагах. Сёньня было вялікае баскетбольнае шоў, дзе кульмінацыяй была гульня найлепшых прафэсіяналаў з камандай All Stars Літоўскай Тэлевізіі. Каб зраўняць шанцы, профы гулялі ў баксёрскіх пальчатках (была яшчэ прапанова – у наручніках...). Было вельмі вясёла. Глядзіш такое і спрабуеш змадэляваць нешта падобнае ў бел. умовах. І нічога не выходзіць...

28.02-29.02. У літоўскім радыё і ТВ дамінуюць тры навіны: Расея ў Радзе Эўропы ("а якраз у гэты момант расейскія самалёты бамбілі... забітыя... зьнішчаныя..."), Лукашэнкава заява пра немінучае аб'яднаньне з Расеяй і выхад Беларусі да Калінінграду ў абыход Літвы. Усё гэта стварае тут нейкую змрочную атмасфэру (плюс чаканьне патопу...). Лукашэнка, відавочна, сьпяшаецца, мабыць хоча, каб "узьяднаньне" трапіла на 25 сакавіка. Цікава, што пра гэта ўсё думае расейскі народ – няўжо з усёй шчырасьцю рыхтуецца прыняць нас у брацкія абдоймы? Неяк у радыё выступала Г.Старавойтава, колішняя вялікая дэмакратка, сказала: "конечно, нам бы сейчас было очень удобно объединиться, чтобы отложить выборы и консолидировать вокруг Ельцина дем. силы" або нешта ў гэтым родзе. Ну, каторы там яшчэ зь іх дэмакрат?

Ластоўскі ў 1920 годзе пісаў: "Беларускі народ ніколі ня прыме чужы яганай сялянскай натуры камунізм і да апошняй кроплі крыві будзе са зброяй у руках змагацца з маскоўскім цэнтралізмам, за незалежнасьць і непадзельнасьць сваёй Бацькаўшчыны". Як у ваду глядзеў...

Бурлівыя навальніцы ад Менску да Альжэру.

Залевы над Флямандзкімі палямі Зробяць непраезнымі дарогі, што бліжэй да мора. Так скончыцца дзень.

Менск у вершы амэрыканскае паэткі. Менск з Альжэрам задаюць эўрапейскія каардынаты. Менск яшчэ жывы.

2.03. Субота. Дубавец прывёз першы нумар менскай "НН", які я пазнаў зь першага погляду – месяцы тры таму я прысьніў яго ва ўсіх дэталях, з колерам, з параю карэктарскіх памылак у загалоўках на першай паласе. Сьмешная ракіроўка: газэта рабілася ў Вільні й друкавалася ў Менску, а цяпер робіцца ў Менску й друкуецца ў Вільні.

3.03. Нядзеля. Ёсьць сэнтэнцыі, якія, будучы выказаныя ў эпахальныя моманты, робяцца крылатымі, сымбалічнымі ў гісторыі пэўнага народу. Мы ведаем шмат прыкладаў – выказваньні францускіх каралёў, рымскіх папаў, Леніна, Хрушчова. Ведаем крылатыя словы матроса Жалезьняка, якія азначылі інфэрнальны паварот у расейскай гісторыі. А вось словы, сказаныя беларускім калегам матроса Жалезьняка, якія сымбалізавалі пачатак наступу чорных сілаў на Беларусь, якія кожны з нас мусіць запомніць як страшнае прароцтва. Толькі што ў беларускай сытуацыі ўся дзея выглядала не гераічнай трагедыяй, як у Петраградзе, а нейкім фарсам-вадэвілем.

Спачатку слова сьведкам дзеля стварэньня кантэксту. Ноч з 30 на 31 сьнежня 1917 году. Усебеларускі Зьезд пачынае пры-

1.03. Пятніца. Прыйшлі кніжкі ад Мэвы* – ладная порцыя добрай паэзіі. Разгортваю амаль наўсьлеп зборнік з самай зялёнай вокладкай (O'Clock, by Fanny Howe) і чытаю:

На большыні кантынэнту сёньня няўстойлівае надвор'е.

маць пастановы аб палітычнай будучыні Беларусі. "Каля Прэзыдыюму вырасьлі дзьве шэрыя фігуры: наркам унутраных справаў Рэзаўскі й п'яны, у шапцы зь велізарным бліскучым брылём, незвычайна хамаваты выглядам, начальнік менскага бальшавіц-

кага гарнізону Крывашэін. - Кто вы? Ваш мандат, товарищ? - энэргічна пытаецца старшыня Зьезду др. Серада. - Я начальник гарнизона! - крыкнуў сярод агульнага гоману Крывашэін... - Прошу слова! - паўтарае ён... Старшыня звоніць. На залі крыху цішэй. - Я под видом мягких лайковых перчаток, под видом мягкой пуховой постели... - пляце нейкую бязглузьдзіцу Крывашэін" (Макар Краўцоў). "Неўспадзеўкі падыйшоў да Прэзыдыюму нейкі незнаёмы высокі чарнамазы з ускалмачанымі валасамі ў простым салдацкім шынэлі чалавек і просіць слова для прывітаньня Кангрэсу. Ён назваў сябе камэндантам места Менску, але дакумэнтаў не паказаў.

[...] Крывашэін узыйшоў на трыбуну й гаварыў доўга, але бяз сэнсу, бяз сувязі словаў у сказе, паўтараючыся й зайкаючыся. Як я ні стараўся злавіць сэнс ягонае прамовы, але толькі зразумеў, што ў яго няма часу ні спаць, ні есьці" (Язэп Гладкі). "... А чарнамазы начальнік іхны, узьлез наўперад і нешта п'янае там брузьдзіць. Відаць, што чалавек упіўшыся і не разумеець, куды залез" (Кузьма ў апавяданьні Максіма Гарэцкага "Усебеларускі Зьезд 1917-га году").

Вось, нарэшце, сакрамэнтальная фраза Крывашэіна, якою быў сарваны Першы Ўсебеларускі Кангрэс 1917 году і затрыманы паступовы рух беларускае гісторыі:

"Я под видом мягких лайковых перчаток, под видом мягкой пуховой постели... я беру очередь... теперь я приглашаю провокатора, который сказал бы, что мы продаем кого и когда. Мы, великоруссы (сам Кривошеин типичный южанин. - заўвага невядомага камэнтатара) - никогда Вас не забывали. Я три часа сплю (голос из публики: "остальное время - пью") и забочусь о Вас... Я никем не задарен. Мы здесь следим, как уши и глаза, следим за Вами. Внесите светлое и милое... Еще раз говорю: да здравствует национальные полки белоруссии, не те полки, как Вы говорили... я готов погибнуть, но если Вы скажете, что я изменник, то я готов пострадать. Вам предлагают Раду, которая поведет Вас к пуховой постели, в цепи на десять-пятнадцать лет. А теперь да здравствуют пролетарские полки. А теперь я распускаю Ваши собрания".

"І птушкі загарэліся, і рыбы загарэліся, і неба загарэлася..."***

4.03. Панядзелак. Нечаканы паварот сюжэту: у наступны панядзелак я мушу быць у Празе. Прагу абмінуць абсалютна немагчыма: там сыходзяцца дарогі герояў абодвух маіх "раманаў" - Скарыны й дзеячоў БНР. Для першага Прага была зорным месцам, ратункам ад ідыятызму бацькаўшчыны, для якой ён аж занадта рана нарадзіўся. Ці ня ён першы ў сьведамай беларускай гісторыі адчуў, што любіць Беларусь можна толькі здалёк. І, пабедаваўшы ў дзікунскай сталіцы ВКЛ, зьехаў дажываць свой век у Залаты Горад. А ўжо ў 1920-х Прага для беларусаў была значна менш рамантычнай. За выняткам студэнтаў, якія атрымалі тут якасную асьвету ў "высокіх школах" і павярталіся на

Працяг на старонцы 8

Адам Міхнік

Пасткі дэмакратыі пасьля камунізму

Крах камуністычнай сыстэмы зьмяніў сьвет. Ён зьмяніў прынцыпы міжнароднай стабілізацыі, зьмяніў палітычны кшталт Эўропы, але не стварыў новага ладу. Стары лад, лад "жалезнае заслоны", зьмяніўся хаосам. Мы назіраем крызыс ідэі Эўрапейскага Зьвязу і крызыс палітыкі эўрапейскай інтэграцыі. Адсутнасьць выразнага бачаньня будучыні сьведчыць пра крызыс ідэі; бездапаможнасьць у вайне на Балканах сьведчыць пра крызыс палітыкі.

Краіны "посткамуністычнай Эўропы" глядзяць на заходнія дэмакратычныя дзяржавы з чаканьнем і надзеяй, якая паступова расьце і ператвараецца ў расчараваньне й недавер. За 6 гадоў Захад не выпрацаваў ніякай стратэгіі пабудовы агульнай Эўропы. Не зьявілася нічога падобнага да "пляну Маршала" для посткамуністычнай Эўропы. Але ці магло быць інакш? Мяркую, не. Падзеньне камунізму было нечаканым. Пасьля яго ўсе аддаліся эйфарыі, а трэба было б заняцца рэфлексіяй.

Выбух свабоды паўсюдна абвясьцілі "канцом Гісторыі". А гэта быў не канец, а, як сказаў бы Кіплінг, пачатак цалкам іншай гісторыі.

II

Цалкам іншая гісторыя — гэта сёньняшні эўрапейскі хаос, гэта таксама роздум пра стан дэмакратыі ў посткамуністычную эпоху, а таму сфармулюем некалькі пытаньняў. Перш за ўсё, якія вынікі "аксамітных" — апроч румынскай — рэвалюцыяў? Рэвалюцыі адбываліся па-рознаму. У Варшаве і Будапэшце ім папярэднічалі перамовы за круглым сталом паміж уладай ды апазыцыяй. У Бэрліне праходзілі масавыя дэманстрацыі, якія выклікалі адстаўку камуністычных уладаў, у Маскве і Сафіі перамены йшлі зьверху, іх ініцыявала рэфарматарскае крыло ў апараце ўлады. Зьмены былі фундамэнтальныя — **і ў гэтым сэнсе рэвалюцыйныя,— але разам з тым бяскроўныя.** Гэтыя рэвалюцыі абыйшліся бяз гвалту. Яны ня мелі свайго ўтапічнага ўзору дасканалага грамадзтва. Яны толькі імкнуліся скінуць ланцугі дыктатуры, імкнуліся дамагчыся нармальнага жыцьця. Але што такое нармальнае жыцьцё?

Для нас гэта перш за ўсё свабода. Свабода ад уціску дыктатуры. Сувэрэннасьць без савецкага дамінаваньня. Палітычная дэмакратыя і правы чалавека. Гістарычная саматоеснасьць і праўда пра нашу мінуўшчыну. Свабода веравызнаньня і рэлігійная талерантнасьць. Прававая дзяржава, скасаваньне цэнзуры і адкрытыя межы. Рынкавая гаспадарка і вяртаньне ў Эўропу. Але ці гэта й ёсьць нармальнае жыцьцё? А ці няма, часам, у такой нармальнасьці адваротнага боку?

Антыкамуністычныя рэвалюцыі ня мелі свайго сцэнару перайманьня ўлады, ня мелі й пляну перабудовы грамадзтва. Проста ўсё мелася палепшыцца: стаць як у краінах дэмакратычнага Захаду.

V

Эпоха посткамунізму — час будаваньня плюралізму на руінах аднапартыйнай дыктатуры. Адсюль — слабасьць партыйнай сыстэмы і сіла посткамуністычных партыяў. Адсюль патрэба ў харызматычных лідарах, якія ўвасабляюць агульныя мары пра свабоду і справядлівасьць.

Харызматычны кіраўнік спачатку мае амаль звышнатуральную сілу: Валэнса, Ельцын, Гавэл, Мэч'яр. Ён прыходзіць да ўлады, дзякуючы мінуламу — гэта ён зьдзейсьніў цуд, гэта ён скінуў дыктатуру і прынёс свабоду. Аднак ва ўмовах дэмакратычных працэдураў харызма блякне. Цуда не здараецца, а кіраўнік антыкамуністычнага руху ператвараецца ў звычайнага чалавека з звычайнымі людзкімі заганамі. Дэмакратычным грамадзтвам нельга кіраваць гэтаксама, як масавым рухам супраць дыктатуры. І вось учарашні харызматычны лідар становіцца карыкатурай на самога сябе. У Маскве кажуць, што Ельцын падобны на Емяльяна Пугачова, які пасьля ўдалага сялянскага паўстаньня засеў у крамлёўскім кабінэце. У Варшаве кажуць, што Валэнса ў прэзыдэнцкіх пакоях — гэта Робін Гуд на Даўнінг-стрыт.

Харызматычнаму лідару ў прэзыдэнцкім крэсьле наканаваны сталы канфлікт з урадам і парляманам. Напружанасьць паміж галінамі ўлады — неад'емная рыса першае фазы посткамуністычнае дэмакратыі. Свабода ж посткамуністычнага пэрыяду яшчэ ня тоесная з дэмакратыяй. Дэмакратыя — гэта свабода, падпарадкаваная законам прававой дзяржавы. Посткамуністычная свабода ўлучае шмат чаго з ахлакратыі, то бок панаваньня натоўпу, таму часта прыносіць расчараваньне і стомленасьць, асацыюецца зь бязладзьдзем, блытанінай, балбатнёй і карупцыяй. Выбух свабоды спачатку прыносіць вялікую хвалю антыкамуністычна-мартыралягічнае літаратуры, але потым, калі грамадзкасьць ужо натоліцца ведамі пра злачынствы Сталіна, пра пакт Рыбэнтропа-Молатава, пра катынскае забойства й Гулаг, гэтая хваля саступае месца хвалі адкідаў заходняй культуры. Кнігарні перапоўненыя парнаграфіяй, жахамі, дэтэктывамі. Грамадзкая сьвядомасьць пачынае разрывацца паміж антызаходняй ксэнафобіяй ды нічога ня вартым сьметнікам заходняе культуры.

VI

Крах камунізму зьмяніў эўрапейскую геапалітыку. Паўстала зусім новая палітычная мапа Эўропы. Баюся, што яе цяперашні выгляд яшчэ не канчатковы. Кожны паляк з майго пакаленьня вучыў у школе, што ПНР мае трох суседзяў: СССР, ГДР і Чэхаславацчыну. Сёньня ніводная з гэтых дзяржаваў не йснуе, як не йснуе і ПНР. Дэмакратычныя працэсы ў Расеі далі надзею самой Расеі і ўсяму сьвету, у тым ліку і Польшчы. Сёньня будучыня дэмакратыі ў Расеі пад пытаньнем. Расея шукае новай, постсавецкай саматоеснасьці, і гэтыя пошукі вядуцца ня толькі ў рэчышчы дэмакратычнае традыцыі. Вяртаецца й традыцыя імпэрскай аўтакратыі, вяртаюцца вялікарасейскі нацыяналізм ды панславянскія лёзунгі. Збліжэньне Беларусі з Масквой, яе рух у накірунку дыктатуры і рэсаветызацыі — небясьпечны сцэнар і для самой Расеі. Чачэнская вайна прадэманстравала крах ваеннае моцы, але таксама й бязьлітаснасьць і жорсткасьць расейскіх генэралаў. Расея сёньня — нестабільная і непрадказальная краіна. Перафразаваўшы Аляксандра Герцэна, вялікага расейскага дэмакрата, можна сказаць: мы жадаем посьпеху расейскай дэмакратыі, бо прагнем свабоднай і сувэрэннай Польшчы. Аднак глядзець на рэчаіснасьць трэба холадна і без ілюзіяў. Апрача Расеі і Беларусі, Польшча мяжуе і з Украінай, якая таксама шукае і не знаходзіць сваёй стабільнасьці і тоеснасьці. А польскае мысьленьне гняце комплекс расейска-нямецкай змовы на трупе Польшчы, комплекс пруска-расейскага альянсу, палітыкі Рапала і пакту Рыбэнтропа-Молатава. Вось чаму польска-нямецкія, польска-расейскія ды польска-ўкраінскія адносіны — ключ да стабільнасьці ў цэнтры Эўропы. Адносіны гэтыя цяпер нядрэнныя. Не сумняюся, што, калі Польшча стане сябрам Эўрапейскага Зьвязу ды Атлянтычнага Блёку, яны стануць яшчэ лепшымі. Толькі такая Польшча будзе ў поўнай меры прадказальная, бясьпечная, яна мае гарантаваць мір у гэтай частцы Эўропы.

VII

Характэрная рыса нашага часу — вяртаньне да ўлады посткамуністычных сілаў шляхам дэмакратычных выбараў. Гэта не азначае вяртаньня камунізму, але ж стрымвае тэмп рэформаў. Я асьцярожна называю гэты працэс "рэстаўрацыяй". Рэстаўрацыя не касуе ўсіх здабыткаў рэвалюцыі, хаця зьмяняе яе лёгіку і дынаміку. Пасьля этапу антыкамуністычных "аксамітных рэвалюцыяў" назіраецца фаза "аксамітных рэстаўрацыяў". Параза антыкамуністычных сілаў выклікана іх унутраным драбленьнем і самаразбурэньнем, а таксама станам грамадзтва, расчараваньнем, настальгіяй па эпосе бясьпекі — яна ж эпоха дыктатуры. Імкненьне да бясьпекі, як высьвятляецца, такое ж моцнае, як і прага свабоды.

Вяртаньне да ўлады посткамуністычных сілаў прывяло да вяртаньня "апаратнай" мэнтальнасьці, аднаўленьня ранейшых скарумпаваных структураў.

Посткамуністы абвінавачвалі антыкамуністычныя ўрады ў тым, што яны будуюць "рэспубліку дысыдэнтаў", то бок прыймаюць у апарат улады людзей з антыкамуністычнымі біяграфіямі. А самі сёньня — карыстаючыся іх мовай — будуюць "рэспубліку скарумпаваных таварышаў". Посткамуністы — прагматычныя цынікі, яны ўпарта стрымваюць дэцэнтралізацыю грамадзтва і пашырэньне паўнамоцтваў мясцовых уладаў, стрымваюць прыватызацыю, будуюць грамадзтва, у якім правіць бальчыноўнік, раздае канцэсіі, падатковыя льготы і прывілеі. Посткамуністы не шукаюць кампрамісаў у парляманце; валодаючы бальшынёй, жорстка навязваюць сваю волю.

Тым ня менш, гэта не рэкамунізацыя грамадзтва, а працяг працэсу ператварэньняў, распачатага ў 1989 годзе. "Аксамітная рэстаўрацыя"— спосаб адаптацыі людзей старога рэжыму да ўмоваў парляманцкай дэмакратыі і рынкавай гаспадаркі. У гэтым сэнсе яна — прыкмета не паразы, а посьпеху пераўтварэньняў.

Пераклала Натальля Бабіна

Тэкст друкуецца з скарачэньнямі

З РЭДАКЦЫЙНАЕ ПОШТЫ

А яны таксама...

Кажуць, норавы людзей не зьмяняюцца вякамі. У чалавеку заўсёды прысутнічаюць два пачаткі - мараль і інстынкт. І кожная эпоха адрозьніваецца ад іншай толькі тым, які з гэтых пачаткаў пераважае.

Уся гісторыя БССР была спробай усталяваньня іншых, нетрадыцыйных нормаў маралі - гэта значыць, спробаю разбурэньня маралі традыцыйнай. Далей я зьвярнуся па яскравы прыклад, які літаральна ўчора знайшоў у адным замежным выданьні. Аўтар не бяз горкай іроніі разважае так:

"Некалі добрым чалавекам лічыўся той, хто прытрымваўся правілаў рэлігіі, закону, традыцыі, а кепскім, зразумела, лічыўся той, хто гэтыя правілы парушаў, аплёўваў і зьневажаў. Цэлыя народы, якія збочвалі з пуцявіны прыстойнасьці, былі караныя лёсам. Сёньня ўсё інакш, усё наадварот. Сёньня добры той, хто робіць так, як бальшыня, як усе. Дзеля ілюстрацыі вазьму прыклад з недаацэненае гісторыі адносінаў грамадзтва да ананізму. Да 1948 г. у межах заходняе цывілізацыі ананіст быў страшным анамалам. Паводле правілаў навукі яго чакала вар'яцтва, дэбілізм, тупасьць. Паводле рэлігіі - пекла. Юрлівыя хлопцы штораніцы зь неспакоем углядаліся ў люстэрка. Ці погляд мой яшчэ ясны, пыталіся хлопцы ў сябе, ці ўжо кранутыя хваробаю? Ажно прыйшоў 1948 год. Менавіта тады Альфрэд Кінсэй апублікаваў сваю славутую працу "Сэксуальныя паводзіны чалавека мужчынскае плоці", угрунтаваную на апытаньні вялізнае мужчынскае масы. І аказалася, што самі сябе гвалтуюць амаль усе. А што робяць усе - гэта не адхіленьне, а якраз наадварот - норма. З тых часоў мусілі нават тыя, хто не выносіць мастурбацыі, гвалтаваць сябе, каб выглядаць нармальнымі, а ня брыдкімі анамаламі. І вось ён, цэлы мэтад апраўданьня. Калі цябе злапаюць на падмане альбо на крадзяжы ці здрадзе, тут жа абвінавачь усіх вядомых, што яны таксама ашукваюць, крадуць і здраджваюць. Ажно людзі зразумеюць: так робяць усе... Што робяць усе - тое нармальна. І ты ўжо ня злодзей, а нармальны мужык ці добрая жанчына".

Тое, што робіцца ў Беларусі сёньня з падачы ўладаў - гэта ўжо адмаўленьне ад усіх маральных нормаў: і ад традыцыйных (прэзыдэнт адкрыта зьневажае мову, якая дала назву нам і нашай краіне), і ад савецкіх (якіх маладое пакаленьне ўжо ня ведае), і ад беларускіх дзяржаўных (зьмена сымболікі, гвалтаваньне Канстытуцыі). Усё! Не застаецца ані каліва нормаў прыстойнасьці! Стварыць на гэтым месцы нешта сваё яны ня здольныя, бо мудрасьць у іх цалкам саступае месца маторнасьці. У выніку - ніякай маралі. Адна мастурбацыя.

Андрэй Маркоўскі, Менск

■ БАЛТЫЯ

Тыйт Вяхі, прэм'ер Эстоніі

Ня варта раўняць на адзін капыл

У краінах, дзе адбываюцца глыбокія пераўтварэньні, урады мяняюцца часта — і гэта нармальна. У Эстоніі, у гэтым сэнсе, сытуацыя адносна стабільная. Я працую на сваёй пасадзе ўжо ў трэцім урадзе, а ўвогуле крэсла прэм'ера на працягу чатырох гадоў займалі тры чалавекі. У параўнаньні зь Нямеччынай — гэта шмат, у параўнаньні з Італіяй ці Польшчай — не. Але галоўнае, што зьмены ўрадаў не адбіваюцца на жыцьці краіны. Перад намі выразная мэта, і мы ня збочваем з дарогі.

У нас завяршаецца прыватызацыя. У першую чаргу былі прыватызаваныя малыя прадпрыемствы, затым сярэднія. Цяпер мы прыватызуем чыгунку, порты, энэргетыку, тэлефонную сувязь — словам, усё. Я ведаю, што ў Польшчы шмат спрачаліся пра тое, да чые ўласнасьці пяройдзе прыватызаваная маёмасьць. Але польская сытуацыя шмат чым розьніцца ад эстонскай: Польшча была хоць і не сувэрэннай, але вольнай краінай, а мы былі пад акупацыяй. Наша намэнклятура выехала разам з расейскімі войскамі. Новыя гаспадары — маладыя людзі без камуністычнай мінуўшчыны, а таксама тыя кіраўнікі-прагматыкі, якія былі ў шэрагах партыі, бо мусілі, але ў душы заставаліся апалітычнымі. Зрэшты, я таксама быў сябрам партыі, інакш ня стаў бы дырэктарам аўтамабільнага заводу.

Аб прыбалтыйскіх краінах часта гавораць, як пра нешта цэласнае, раўняючы іх на адзін капыл, але я лічу за лепшае казаць пра кожную краіну паасобку: у нас ёсьць агульныя праблемы, мы цесна супрацоўнічаем, але гэтае ймкненьне прывесьці нас пад адзін назоўнік трохі замінае. Напрыклад, мы мелі намер супольна і адным скокам правесьці грашовую рэформу. Эстонія правяла адразу, а Літва — праз год. Спачатку нашая крона была прывязаная да нямецкае маркі й рубля, але неўзабаве рубель "зьела" інфляцыя, а вартасьць нашае кроны з 1992 году нязьменна складае 1/8 маркі.

Няглядзячы на цьвёрдую манэтарную палітыку (а, магчыма, менавіта дзякуючы ёй), Эстонія мае павелічэньне эканамічных паказчыкаў на 6 працэнтаў, а ўзровень беспрацоўя ў нас не перавышае 2-3 працэнтаў.

І нарэшце, аб праблеме, якую нельга абмінуць: пра бясьпеку дзяржавы. Выбары ў Расеі — яе ўнутраная справа, але цяжка заставацца абыякавым, калі расейскія палітыкі заводзяць размову пра аднаўленьне Савецкага Саюзу. Шчыра кажучы, мы ня маем магчымасьці супрацьстаяць пагрозе са зброяй у руках, але імкнемся гарантаваць сваю бясьпеку праз як мага больш шчыльныя сувязі з NATO, а зь цягам часу і далучэньне да яго.

Ня раз даводзілася чуць, што нібыта ў нашай краіне дыскрымінуецца расейская меншасьць. Пагадзіцца з такім поглядам не магу. Паводле дасьледаваньняў грамадзкае думкі, 60 працэнтаў расейцаў, што жывуць у Эстоніі, падтрымваюць нашага прэзыдэнта і ўрад. У Расеі ж на пытаньне аб падтрымцы прэзыдэнта і ўраду станоўча адказала толькі 6 працэнтаў насельніцтва. А колькі расейцаў хацелі б выехаць з Эстоніі ў Расею? 1 працэнт. Вядома, каб атрымаць эстонскае грамадзянства, трэба пражыць у нашай краіне ня меней за пяць гадоў і здаць моўны іспыт. Але ж можна жыць у нас, працаваць і ня быць грамадзянінам Эстоніі. Правы грамадзяніна неадлучныя ад ягоных абавязкаў — гэтак ва ўсіх краінах сьвету.

Пераклад Натальлі Бабінай

Polityka

ВАЎКОЎ БАЯЦЦА — У ЛЕС НЕ ХАДЗІЦЬ

"Самага горшага чакай з Усходу", — кажуць сярод эстонцаў. Калі ня Пётар Першы, дык Чырвоная Армія, а гэтай зімой яшчэ й расейскія ваўкі.

Два незвычайна халодныя месяцы замарозілі возера Пэйпсі, якое займае значную частку ўсходняе мяжы Эстоніі з Расеяй. Гэта дазволіла галодным шэрым разбойнікам бесьперашкодна пранікнуць у густыя памежныя лясы, наводзячы жах на мясцовае насельніцтва. Паводле ацэнак паляўнічых, у краіне цяпер знаходзіцца каля 800 ваўкоў, тымчасам як натуральная колькасьць іх звычайна не перавышае 80. Ваўкі робяць набегі на вёскі, зносячы хатнюю жыўнасьць. А што ўжо казаць пра аленяў, касуляў і дзікоў, на якіх яны палююць у лясах. Нападаў на чалавека не зарэгістравана, хоць нядаўна ваўка заўважылі ў шасьці кілямэтрах ад Таліну. Урад Эстоніі вылучыў сродкі для забесьпячэньня паляўнічых радыёперамоўнымі прыладамі "ўокі-токі". Акрамя таго, выдадзены дадатковыя ліцэнзіі на паляваньне.

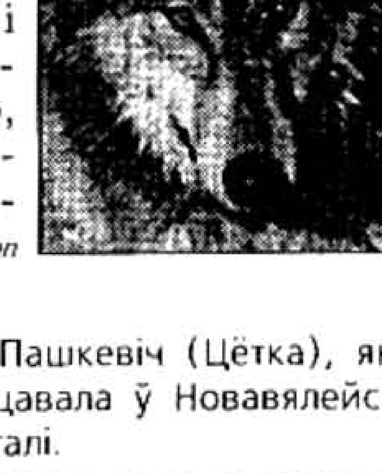

The Guardian

■ ВІЛЕНСКАЯ ХРОНІКА

ЗАПУСТЫ Ў ШКОЛЕ

Яшчэ 24 лютага на тэрыторыі Віленскай беларускай школы клюб "Сябрына" і Таварыства Беларускай Школы ладзілі Запусты. Народу сабралася шмат, былі бліны, кірмаш, спаленьне пудзіла. У адных дзяцей на шчаках былі намаляваныя чырвоныя сонейкі, у другіх ‑ сінія сьняжынкі. Не было абавязковых пры такой нагодзе арэляў. Летась замест арэляў было шмат піва, якое замяняла эфэкт галавакружэньня. Затое сёлета быў конь. Кажуць, конь на сёлетніх Запустах у Вільні быў толькі ў беларускай школе.

ВЯРТАНЬНЕ ЦЁТКІ

1 сакавіка, у пятніцу, вядомы віленскі лекар-нарколяг і паліглот-эспэрантыст Валдас Банайціс, які працуе ў навуковым цэнтры сацыяльнае псыхіятрыі, перабраўся ў новы кабінэт. Будынак знаходзіцца на тэрыторыі старой псыханаркалягічнае клінікі ў Новай Вялейцы, а кабінэт ‑ гэта той пакой, дзе ў часе І сусьветнае вайны жыла паэтка Аляіза Пашкевіч (Цётка), якая працавала ў Новавялейскім шпіталі.

Адразу пасьля пераезду В.Банайціс урачыста перанес вялікі партрэт Цёткі зь біблятэкі вар'ятні ў новы кабінэт. Працэсію фільмавала здымачная група Літоўскае Тэлевізіі, назірала публіка ў белых і рознакаляровых халатах.

Сам В.Банайціс параўнаў гэтую падзею зь пераносам "сьвятых мошчаў". Пасьля замацаваньня партрэту на новым месцы новы гаспадар кабінэту без акцэнту прадэклямаваў на памяць некалькі твораў паэткі.

КАЗЮКОВЫ КАНЦЭРТ

2 сакавіка ў Вільні пачаўся Казюковы кірмаш. У Доме настаўніка з гэтай нагоды даў бясплатны канцэрт фальклёрны гурт "Сваякі" з Мазыра. Зьдзівіла натуральная эўрапейская дробнаплястычнасьць, якая моцна кантрастуе са звыклымі, па-расейску размашыстымі танцамі "Харошак". Сабралася поўная заля віленскае беларускае публікі.

(брат)

■ УКРАІНА

НОВЫЯ КАМПЭНСАЦЫІ ДЛЯ ПРАЦАЎНІКОЎ ЧАЭС

Кабінэт міністраў Украіны выдаў пастанову, якой усталяваў новыя стаўкі кампэнсацыі і льготаў асобам, якія працуюць на Чарнобыльскай АЭС і ў зоне адчужэньня. Ільготы і кампэнсацыі будуць дзейнічаць да 1 студзеня 2000 году.

Згодна з пастановай, аплата працы асобам, якія стала працуюць на ЧАЭС і ў зоне адчужэньня, робіцца паводле тарыфных ставак, павялічаных у 2 разы.

Работнікам органаў унутраных справаў і Службы бясьпекі Украіны, якія працуюць на ЧАЭС, захоўваецца зарплата на асноўным месцы працы і будзе выплочвацца яшчэ адзін аклад прапарцыйна адпрацаванаму часу. Павышэньне тарыфных ставак для гэтых працоўных не павінна перавышаць 9-разовага памеру даплатаў, усталяваных для грамадзянаў, якія працуюць на тэрыторыях з падвышаным радыеактыўным забруджваньнем.

Прэміі работнікам, якія ўвесь час працуюць на ЧАЭС і ў зоне адчужэньня, налічваюцца памерам да 50% тарыфных ставак з улікам іх павелічэньня ў 2 разы. Даплаты і надбаўкі, прадугледжаныя заканадаўствам, усталёўваюцца таксама ў адпаведнасьці з павялічанымі тарыфнымі стаўкамі.

Час працы на ЧАЭС гэтым катэгорыям грамадзянаў залічваецца ў агульны працоўны стаж, а таксама ў стаж, які дае права на льготную пэнсію паводле сьпісу №1, зацьверджанага Кабінэтам міністраў Украіны, памерам 150%. Акрамя таго, ім бясплатна выдаецца спэцвопратка і спэцабутак, а таксама сродкі індывідуальнай абароны. Гэтыя людзі бясплатна забясьпечваюцца прадуктамі лекава-прафіляктычнага харчаваньня.

Службоўцам МУС і СБУ час працы дадаецца да выслугі гадоў, якая дае права на пэнсію, з разліку месяц службы за паўтара месяца.

Для працаўнікоў ЧАЭС усталяваны працоўны тыдзень, які не павінен перавышаць 36 гадзінаў.

СТАЎКІ ЗЬНІЖАНЫЯ

Кабінэт міністраў Украіны прыраўняў ільготы і поўныя стаўкі імпартнай пошліны на шэраг тавараў, чым фактычна зьнізіў іх для прыватных асобаў у сярэднім удвая. Стаўка імпартнай пошліны на віно ўсталявана ў памеры 2 ЭКЮ за 1 л., цыгарэты ‑ 3 ЭКЮ за 1000 шт., аўтамабілі ‑ 0,4-0,6 ЭКЮ за 1 куб. см. аб'ёму цыліндру рухавіка залежна ад магутнасьці аўтамабіля і году ягонага выпуску.

Пачынаючы з студзеня 1996 году прыватныя асобы былі пастаўленыя ў горшыя ўмовы ў параўнаньні зь фірмамі, бо плацілі імпартную пошліну паводле поўнае стаўкі незалежна ад краіны-вытворцы тавару.

Чакаецца, што найбліжэйшым часам украінскі парлямант разгледзіць пастанову аб зьніжэньні ставак акцызнага збору на аўтамабілі. У лютым 1996 году ён ужо зьнізіў стаўкі на алькагольныя і лікёра-гарэлкавыя вырабы, аднак адпаведная пастанова да 1 сакавіка апублікаваная не была.

Інтэрфакс-Украіна

■ МЭДЫЦЫНА

АДЗІНАЯ КАРЫСЬЦЬ АД ЦЫГАРЭТЫ?

Паленьне цыгарэт можа захаваць ад хваробы Паркінсана — сьцьвярджаюць наваёрскія навукоўцы

Наколькі 20-30 гадоў назад яшчэ ня ўсе лекары былі перакананыя, што паленьне цыгарэт шкодзіць здароўю, нагэтулькі сёньня няма ўжо ніякага сумневу, што гэта згубная звычка, якая скарачае жыцьцё многім мільёнам людзей.

Тымчасам група наваёрскіх псыхіятраў і хімікаў адшукала прынамсі адзін станоўчы бок тытунёвае звычкі. Падобна, што паленьне цыгарэт можа істотна зьменшыць рызыку захворваньня на хваробу Паркінскана.

Уся справа ў пэўным фэрмэнце пад назвай монаамінаксыдаза (МАО). Зь нейкага часу ўжо было вядома, што ў крыві курцоў гэтага фэрмэнту менш, чым у тых, хто ня курыць. А ў людзей, якія кінулі паліць, сытуацыя прыходзіць у норму. Наваёрскія навукоўцы пад кіраўніцтвам Жаны Фаўлер вырашылі спраўдзіць, ці і ў мозгу курцоў узровень МАО таксама ніжэйшы, чым у тых, хто ня паліць.

Такое дасьледаваньне яшчэ некалькі гадоў таму было б немагчымае. А сёньня мэдыкі ўжо маюць супэрсучасную пазытронную камэру, якая дазваляе пранікаць у мозаг курца "у працэсе". Высьветлілася, што такі мозаг мае ажно на 40 прац. меней пэўнага гатунку МАО, чым у тытунёвых абстынэнтаў.

Вядома, што МАО раскладае дапамін ‑ спалучэньне, якое робіць істотны ўплыў на нашае самапачуваньне і ўдзельнічае ў пераказваньні інфармацыі паміж нэрвовымі клеткамі. Асобы, якія ня паляць, маюць болей МАО і менш дапаміну, а курцы наадварот. Вось жа недахоп дапаміну ‑ адна з праяваў хваробы Паркінсана, адсюль канчатковая высноIва дасьледчыкаў: паленьне засьцерагае ад гэтай хваробы.

Аднак ня варта карыстацца гэтым аргумантам, каб апраўдаць сваю згубную звычку. Хвароба Паркінсана вельмі рэдка ўзьнікае да 40-га году жыцьця, да яе схільны менш за 1 працэнт людзей. Да таго ж гэтая хвароба не скарачае жыцьця пацыентам, хоць і моцна ўскладняе ім існаваньне. А цыгарэты забіваюць мільёны мужчын і жанчын. Нарэшце, высновы амэрыканскіх дасьледнікаў зусім ня значаць, што паленьне ўвогуле гарантуе ад хваробы Паркінсана.

GW

■ СПОРТ

БАЛТЫЙСКА-ЧАРНАМОРСКІ ЗЬВЯЗ. ХАКЕЙНЫ

Скончыўся першы чэмпіянат Усходне-Эўрапейскае Хакейнае Лігі. Першым чэмпіёнам УЭХЛ стаў гарадзенскі "Нёман", які зарабіў сабе гэты тытул ва ўпартай барацьбе з рыскім "Юніёрсам".

Нагадаю, што ідэя стварыць УЭХЛ належала беларускім спартоўцам. Першапачаткова Лігу складалі клюбы Беларусі, Украіны, Літвы, Латвіі, Эстоніі. Разглядалі магчымасьць свайго ўдзелу каманды з Польшчы. Але з розных прычынаў, найперш фінансавых, турнір да канца дагулялі каманды Беларусі, Літвы, Латвіі і Украіны. Дарэчы, кіраваў працэсам у якасьці прэзыдэнта Лігі старшыня беларускае фэдэрацыі хакею Леў Кантаровіч.

Новы турнір задумваўся як магчымасьць выжыць для камандаў зь Беларусі, Украіны і Балтыі, якія складалі другі эшалён былога чэмпіянату СССР і апынуліся недарэчы ў адкрытым першынстве Расеі. Тым жа часам становішча хакейных флягманаў названых краінаў ‑ менскага "Цівалі", кіеўскага "Сокала", рыскае "Пардаўгавы" ‑ у чэмпіянаце міжнацыянальнае хакейнае лігі, створанай Расеяй, выглядала больш-менш упэўнена, таму яны ў турніры ня ўдзельнічалі.

Справы УЭХЛ, якія напачатку ішлі з рыпеньнем (праз недахоп грошай з дыстанцыі сыйшоў эстонскі "Крэнгольм" з Нарвы), завяршыліся нечакана бурным фінішам. Хто будзе першы, выявілася толькі ў апошніх гульнях. Прэтэндэнтаў на першынство, "Юніёрс" і "Нёман", разьдзяляла адно ачко. Але апошнія сустэчы гэтыя каманды гулялі не паміж сабою, а зь дзьвюма іншымі камандамі фінальнай чацьверкі. Рыжане ‑ з наваполацкім "Палімірам", гарадзенцы ‑ з жлобінскай "Белстальлю". Словам, супернікамі ў лідараў былі беларускія каманды. І гэта трэнэру "Юніёрса" Лявону Берасьневу дало падставу заявіць, што вынікі сустрэчаў прадказальныя. Маўляў, беларусы з Жлобіна (якія, дарэчы, згубілі шанцы на мэдалі) ня будуць вылузвацца з скуры ў гульні супраць беларусаў з Гародні, якія ідуць на мэдаль. Так ці інакш, але і

рыжане, і гарадзенцы ў сваіх сустрэчах перамаглі і першым стаў "Нёман".

Што далей? А далей аказалася, што пэрспэктыва балтыйска-чарнаморскае лігі значна лепшая, чым здавалася напачатку. Па-першае, нягледзячы на фінансавыя праблемы, лёд зрушыўся - чэмпіянат адбыўся. Па-другое, лёс "меншых братоў" напаткаў і хакейных лідараў Беларусі і Украіны. Расея вырашыла праводзіць свой нацыянальны чэмпіянат, дзе ні "Цівалі", ні "Сокалу" месца ўжо ня будзе. Больш таго, навошта Расеі гадаваць сабе канкурэнтаў на эўрапейскіх і сусьветных спаборніцтвах. Такім чынам, напэўна, і "Цівалі" і "Сокалу" ня будзе куды падзецца, як толькі ў УЭХЛ, што мусіць прывесьці да абвастрэньня канкурэнцыі і зробіць чэмпіянат усходнеэўрапейцаў значна больш цікавым і прафэсійным.

Паглядзеўшы на вынікі першага турніру, латышы вырашылі заявіць у наступны чэмпіянат яшчэ адзін клюб. Трэба думаць, што Украіна таксама будзе адраджаць свой хакей, а прыстойныя каманды ня толькі з Кіева ў яе былі. Напэўна, другую спробу паўдзельнічаць будзе рабіць эстонскі "Крэнгольм". Вярнуліся да пытаньня ўдзелу ў турніры УЭХЛ палякі, якія жадаюць падвысіць якасьць свайго нацыянальнага хакею. Ёсьць інфармацыя пра магчымасьць удзелу асьвенцімскай "Уніі" і "Падгале" з Новага Тарча. Павелічэньне колькасьці ўдзельнікаў (з 8 да 14-15) павялічыць і працягласьць сэзону, і майстэрства, і досьвед камандаў УЭХЛ. Да таго ж, гэта мусіць хоць неяк зьбіць хвалю ўцёкаў хакеістаў краінаў-удзельніцаў УЭХЛ у клюбы Расеі, Заходняй Эўропы й Амэрыкі. Гэта што тычыцца камандаў майстроў, а хакейная школа, маючы добрыя традыцыі, у нас заўсёды выглядала ўпэўнена і пастаўляла кадры ва ўсе часы, прынамсі, у Беларусь, Украіну і Латвію. Гэта значыць, пэрспэктыва УЭХЛ павінна адбіцца і на ўзроўні зборных камандаў краінаў-удзельніцаў.

І апошняе. Варта паўтарыць, што новая балтыйска-чарнаморская хакейная ініцыятыва нарадзілася ў Беларусі.

Алег Дашкевіч

■ ПРЭМ'ЕРЫ

ПРАЦЯГ "ВАЙНЫ І МІРУ"

У лютым у Маскве зьявіўся працяг "Вайны і міру" -двухтомны, 970-старонкавы раман "Пётр і Наташа". На жаль, не Талстога, але пісьменьніка, які схаваўся пад псэўдонімам Васілій Старой. Гэта далейшая гісторыя Пятра Бязухава, высланага ў Сібір пасьля паўстаньня дзекабрыстаў, і жонкі Пятра Наташы, якая едзе за ім.

AP

ГЕРОЙ ОПЭРЫ – ГАРБАЧОЎ

У опэрным мастацтве ўваходзіць у моду сучасная палітыка. Тымчасам, як Джэральд Роззнфэльд піша опэру пра Вілі Бранта пад назвай "Укленчаньне ў Варшаве" (яе прэм'ера плянуецца на 1997 год у Дортмундзе), у Дрэздэне 20 сьнежня мінулага году адбылася прэм'ера опэры "Гарбачоў". У камэрнай опэры Франца Гумэльса адлюстраваны падзеі пучу 1991 году. Пры пастаноўцы опэры рэжысэр Гарстэн Людвіг абапіраўся на факты савецкай сапраўднасьці і скарыстаў сучасныя сродкі масавай інфармацыі. Абстаноўка на сцэне - нязвыклая для аматараў опэрнага мастацтва.

Focus

НА МАСТАКУ ШАПКА ГАРЫЦЬ

Француская паліцыя затрымала ў мінулую сераду мастака і куратара Музэю Сучаснага Мастацтва ў Марсэлі, у якім адкрылася выстава пад назвай "Усё, што я скраў". У экспазыцыі паміж іншага - пара ботаў, "пазычаная" аўтарам у гатэлі, а таксама начоўкі й вэнтылятар. Наведнікі пазналі ў экспанатах уласныя рэчы.

Аўтар выставы Эрвэ Парапанарыс заявіў, што зьмена ўласнасьці для яго - сродак сучаснай экспрэсіі.

AP

■ МУЗЫКА

ТРАДЫЦЫЙНА БЕЛАРУСКАЯ ГАСЬЦІННАСЬЦЬ "КРАМЫ"

Менскія аматары року ведаюць такі музычны сэрыял, які цяпер завецца "Сябры ў гасьцёх у "Крамы". Напачатку назва была крыху іншая: "Сябры з Расеі ў гасьцёх у "Крамы". Тады, пасьля пасьпяховага выступу на фэстывалі "Пакаленьне-94" у Маскве "Крама" займела шмат знаёмстваў сярод расейскіх рок-музыкаў. Але зь цягам часу гэтая сьпярша рэгулярная акцыя пачала рабіцца эпізадычна. Акрамя таго, цяпер у госьці да "Крамы" прыязджаюць сябры ня толькі з Расеі. Напрыклад, 4 сакавіка завітаў мазырскі гурт "Парадокс". Канцэрт адбыўся ў Альтэрнатыўным тэатры.

"Парадокс" грае ды сьпявае пап-рок на расейскай і ангельскай мовах. Гэта тэксты пра каханьне (шчасьлівае, нешчасьлівае, далёкае, нябёснае, прыземленае), ды запамінальныя, магчыма, крыху аднастайныя мэлёдыі. "Крамаўская" публіка слухала "Парадокс" без абразьлівых крыкаў ды сьвісту толькі з павагі да сваёй улюбёнае "Крамы", якая мусіла граць за гасьцямі. Тут трэба ўлічыць тое, што менская рок-публіка мае даволі спэцыфічныя густы, напрыклад, любіць блюз ды альтэрнатыўную музыку. На канцэрце "Крамы" гэтая публіка падзялілася на два лягеры: падлеткаў, якія ледзь ня зь першае песьні пачалі скакаць перад сцэнаю, і людзей адносна сталага веку з жонкамі й дзецьмі, якія сядзелі ў залі й за ўсім гэтым назіралі. "Крама" грала, пэўна, утрая болей за госьцяў. А пасьля канцэрту госьці, музыкі ды публіка, стомленыя, але задаволеныя разьехаліся па хатах, бо канцэрт адбываўся ў панядзелак, і наступнага дня аднаму трэба было йсьці на заняткі, другому - у свой офіс, а трэцяму - друкаваць нататкі пра гэтую падзею.

М.Агурок

P.S.

Дарэчы, для аматараў творчасьці "Крамы" паведамляю, што 15 сакавіка гэты гурт будзе граць канцэрт у Менску, у новым рок-клюбе "Каспэр". Наступнага дня, 16, у "Каспэры" плянуе граць гурт "NRM" (Народная Рэспубліка Мроя), які перад гэтым выступіць у вядомых "Трох парсючках" (мэтро "Трактарны завод", кавярня "Час"). Гэты выступ мусіць адбыцца 14 сакавіка.

М.А.

НАЗАД, У СУТАРЭНЬНІ?

Толькі два разы выйшла ў эфір на дзяржаўным "Радыё-2" сьпявачка Кася Камоцкая зь перадачай, у якой плянавала сустракацца з рознымі беларускімі рок-выканаўцамі. Але пасьпела яна сустрэцца адно з гуртамі "NRM" ды "Крама", пасьля чаго радыйнае кіраўніцтва вырашыла зьняць з эфіру гэтую перадачу. Прычым матывацыя была кшталту "гэта ня лепшыя ўзоры, на якіх мы мусім выхоўваць нашую моладзь". Беларускія рок-музыкі пачыналі сваю музычную дзейнасьць з сутарэньняў, з падпольля. Ёсьць падставы меркаваць, што пасьля трох гадоў адлігі ім давядзецца вяртацца да сваіх вытокаў.

ДВА "АРСЭНАЛЫ" Ў АДНОЙ ЗАЛІ

6 сакавіка ў Менску, у канцэртнай залі "Менск" (больш вядомай як "палітпрос") адбыўся канцэрт калісьці вельмі вядомага расейскага джаз-ф'южн-фанкі ансамблю "Арсэнал". Ужо пасьля пачатку канцэрту арганізатары пачалі бясплатна прапускаць у залю публіку, каб запоўніць вольныя месцы. Але ўся гэтая публіка, і платная, і бясплатная, успрымала музыку адноўленага "Арсэналу" (перапынак у дзейнасьці ансамблю склаў прыкладна 5 гадоў) вельмі прыязна, хоць музыка гэтая ня самая лёгкая для ўспрыманьня.

Зьдзівіла велізарная колькасьць ахоўнікаў парадку ў залі, ля кожных дзьвярэй і на розных узроўнях "палітпросу". Да прыкладу, два амонаўцы прастаялі ўвесь канцэрт у левым ды правым баку сцэны. Невядома, каго яны ў гэтым выпадку ахоўвалі: ці то "Арсэнал" -ад прыязнае публікі, ці то публіку - ад традыцыйна варожага джазавага ўплыву? Пры гэтым паставы ў амонаўцаў былі як у фільме "Сямнаццаць імгненьняў вясны": ногі - на шырыні плячэй, рукі - за сьпінаю. Мяркую, што АМОН здолеў прадэманстраваць "Арсэналу", што й нашыя арсэналы -багатыя й разнастайныя.

М.Агурок

АБВЕСТКА

Гурты "NRM" і "Новае неба" шукаюць адміністратара для супольнае арганізацыі канцэртаў, гастроляў ды іншае карыснае дзейнасьці ў галіне беларускае рок-музыкі. Кантактны тэлефон: 66-31-16

Працяг з старонкі 5

бацькаўшчыну, для многіх Прага сталася месцам цяжкіх пакутаў, галечы й безвыходнасьці. Там яны й паміралі ў адзіноце й занядбаньні, паміралі ад хранічнае беднасьці й адчаю... І Залатая Прага, зусім не вінаватая, нічым не магла ім дапамагчы.

5.03-6.03. Дзякуючы дабрадзейным дасягненьням дэмакратыі, візы ўдалося атрымаць адразу на месцы, безь ніякіх запросінаў, дазволаў, парткомаў, прафкомаў. Прыходзіш, даеш свае паперы, здымкі, плоціш грошы - і праз дзесяць хвілін віза ў кішэні. Дзіўна толькі, што польская транзытная віза каштуе значна даражэй за чэскую поўную. (Праўда, кажуць, румынская транзытная яшчэ даражэйшая). З даездам таксама, здаецца, праблемаў ніякіх - адсюль чым хочаш да Варшавы, а з Варшавы чым хочаш да Прагі.

Выбар рэйсаў і транспарту даволі вялікі. Пасьля тэлефанічнай нарады з Максам* выбіраецца такі маршрут: Вільня - Беласток -... і далей па тэксьце.

7.03. Чацьвер. Беларуская канфэрэнцыя на Катэдры**** прызначаецца роўна на 25 сакавіка. Значыць, "урачыстая акадэмія". Цікава, што за памешканьне сёлета ўлады дадуць для сьвяточнае вечарыны бел. дыяспары? Пасьля традыцыйнае Белае Залі, якую давалі штогод, летась занчылася дэградацыя - далі другарадную залю ў Доме Настаўніка. Куды заганяць сёлета? І ці ўвогуле нешта будзе? Або бел. амбасада не дазволіць?

** Мэва Марон, карэспандэнт "НН" у Ірляндыі.*

*** Фраза з п'есы клясыка тэатра абсурду Эжэна Ёнэско "Лысая сьпявачка".*

**** Перакладчык і дасьледчык Ян Максімюк, які жыве ў Беластоку.*

***** Катэдра Славістыкі Віленскага Ўнівэрсытэту.*

ГОРАДНЯ

Сяргей Астраўцоў

СЬЦЕРАЖЫСЯ ЦЯГНІКА

1.

Сталіца сустракае сакрамэнтальным надпісам на забітых цьвікамі дзьвярах аўтавакзальнай прыбіральні. ЗАСОР. Адна з самых адметных моўных вынаходак эпохі сацыялізму. Засор. Пераўчот. За безьбілетны праезд - штраф. П'янству - бой! Ня стой пад стралой. Слава КПСС. Савецкая клясыка. Самая людзкая - бадай толькі адзіная беларуская фраза з маленства, якая мела афіцыйны статус у выглядзе шыльды на чыгуначным пераезьдзе. СЬЦЕРАЖЫСЯ ЦЯГНІКА. Беларусаў папярэджвалі, што іхны цягнік прапяе "бывайце здаровы" і зьнікне, а яны, разявіўшы раты, не пасьпеюць ускочыць. А можа, наадварот, ім казалі: ня лезьце, хлопцы, трэба перачакаць у лесе, бо гэты цягнік завязе вас не туды, куды варта, а ў камунізм, дзе ўсе мовы і нацыі зьліюцца ў адну расейскую. Карацей, поўны ЗАСОР.

Добрая бээсэсэраўская шыльда, якая па-бацькоўску папярэджвае. У ёй чуецца нават нейкая пяшчота. Нібы які дзед-барадзед дае табе добрую параду. Няма яе даўно, захавалася адно ў маленскіх успамінах. Застаўся адзін толькі ЗАСОР. Нават бяз клічніка, значыць, і без намёку на alarm. Проста абыякавая канстатацыя. Бяз колішняй вяршыні сэрвісу - перадрасоўкі кліентаў у іншыя грамадзкія прыбіральні сталіцы рынкавага сацыялізму. Усё проста. Аніякіх эмоцыяў. Засор у каналізацыі, засор у мазгах. Засор - норма жыцьця.

2.

Зноў прыяжджаў Пазьняк. З жонкай. Абмаляваў становішча так, што

хоць ты ўсёй заляй ідзі ды тапіся ў Нёмане на капыл якой-небудзь шалёнае сэкты. Але рака замерзла... Дый З.П. пад канец усіх крыху супакоіў, сказаўшы, што цяпер "нашыя магчымасьці вялікія і пашыраюцца". Сумна пачаўшы, вясёла скончыў. Масавае самагубства не адбылося.

Сужэнства Пазьнякоў запрашалі на сцэну зусім па-вясельнаму: "А цяпер просім у рабочы прэзыдыюм Зянона Станіслававіча і яго каханенькую-родненькую". З.П. сьцішана загадаў жонцы, каб ня чулі астатнія, але яны пачулі: "Не хадзі туды, не хадзі!", і сам падняўся па прыступках на сцэну. З прэзыдыюму зноў паклікалі. Спадарыня Пазьняк замахала рукамі: не пайду!

Пазьняк традыцыйна казаў пра эгіпэцкую пустэльню, пра тое, што рабы, калі іх не перавыхаваць, зноў народзяць рабоў... Збоку ён выглядаў бадай пастарэлым. Прарок, які замест лаўравага атрымаў ад натоўпу цярновы вянок, які выклікае боль.

Марна ад іх чакаць, каб яны пазайздросьцілі тым чэхам ды па цагліне кожны купілі свой тэатар. Таму хай хоць усе франтаўцы (якіх у горадзе 234) падпішуцца на "Пагоню" ды знаёмых падбухтораць. Каб наклад павялічыць. Такая парада Пазьняка. Падпішчыкаў ён параўнаў з тымі, хто склаў піраміду Хеопса. Гэта значыць зноў-такі - з рабамі?

3.

У кавярні Таранды Віця Шалкевіч прадстаўляе свой новы збор песень, запісаны толькі што ў Беластоку. Гаспадар частуе кавай па-ірляндзку (зноў гэтая ірляндшчына!). Вы стаіцё ля стойкі ды смакуеце скрыпку, бас, тэксты і голас. Коля, зрабі яшчэ кавы!

Нехта грукае ў дзьверы й паведамляе, што зараз прывядуць Пазьнякоў. Гаспадар здымае чаравікі й лезе вешаць сьцяг. Потым на лядоўні пачынае шыхавацца батарэя розных літровых чын-чынаў. Уваход партыйнае дэлегацыі сутыкаецца зь сьпевам "Добрай раніцы, жлобская нацыя!"

У Тарандавай кавярні, здаецца, гэтак утульна, што зусім ня хочацца ехаць на яшчэ адну партканфэрэнцыю ў засьнежаны й зьмерзлы горад на пагорках з разбураным замкам. Сужэнства застаецца й аглядае архітэктурныя помнікі, якія сёньня Галіна бачыць упершыню. Потым я распавядаў пра гэта на радыё. У сталіцы некаторыя наступнага дня кпяць: "Прагнуўся, пра Раісу Максімаўну расказваў". Але З.П. ня Шура, перад якім адным мае сэнс прагінацца сёньня...

4.

З.П. усё паўтараў: ім не павярнуць кола гісторыі назад. Не дамо! Што ж гэта за кола такое? Адныя традыцыйна ліюць ваду на млын камунізму, іншыя - на млын імпэрыялізму. Так, здаецца. Кола, кола. Яно выклікае ў мяне думкі пра цягнік з пасажырамі, аховай і паштовым вагонам, у якім мяхі з грашыма. З клясычнага вэстэрна. На яго на працягу стужкі нападаюць усякія экспрапрыятары накшталт бальшавікоў. А далей - анэкдот пра цягнік у камунізм, які шторазу спыняецца на нязьведанай дарозе. Сталін загадаў расстраляць машыніста, калі скончыліся рэйкі. Хрушчоў - разьбіраць іх ззаду й класьці наперадзе. Брэжнеў, здаецца, пажадаў, каб людзі зь елкамі ў руках беглі ўздоўж цягніка назад, ствараючы ілюзію руху наперад. Чарненка папрасіў, каб завешалі вокны й разгушквалі ягоны вагон. Мабыць, ён і ёсьць заснавальнікам моднага сёньня рынкавага сацыялізму. А вы кажаце, кола. Колы якраз у поўным безруху, глядзіш, увогуле адваляцца. Чарненка-Лукашэнка. Добра рыфмуецца, аднак.

5.

Апынуўся ў тым баку, куды калісьці езьдзіў на працу. Зазірнуў да былога калегі: пакуты творчасьці. У суседнім пакоі каляжанка. Нечакана пекна выглядае. На століку кветкі. Хіба сьвята нейкае? Сьвята, адказвае. Можа твой Дзень нараджэньня? У яе пакруглелі вочы. Ах, сапраўды, Дзень жа савецкай арміі! Што значыцца калектыў: дзяўчаты рыхтуюць пачастунак, мужчыны часткова паехалі дахаты, каб выглядаць побач зь імі не менш сьвяточна. Амаль вымерлыя доўгія калідоры часова ажыўляе мітусьня, завіханьне, урыўкі фразаў. Вось і я некалі прымаў пакецік з дарункамі. Насоўка, крэм для галеньня, цытрусавы адэкалён. Паштоўка з друкаваным віншаваньнем ад рэдкалегіі, партбюро і прафкаму. Каляровы малюнак: дзябёлыя салдат у касцы, матрос, авіятар... Калектыў. Шура, вы чужы на гэтым празьніку жыцьця. Як самотны паляўнічы. Заяжджаю ў краму, выбіраю зь пяці пляшак гішпанскага, баўгарскага, македонскага і яшчэ нейкага віна нямецкае. Мозальскае. Сьвятая Урсула. Зьбірае вінаград. Я давяраю менавіта нямецкай якасьці. Мозальскае з драбнюткімі бурбалкамі. На адвароце мапка мясьціны, дзе высьпявае гэты нямецкі вінаград. З назваў, якая выключае адназначэньне вайсковых сьвятаў. Цікава, ці той фон Готбэрг наўмысна падпісаў свой загад* менавіта 23 лютага, каб пакпіць у гэты дзень з савецкіх партызанаў? Каб у іх шклянкі з самагонам павыпадалі з рук, ці каб яны ўвогуле пакідалі зброю? Загадка беларуска-нямецкай гісторыі. Гэх, падабалася мне некалі песенька "Дружба - фройндшафт", асабліва прыпеў. Я быў тады пяці-шасьціклясьнікам. А цяпер мне падабаецца мозальскае. І бадэнскае таксама. Кёнігхаймэр. З выяваю кірхі... Але я застаюся патрыётам і не пакідаю станоўчае думкі пра пошукі сталічнага "Крышталя". Каб заставацца патрыётам, трэба ўперад ім стаць. Інакш прэкланеньне перэд усім інастранным робіцца рабалепіем, касмапалітызмам чыстай вады. Узяць, да прыкладу, гэтага самага песьняра саўгасных палеткаў і сацыялізму з рынкавым абліччам. У яго зусім няма імунітэту. Спачатку Бору таго лае, потым спрабуе падлабуніцца, нават абняцца для прэсы. Зь лёкайскай усьмешкай і з тэніснай ракеткай. Сёньня гаворыць, што любіць фюрэра, заўтра - што яго не зразумелі, і што фюрэр яму падабаецца выбарачна: чубчык - так, але вусы - не зусім. Шура, дык што мы ўсё ж сьвяткуем - Дзень расейскай арміі ці дзень Беларускай Краёвай Абароны? Калі сьвята расейскае, дык навошта вы тады аддалі Ёзасу наш герб? Нават калі б ён сапраўды яму належаў, дык гэта зусім ня страшна, сьвяткуем жа мы чужое вайсковае сьвята. І рэвалюцыйнае таксама, і яшчэ нейкае. На дзяржаўна-сувэрэнным узроўні. Ды плюс Дзень нейкіх там інтэрнацыяналістаў. Цырк на дроце. Тлумяць гэтаму дурному беларусу галаву. А куды серп з молатам ад яго схавалі? Чым цяпер працаваць? Вярніце прылады, Шура! І канчайце пілаваць гіры, ніякія яны не залатыя.

6.

На званіцы фарнага касьцёлу нарэшце ўмацавалі новы цыфэрблят старадаўняга вежавага гадзіньніка. З залатымі лічбамі, але пакуль бяз стрэлак і нават без адтуліны для іх. Цыфэрблят гэты нараджае ў душы цьмянае пачуцьцё.

7.

Прэзыдэнт РБ даслаў віншаваньне працаўнікам гарадзенскай "вадаправодна-каналізацыйнай гаспадаркі". Зычыць ім "моцнага здароўя, вялікага шчасьця і далейшых працоўных посьпехаў". Ня ўсё тут цалкам уцямна. Хіба нейкая сувязь існуе з тым жа славетным ЗАСОРАМ?..

** Маецца на ўвазе дазвол генэральнага камісара Беларусі фон Готбэрга на стварэньне Беларускай Краёвай Абароны, дадзены ў 1944 г.*

НЬЮ-ЁРК

Лявон Юрэвіч

Ціхая рэвалюцыя, тэрор, постмадэрн...

Што я надзвычай не люблю, дык гэта апынуцца замкнёным, сам-насам: ані кнігі, ані рэклямкі, каб затлуміцца чужым. Сам са сваімі думкамі. Я баюся. Як у дзяцінстве, калі пачынаў думаць пра сьмерць, але баяўся дадумаць - да нейкага лягічнага завяршэньня, хай сабе й няслушнага, нават інфантыльнага, абы не фатальнага. Ты спыняеш сябе - я не памру - і крочыш далей, але ў іншы бок.

Адсутнасьць друкаванага слова ў вандроўцы як праблема можа падацца сьмешнай. Але колькі ж можна глядзець у зацемненае вакно аўтобуса, нахай і на дзіўнае спалучэньне культуры Эўропы з маштабам Амэрыкі - на краявіды Канады. Хоць, урэшце, якая культура - тая самая краіна эмігрантаў. Мо хіба памяць тут мацнейшая, у французскім баку старой-маладой дзяржавы, дзе, кажуць, усё, як у Парыжы. А ляндшафты, краявіды, натурморты беларускія. І толькі надпісы ўздоўж бальшаку замежныя, што на сёньня значыць - і не ангельскія. Гаспадыня аўтобуса, Сусана, тымчасам распавядае пра, мабыць, самую кароткую бойку, што адбылася недзе ў 18 ст. паміж "французамі" й "ангельцамі", - дзесяць хвілінаў, на працягу якіх абодва галоўныя генэралы былі забітыя, але ангельцы перамаглі. Дзесяць хвілінаў, і далейшая гісторыя пайшла іншым, ангельскім шляхам. Гісторыя, праўдападобна, толькі моўная, бо наўрад ці што іншае зьмянілася. Дзесяць хвілінаў, а потым два стагодзьдзі, калі, нарэшце, у 60-х "французы" абудзіліся. Яны збольшага не ляманталі, не страйкавалі, а вялі "ціхую" рэвалюцыю. Там здымуць шыльды з ангельскаю мовай і павесяць на сваёй. Або - іх тут усё ж бальшыня - раптам перастаюць разу-

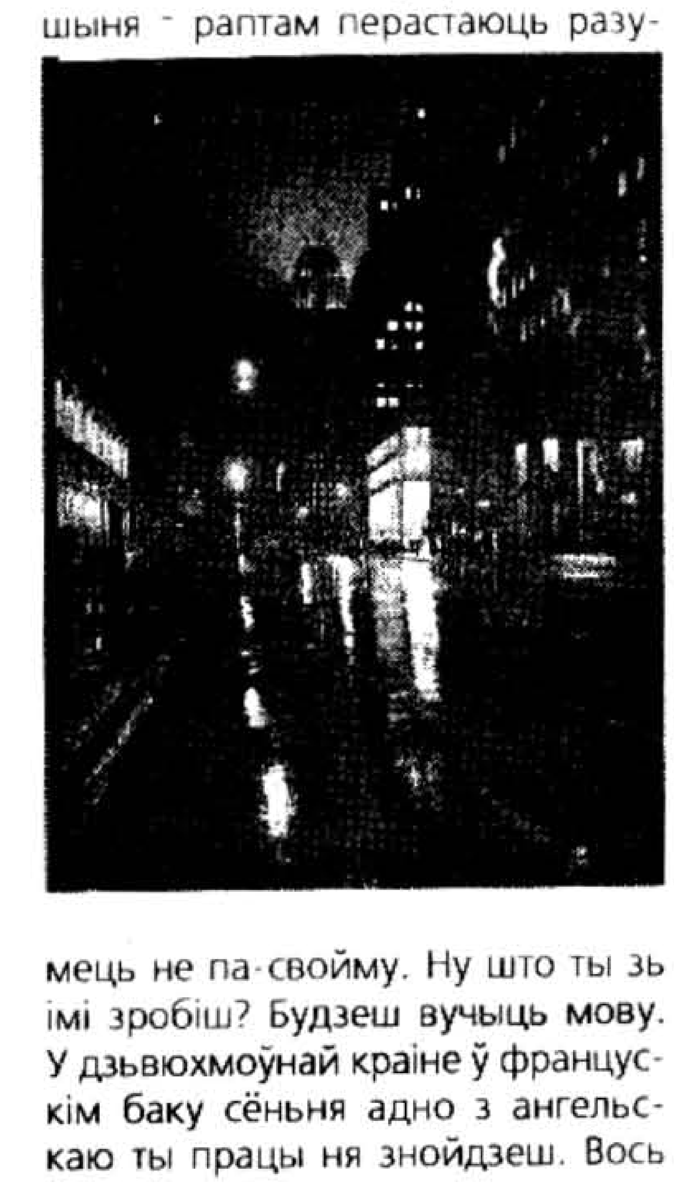

мець не па-свойму. Ну што ты зь імі зробіш? Будзеш вучыць мову. У дзьвюхмоўнай краіне ў французскім баку сёньня адно з ангельскаю ты працы ня знойдзеш. Вось як.

Ад стомы й лайдацтва пачынаю корпацца ў паперах, якія захапіў з сабою. Я так сьпяшаўся на аўтобус, што хапаў паперы з друкаркі, нават ня гледзячы, што ён там выдае. І, натуральна, на маё гэбрайскае шчасьце, выдрукаваў ня той файл.

Паперы, што, паблытаўшы, пакінуў, былі тэзамі дакладу. Сама тэма канфэрэнцыі фармулявалася нешта як "Постмадэрнізм, новыя літаратуры й мова". Тыдзень раней: у чытальнай залі нашае біб-

ліятэкі* поўна народу: Анатоль Алексін, А.Межыраў, Л.Наўрозаў, А.Рыбакоў, І.Бас. І я не адразу ўцяміў, чаго хацела мажная, вялікая жанчына - прафэсар Томсан (ці Томпсан)? Яна прапанавала мне зрабіць даклад. Калі я даў згоду й чамусьці падзякаваў, яна палагоднела, спытала, ці не пішу я вершаў. На мой зьдзіўлены пагляд адказала: "Усе думаюць, што я павінна быць паэткай". Чаму? - пытаюся, бо яе постаць аніяк не выглядала на музу. "Мабыць, праз бацьку... Мой бацька -Маякоўскі". У той момант я не знайшоў нічога лепшага, як сказаць, што мяне, у прыватнасьці, болей зьдзіўляе яе няведаньне расейскае мовы. На тым і скончылі. І вось цяпер, калі ў вандроўцы па Канадзе я мусіў скончыць даклад для дачкі Маякоўскага - забыўся. Забыўся!

Канада... З забытым пачуцьцём, нават нейкім замілаваньнем глядзеў на бальконы. Да кватэраў на другім паверсе вядуць лесьвіцы з адмысловымі приступкамі, крутымі заваротамі. Паспрабуй двойчы на дзень узьняцца на другі паверх, пакласьці пошту, пакункі з рэклямкамі, сыйсьці ўніз, каб перціся ізноў: кватэры побач, а лесьвіцы розныя. Дык навучыліся людзі пераскокваць з адной пляцоўкі на другую, і так усю вуліцу. І назвалі гэткія "стрыты" вуліцамі перэлётных паштавікоў.

Замест таго, каб прайсьціся па праспэкце Сьв. Катарыны ў Манрэалі, абыйсьці ці не адзіны горад у гэтай частцы сьвету, што мае сьцены - Квэбэк, мушу сядзець у гатэлі й крэмзаць наноў свае тэзы. Мне й раней тэма была не зусім зразумелая, а цяпер, без маіх папераў, занатовак... Перш-наперш, неабходна сфармуляваць "Тэзы да разуменьня постмадэрну".

Першай няхай будзе найбольш тыповая, відаць, рыса -інтэртэкстуальнасьць, цытатнасьць, прычым на розных узроўнях. Кактэйль жанраў, стыляў - у гульні камбінацыяў, гібрыдным і поліфанічным тэксьце. Выкарыстоўваючы міт, паданьне, агіяграфію, апокрыф, казку, гісторыю (ды, наагул, тэкст як пратэкст), часам у інтэрпрэтаванай ці, нават болей, парадыяванай форме. Адбываецца тое, пра што можна было толькі марыць: паразуменьне й працяг існаваньня розных культураў, стварэньне паміж старым і новым нечага. Чаго? - вось пытаньне.

Другая тэза. Літаратура постмадэрну - пераадоленьне закамплексаванасьці, непрыняцьце ідэалягічных паглядаў, але ня іх нябачаньне. Стандарты (сьцьвярджэньне-адмаўленьне) саступілі месца іроніі - да гістарычнага досьведу й гістарычнае праўды. Мілард Павіч любіць жартаваць: праўда гісторыі -усяго толькі фокус. А гісторыя - частка плётак. З другога боку, фантазія, іронія, міталёгія - ці ня той самы наш сьвет. Ці - і гэта наш сьвет?

Трэцяя - поўная адсутнасьць лёгікі, прычынна-выніковых сувязяў. Ну, можа, ня поўная, а толькі ў аўтараў? Ці ў чытачоў?

Адсюль вынікае наступны пастулят: адмена, сьмерць, зьнікненьне часава-прасторавых сувязяў. Зьмешваючы ў розных прапорцыях час напісаньня, час падзеяў твору, час чытаньня.

Пятаю будзе тэндэнцыя, накіраваная на шчырасьць. І яшчэ адна: няскончанасьць апавяданьня, магчымасьць чытачу працягнуць аповед у якім заўгодна кірунку, разгарнуць на якой заўгодна старонцы. Ці ня гэта Умбэрта Эка назваў "Адкрытаю працай"?

Нарэшце я не вытрымваю ўласнага мазгавога напружаньня, сыходжу з гатэлю й сустракаю яшчэ адно даўно нябачанае відовішча: людзі шпацыруюць басанож. Ну, ня ўсе, натуральна, аднак, натхнёны, саджуся на лаву, запальваю цыгарэту й дапісваю апошнюю тэзу: Задавальненьне.

Задавальненьне ад тэксту. Стары Барт меў рацыю: формула "новая форма плюс новы зьмест" за выняткам задавальненьня ад прачытанага не працуе. Калі ён менавіта гэта меў на ўвазе. Задаволены чалавек у стане праглынуць ці ня ўсё, нягледзячы на парады лекараў. Неяк я чытаў дэтэктыў у польскай мове Ежы Эдзігея "Здымак у профіль". Захоплены раскруткай падзеяў, з гонарам за ўласнае разуменьне мовы, прасьлізнуў вачыма радкі: "Я нарадзіўся ў маленькай вёсцы Бжэзьніцы пад Нясьвіжам, у былым Наваградзкім павеце. Як і паўсюль, у тых мясьцінах, у вёсцы жылі ня толькі палякі, але й беларусы". І толькі выявіўшы злачынцу, нясьпешна нанава смакуючы падзеі, схамянуўся. Задавальненьне... яно часам небясьпечнае.

Бяру другую цыгарэту. Ці, напрыклад, Абрахам (Брам) Стокер. Гэты ірляндзец стварыў такі партрэт Улада Цэляша, Улада Жахлівага, Дракулы, што амэрыканцы з ангельцамі праглынулі, незважна для сябе даведаўшыся пра йснаваньне яшчэ аднаго народу з сваімі казкамі, праклёнамі, комплексамі. Цяжка сказаць, ці дападобы такое было самім румынам, але яны не пасьпелі агораць сваё мінулае самастойна, за іх гэта зрабілі іншыя, і традыцыя атрымалася досыць трывалая: дзе п'юць кроў, там Трансыльванія. І наадварот. Вось пытаньне - ці можна назваць "Дракулу" постмадэрновым творам? Аўтар быў зусім ня просты: нездарма ж зьяўляўся чальцом эзатэрычнага ордэну "Залатой Зараніцы", які ўзначальваў Ўільям Батлер Ейтс. Ды ўся Ірляндыя няпростая. Кіраўнік іхнага адраджэньня, Чарльз Сьцюарт Парнэл, ня меў нават кроплі кельцкае крыві. Джойса, які называў сваю краіну "дадаткам Эўропы", а родны горад -цэнтрам паралюшу, на радзіме ўважаюць цяперака за першага. А іхная мова? Сярод пісьменьнікаў-ірляндцаў ад нараджэньня, хто зь іх пісаў на роднай мове: Сьвіфт, Шэрыдан, Войніч, Уайльд? Б.Шоў атрымаў Нобэля як ангелец, О'Ніл - як амэрыканец. А тыя два, што атрымалі прэмію як ірляндцы, пісалі - Бэкет пераважна на францускай, а Ейтс на ангельскай. І ўсё гэта, аднак, не адмовіла роднай, ірляндзкае мовы. І не адбіла прагу да незалежнасьці. Не, ня ціхая рэвалюцыя канадыйскіх французаў, а тэрор, жорсткі, бязьлітасны тэрор, які, як пішуць цяпер газэты, прынёс плён, і Ольстар блізкі да перамогі. Значыць, калі ня можаш ціха апрацоўваць зямлю, тэрор дасьць плён! Ціхая рэвалюцыя, тэрор, постмадэрн...

Час ісьці ў гатэль, скончыліся цыгарэты, трэба пісаць даклад. Тым больш, што я надзвычай не люблю апынацца сам-насам з сваімі думкамі. Я баюся. Як у дзяцінстве, калі пачынаў думаць пра сьмерць, але баяўся дадумаць - да нейкага лягічнага завяршэньня, хай сабе й няслушнага, нават інфантыльнага, абы не фатальнага. Ты спыняеш сябе - я не памру - і крочыш далей, але ў іншы бок.

* *Публічная бібліятэка ў Нью-Ёрку.*

ЗАНАТОЎКІ ЭГАІСТА

Адам Глёбус

-Сорам.

Здымак Алены Адамчык

Першы свой сорам, за прыналежнасьць да мужчын, я зьведаў у тры гады. У Койданаве стаяла сьпякотнае лета, і хацелася скінуць зь сябе ўсё, нават са скуры карц ела вылузнуцца, выскачыць, выдрацца... На мне былі адно чырвоныя расьцягнутыя майткі. Я сядзеў на кукішках і зьбіраў у кардонную каробку з-пад печыва божых каровак. Жучкоў пад ліпаю, на камлі і на парастках варушылася незьлічоная процьма. Я нагроб з гэтай калёніі поўную каробку, ящчэ й з каптуром. А божых каровак, як на вока, дык і не паменела. Яны віселі на дубцах, як гронкі перасьпелых парэчак. За сваім захапляльным заняткам я не заўважыў, калі прыйшлі й селі на лаву пры весьніцах дзяўчатышкольніцы. Адна зь іх, мая сваячка Валя сказала: "Глядзіце, якая ў яго пісяl" Яна яшчэ паказала на мяне пальцам. Дзяўчаты засьмяяліся гучна, залівіста, так, што на іх ажно затрапяталі лёгкія паркалёвыя сукенкі. Я паглядзеў на майткі, а яны зьехалі на бок і выставілі на дзявочы сьмех мой сорам. Вушы й шчокі зрабіліся гарачыя. Я схапіў каробку й пабег да весьніцаў, растрасаючы па зямлі божых каровак. Я схаваўся ў двары, за паграбам. Як для мяне, дык эротыка і сорам рэчы непадзельныя. Кожны новы крок у інтымных забавах ішоў праз пераадольваньне пачуцьця сораму.

Напрыклад, вельмі цяжка я аваподваў самымі простымі позамі. Першая мая каханка Жана да жудасьці баялася павярнуцца сьпіною. А калі я дамогся, каб яна стала на калені, перапляла пальцы на патыліцы, упёрлася локцямі ў падлогу й прагнула белую сьпіну; дык пасьля Жана сказала, што ў такія позы становяцца бессаромныя жанчыны.

* * *

У сораму колер ружовы, а ў спалоху белы.

* * *

Сорам — тое зерне, зь якога можа вырасьці абурэньне, тады замест ружовага ўбачыш пунсовы твар, і ня дай Бог прысутнічаць пры гэтым пераўтварэньні і бачыць вочы ворага, налітыя крывёю.

* * *

Сорам — вонкавая, несьвядомая праява сумленнасьці.

* * *

У кіно ёсьць вялікая перавага над многімі відамі мастацтва, у цёмнай залі вельмі цяжка ўбачыць чырвоныя ад сораму вушы. Ня ведаю як іншыя, а я даволі часта чырванеў за бессаромныя ўчынкі экранных герояў. І саромеўся не аголеных ды эротыкі, хоць было й такое, а падманаў і хлусьні, сьведкам якіх апынуўся міма ўласнае волі.

* * *

Самы жахлівы й небясьпечны сьведка тваёй бессаромнасьці і тваіх грахоў — ты сам. І як цяжка прымусіць гэткага сьведку маўчаць.

А можа самагубства — гэта зьнішчэньне галоўнага сьведкі грэхападзеньня. Пэўна. І таму хрысьціянская царква праклінае самагубцаў і культывуе вобраз Юды, які, прадаўшы Хрыста, задавіўся.

* * *

Ня варта й спадзявацца, што ніхто ня ўбачыць, як за нетактоўнасьцю ты хаваеш сорам.

* * *

Каб спыніць баязьліўца, часам дастаткова спытаць: "Дзе твой сорам?"

Рэспубліка Цыганія

У 11-м томе Беларускай Савецкай Энцыкляпэдыі (1974) асобнага артыкулу пра цыганоў няма. Ёсьць зьвесткі пра цыганскую пароду авечак, вёску Цыганкі ў Сеньненскім раёне Віцебскай вобласьці, пра Цыганкова Васіля, які "пад агнём праціўніка... фарсіраваў Заходнюю Дзьвіну", Цыганкова Івана зь вёскі Лапатавічы былога Клімавіцкага павету. А вось пра цыганоў — толькі ў артыкуле Цыганская мова. І ўсё. Тым ня менш, цыганы жылі сярод нас, жывуць і будуць жыць, незалежна ад таго, заўважаем мы іх ці не. Цалкам верагодна, што цыганы як этнас перажывуць нас, беларусаў, бо яны, прыстасоўваючыся да вонкавых абставінаў, разам з тым пільна аберагаюць сваю цыганскую манэру, сваю паставу, свой гонар і стыль.

Пад нямецкай акупацыяй

Друя (Сапежын) вядомая з XV ст. Належала князям Сапегам. Як і ўся Беларусь, мястэчка гэтае зазнала не адну акупацыю. У 1515 г. - спаленая маскоўскімі войскамі. З чэрвеня 1941 да ліпеня 1944-га была пад немцамі.

Рэспубліканская кніга "Памяць. Беларусь" (1995) паведамляе, што з 1942 да 1943 году на правым беразе рэчкі Друйкі, там, дзе яна ўпадае ў Дзьвіну, было зьнішчана 700 жыхароў. Праўда, у кнізе ня згадваецца, што гэта былі пераважна мястачковыя жыды. Усе яны загінулі. Застаўся толькі адзін жыдоўскі хлопчык, які перасядзеў вайну ў зямлянках.

Разам з жыдамі ў вусьці Друйкі ў 1942-м былі расстраляныя і многія цыганы (мужчыны). І там жа, у агульнай яме, закапаныя.

Тымчасам, паводле сьведчаньняў відавочцаў тых падзеяў, цыганы найбольш цярпелі ад партызанаў, якія забіралі апошняе: рэчы, прадукты, коней...

Здымак Валянціны Ждановіч

Некаторыя цыганкі, каб выжыць, рабіліся палюбоўніцамі немцаў. Апошнія, дарэчы, цыганскіх дзяцей не чапалі, ставіліся да іх добра і нават, здаралася, кармілі.

У часе вайны цыганы жылі пераважна ў Друі, частка зь іх - у Краславе (Латвія). Вандравалі рэдка і толькі дарослыя, а дзяцей пакідалі ў мястэчку пад наглядам старых.

Можна меркаваць, што адносіны немцаў да цыганоў у Беларусі былі не такія адназначныя, як да тутэйшых жыдоў. Непасьлядоўнасьць у правядзеньні гітлераўскімі акупантамі расавае дактрыны дазволіла цыганам захаваць свой друйскі корань, тады як жыдоўскі цалкам выкарчаваны. Са словаў некаранаванае "баранэсы" друйскіх цыганоў бабы Марыі, "яны былі арыстакраткамі". Магчыма, выхаванцы нацыянал-сацыялісцкае школы прадчувалі ў цыганах пэўную... арыйскасьць (sic!), калі браць пад ўвагу гіпотэзу, згодна зь якой вандроўны цыганскі народ выйшаў у белы сьвет з Індыі.

Здымак Валянціны Ждановіч

Друйскія цыганы змаглі выжыць яшчэ й таму, што, як і беларусы, чакта ў асобе немца бачылі найменшае зло, найбольш памяркоўнага акупанта. Я, праўда, схіляюся да думкі, што цыганскаму кусту ў Друі падчас Другой сусьветнай вайны проста пашанцавала.

"Арыстакраты" і "плебс"

Як і іншыя жыхары Друі, галоўным чынам беларусы, цыганы адразу пасьля вайны жылі бедна. І толькі дзесьці з шасьцідзясятых сярод іх пачалося расслаеньне паводле маёмаснай прыкметы.

Самую нізкую прыступку паводле сучаснай клясыфікацыі родаў займаюць кутляры - вандроўнікі, якія пераяжджаюць зь мястэчка ў мястэчка, з гораду ў горад і жывуць на вакзалах.

Самыя вялікія "арыстакраты" сярод цыганоў - мужчыны. Іхны галоўны занятак - лічыць грошы, якія друйскія цыганкі зарабляюць у Маскве, дзе прападаюць гадамі, займаючыся там сваім адмыслова цыганскім гандлем.

"Арыстакраты" таксама ня маюць моды, каб самім прыбіраць у сваіх дамах. Для "чорнай" работы па гаспадарцы яны наймаюць мясцовых п'яніцаў ды іншых сацыяльна запушчаных суб'ектаў.

Надзвычай экстравагантна выяўляе свой "арыстакратызм" цыганка Надзя. Рэч у тым, што гэтая жанчына ніколі ня мые бялізну. Калі нацельнае ўжо нельга больш насіць, яна ідзе ў краму й купляе новае, а брудныя лахманы закопвае на гародах. Акрамя таго, Надзя лянуецца нават згатаваць гарбату, і таму часта ходзіць "у госьці" да Хымы.

Хыма

Ён мае 19 гадоў. "Арыстакрат". Спакойны і надзвычай інтэлігентны як для цыгана. У войска не забралі - "закасіў пад прыдурка". Асіліў шэсьць клясаў школы. Прыроджаны танцор і спэцыяліст па дамскіх прычосках. Адно што адукацыі не хапае - мог бы стаць профі ў сваіх талентах.

Хыма - гэта мянушка. Сапраўднае імя - Жан. Прозьвішча па матцы - Лявоцкі, паводле бацькі - Чубрэвіч. Маці, як і астатнія жанчыны, занятая гандлем у Маскве. Бацька Ян Чубрэвіч, сын бабы Марыі, мяняе машыны, што дазваляе сям'і жыць бязьбедна.

Аднойчы Хыма-Жан ледзь не пацярпеў ад сваіх. Дзьве прышлыя цыганкі, зайшоўшы ў дом да Хымы, прынялі яго за "рускага" й пачалі "чмурыць", г.зн. гіпнатызаваць. Тут ужо давялося юнаку праартыкуляваць супляменьніцам, што ён пра іх думае. Цыганкам нічога не заставалася, як даць задні ход.

Баба Марыя і Косьця шабутны

Друйскія цыганы свайго барона ня маюць. Але ёсьць у іх несумненны аўтарытэт - баба Марыя, у якой шукаюць як парады, так і дапамогі.

У бабы Марыі ў Маскве вялікая радня - адукаваны і сапраўды арыстакратычны род Дэметраў, сярод якіх ёсьць прафэсар, лекар, сьпявачка цыганскіх песьняў, вучоны-этнограф. Маскоўская радня дапамагла бабе Марыі вылечыць хворую нырку, што каштавала ёй паўтары тысячы даляраў.

Муж бабы Марыі Косьця быў шабутны цыган. Неяк у Краславе, што за 20 кілямэтраў ад Друі, купіў асьліху Машку, дык на ёй потым дамоў дабіраўся цэлых пяць дзён. Да самай сваёй сьмерці не пакідаў дзед Косьця паўтараць вядомую ўсёй Друі фразу "шкура СС". Відавочна, гэты маўленчы пэрл прыстаў да чалавека яшчэ ў вайну.

Дзяцей Косьця з Марыяй нарадзілі многа: Софу (Соньку), Аню (Нюшку), Олю (Вольку), Сашку (Шваба), Янку (Колю), Барыса (Пышу)...

Хавалі старога цыгана ў труне, загорнутай у раскошны дыван. Згодна з традыцыяй гэтага роду, па памерлым цэлы год адбывалі жылобу.

Бэдзя

Бэдзя належыць да ніжэйшай касты, з роду "чухны", за што мусіць дзякаваць сваёй матцы, якую, зрэшты, ніколі ня бачыў. Сашка-Шваба - Бэдзеў бацька, таму Бэдзя жыве ў сваёй законнай бабулі - бабы Марыі.

Бэдзя - стопрацэнтовы "плебс". Радавое таўро "чухны" скіравала яго на крымінальную сьцежку. Праўда, перад адсідкай ён пасьпеў "пажыць". Першай ягонай дзяўчынай стала беларуска-сямнаццатка. Калі гэта адбылося, Бэдзя плакаў разам з напарніцай - ад радасьці, болю й крыві...

Паспытаўшы вострага, захацелася вастрэйшага. Выпілі аднойчы зь сябручком. Пайшлі ў інтэрнат да дзяўчат, што прыехалі ў Друю працаваць: адна ў дзіцячы садок, другая ў школку. Не дабіўшыся свайго дабром, зьбілі і зґвалтавалі іх. За гэта Бэдзя атрымаў поўныя сем. Але адсядзеў за кратамі няпоўныя пяць і выйшаў у канцы жніўня летась. Выйшаў з падарваным здароўем і напарафіненым чэлесам. Звычайна зьняволеныя заганяюць парафін у кулачныя суглобы, але Бэдзя - выпадак асаблівы. Бэдзя за што сеў, з тым і цацкаўся. Урэшце прыйшлося яму ўжо па адсідцы легчы ў шпіталь і тэрмінова лячыць свой "перадок".

Цяпер ён ізноў шпацыруе па вуліцах Друі. Але няма для яго так жаданай цыгану свабоды. Пад наглядам міліцыі Бэдзя. І ледзь што - ізноў на адсідку. А так хочацца быць ня толькі судзімым цыганом, але й нечым большым. Адсюль Бэдзевы фантазіі пра тое, што яго, маўляў, за добры голас возьмуць у тэатр песьні Ядзі Паплаўскай ды Аляксандра Ціхановіча. Сьветлыя цыганскія мары. Урэшце кожнаму хоць аднойчы хачацца адчуць сябе чалавекам.

Арэх

Толіку 28 гадоў і ён ня ўмее чытаць. Абсалютна. Нават кінаафішу не прачытае. А завуць яго ўсе Арэхам. Арэх і Арэх. Чалавек, які ня ўмее чытаць. Тым і цікавы. Таму я пра яго і згадаў.

Як успаміналі старое

Аднойчы друйскія цыганы вырашылі ўспомніць старыя добрыя часы, калі іхныя продкі "натоўпам шумным вандравалі". Сабраліся. Выехалі ў лес, расклалі вогнішчы, паставілі шатры. А тут і вечар прысьпеў. Захададала. І пачалі плакаць цыганскія дзеці. Давялося вярнуцца ў мястэчка, нават не пераначаваўшы. Так завяршылася спроба ўспомніць старое.

Цыганскае вясельле ды іншыя "дробязі жыцьця"

Вясельле ў цыганоў - гэта найперш доўгі стол, з аднаго боку якога сядаюць жанчыны, з другога - мужчыны. Традыцыйна вясельлі ладзяцца вялікія, з "морам народу". Падарункаў не прыносяць. У цыганоў прынята адорваць грашыма альбо каштоўнасьцямі (золатам, дыямэнтамі). Калі высьвятляецца, што нявеста не цнатлівая, ейная сям'я бярэ ўсе вясельныя выдаткі на сябе. Некаторыя "хітрыя" пускаюць кроў, парэзаўшы палец. Але гэты нумар не праходзіць. Старэйшыя цыганы й цыганкі правяраюць "сапраўднасьць" крыві, праліваючы на прасьцірадла гарэлку. Што дзяўчына датрымала свой дзявочы гонар да першай шлюбнай ночы, павінна засьведчыць кроў, якая расплываецца на прасьцірадле і робіцца ружовай, сьвятлее. Тады дзяўчыну абліваюць шампанскім, пад ногі кідаюць кветкі, а шлюбную сукенку й фату замяняюць звычайным уборам.

Здымак Валянціны Ждановіч

Абавязкі нявесткі ў сям'і такія ж, бадай, як і ў замужняй беларускай жанчыны: паважаць і слухацца мужа і ягоных бацькоў, даглядаць іх у старасьці, нараджаць і гадаваць дзя-

цей. Толькі цыганы-мужчыны могуць браць у жонкі нецыганак. Цыганкам любіцца зь нецыганамі забараняецца. Адсюль распаўсюджанасьць сюжэту пра трагічнае каханьне цыганкі і чужога, прышлага ў цыганскі род мужчыны.

Друйскія цыганы - не бязбожнікі. Не сказаць каб спраўна, але яны ўсё ж наведваюць касьцёл, у якім яшчэ вядуцца рэстаўрацыйныя работы. Што цікава, у храм цягне больш цыганоў-мужчын, у той час як сярод беларусаў назіраецца адваротная тэндэнцыя.

Як і ўвогуле цыганы, друйскія любяць "чаі ганяць". Нават калі яны п'юць гарэлку, на стале ўсё адно павінен стаяць посуд з прыгатаванай гарбатай.

Ну, і не былі б то цыганы, каб не было ў іх праблемаў з прапіскай. Гэта ўжо абавязкова. Як і са школаю, якую заканчваюць далёка ня ўсе дзеці з аселых цыганскіх сем'яў.

Апошнім часам сярод цыганскіх дзяўчатаў стала модным выходзіць замуж за прадстаўнікоў каўказскіх народаў. І гэта пры тым, што цыганы, пранамсі друйскія, на дух не пераносяць каўказцаў, асабліва чачэнцаў. Парушэньне традыцыі ўзаемадачыненьняў зь іншымі этнасамі выклікае ў цыганскім асяродку вялікія скандалы. Таму жанчыны, пайшоўшы не

Здымак Анатоля Клешчука

за сваіх, лічаць за лепшае не зьяўляцца ў радавыя гнёзды.

Хоць і памянялі друйскія цыганы кібіткі ды шатры продкаў на фундаментальныя местачковыя дамы, але гаспадаркі ніякой не вядуць - жывуць з усяго куплёнага. Іншая сям'я можа, напрыклад, купіць на рынку мяса даляраў на пяцьдзесят і разгаўляцца дні тры. Але каб сьвінчо якое завесьці дзеля балалэсу (сала) - гэтага ў іх няма. Нельга парушыць традыцыю.

Фініш

Маладыя цыганы, вядома, не цураюцца местачковага жыцьця. Іх можна бачыць паўсюль, бо Друя - гэта іх табар, іхны шацёр. А ў сваім доме можна й грашыма сыпануць. Як, напрыклад, летась пад Новы год, калі цыганы кідалі ў паветра разьліковыя білецікі Белнацбанку, верачы, што ў наступным годзе грошай у іх будзе яшчэ больш. Яны кідалі, а мясцовыя "рускія" (беларусы), штурхаючы адзін аднаго, зьбіралі гэтыя грошы. І малады "арыстакрат" Хыма, ціхі цыганскі інтэлігент, магчыма, падумаў тады: "Эх, плебс!.."

Друйская рэспубліка Цыганія будзе жыць, гэта як піць даць. Бо ейныя грамадзяне гонар маюць не згінацца па драбязу, кінутую "на прыбытак" іншымі. Друйская Рэспубліка Цыганія будзе жыць нават тады, калі згіне з вачэй цыганская Рэспубліка Беларусь.

Славамір Адамовіч

ВЫБАР ЗА ВАМІ

БЕЛАРУСЬ: Энцыкляпэдычны даведнік / Галоўны рэдактар Б.Сачанка - Менск: Беларуская Энцыкляпэдыя, 1995.

Стварэньне аднатомнага энцыкляпэдычнага даведніка пра цэлую краіну - гэта найперш справа адбору пэрсаналіяў, падзеяў, назваў артыкулаў. Даведнік "Беларусь" вызначаецца пошукам выверaных тэрмінаў. Можна назваць некалькі адметных рысаў тэрміналёгіі новага даведніка, прыводзячы мінімальную колькасьць прыкладаў, адначасова ўказваючы на рознычытаньні, адыходы ад вызначанай канцэпцыі.

У геаграфічных тэрмінах назіраецца паступовы пераход да беларускіх формаў тапонімаў. Таму артыкул называецца "ЛЁЗНА", а не "ЛІОЗНА". Вядома, што ў канцы XVIII ст. расейскае чынавенства, апісваючы новыя землі імпэрыі, мэханічна з польскай на расейскую мову трансьлітаравала напісаньне беларускіх гарадоў і мястэчак. Так LIOZNO стала ЛИОЗНО, што падхапіла беларуская савецкая мова - ЛІОЗНА. Аналягічная зьява зь МЁРАМІ (МИОРЫ, MIORY), але тут праявілася непасьлядоўнасьць рэдактараў Энцыкляпэдыі - у даведнік гэты горад унесены як "МІЁРЫ". Як кампрамісны варыянт можна разглядаць назву артыкула "ІВАНАВА, Я н а в а".

У назвах палітычных і грамадзкіх фармацыяў рэдакцыя імкнулася адбіраць паміж афіцыйнымі назвамі найбольш дакладныя сутнасна. Так артыкул пра праваслаўную царкву ў Беларусі называецца "БЕЛАРУСКІ ЭКЗАРХАТ, Беларуская праваслаўная царква". Царква ў Беларусі знаходзіцца пад юрысдыкцыяй Маскоўскага патрыярхату, афіцыйная назва "Беларускі экзархат" падкрэсьлівае гэтую акалічнасьць. Разам з тым, сустракаецца неадпаведнасьць аманімічных тэрмінаў, што выносяцца ў загалоўкі. Пад загалоўкам "СЭЦЭСІЯ" разьмешчаны артыкул пра "групу, якая ўтварылася ў ЦК Кампартыі Зах. Беларусі". Адсылкі да "МАДЭРНу" няма ўвогуле, хоць сэцэсія вядомая найбольш як адзін з сынонімаў мадэрну, ці, прынамсі, адна зь яго вэрсіяў. Для беларускае гісторыі і гісторыі беларускае культуры мадэрн непараўнальна больш значная зьява, чым група ў ЦК КПЗБ.

Рэдакцыя Энцыкляпэдыі імкнулася спавядаць прынцып палітычнае карэктнасьці, якім кіруюцца цяпер заходнія мас-мэдыі. Гэта значыць, што любая зьява падаецца максымальна безацэначна й неэмацыйна, для назваў гэтых зьяваў выбіраюцца найбольш нэўтральныя тэрміны. Але палітычная карэктнасьць - гэта прынцып карэктнае падачы інфармацыі, ён робіць нэўтральнымі тэрміны, але не падмяняе сутнасьці. З энцыкляпэдычнага даведніка "Беларусь" з усяе рэпрэсыўнае дзейнасьці Фэлікса Дзяржынскага мы можам даведацца толькі тое, што ён зьяўляўся "адным з ініцыятараў стварэньня т.зв. папраўча-працоўных лягераў". Але менавіта прынцып палітычнае карэктнасьці вымагае неэмацыйна назваць масавыя рэпрэсіі масавымі рэпрэсіямі, а Фэлікса Дзяржынскага вызначыць як аднаго зь іх арганізатараў і галоўных выканаўцаў. Адзначана ж, што Ф.Дзяржынскі "неаднаразова быў арыштаваны царскімі ўладамі й засуджаны". Атрымваецца наступнае: артыкул пра Фэлікса Дзяржынскага замест палітычна карэктнага выйшаў тэндэнцыйным.

Увогуле, адбор пэрсаналіяў ды ацэнка іхнай палітычнай дзейнасьці - найбольш складаная й далікатная працэдура для энцыкляпэдычнага выданьня. Без дыскусіяў такія рэчы ня робяцца. Але ёсьць імёны, прысутнасьць ці адсутнасьць якіх вельмі заўважная. Энцыкляпэдыя "Беларусь" - першая беларуская энцыкляпэдыя, дзе няма Леніна. Гэтак сталася, падобна, у выніку рэдакцыйнага кампрамісу: услаўляць Леніна няма за што, але напісаць пра яго як пра пачынальніка бальшавіцкай дыктатуры яшчэ (ці ўжо) не адважыліся. Складанасьць праблемы ў тым, што тут жа паўстае цэлы шэраг імёнаў гістарычных асобаў, дзейнасьць якіх мела дачыненьне да дэмаграфічных катаклізмаў у Беларусі - Гітлер, Сталін... Пакуль што рэдакцыя "Беларускай Энцыкляпэдыі" ўхілілася ад разьвязваньня падставовых праблемаў у ацэнцы дзейнасьці гэтых асобаў. Больш зьмякчаны варыянт атрымаўся зь іншымі гістарычнымі пэрсаналіямі: у Энцыкляпэдыю патрапіў Міхаіл Кутузаў, але зь яе выпаў Аляксандар Сувораў.

Зважаючы на сёньняшнія рэаліі Даведнік разьвёў нацыянальную й дзяржаўную сымболіку. Тут ёсьць каляровыя малюнкі лукашэнкаўскіх сьцягу й гербу, але ў Энцыкляпэдыю ўжо ўпісана, што Пагоня - "дзяржаўны герб Рэспублікі Беларусь (у 1991-1995)". Ёсьць асобны артыкул "Пагоня". Трэба меркаваць, што гэта стала адною з падставаў нападак на "Беларусь" маргінальнае прэсы.

Увогуле ж, даведнік "Беларусь" - дастаткова збалянсаванае выданьне: паводле эпохаў, імёнаў, прыхільнасьцяў. Рэаліі тут адлюстраваныя, Вы бераце інфармацыю, але вось для яе інтэрпрэтацыі зьвестак у даведніку малавата. Вам трэба ведаць нечага болей. Найменей трэба мець жыцьцёвы досьвед. Менавіта тады "Беларусь" стане даведнікам, які можа ўдакладніць некаторыя факты. Іншая рэч - рэаліі Беларусі такія, што могуць выклікаць ліпкае пачуцьцё нечае прысутнасьці. Вось і ў даведніку "Беларусь" пры праглядзе старонкі 438 на прасьвет на лысіне Антона Луцкевіча ўзьнікае чубчык Аляксандра Лукашэнкі як знак таго, што беларуская гісторыя пакуль ня вырвалася з зачараванага кола.

Яшчэ адно агульнае назіраньне над "Беларусяй": энцыкляпэдыя пра гэтую краіну - пераважна гістарычная энцыкляпэдыя. Сытуацыю ратуюць, скажам так, Лішайнікі, чые каляровыя малюнкі разьбіваюць манатоннасьць гістарычнага наратыву. Ужо меней мастацтва, магчыма, варта было б зьмясьціць болей геаграфічных зьвестак. Што зусім неадэкватна пададзена - эканоміка. Хаця можна зразумець, чым выклікана апошняе: што гэта за эканоміка сёньня ў Беларусі - ня ведае ніхто. Яшчэ адна заўвага - рэдка падаюцца імёны аўтараў артыкулаў.

* * *

Фармулюючы некаторыя мэтадалягічныя заўвагі да Энцыкляпэдычнага даведніка "Беларусь", мы адзначаем, што ў некаторых пазыцыях гэтае выданьне адэкватнае сучасным патрабаваньням да такіх унівэрсальных масываў інфармацыі, якімі зьяўляюцца Энцыкляпэдыі. У вялікай ступені гэта заслуга былога галоўнага рэдактара выдавецтва "Беларуская Энцыкляпэдыя" Барыса Сачанкі й выдавецкага калектыву, што склаўся за папярэднія дзесяцігодзьдзі. "Вызначальная роля ў адборы тэрмінаў і пэрсаналіяў, апрацоўцы інфармацыі належала... Барысу Іванавічу Сачанку, які раптоўна памёр незадоўга да падпісаньня гэтага даведніка ў друк" (с. 5). Прычым заўважаецца наступнае - з выданьня ў выданьне праводзілася палітыка нармалізацыі беларускае інфармацыйнае прасторы: уводзіліся новыя, раней забароненыя імёны; вярталіся беларускія словы; напісаньне іншых рабілася больш беларускім...

Цяпер жа выдавецтва "Беларуская Энцыкляпэдыя" асацыюецца ўсё болей са скандаламі: забраны з друкарні макет трэцяга тому "Гістарычнай энцыкляпэдыі" і першы том шматтомнае "Беларускай энцыкляпэдыі"... Як у ранейшыя таталітарныя часы можна было вызначыць паводле кніг, якія зь іх выйшлі ў пэрыяд Адлігі 60-х, а якія зьяўляюцца мёртвымі помнікамі эпохі Сталіна ці Брэжнева, дык так крыху пазьней, магчыма, мы скажам, якія выданьні "Беларускай Энцыкляпэдыі" рыхтавалі Міхась Ткачоў і Барыс Сачанка, а якія - іхныя няўдзячныя спадкаемцы.

Алег Дзярновіч

РЭАЛЬНАЯ ГІСТОРЫЯ

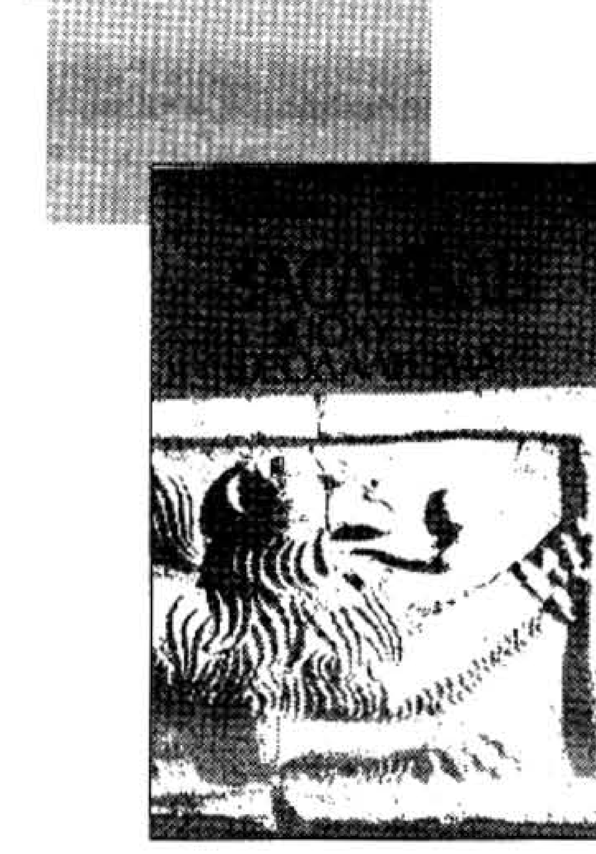

Заяц Ю.А. Заславль в эпоху феодализма. - Менск: Навука і тэхніка, 1995.

Апошнім часам у беларускім друку рэдка выходзяць грунтоўныя ("важкія") манаграфіі - усё болей брашуры. Таму зьяўленьне кнігі пра Заслаўе стала добраю неспадзяванкай для аматараў айчыннае старасьвеччыны.

Шэраг манаграфіяў пра старажытныя Горадню, Менск, Полацак, Берасьце, Навагрaдак, Ваўкавыск папоўніўся новым томам. У адрозьненьне ад сваіх папярэднікаў, Ю.Заяц значна пашырыў рамкі дасьледаваньняў, у некаторых выпадках ён заходзіць нават у XIX ст. Манаграфія напісаная археолягам і грунтуецца найперш на археалягічным матэрыяле. Падрабязна апісаныя вырабы, рамёствы, сельскагаспадарчыя заняткі гараджанаў, гандаль. Між іншым, не зразумелая асаблівая ўвага аўтара да абцасных падковак, тады як відэльцы і лыжкі, напрыклад, не апісаныя, і малюнкі іх не пададзены. Вялікі плюс кнігі ў тым, што аўтар апрацаваў увесь матэрыял пра рамесныя заняткі насельнікаў, у тым ліку і матэрыял пісьмовы. Звычайна археолягі пакідаюць гэтую працу гісторыкам. Засмучае мімаходзь згаданая заслаўская друкарня XVI ст.: яна быццам была, але ў кнізе не названыя адпаведныя рамесныя спэцыяльнасьці.

Шмат увагі адведзена Заслаўскаму замку. Сапраўды, гэта вельмі значнае на той час абарончае збудаваньне і каштоўны помнік культуры сёньня. Нечым ён падобны на Нясьвіскі замак - абрысамі, магутнымі землянымі бастыёнамі, урэшце, толькі гэтыя два замкі зь дзясяткаў захаваліся да нашага часу.

Ю.Заяц паспрабаваў раскрыць адну з таямніцаў старажытнага Заслаўя - высьветліць, калі ж быў збудаваны гэты замак. Ініцыятарам будаўніцтва мог быць толькі Я.Я.Глябовіч, буйны магнат, падскарбі, кашталян і ваявода троцкі. Ён стаў адзіным і паўнапраўным уладальнікам гораду толькі ў 1583 годзе, а памёр у 1590-м. Гэтымі гадамі лягічна абмежаваць час будаўніцтва. Археалягічныя раскопкі паказваюць прыкладна на той самы пэрыяд. Такім чынам, Заслаўскі замак амаль аднačасовы зь Нясьвіскім, будаўніцтва якога М.К.Радзівіл Сіротка задумаў у 1583 годзе і хутка пасьля пачаў узводзіць. Пры гэтым Нясьвіскі напэўна, усё ж крыху старэйшы замак і паслужыў узорам для Заслаўскага. Радзівіл Сіротка быў шчырым каталіком і мог запрасіць да сябе італьянскіх будаўнікоў, а кальвініст Глябовіч, верагодна, капіяваў ужо Нясьвіскі замак. Ці не таму Заслаўскі замак "менш дасканалы" за Нясьвіскі?

Заслаўскі замак не падобны на Нясьвіскі і на італьянскія ўзоры яшчэ адной асаблівасьцю - на ягонай пляцоўцы стаіць (дарэчы, неяк няпэўна, ня ў цэнтры, але й ня з краю) мураваны будынак - кальвінскі збор. А паводле правілаў італьянскае фартыфікацыі двор павінен быць чысты, пабудовы дапускаліся на краях дзядзінца. Рызыкну даць сваё тлумачэньне гэтага. Глябовіч, бясспрэчны фундатар збору, будаваў яго яшчэ на старым гарадзішчы, у самым цэнтры яго заходняй паловы, а хутка пасьля таго наўкол былі ўзьведзеныя новыя бастыённыя ўмацаваньні. Дарэчы, гэты замак парушыў яшчэ адзін з канонаў італьянскіх узораў - уваход павінен быў быць з вузкага заходняга боку, насупраць гаспадарскага палаца. Заслаўскаму палацу ў кнізе адведзена вельмі мала месца. Шкада, што чытачу нават не растлумачана, на чым грунтуецца заява, што палац існаваў, калі менавіта ён быў збудаваны і калі разбураны.

Многія археалягічныя высновы аўтара маюць агульнагістарычную цікавасьць: прыкладам, тое, што гісторыю матэрыяльнай культуры ня можна драбіць на пэрыяды IX-XIII і XIV-XVIII ст. - паміж імі ёсьць пераемнасьць; тое, што ў пачатку другое паловы XIII ст. Заслаўе было зруйнавана (літоўцы? татары?).

Шмат якія старонкі кнігі ўражваюць стараннасьцю дасьледаваньня. Гэта ўпрыгожвае археалягічныя кнігі. Але аўтар імкнецца выйсьці за межы "археалягічнага" жанру. Месцамі ён робіць шырокія гістарычныя абагульненьні, ставіць адзнакі праваслаўю (станоўчыя), уніяцтву (адмоўныя) і г.д. У пазытывісцкім дасьледаваньні гэта не зусім дарэчы. Выказваньні, што беларусам XVI ст. царкоўнаславянская мова была блізкая і зразумелая, у адрозьненьне ад польскай, павінны грунтавацца на іншым, не археалягічным матэрыяле, гэта тэма асобнага дасьледаваньня.

Увогуле кніга чытаецца, як дэтэктыў, бо аўтар вядзе амаль дэтэктыўны вышук лініі разьвіцьця гораду. У выкладаньні ўжыты (міжволі, здаецца) клясычны прыём адпаведнага жанру. На першай старонцы аўтар прыгадаў нейкае таямнічае летапіснае паданьне пра заснаваньне Заслаўя, а пераказанае яно толькі ў канцы кнігі.

Вялікая ўдача аўтара - рэканструкцыя горадабудаўнічай гісторыі Заслаўя, разьвіцьця ягонае сацыяльнае тапаграфіі. Здаецца, гэта першы горад, для якога мы маем раскладзеныя па стагодзьдзях пляны. Застаецца спадзявацца, што на ўзровень гэтай кнігі выйдуць дасьледаваньні астатніх беларускіх гарадоў эпохі фэадалізму. Шкада ўсё ж, што больш не йснуе таямніцы загадкавага гарадзішча "Замэчак" - Ю.Заяц яе выкрыў. Затое аўтар прапанаваў рэальную гісторыю гарадзішча - тую, што рэканструюецца паводле археалягічных крыніцаў.

Валеры Пазьнякоў

Леанід Краўчук:

Ганаруся, што спрычынены да Гісторыі

Імя першага Прэзыдэнта незалежнай Украіны Леаніда Краўчука назаўсёды ўпісанае ў гісторыю гэтай краіны. Але зямная слава праходзіць... І вось ужо дзяржавай кіруе іншы чалавек. Чым займае свае дні экс-Прэзыдэнт Украіны, напэўна, цікава ведаць многім. Інтэрвію зь Леанідам Краўчуком мы перадрукоўваем з газэты "Всеукраинские Ведомости".

— Леанід Макаравіч, вам воляю лёсу ўдалося пабываць у дзьвюх іпастасях: Прэзыдэнта дзяржавы і экс-Прэзыдэнта. Калі шчыра: якая з гэтых роляў была больш складанаю?

– Быць Прэзыдэнтам, як вы разумееце, значыць быць чалавекам, што абцяжараны вялізнай адказнасьцю. Прычым, у адрозьненьне ад дэпутата парляманту, адказнасьцю пэрсаніфікаванай. Гэта вельмі складана. Хоць, вядома ж, параза на выбарах аптымізму не прыносіць. Але мінае час, і горыч праходзіць. Каб спакойна ставіцца да такіх рэчаў, трэба мець сілу волі. Гэта ж тая самая дэмакратыя, пра якую мы марылі. Народ зрабіў свой выбар. А я зразумеў: з гэтага нельга рабіць трагедыю.

Калі вас цікавіць сёньняшні мой маральны стан, я пачуваюся добра. Я дэпутат Вярхоўнага Савету, прэзыдэнт Фонду падтрымкі мастацтваў, але маё задавальненьне ад уласнае дзейнасьці шмат залежыць ад сытуацыі ва Ўкраіне. А яна вельмі няпростая...

— Ці выставіце вы сваю кандыдатуру на чарговых прэзыдэнцкіх выбарах?

– Не. Вырашана канчаткова. Але ўплываць на выбары, даваць ацэнку кандыдатам у прэзыдэнты я здолею.

— Вы былі адным з трох чалавек, якія падпісалі Белавескія пагадненьні і развалілі такім чынам Савецкі Саюз. Вас ніколі ня мучылі сумневы ў слушнасьці зробленага?

– Не. Гэта была апошняя імпэрыя. Яна ня мела будучыні, а таму і права на існаваньне.

— Кажуць, хутка будзе арганізаваны Клюб былых прэзыдэнтаў былых рэспублік СССР. Вы ў яго ўступіце?

– А хто, акрамя мяне, яшчэ ёсьць? Я адзін дабраахвотна пайшоў на датэрміновыя выбары. Праўда, існуе яшчэ Муталібаў, былы прэзыдэнт Азэрбайджану. Але яго ўвесь

час шукаюць, каб прыцягнуць да адказнасьці. Кажуць, ён хаваецца недзе ў Расеі. Сумняюся, каб ён у бліжэйшы час уступіў у нейкі клюб...

— Леанід Макаравіч, а чаму вы ўзначалілі Фонд разьвіцьця мастацтваў, а не, напрыклад, Фонд дапамогі маладым палітыкам? Другое выглядала б больш лягічна.

– Я ўпэўнены, што духоўнасьць чалавеку даецца толькі праз ягонае авалоданьне культурай. Толькі так нараджаецца і нацыянальная ідэя, і нацыянальная сіла духу... Палітыка ж вучыць толькі мэтадам вырашэньня задач. І бачу, наколькі моцная яшчэ сярод нашых людзей каўбасная тэорыя і прымаю прапанову групы працаўнікоў мастацтваў і палітыкаў стаць прэзыдэнтам Фонду, каб дапамагчы разьвіцьцю нашай культуры.

— Міхаіл Гарбачоў менавіта палітычнымі лекцыямі зарабляе на жыцьцё. Напэўна, вы сродкаў маеце больш за яго. У якіх банках у вас адкрытыя рахункі? І колькі на іх?

– У банках рахункаў няма. Толькі карбаванцы на ашчаднай кніжцы. Шчыра кажучы, ня памятаю, колькі там цяпер... Думаю, мільёнаў 50 ёсьць.

— Гэта гучыць непраўдзіва: у былога Прэзыдэнта няма ніякіх зьберажэньняў. Ці такое магчыма?

– А чаму не? Заробак у Прэзыдэнта і ў мой час, і цяпер ніжэй чым заробак шахцёра. Што, у шахцёра вы знойдзеце шмат зьберажэньняў?

— Якія самы памятны ў вашым жыцьці падарунак?

– Шахматы, якія мне падаравалі ў Індыі. Для мяне яны вельмі каштоўныя. Па-першае, гэта разьба па слановай косьці. А потым, шахматы – мая слабасьць. Для мяне гэта ня проста гульня, нашмат больш, чым проста хобі ці захапленьне. За імі я адпачываю.

— Гэта адзіная ваша "прадушына"?

– У мяне яшчэ ёсьць сабака. Але я не рызыкну назваць яго проста захапленьнем. Гэта будзе няслушна, таму што Дунай у маім жыцьці грае вялізную ролю. І ў фізычным, і ў маральным пляне. Гэтай усходнееўрапейскай аўчарцы 26 красавіка споўніцца 5 гадоў. Гэта буйны сабака вагою больш за 80 кг., які адным ударам лапы лёгка зьбівае з ног чалавека. Ён увогуле не падпускае да сябе нікога, акрамя знаёмых. Загрызьці можа проста. Вельмі агрэсіўна настоены.

— Таму вы зь ім жывяце на лецішчы?

– У гарадзкой кватэры мы практычна не жывем. Апошнія тры гады я нават ні разу там не начаваў. Жыву на лецішчы. У адпаведнасьці з пастановаю Вярхоўнага Савету, янаададзена мне пажыцьцёва. Мой Дунай у Кіеве ніколі ня быў. Думаю, ён бы звар'яцеў, патрапіўшы ў горад. Мой сабака для мяне вельмі шмат значыць. Дзякуючы яму, я прачытаў мноства літаратуры пра жывёлаў. Цяпер нават цяжка ўявіць, што гэты прыгожы сабака вырас з малюсенькага хваравітага шчанючка. Калі ён хварэў, мне даводзілася карміць яго з спрынцоўкі...

— У вас ёсьць улюбёная страва?

– Так. Варэнікі і мясныя стравы. Мяса я люблю гатаваць сам. Варэнікі робім разам з жонкаю: яна цеста, я – усё астатняе.

— Алькаголь?

– Гарэлка. Але п'ю мала. Вядома, я магу выпіць і 300 грамаў, і болей, і пайсьці потым дадому сваімі нагамі. Але ведаю: наступны дзень будзе для мяне пеклам. Выпрабаваньне галавы, страўніка, усяго арганізму! Таму п'ю 3-4 чаркі.

— Як вы ставіцеся да зямное славы?

– Ня думаю, што ёсьць людзі, якія ня любяць славу. Скажу пра сябе. Ня буду сьцьвярджаць, што ўсё ў сваім жыцьці рабіў слушна. Але тое, што ў мяне хапіла мужнасьці й перакананьня падпісаць Белавескія дакументы аб развале імпэрыі, я лічу вартым гонару. Гэта была падзея гістарычнага маштабу! Праз 100 гадоў шмат што забудзецца. Прозьвішчы тых, хто сёньня гучней за ўсіх крычыць, ніхто і не згадае. А вось імёны тых, хто падпісаў Белавескія пагадненьні, – на вякі. Я не кажу, што ўсё абавязкова будзе добра. Могуць ставіць бюсты, могуць іх зносіць, але памятаць будуць заўсёды. І я ганаруся тым, што спрычынены да Гісторыі.

Сакавік 1996 г.

ГАСПАДАРКА

...і піва таксама

У трох заходнееўрапейскіх краінах — Нямеччыне, Вялікабрытаніі й Гішпаніі — лішак магутнасьцяў на броварах ацэньваецца ў 3 млрд. літраў, што складае 15 працэнтаў усёй эўрапейскай вытворчасьці піва. Разам з тым рынкі піва азіяцкіх і лацінаамэрыканскіх краінаў хутка разьвіваюцца.

Апошнім часам на сусьветным рынку алькагольных напояў адбываюцца істотныя зьмены. У канкурэнтнае змаганьне за месца на рынку ўключыліся новыя ўдзельнікі, зьмяніліся асартымэнт і рэгіянальная структура вытворчасьці, заўважна павялічылься зьнешнегандлёвы зварот, у тым ліку і з краінамі былога Савецкага Саюзу.

Вытворчасьць і спажываньне піва

Сусьветная вытворчасьць піва складала ў 1994 годзе 123,4 млрд. літраў ў параўнаньні з 116,5 млрд літраў у 1991 годзе. Пры гэтым рэгіянальная структура ў 1994 годзе выглядала наступным чынам (%, у дужках – 1991 год): Амэрыка – 36,1 (37,5), Эўропа – 35,5 (38,3), Азія – 22,4 (17,2), Афрыка – 4,2 (5,0), Акіянія – 1,9 (2,0). На долю 10 найбуйнейшых транснацыянальных кампаніяў прыпадае 1/3 сусьветнага выпуску піва.

Як заўважаюць экспэрты, яшчэ параўнальна нядаўна рынак піва лічыўся лякальным. Да Другое сусьветнае вайны за міжнародную ўвагу жалі толькі адну кампанію – ірляндзкі Гінэс. Пасьля вайны на зьнешні рынак выйшлі галяндзкая Heineken і дацкая Carlsberg. Пазьней да міжнароднага бізнэсу сталі далучацца іншыя броварныя кампаніі.

Сёньня групу транснацыянальных піўных кампаніяў-лідараў узначальваюць амэрыканскія Anheuser-Bush (AB) і Miller Brewing, на долю якіх прыпадае 70% продажу піва на амэрыканскім рынку. У 1994 годзе AB вырабіла больш за 10 млрд. літраў піва, што склала больш за 8% сусьветнага выпуску гэтага напою. Кампанія пашырае сваю дзейнасьць у розных краінах. Найбольш вядомая марка піва кампаніі – Budweiser – прадаецца ў 60-ці краінах. Нягледзячы на тое, што AB пачала актыўна дзейнічаць на сусьветным рынку піва з 1981 году, "крытычную масу" за межамі Амэрыкі яна набрала толькі ў апошні час. Летась замежны продаж піва кампаніі AB узрос да 4,5 млн. бочак, але гэта вельмі малая велічыня ў параўнаньні з аб'ёмам рэалізацыі яе піва на ўнутраным рынку ЗША, роўным 84 млн. бочак. Кампанія мае намер павялічыць продаж піва за мяжой да 40 млн. бочак і давесьці сваю долю на зьнешнім рынку да 20%.

Іншая амэрыканская кампанія Miller Brewing (філія прадпрыемства тытунёвае групы Phillip Morris) нядаўна абвясьціла пра свой намер інвэставаць частку сродкаў у рэканструкцыю буйнога бровару ў Пэкіне. Прадстаўнікі заходнееўрапейскіх бізнэсовых колаў адзначаюць, аднак, што амэрыканскім фірмам яшчэ не стае досьведу шырокае дзейнасьці на сусьветным рынку. Эўрапейскія Heineken і Carlsberg дзеюць на зьнешнім рынку больш маштабна. Каля 70% продажу піва кампаніі Heineken у 1994 годзе прыпадала на Эўропу (6,5 млрд. даляраў). Яна купіла бровары ў Італіі і Польшчы і павялічыла ўкладаньні ў вытворчасьць піва ў Швэйцарыі й Вугоршчыне. Выдаткі кампаніі на маркетынг піва летась павялічыліся на 16%, а аб'ём продажу ўзрос на 8%.

У Паўночна-Заходняй Эўропе, таксама як і ў Паўночнай Амэрыцы, спажываньне піва практычна не павялічваецца з 70-х гадоў, што стрымвае рост цэнаў на яго. Спыніўся рост спажываньня піва і ў міжземнаморскіх краінах Эўропы. Са словаў аднаго з кіраўнікоў кампаніі Heineken, у трох заходнееўрапейскіх краінах – Нямеччыне, Вялікабрытаніі і Гішпаніі – не выкарыстоўваецца значная частка вытворчых магутнасьцяў бровараў. Лішак магутнасьцяў на броварах ацэньваецца ў 3 млрд. літраў, што складае 15 працэнтаў усёй эўрапейскай вытворчасьці піва. Разам з тым рынкі піва азіяцкіх і лацінаамэрыканскіх краінаў хутка разьвіваюцца.

У Кітаі, напрыклад, спажываньне піва ўзрастае ў сярэднім на 15% за год. Паводле ёмістасьці кітайскі рынак піва да канца стагодзьдзя можа перагнаць амэрыканскі. Гэта прыцягвае замежных інвэстараў. У апошнія два гады ў Кітаі былі створаныя 30 супольных прадпрыемстваў з удзелам замежных броварных кампаніяў. Heineken засяродзіла ўвагу на пашырэньні свае дзейнасьці ў краінах ціхаакіянскага басэйну і канапрэуецца з сынгапурскай фірмай Fraser and Neave, піва якой (маркі Tiger) вельмі папулярнае ў рэгіёне. У замежным продажы піва кампаніяй Heineken доля азіяцкіх краінаў можа падвысіцца з 11% у 1994 годзе да 20% у 2000 годзе.

Гарэлка — Absolutны лідар продажу

Паводле зьвестак Wall Street Journal Europe, гарэлка належыць да тых тавараў, аб'ёмы продажу якіх узрастаюць найбольш хутка. У 1994 годзе ў лік 15 такіх напояў уваходзілі гарэлкі Finlandia (рост продажу на 28%), Absolut (16%), McCornick (10%) і Gorbatschow (5,6%). Продаж гарэлкі Smirnoff, якая займае лідарскія пазыцыі на рынку гэтага напою і паводле звароту саступае толькі рому Bacardi, летась павялічыліся на 2,4%. Гандаль гарэлкай у 1994 годзе асабліва пашырыўся ў Вялікабрытаніі. Яе продаж у гэтай краіне ўзрос на 8,4% у параўнаньні з папярэднім годам, дасягнуўшы 435,5 млн. даляраў. Гандаль гарэлкай таксама значна павялічыўся ў Швэйцарыі, Даніі, Партугаліі, Гішпаніі і Нямеччыне. Разам з тым яе рэалізацыя крыху зьнізілася ў Італіі, Нідэрляндах і Бэльгіі.

Попыт на гарэлку ўзрастаў ва ўмовах зьніжэньня продажу віскі і рому. Гарэлцы больш за ўсё аддавалі перавагу людзі ва ўзросьце ад 18 да 35 гадоў, тады як віскі куплялі пераважна людзі сталага веку. Спажыўцы, як паказваюць дасьледаваньні, мяркуюць, што гарэлка – больш прывабны напой, чым віскі. Яе можна піць, мяшаючы зь любымі безалькагольнымі напоямі. Адна з галоўных прычынаў росту папулярнасьці гарэлкі – дасканалая рэкляма. Павелічэньню ёмістасьці рынку гэтага алькагольнага напою спрыяе таксама сталае пашырэньне ягонага асартымэнту, у прыватнасьці, выпуск араматызаванай гарэлкі з садавінным і цытрусавым прысмакам, якая пасьпела заваяваць папулярнасьць у спажыўцоў.

Паводле матэрыялаў друку

© НАША НІВА Спасылка на "Нашу Ніву" абавязковая Наклад 5000 Нумар падпісаны ў друк 13.03.1996 Надрукавана ў ЗАТ "Lietuvos Rytas" (Вільня, праспэкт Гедыміна, 12а)

№ 1 96
14-21 сакавіка

ШТОТЫДНЁВЫ
ІНФАРМАЦЫЙНЫ
ДАДАТАК ДА ГАЗЭТЫ
НАША НІВА

Новае слова на рынку беларускае прэсы – штотыдзень 12 паласоў патрэбнае інфармацыі

інфарматар
НАША НІВА

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ
ЗАБЕСЬПЯЧЭНЬНЕ
BELARUSIAN PUBLIC
RELATIONS ASSOCIATION

Эканамічнае становішча ў народнай гаспадарцы гораду застаецца складаным. Ва ўсіх галінах працягваецца зьніжэньне аб'ёмаў вытворчасьці. Пра асноўныя вынікі працы народнае гаспадаркі г.Менску ў студзені-сьнежні 1995 г.

Дзясяткі новых вакансіяў прапануюць арганізацыі, прадпрыемствы і ўстановы у нашай **Біржы працы** чытайце на стар. **2**

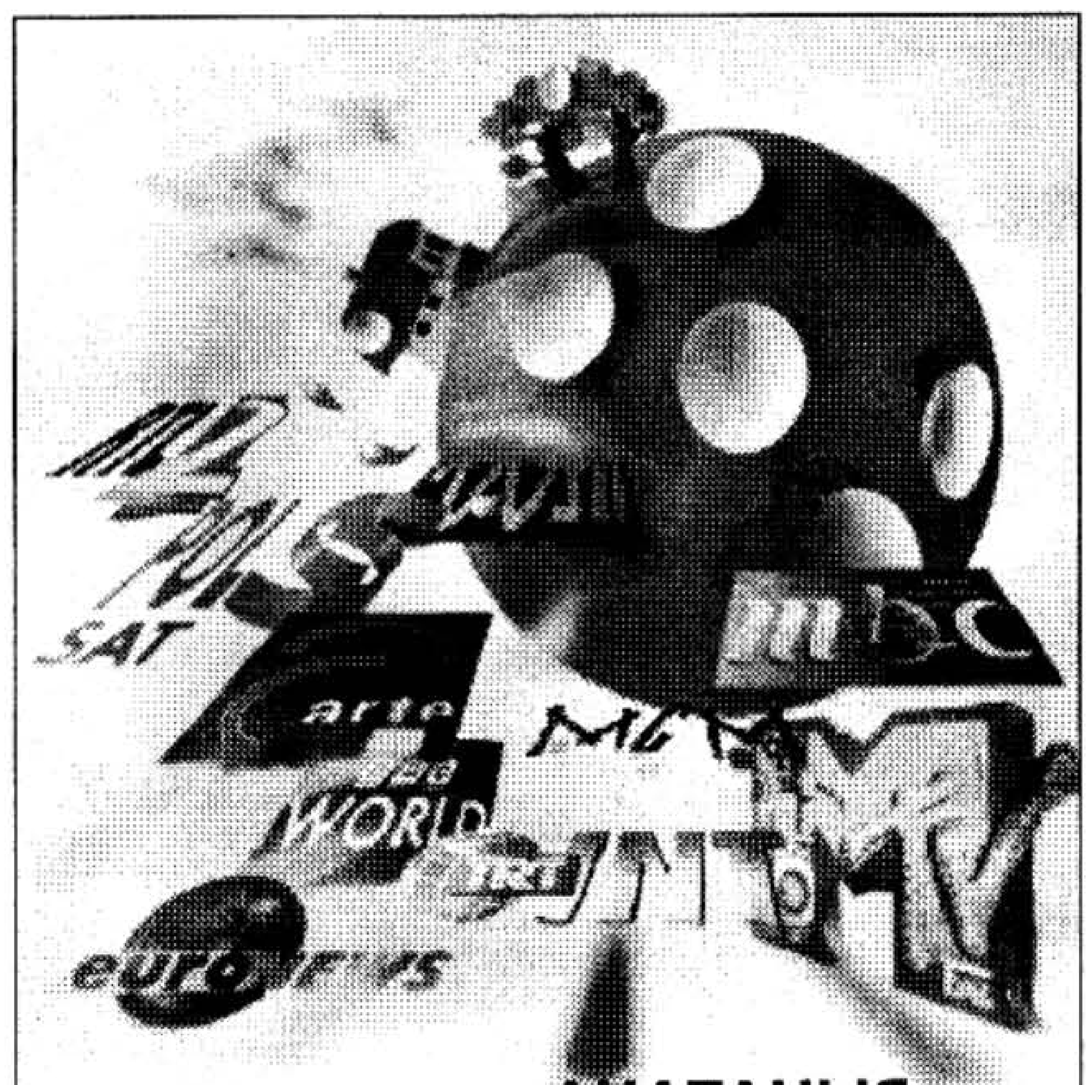

Толькі ў гэтым нумары **АНАТАЦЫЯ** вядомых **ТЭЛЕКАНАЛАЎ СПАДАРОЖНІКАВАГА TV!** Глядзіце на канале **ARTE** 17 сакавіка фільм рэжысэра Якава Пратазанава "АЭЛІТА" (СССР, 1924 г.) **9**

Сучасная літаратура

Адам Глёбус

ТОЛЬКІ НЕ ГАВАРЫ МАЁЙ МАМЕ...

Першая кніга новае сэрыі "Сучасная літаратура". 310 старонак інтымнае прозы! Займальны сюжэт... давяральны тон... даступнасьць! 3 накладам 1000 асобн. вымушана стаць рарытэтам. **4**

Прыйшла вясна. На Камароўцы — "сэзон насеньня". У рубрыцы **Рынак** — рынкавыя кошты на насеньне. Колькі каштуе пятрушка Берлінская? Акрамя насеньня кошты на шматлікія прадукты Камароўкі. Глядзіце ст. **3**

Паехалі вучыцца за мяжу!

У рубрыцы **Адукацыя** выбірайце свой каледж, унівэрсытэт, школу.

Новая інфармацыя пра замежнае навучаньне ў 1996 годзе. Краіна на выбар. Даты пачатку заняткаў - увесь год. Няжорсткія патрабаваньні да папярэдняй адукацыі. **5**

У сакавіку ў розных краінах сьвету адна за адной пройдуць адукацыйныя выставы і лінгва-кірмашы. Яны, безумоўна, выклічуць вялікую зацікаўленасьць беларускіх фірмаў і агентаў, якія адпраўляюць беларусаў на навучаньне за мяжу і ў тых, хто шукае новых партнэраў і новыя праграмы. На такіх выставах прадстаўлены ўсялякія магчымыя навучальныя ўстановы з усяго сьвету - моўныя курсы ды каледжы, унівэрсытэты й школы, прафэсійныя курсы і інстытуты. Акрамя таго, дзяржаўныя адукацыйныя арганізацыі звычайна прэзэнтуюць на іх свае стыпэндыяльныя праграмы, праграмы абмену школьнікамі, студэнтамі, прафэсіяналамі. Тыя выставы, што маюць адбыцца:

Першая дэкада сакавіку: Вена, выстава "Ўнівэрсытэты Эўропы", арганізатар - Міністэрства адукацыі Аўстрыі;

22-24 сакавіка: Варшава, міжнародная канфэрэнцыя і выстава адукацыі, навучальных сродкаў і абсталяваньня "Edukacja", праводзіць яе ICEF (International Consultants for Educational and Fairs);

23-25 сакавіка: Сэул, Карэйскі студэнцкі кірмаш, міжнародная выстава вышэйшай адукацыі і лінгва-кірмаш, арганізатар ICEF;

29-31 сакавіка: тая ж фірма ICEF ладзіць у Тайвані міжнародную выставу "Адукацыя, мовы і навучальныя сродкі";

таксама ў сакавіку ў Рызе адбудзецца студэнцкі кірмаш і выстава "Эксполінгва Балтыка"

11

У рубрыцы **Транспарт** — поўны расклад руху пасажырскіх цягнікоў на станцыі Менск-Пасажырскі зь лістапада 1995 г.

У наступным нумары: расклад руху прыгарадных цягнікоў на станцыі Менск-Пасажырскі, а таксама — "Колькі каштуе праехаць электрычкай да свайго лецішча?".

рэйтынгі — сёньня: 10 самых папулярных фільмаў, відэафільмаў і сынглаў нямецкага каналу VIVA

ДЗЯСЯТКА ПАПУЛЯРНЫХ ВІДЭАФІЛЬМАЎ

Назоў фільму	Жанр	Кінастудыя
1) **Bad Boys-Harte Jungs**	*action*	**(Columbia)**
2) **Judge Dredd**	*SciFi*	**(VCL)**
3) **Stirb langsam 3**	*action*	**(Buena Vista)**
4) **Wahrend Du schliefst**	*камэдыя*	**(Buena Vista)**
5) **Crimson Tide**	*трылер*	**(Hollywood)**
6) **Batman Forever**	*action*	**(Warner)**
7) **The Shooter**	*act/трылер*	**(Starlight)**
8) **Stargate**	*SciFi*	**(Fox)**
9) **Drop Zone**	*трылер*	**(LIC)**
10) **Street Fighter**	*action*	**(Columbia)**

ДЗЯСЯТКА ЛЕПШЫХ ФІЛЬМАЎ У НЯМЕЦКІМ ХІТ-ПАРАДЗЕ

Назоў фільму	Жанр	Кінастудыя
1) **Mannerpension**	*камэдыя*	**(Delnhi)**
2) **Dangerous Minds**	*драма*	**(Buena Vista)**
3) **James Bond—Goldeneye**	*трылер*	**(UIP)**
4) **Ein Schweinchen namens Babe**	*камэдыя*	**(UIP)**
5) **Copykill**	*трылер*	**(Warner Brothers)**
6) **Ein Geschenk des Himmels**	*камэдыя*	**(Buena Vista)**
7) **Abbuzze!**	*камэдыя*	**(Constantin)**
8) **Money Train**	*action*	**(Col. Tr.Stcr.)**
9) **Ein amerikanischer Quilt**	*драма*	**(UIP)**
10) **Mortal Kombat**	*action*	**(UIP)**

UK - SINGLES 11.3.96

СЫНГЛ	*Папярэдняе месца на хіт-парадзе*	*ВЫКАНАЎЦА*
1) **"How Deep Is Your Love"**	*new*	**Take Thatr**
2) **Don't look Back**	*(1)*	**Oasis**
3) **Children**	*(2)*	**Robert Miles**
4) **Coming Home Soon**	*new*	**Boyzone**
5) **Going Out**	*new*	**Supergrass**
6) **Passion**	*new*	**Gat Decor**
7) **Anything**	*(3)*	**3 T**
8) **Good Thing**	*new*	**Eternal**
9) **I wanna Be a Hippy**	*(6)*	**Teglnohead**
10) **I Got 5 on It**	*(7)*	**Luniz**
11) **Falling Into You**	*(10)*	**Celine Dion**
12) **These DCys**	*new*	**Bon Jovi**
13) **Lifted**	*(8)*	**Lighthouse Family**
14) **Spaceman**	*(4)*	**Babylon Zoo**
15) **Give Me A Little...**	*(14)*	**Gabrielle**
16) **Out of the Sinking**	*new*	**Paul Weller**
17) **Be As One**	*new*	**Sasha & Maria**
18) **Too Much Love...**	*neu*	**Queen**
19) **Disco's Revenge**	*(9)*	**Gusto**
20) **Ready Or Not**	*new*	**Lighting Seeds**

Кошты на рэкламу ў газэце "НАША НІВА" і інфармацыйным дадатку "ІНФАРМАТАР"

	"НАША НІВА"	"ІНФАРМАТАР"
Базавая стаўка ч/б	0,5$ см.кв.	0,8$ см.кв.
Замова ў рэкламным бюро	0,5$ см.кв.	0,8$ см.кв.
Замова праз тэлефон	0,6 $ см.кв.	0,9 $ см.кв.
Першая паласа	ч/б - 1$ см.кв. Колер - (ня меней за 100 см.кв.) - 2,5$ см.кв.	ч/б - 0,9$ см.кв.
Радковая рэклама на паласе "Біржа працы"		15.000 руб. (зьмяшчаецца запар у двух нумарах)
Колер	ня меней за 50 см.кв. - 1$	ня меней 20 см.кв. - 1,5$ см.кв.
TV-праграма		ч/б - 1$ см.кв. колер - 1,5$ см.кв. (ня меней за 50 см.кв.)

Замовіць рэкламу можна праз тэлефон 36-76-75 з 10.00 да 20.00 штодня, ці на адрасе: вул.Пуліхава, 29, кв. 61 да 18.00.

Пры гэтых коштах ня ўлічваецца выраб арыгінал-макету.	
Падпісны кошт	12.000 на месяц 36.000 на квартал

** Прадугледжаны скідкі на колькасьць выхадаў і плошчу рэкламных аб'яваў*

НОВЫЯ ВАКАНСІІ Й ПРАЦОЎНЫЯ МЕСЦЫ

ГРУПА: СТАНОЧНІКІ

ЗАВОД "СПЭЦАЎТАМАТЫКА" ВА "ЗАПСПЭЦАЎТАМАТЫКА", вул. Сьцебянёва,12, тэл.75-88-28

Фрэзэроўшчык 4-6 ступені.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Заробак 1.500.000 руб.

ЗАВОД "ЭТАЛЁН", вул. Наватарская, 2а, тэл. 37-24-69

Наладчык.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 2 чалавекі. Заробак у аддзеле галоўнага мэханіка.

Токар.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Заробак дамоўны.

ЗАВОД "ТЭРМАПЛАСТ", вул. Кнорына, 50а, тэл. 65-52-32

Наладчык аўтаматаў.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Заробак дамоўны. Халоднавысадкавых.

Токар 4-6 ступені.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 4 чалавекі. Сярэдняя, пачаткова-сярэдняя адукацыя. Заробак да 2.000.000 руб.

73 КІРАЎНІЦТВА (БМК) ТРЭСТУ "МЕНСКГАНДАЛЬБУД", вул. Інжынэрная, 24, тэл. 44-58-71

Сталяр-станочнік 4-5 ступені.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Заробак 1.500.000 руб.

"МІКО" ВКМП, вул. Кірава, 14, тэл. 76-87-12

Сталяр-станочнік 4-5 ступені.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 3 чалавекі. Адукацыя сярэдняя, пачатковасярэдняя. Заробак (на тэлефон)

ЗАВОД "СЬВЕТАКОМ", вул. Чыгуначная, 27, корп. 3, тэл. 26-31-75

Наладчык.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Заробак 1.000.000 руб.

АБ'ЯДНАНЬНЕ СТАНКАБУДАЎНІЧАЕ ІМЯ КАСТРЫЧНІЦКАЙ РЭВАЛЮЦЫІ, вул. Кастрычніцкая, 16, тэл. 26-17-11

Токар-унівэрсал.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 3 чалавекі. Заробак дамоўны.

Заточнік 3-6 ступені.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 2 чалавекі, заробак дамоўны.

ЗАВОД ЭЛЕКТРАМЭХАНІЧНЫ (ЭМЗ), вул. Валгаградзкая, 6,тэл.64-64-30

Наладчык ліцейных машынаў.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 2 чалавекі. Заробак дамоўны. Зьвяртацца да 12.00. Праца з алюмінем.

"КОВАЛЬ" МП, вул. Жодзінская, 4, тэл. 64-53-73

Фрэзэроўшчык 4-5 ступені.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Заробак (на тэлефон).

"РАМДРЭЎГ" ВРСП, вул. Валгаградзкая,18, тэл. 66-62-28

Сталяр-станочнік.

Сталая занятасць, поўны працоўны дзень.

Усяго 2 чалавекі. Адукацыя сярэдняя, пачатковасярэдняя. Заробак ад 1.000.000 руб. З досьведам працы.

Заточнік дрэваапрацоўчага інструманту.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Адукацыя сярэдняя, пачатковасярэдняя. Заробак дамоўны.

ГРУПА: СЬЛЕСАРЫ-ЭЛЕКТРЫКІ-ЭЛЕКТРАМАНЦЁРЫ

ЗАВОД "СПЭЦАЎТАМАТЫКА" ВА "ЗАПСПЭЦАЎТАМАТЫКА", вул. Сьцебянёва, 12, тэл. 75-88-28

Сьлесар МЗР (мэханічна-зборных работ) 4-6 ступені.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Заробак 1.000.000 руб.

ІНСТЫТУТ (ПІ) Ліцейнай вытворчасьці (БЕЛНДІПІЦ), вул. Машынабудаўнікоў, 28, тэл. 41-78-55

Сьлесар-рамонтнік 5-6 ступені.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Заробак 800.000 руб. + %. Зь веданьнем гідраўлікі і пнэўматыкі.

БЮРО (ЭКБ) ЭКСПЭРЫМЭНТАЛЬНА-КАНСТРУКТАРСКАЕ БЮРО МАШЫНАБУДАВАНЬНЯ, вул. Брэсцкая, 34, тэл. 77-32-53

Сьлесар-сантэхнік 5-6 ступені.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Заробак 1.200.000 руб.

ЗАВОД БУДМАТЭРЫЯЛАЎ, вул. Я.Маўра, 47, тэл. 51-95-13

Сьлесар-рамонтнік.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 2 чалавекі. Адукацыя сярэдне-спэцыяльная. Заробак дамоўны.

ЗАВОД (ВЭЗ) НВА "МЭХЖЫВТЭХАБСЛУГОЎВАНЬНЕ", вул. Сьцебянёва, 20, тэл. 75-65-51

Электраманцёр 5-6 ступені.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Заробак дамоўны. Рамонт мэталярэзнага абсталяваньня.

ЗАВОД (ВМЗ) МІНІСТЭРСТВА ХЛЕБАПРАДУКТАЎ, зав. Фізкультурны, 34, тэл. 21-65-06

Электраабмотчык 5-6 ступені.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Заробак 800.000 - 900.000 руб.

КІРАЎНІЦТВА "ЭЛЕКТРАНАЛАДКА" ТРЭСТУ "БЕЛПРАМНАЛАДКА", вул. Хмяльніцкага, 8, тэл. 31-06-84

Электраманцёр рамонту абмотак і ізаляцыйнага абсталяваньня 4-6 ступені.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 2 чалавекі, заробак дамоўны. Для перамоткі эл. катушак, дрылёў, пэрфаратараў і інш. малых эл. машын.

КАЛЁНА (СПМК) 1 ТРЭСТУ "МЕНСККААПБУД", вул. Казінца, 11-а, тэл. 78-17-11

Сьлесар вэнтыляцыйных сыстэмаў 4-5 ступені.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Заробак 1.500.000 - 2.000.000 руб.

ЗАВОД "ЭТАЛЁН", вул. Наватарская, 2а, тэл. 37-24-69

Сьлесар-рамонтнік.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Заробак дамоўны.

ВЫТВОРЧАЕ АБ'ЯДНАНЬНЕ "МІЖГАРОДНЯЯ СУВЯЗЬ", вул. Севастопальская, 121, тэл. 66-54-62

Электрасьлесар рамонту і абслугоўваньня аўтамат. і сяр. вымяральнай электратэхнікі.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Адукацыя сярэдняя, пачатковасярэдняя. Заробак 1.200.000 руб.

АБ'ЯДНАНЬНЕ ЖЫЛЬЛЁВАЕ ЖРЭА 1 Фрунзэнскага р-ну, вул. Гусоўскага, 61, тэл. 54-03-19

Сьлесар

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Заробак дамоўны.

АБ'ЯДНАНЬНЕ "СТАНКАБУД" ІМЯ КАСТРЫЧНІЦКАЙ РЭВАЛЮЦЫІ, вул Кастрычніцкая, 16, тэл. 26-17-11

Сьлесар-інструментальнік 3-6 ступені.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 2 чалавекі. Заробак дамоўны.

ГРУПА: ВУЗКІЯ СПЭЦЫЯЛЬНАСЬЦІ

"СКАЛЯР" ТАА, вул. Філімонава, 25, тэл. 63-61-32, 64-77-19

Пекар.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 2 чалавекі. Сярэдне-спэцыяльная. Заробак - хлебапекар.

"НОЛА" АП, вул. Авангардная, 11, тэл. 35-80-06

Манікюрка

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Жанчына. Сярэдняя адукацыя. Заробак - манікюрка-адміністратарка (30% ад прыбытку + даплата за адміністратыўныя работы).

БЕЛАРУСКІ ДРАМАТЫЧНЫ ТЭАТАР "ВОЛЬНАЯ СЦЭНА",вул. Крапоткіна, 44, тэл. 34-60-08, 20-94-78

Машыніст сцэны.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Заробак 500.000 руб.

САЛЁН "У ГАЛІНЫ" ТАА, вул. Захарава, 65, тэл. 36-15-84

Манікюрка.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 2 чалавекі. Жанчыны. Сярэдняя адукацыя. Заробак - манікюр-пэдыкюр.

Цырульнік-мадэльер.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 2 чалавекі. Жанчыны. Сярэдняя адукацыя. Заробак дамоўны. З досьведам працы.

Цырульнік у мужчынскай залі.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 2 чалавекі. Сярэдняя адукацыя. Заробак дамоўны.

Цырульнік у жаночай залі.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 2 чалавекі. Сярэдняя адукацыя. Заробак дамоўны. З досьведам працы.

"ЗІЯЛА", вул. Славінскага, 45, тэл. 64-04-95, 64-43-40

Пекар 3 ступені.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Адукацыя сярэдне-спэцыяльная Заробак дамоўны. Зьвяртацца на тэл. 64-32-36. З досьведам працы.

КЛЮБ СПАРТОВЫ (ДЮСК) N 20 Заводзкага раёну, вул. Бачылы, тэл. 44-31-01

Хлягатарнік.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Сярэдняя, пачаткова-сярэдняя адукацыя. Заробак 190.000 руб. + 40%.

"КАМПАНЭНТ" МП, вул. Ландара, 62-3, тэл. 78-37-00

Швачка.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 2 чалавекі. Жанчыны. Заробак дамоўны. З досьведам працы з трыкатажам.

МЕНСКІ ГАДЗІНЬНІКАВЫ ЗАВОД АТ, пр. Скарыны, 95, тэл. 66-15-71.

Выканаўца мастацка-аздабленчых работ.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Вышэйшая, сярэдне-спэцыяльная адукацыя. Заробак 700.000 руб.

"ІНТЭР'ЕР-СЭРВІС" МП (БЕЛТІ), вул. Валгаградзкая, 25а, тэл. 63-92-69

Швачка.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 10 чалавек. Жанчыны. Адукацыя сярэднеспэцыяльная. Заробак дамоўны. З досьведам працы.

БЮРО (ЭКБ) ЭКСПЭРЫМЭНТАЛЬНА-КАНСТРУКТАРСКАЕ БЮРО МАШЫНАБУДАВАНЬНЯ, вул. Брэсцкая, 34, тэл. 77-32-53

Кантралёр.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Вышэйшая, сярэдне-спэцыяльная адукацыя. Заробак дамоўны

ЗАВОД (ОЗЗ) НВА "МЕХЖЫВТЭХАБСЛУГОЎВАНЬНЯ", вул. Сьцебянёва, 20, тэл. 75-65-51

Закройнік.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Жанчына. Заробак дамоўны. Адзеньне для рабочых.

БЕЛАРУСКАЯ АКАДЭМІЯ МАСТАЦТВАЎ, пр. Скарыны, 81, тэл. 32-77-34

Лябарант.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Жанчына. Вышэйшая адукацыя. Заробак 500.000. Зь веданьнем ПЭВМ, машынапісу, беларускае мовы.

ІНСТЫТУТ (ПІ) "ГЕАСЭРВІС", Інжынэрна-пашуковы БЕЛПІП, вул. Леніна, 22, тэл. 76-84-50

Машыніст сьвідравальнай машыны.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 3 чалавекі. Заробак дамоўны. Да 45 гадоў. Камандзіроўкі.

ШПІТАЛЬ ДАРОЖНЫ ШЧД, вул. Каржанеўскага, 4, тэл. 78-21-21

Мантажнік унутраных санітарна-тэхнічных сыстэмаў і абсталяваньня 4-5 ступені.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 2 чалавекі. Заробак дамоўны.

АБ'ЯДНАНЬНЕ СТАНКАБУДАЎНІЧАЕ ІМЯ КАСТРЫЧНІЦКАЙ РЭВАЛЮЦЫІ, вул. Кастрычніцкая, 16, тэл. 26-17-11

Абсечнік ліцьця 3-6 ступені.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 2 чалавекі. Заробак дамоўны.

Мантажнік санітарна-тэхнічнага абсталяваньня 3-6 ступені.

Сталая занятасць. Поўны працоўны дзень. Усяго 5 чалавек. Заробак дамоўны.

ЗАВОД ЭЛЕКТРАМЭХАНІЧНЫ, вул. Валгаградзкая 6, тэл. 64-64-30

Разьметчык.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 2 чалавекі. Сярэдняя, пачаткова-сярэдняя адукацыя. Заробак дамоўны. Зьвяртацца да 12.00.

Мадэльшчык.

Сталая занятасць, поўны працоўны дзень.

Усяго 2 чалавекі. Сярэдняя, пачаткова-сярэдняя адукацыя. Заробак дамоўны. Зьвяртацца да 12.00

"БСВ і К" ВКЦ, вул. Ульянаўская, 31, тэл. 27-86-54

Швачка 4-6 ступені.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 2 чалавекі. Жанчыны. Заробак дамоўны. З досьведам працы.

Фрунзэнскі раён. Зьвяртацца на тэл. 27-84-63

"НЕСТАР-ПРЭС" ТАА, вул. Варвашэні, 77, тэл. 34-94-27, 34-17-72

Друкар.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Заробак дамоўны. Паліграфіст (машына РАМАЁР), з досьведам працы, высокая кваліфікацыя.

ТРЭСТ БУДАЎНІЧЫ N 26, вул. Маскоўская, 18, тэл. 22-82-19

Інжынэр-зварнік.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

З досьведам працы. Камандзіроўкі па РБ

ЗАТ "ПРАМЭЛЕКТРОН", зав. Асаналіева, 3, тэл. 75-24-34

Галоўны бугальтар.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Заробак 1.000.000 + 100%

ДЫСПАНСЭР РАДЫЯЦЫЙНАЕ МЭДЫЦЫНЫ, вул. Чырвонаармейская, 15, тэл. 27-12-03, 27-37-44

Галоўны бугальтар.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Заробак 1.500.000 руб.

ТАА "МАГМА", вул. Філімонава, 5, тэл. 35-60-41, 35-32-31

Бугальтар. Зь веданьнем ПК, "Windows".

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Адукацыя сярэдне-спэцыяльная. Заробак дамоўны.

Гандлёвыя агенты. З досьведам працы.

Заробак дамоўны.

МВЭЗ ТЭХНАЛЯГІЧНАГА АБСТАЛЯВАНЬНЯ, вул. Варвашэні, 15, тэл. 33-78-39

Загадчык плянава-эканамічнага аддзелу.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Заробак дамоўны.

Майстар мэханічнага цэху.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Заробак дамоўны.

Газаэлектразварнік.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Заробак дамоўны.

Каваль.

Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень.

Усяго 1 чалавек. Заробак дамоўны.

АЎТАГАСПАДАРКА СПЭЦЫЯЛЬНАЯ САНІТАРНАЕ ПРЫБОРКІ ГОРАДУ, зав. 2-і Роварны, 26, тэл. 49-30-72

Кіроўцы на сьмецьцязборныя машыны.

Поўны працоўны дзень. Работа праз два дні. Заробак дамоўны.

ПФП "НАБАТ-86", вул. Лынькова, 5а, 10, 11, тэл. 50-59-83

Распаўсюджвальнікі квіткоў.

Заробак дамоўны.

ААТ "Камунікэйшэн", п-т Ф.Скарыны, 117, тэл. 63-61-84

Камэрцыйныя агенты (дылер рэалізацыі пэйджараў).

Заробак дамоўны.

МП "САРМАТЫЯ", вул. Грыбаедава, 28а, 48, тэл. 23-50-16, 77-54-26.

Рэклямныя агенты.

Заробак не лімітаваны.

"КВАНТ-92", вул. Грушаўская, 15, тэл. 71-98-96

Гандлёвыя агенты для распаўсюджваньня мэблевай фурнітуры.

Заробак дамоўны.

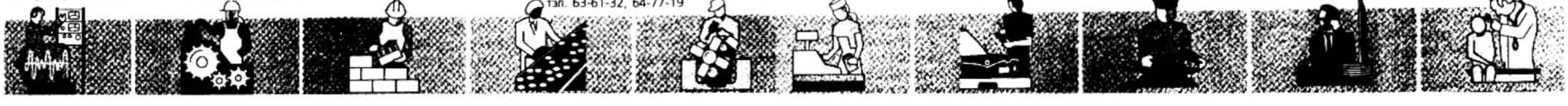

Рынак працы: студзень - сьнежань 1995

У гэтым аналізе разглядаюцца зьмены на рынку працы, які кантралюе служба занятасьці. Рынак працы ў цэлым, альбо адкрыты рынак працы значна шырэйшы. Прапанова на ім прадстаўлена ня толькі незанятымі грамадзянамі, якія зьвярнуліся ў дзяржаўную службу занятасьці (ДСЗ), але й тымі, хто шукае працу праз іншых пасярэднікаў альбо самастойна. Попыт на працоўную сілу (г.зн. наяўнасьць свабодных працоўных месцаў і вакантных пасадаў на прадпрыемствах і ў арганізацыях) значна большы, чым патрэба, заяўленая ў службу занятасьці. Таму пры распаўсюджваньні зробленых у гэтай працы высноваў на ўвесь рынак працы ў цэлым неабходна мець на ўвазе гэтыя акалічнасьці.

Пры аналізе рынку працы былі выкарыстаны зьвесткі дзяржаўных статыстычных справаздачаў за 1993-1995 гг. "Страта працоўнага часу на прадпрыемствах г. Менску", "Спавешчаньне аб працы народнае гаспадаркі г. Менску", "Справаздача аб колькасьці беспрацоўных, іх працаўладкаваньні і прафэсійным навучаньні", зьвесткі тэлефоннага экспрэс-апытаньня буйных прамысловых прадпрыемстваў г. Менску, сацыялягічных дасьледаваньняў, вынікі навукова-дасьледчае працы.

1. Становішча ў эканоміцы

Эканамічнае становішча ў народнай гаспадарцы гораду застаецца складаным. Ва ўсіх галінах працягваецца зьніжэньне аб'ёмаў вытворчасьці.

Асноўныя вынікі працы народнае гаспадаркі г. Менску ў студзені-сьнежні 1995 г. (у параўнальных коштах)

Табліца 1

	Сьнежань 1995г. у % да сьнежня 1994 г.	Студзень-сьнежань 1995 г. у % да студзеня-сьнежня 1994 г.	Студзень-сьнежань 1994 г. у % да студзеня-сьнежня 1992 г.	Студзень-сьнежань 1993 г. у % да студзеня-сьнежня 1992 г.	Студзень-сьнежань 1992 г. у % да студзеня-сьнежня 1991 г.	Студзень-сьнежань 1995 г. у % да студзеня-сьнежня 1991 г.
Прадукцыя прамысловасьці	75,8	80,2	84,6	106,7	95,4	69,1
Вытворчасьць ТНС	76,9	77,6	84,7	91,1	99,3	59,5
Капіталаўкладаньні	47,5	63,5	81,3	123,6	65,0	41,5
зь іх: СМР	66,0	71,4	85,2	105,1	102,0	65,2
Грузазварот	76,6	85,7	83,6	81,3	80,0	46,6
Пасажыразварот	51,9	71,3	86,4	95,8	76,0	44,9
Розьнічны таваразварот	64,5	73,5	95,9	61,1	64,8	27,9
Платныя паслугі насельніцтву	79,8	81,7	95,3	65,6	70,4	36,0
Свабодны індэкс розьнічных цэнаў на тавары й паслугі	у 3,4 раза	у 7,9 раза	у 20,6 раза	у 24,4 раза	---	---
Сярэднямесячны заробак працоўных і службоўцаў	у 3,5 раза	у 7,9 раза	У 15,0 разоў	у 15,0 разоў	у 9,9 раза	---

Вытворчасьць прадукцыі прамысловасьці ў параўнаньні са студзенем-сьнежнем мінулага году зьнізілася на 19,8 %, у параўнаньні са сьнежнем — на 24,2 %. Выпуск ТНС зьменшыўся на 22,4 %, у т.л. харчовых — на 19,1 %, нехарчовых — на 28,7 %.

Аб'ём капіталаўкладаньняў зьнізіўся на 36,5 %, у т.л. аб'ём СМР — на 28,6 %.

Зьніжэньне тэмпаў прамысловай вытворчасьці адлюстравалася на працы агульнага выкарыстаньня: грузазварот зьнізіўся на 14,3 %, пасажыразварот на 28,7 %.

Таваразварот у супастаўленых коштах зьнізіўся на 26,5 %. Доля харчовых тавараў у структуры таваразвароту ўзрасла з 51,8 % да 63,0 % (у параўнаньні са студзенем-сьнежнем 1994 г.). Аб'ём платных паслугаў насельніцтву зьнізіўся на 18,3%.

Індэкс спажывецкіх коштаў на тавары й паслугі ўзрос у параўнаньні са студзенем-сьнежнем мінулага году ў 7,9 раза пры росьце намінальнага заробку ў 7,9 раза.

Нягледзячы на некаторыя зьніжэньні тэмпаў інфляцыі, становішча ў эканоміцы не паляпшаецца. У параўнаньні з 1991 г. назіраецца значнае пагаршэньне асноўных народнагаспадарчых пакаказьнікаў. Асабліва вялікую занепакоенасьць выклікае рэзкае падзеньне аб'ёму капіталаўкладаньняў (—58,5%). Гэта ставіць пад пагрозу эканамічнае разьвіцьцё ў будучыні.

2. Занятасьць

Колькасьць занятых у народнай гаспадарцы (аналізуецца паводле дзяржаўнае статыстыкі — праца (зборная) без занятых у СП, ТАА, МП, каапэратывах) у студзені-сьнежні сёлета склала 648,6 тыс. чалавек і зьменшылася ў параўнаньні з адпаведным пэрыядам мінулага году на 38,0 тыс. чал. (на 5,5%).

Табліца 2

		1994	Адхіленьне +,-	гр. 2 у % да гр. 3.
1	2	3	4	5
Усяго занята, тыс. чал.	648,6	686,6	-38,0	94,5
у т.л. у матэрыяльнай вытворчасьці	440,2	476,8	-36,6	92,3
зь іх:				
прамысловасьць	249,2	272,9	-23,7	91,3
транспарт і сувязь	59,3	61,3	-2,0	96,7
будаўніцтва	63,2	70,7	-7,5	89,4
гандаль, грамхарч, МТС, рэалізацыя, нарыхтоўка	50,7	53,9	-3,2	94,1
інш. галіны	17,8	18,0	-0,2	98,9
у т.л. у невытворчай сфэры	208,4	209,8	-1,4	99,3
ЖКГ, бытавое абслугоўваньне	25,0	24,4	+0,6	102,5
ахова здароўя, фізкультура, спорт	41,1	41,6	-0,5	98,8
мастацтва, навука	110,3	115,3	-5,0	95,7
крэдытаваньне, страхаваньне	11,9	9,2	+2,7	129,3
апарат органаў кіраваньня	17,2	15,9	+1,3	108,2
іншыя галіны	2,9	3,4	-0,5	85,3

Занятасьць у сфэры матэрыяльнай вытворчасьці скарачалася больш высокімі тэмпамі (-7,7%), чым у невытворчай сфэры (-0,7%). Але гэта адлюстроўвае ня столькі дадатныя зьмены ў галіновай структуры занятасьці, колькі падзеньне аб'ёмаў прамысловасьці. Лідарамі ў зьніжэньні аб'ёму занятасьці ёсьць прамысловасьць (-23,7 тыс.) і будаўніцтва (-7,5 тыс.).

У невытворчай сфэры найбольш высокімі тэмпамі расьце занятасьць у крэдытаваньні і страхаваньні (+29,3%) і апараце органаў кіраваньня (+8,2%). Рост занятасьці ў гэтых галінах зьвязаны з разьвіцьцём рынкавай інфраструктуры і ўмацаваньнем органаў дзяржаўнай улады.

Беспрацоўе ў Менску 1994 г. і 1995 г.

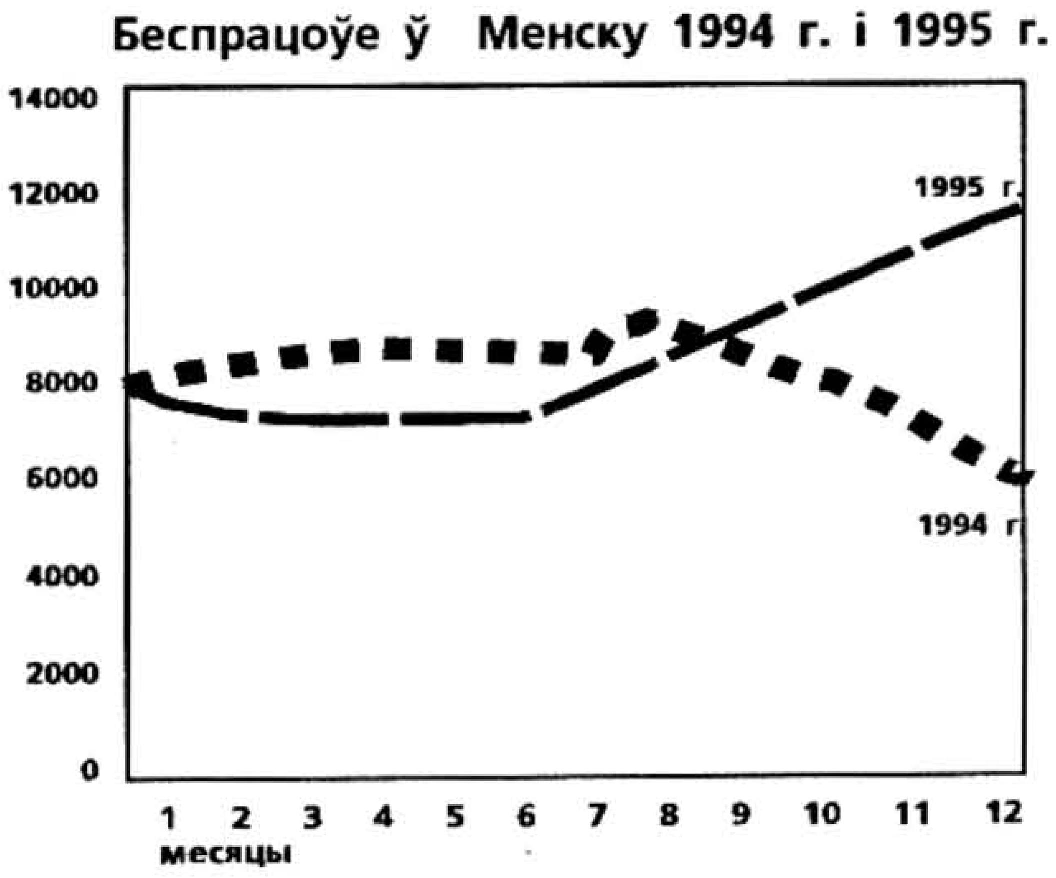

Паводле інфармацыі Менскага гарадзкога цэнтру занятасьці насельніцтва

КОШТЫ НА КАМАРОЎЦЫ 10. 03

Назва прадукту	Межы коштаў	Сярэдні кошт
МЯСА		
СЬВІНІНА		
- шыя	35.000-45.000	40.000
- філе	40.000-50.000	45.000
- карэйка	28.000-35.000	30.000
- мяса бяз косткі	40.000-50.000	45.000
- ножкі	4.000-7.000	6.000
- галава	9.000-12.000	11.000
- сала	20.000-30.000	26.000
ЯЛАВІЧЫНА		
- выразка	35.000-45.000	40.000
- язык	55.000-65.000	60.000
ЦЯЛЯЦІНА		
- выразка	45.000-55.000	50.000
- мяса	30.000-40.000	35.000
- скабы	30.000-40.000	35.000
БАРАНІНА	30.000-45.000	40.000
ПТУШКА		
КУРЫ		
- кураняты бройлерныя	22.000-26.000	24.000
- кумпячкі	20.000-25.000	24.000
Індычка вэнджаная		35.000
МЯСНЫЯ ВЫРАБЫ		
Фарш "Хатні"	30.000-33.000	32.000
Тушаніна сьвіная	16.000-18.000	17.000
ЛІВЭР		
пячонка сьвіная	22.000-26.000	24.000
пячонка яловічная	25.000-35.000	27.000
пячонка цялячая	55.000-65.000	60.000
пячонка курыная		25.200
паштэт пячонкавы яловічны		32.000
лёгкія цяляці	8.000-12.000	10.000
сэрца цяляці	22.000-27.000	25.000
страўнічкі курыныя		20.300
ВЭНДЖАНЫЯ ВЫРАБЫ		
- грудзінка	36.000-40.000	38.000
- карэйка	43.000-47.000	45.000
- палядвіца	90.000-100.000	95.000
- шыйка сьвіная	45.000-50.000	47.000
- бэкон	50.000-60.000	55.000
- вяндліна	60.000-70.000	65.000
- карбанад сьвіны	110.000-125.000	120.000
- дымляніна	75.000-82.000	79.000
Шынка сьвіная	70.000-75.000	72.000
Балык	75.000-80.000	78.000
Філей сьвіны	80.000-90.000	85.000
Шчакавіна	30.000-35.000	33.000
Сальцісон	60.000-70.000	65.000
Кумпячок яловічны		64.500
Рулет з індычкі	59.000-62.000	60.000
Пастрама сьвіная	88.000-90.000	89.000
Сала	25.000-35.000	30.000
ЯГАДЫ, СУШАНІНА		
- разынкі	20.000-35.000	28.000
- курага	35.000-45.000	40.000
- яблыкі сушаныя (кг)		6.000
- чарнасьліў	15.000-20.000	18.000
- інжыр (250 г.)		25.000
- фінікі	24.000-28.000	26.000
- шыпшына	14.000-18.000	16.000
- трускаўкі сьвежыя (250 г.)		25.000
АРЭХІ І ІНШАЕ		
- семкі белыя (кг.)	10.000-15.000	12.000
- семкі чорныя (кг.)	7.000-8.000	7.500
- міндаль	55.000-65.000	60.000
- арахіс (кг.)	20.000-22.000	21.000
- фундук ачышчаны (120 г.)	6.000-8.000	7.000
- фісташкі (120 г.)	8.000-12.000	10.000
- грэцкія ачышчаныя (120 г.)	9.000-12.000	10.000
- какос (шт.)	10.000-15.000	13.000
ГРЫБЫ		
- сушаныя грыбы (300 г.)	85.000-95.000	90.000
- марынаваныя (літровы слоік)	65.000-70.000	68.000
- пячуркі (кг)		40.000
МАРЫНАДЫ, КВАШЭНЬНІ		
- журавіны марынаваныя (1 л.)	13.000-16.000	15.000
- перац марынаваны	20.000-25.000	23.000
- капуста квашоная	12.000-15.000	13.000
- чарамша (пучок)		5.000
- часнык марынаваны	70.000-80.000	75.000
- лісьце вінаграду	35.000-45.000	40.000
- морква марынаваная карэйская (цюбік)		5.000
МАЛОЧНЫЯ ВЫРАБЫ		
- малако каровінае (2 л.)	13.000-16.000	15.000
- малако казінае (1 л.)		15.000
- сыр клінковы		100.000
- масла	38.000-45.000	40.000
- сьмятана (1 л.)	9.000-11.000	10.000
- тварог	18.000-22.000	20.000
- брынза	90.000-110.000	100.000
- сыругіні	90.000-110.000	100.000
- маргарын (250г.)		5.600
- маянэз (250г.)		5.300
МЁД		
- грэчкавы (1 л.)	65.000-75.000	70.000
- кветкавы малінава-ліпавы	58.000-64.000	60.000
- травеньскі	58.000-60.000	59.000
- у сотах	115.000-125.000	120.000
- праполіс (1г.)		2.000
СМАЖАНЫЯ ВЫРАБЫ		
Дранікі		3100
Чабурэкі		2600
Смажні		3400
ЯЙКА		
Курыныя	100.000-11.000	105.000
КАЎБАСНЫЯ ВЫРАБЫ		
- сардэлькі сьвіныя	27.000-30.000	28.000
- каўбаскі паляўнічыя	55.000-65.000	60.000
- сасіскі малочныя	33.000-35.000	34.000
- сасіскі вэнджаныя	33.000-35.000	34.000
- салямі	53.000-58.000	55.000
- сыравэнджаная каўбаса	100.000-130.000	115.000
- вараная каўбаса	30.000-45.000	40.000
- пальцам пханая	80.000-90.000	85.000
- купаты	40.000-45.000	43.000
ГАРОДНІНА		
- гарбуз (кг.)	10.000-12.000	11.000
- бульба	3.000-4.000	35.000
- цыбуля	4.000-6.000	5.000
- сьв. зялёная цыбуля (пучок)	5.000-8.000	6.000
- морква	13.000-16.000	15.000
- рэдзька	10.000-12.000	11.000
- радыска (150г.)		7.000
- кабачок	11.000-12.000	11.500
- баклажаны	32.000-34.000	33.000
- перац сьвежы (папрыка)	45.000-55.000	50.000
- хрэн (пучок, 150 г.)	4.000-6.000	5.000
- капуста	7.000-10.000	8.000
- часнык	35.000-45.000	40.000
- салата	13.000-17.000	15.000
- памідоры	30.000-45.000	35.000
- гуркі	30.000-45.000	37.000
- буракі	3.000-5.000	4.000
- пятрушка (100 г.)	15.000-20.000	18.000
- кукуруза марынаваная (500 г.)		12.000
- гарошак зялёны (слоік 420 г.)		8.500
- фасоля	13.000-14.000	13.500
САДАВІНА		
- аранжыкі	14.000-18.000	16.000
- нэктарын	40.000-70.000	55.000
- цытрыны	18.000-24.000	22.000
- яблыкі	10.000-25.000	18.000
- яблыкі "Крымскі банан"	21.000-25.000	
- ананас	45.000-65.000	55.000
- ківі (шт.)	2.500-3.500	3.000
- манга (шт.)	35.000-80.000	60.000
- авакада (шт.)	14.000-20.000	16.000
- ігрушы	20.000-35.000	30.000
- вінаград	30.000-60.000	45.000
- дыня (кг.)	10.000-15.000	13.000
- бананы	14.000-18.000	16.000
- мандарыны	22.000-26.000	24.000
- гранат (шт.)	3.000-8.000	6.000
РЫБА ДЫ МОРСКІЯ ПРАДУКТЫ		
- шпроты гарачага вэнджаньня	30.000-40.000	35.000
- гарбуша салёная	30.000-35.000	33.000
- гарбуша халоднага вэнджаньня	50.000-60.000	55.000
- кета халоднага вэнджаньня	90.000-100.000	95.000
- скумбрыя халоднага вэнджаньня	35.000-40.000	37.000
- скумбрыя слабасалёная		28.000
- селядцы	20.000-25.000	22.000
- крэвэткі сьв./мarожаныя (кг.)		120.000
- асятрына	320.000-340.000	330.000
- камса салёная		20.000
- ікра чырвоная (140 г.)	70.000-80.000	75.000
- ікра чорная (100 г.)	125.000-135.000	130.000
- камбала (сьвежамарож.)	19.500	
- пячонка траскі (300 г.)	25.000-28.000	27.000
- шчупак сушаны	70.000 (60 см.)	85.000
	100.000 (70 см.)	
ТРАВЫ Й ПРЫПРАВЫ		
корань салодкі (100г.)	3.000-5.000	
аер	3.000-5.000	
ядловец	3.000-5.000	
кмен	3.000-5.000	
чыстацел	3.000-5.000	
сафара	3.000-5.000	
мак	10.000	
сьвятаяньнік	3.000-5.000	
любісга	3.000-5.000	
падбел	3.000-5.000	
аніс	3.000-5.000	
каляндра	3.000-5.000	
ваўчкі	3.000-5.000	
мэліса	3.000-5.000	
сухацьвет	3.000-5.000	
ЦУКЕРКІ ДЫ ІНШ. СЛОДЫЧЫ		
"Суфле"	80.000-100.000	90.000
"Грыльяж"	80.000-100.000	90.000
"Сталічныя"	80.000-100.000	90.000
"Сюрпрыз"	80.000-100.000	90.000
"Сьліва"	80.000-100.000	90.000
Халва (кг)		25.000
Чучхэла (арэхі ў абалонцы з гранатавага соку) (шт)	10.000	
ІНШЫЯ ПРАДУКТЫ ДЫ ТАВАРЫ		
Макарона (0,5кг)		5.500
Мука(кг)		6.000
Цукар(кг)		7.000
Грэчка(кг)		8.000
Рыс (кг)	11.000-12.500	
Вехаць з марскай капусты	18.000-20.000	
Туалетная папера		2.500
КВЕТКІ		
- фрэзія (букет з 7 шт.)	20.000-25.000	23.000
- гваздзікі (шт.)	7.000-10.000	8.000
- калы (шт.)	22.000-25.000	23.000
- ружы (шт.)	38.000-45.000	43.000
- архідэя (шт.)	280.000-300.000	290.000
- касачы (шт.)	15.000-17.000	14.000
- лілея (шт.)	55.000-65.000	60.000
- гэрбэры (шт.)	18.000-22.000	20.000
- рамонкі (галінка)	3.000-5.000	4.000
- гіяцынт	55.000-65.000	60.000
- актурыюм	20.000-25.000	23.000

НАСЕНЬНЕ

НАЗВА	АДЗІНКА ВЫМЯРЭНЬНЯ	КОШТ
ЧАСНЫК ЯРАВЫ	(1кг)	23.000
АГУРКІ		
Верасьнёўскія	(1г.)	5.400
Пірэнта	(3г.)	2.500
Лібэла	(3г.)	1.100
Зграбныя	(3г.)	1.100
Дэкан	(3г.)	1.100
Фэнікс	(3г.)	1.100
Ева	(3г.)	1.100
Мурамскія	(10г.)	1.700
Зазуля	(3г.)	3.200
Марафон	(1г.)	3.200
МОРКВА		
Вітамінная	(5г.)	1.300
Каплена (нямецкая)	(5г.)	2.000
Запоцістая, вярхоўная (ЗША)	(5г.)	1.300
КАПУСТА		
Браўндшвэйская (позьняя)	(2г.)	800
Пераможца (сярэдняя)	(2г.)	800
Цюркіз (позьняя)	(2г.)	1.400
Брусэльская, кальрабі	(1г.)	500
Квяцістая	(1г.)	800
Браколі	(1г.)	800
БУРАКІ		
Сталовыя бардо	(10г.)	1.800
Кармавыя жоўтыя	(200г.)	7.000
Цукровыя	(20г.)	800
РАДЫСКА		
Ультра	(10г.)	1.600
Чырвоная зь белым кончыкам	(10г.)	700
РЭДЗЬКА		
Чорная	(5г.)	700
Зімняя белая	(5г.)	700
Рэпа, рэдзька летняя адэская	(5г.)	700
ПАМІДОРЫ		
Раніца (раньнія)	(1г.)	900
Пэрсэй (раньнія)	(1г.)	900
Сонечны, вясёлка	(2г.)	1.600
Ляна (раньнія супэр)	(1г.)	900
Шаганэ (цяплічныя)	(0,1г.)	2.700
Вэрліёка (цяплічныя)	(0,1г.)	3.400
Стрыж, ірок (цяплічныя)	(0,1г.)	1.100
Перамога (эліта)	(1г.)	1.400
Даходная (эліта)	(1г.)	1.500
Валгаградзкія	(2г.)	1.600
Нота (сярэднераньнія)	(1г.)	900
КАБАЧКІ		
Белапладовыя	(10г.)	1.500
Цукіні (запацістыя)	(5г.)	800
САЛАТА		
Майская, Нансан	(5г.)	700
Пэкінская	(2г.)	400
Пятрушка бэрлінская	(5г.)	500
Баклажан дыямэнт	(2г.)	700
Кроп	(10г.)	500
Чабор	(1г.)	500
Ісоп	(1г.)	1.000
Кукуруза	(50г.)	900
Гарбуз мозалёўскі	(10г.)	900
Патысоны	(5г.)	800
Дыня	(5г.)	400
Кавун	(10г.)	600
Перац падарунак Ташкента	(2г.)	1.600
Цыбуля		
Цыбуля сеянка-Штутгартэн	(1кг)	25.000
Чарнушка штутгарцкая	(10г.)	7.200
Шчаўе	(10г.)	500
Рэвень	(2г.)	300
Шпінат	(10г.)	700
Гарох Альфа	(50г.)	800
Астра		
Мадэлін	(1г.)	900
Півонепадобная сумесь	(1г.)	1.700
Гіянт	(1г.)	1.700
Бальзаміна	(2г.)	300
Матыёла	(2г.)	2.300
Гадэцыя	(1г.)	900
Наготкі	(5г.)	800
Гваздзікі		
Турэцкія	(1г.)	600
Шабо	(1г.)	1.900
Тагетас (аксаміт.)	(1г.)	1.500
УГНАЕНЬНІ		
Комплексныя ўгнаеньні	(3кг.)	15.000
Амафос	(0,4кг.)	3.200
Медны купарос	(200г.)	10.000
Борная кіслата	(50г.)	4.800
Набор угнаеньняў		
пад таматы		7.000
пад гуркі		7.000
пад моркву		4.100
пад парэчкі		4.000

НОВЫЯ КНІГІ

МАСТАЦКАЯ ЛІТАРАТУРА

Арлоў У. Фаўна сноў: вершы. — Менск: Мастацкая літаратура, 1995. — 96 с. ISBN 985-02-0306-4. Наклад 15000

Барадулін Р. Аратай, які пасьвіць аблокі: Сяброўскае слова, эсэ і неканаізаваныя ўспаміны. — Менск: Мастацкая літаратура, 1995. — 350 с. ISBN 5-340-0139-1

Бугаёў Дзьмітры. Праўда і мужнасьць таленту: Выбранае: Кніга пра Васіля Быкава. Артыкулы. Дыялёг / Прадмова І.Чыгрынава. — Менск: Мастацкая літаратура, 1995. — 414 с.; партрэт. ISBN 5-340-01435-5

Бураўкін Генадзь. Узмах крыла: Новыя вершы. — Менск: Мастацкая літаратура, 1995. — 111 с. ISBN 985-02-0159-2

Валасевіч І. Таямнічае сузор'е Рака: апавяданьні. — Менск: Мастацкая літаратура, 1995. — 239 с. (Сэрыя: Першая кніга празаіка) ISBN 985-02-0021-9

Гудкова М. Уголас: Кніга паэзіі. — Менск: Мастацкая літаратура, 1995. — 174 с. ISBN 985-02-0032-4

Караткевіч У. Дзікае паляваньне караля Стаха: Аповесьці, апавяданьні: Для старэйшага школьнага ўзросту. — Менск: Мастацкая літаратура, 1995. — 511 с.: іл. — (Сэрыя: Зь вякоў мінулых) ISBN 5-340-01277-8

Кусянкоў М. Чага: Кніга паэзіі. — Менск: Мастацкая літаратура, 1995. — 142 с., іл. ISBN 985-02-0143-6

Лужкоўскі В. У кратары вулькана; Вершы / Прадмова А.Вялюгіна. — Менск: Мастацкая літаратура, 1995 ISBN 985-02-0040-5

Мележ Іван. Людзі на балоце: Раман з "Палескай хронікі" / Прадмова Г.Шупенькі. — Менск: Мастацкая літаратура, 1995. — 400 с. ISBN 985-02-0188-6

Мележ Іван. Подых навальніцы: Раман з "Палескай хронікі". — Менск: Мастацкая літаратура, 1995. — 509 с. ISBN 985-02-0189-4

Мележ Іван. Завеі, сьнежань: Раман з "Палескай хронікі". — Менск: Мастацкая літаратура, 1995. — 240 с. ISBN 985-02-0190-8

Сямёнава Ала. Сьвятло згадкі. Імпрэсіі і адлюстраваньні. — Менск: ТАА "Радыёла", 1995 ISBN 985-6179-01-7

ЛІТАРАТУРА ФАКТУ

Архіўныя матэрыялы да жыцьця і творчасьці Максіма Багдановіча: Сшытак 1. — Менск, 1996. Наклад 1000

Аскерка С.М. Неабавязковы плян дзеля найхутчэйшага асваеньня пусткавых земляў у Брандэнбурскай марцы / Пераклад зь нямецкай П.Копанева, А. Дышлевіча; Укладаньне і пасьляслоўе С.Янчанкі. — Менск: Навука і тэхніка, 1995. — 54 с. — (Сэрыя: Згукі мінуўшчыны) ISBN 5-343-01430-5

Беларуска-рускае культурнае ўзаемадзеяньне канца XIX — пачатку XX ст.: Матэрыялы навуковай канфэрэнцыі, прысьвечанай 150-годзьдзю з дня нараджэньня І.Рэпіна і 100-годзьдзю знаходжаньня мастака ў Беларусі. — Віцебск, 1995. — 160 с.; іл.

Беларуская драматургія. Вып. 2 / Міністэрства Культуры і друку Рэспублікі Беларусь, "Тэатральная Беларусь"; Рэд. калегія: Анатоль Сабалеўскі (адк. рэд.) і інш. — Менск: Навука і тэхніка, 1995. — 198 с. ISBN 5-343-01562-X

Беларускі каляндар. 1996 / Складальнік У.Юзьвюк. — Менск: Беларусь, 1995. — 198 с.; іл. ISBN 985-01-0110-5

Беларусы: У 8 т. Т. 1: Прамысловыя і рамесныя заняткі / Рэд. калегія: В.К.Бандарчык, М.Ф.Піліпенка, В.С.Цітоў. — Менск: Навука і тэхніка, 1995 — 351 с.; іл. ISBN 5-343-01355-4. Наклад 1000

Беларусь: Энцыкляпэдычны даведнік. — Менск: Беларуская Энцыкляпэдыя, 1995. — 800 с.; іл. ISBN 985-11-0026-9

Бутрамееў У. Вялікія і славутыя людзі беларускай зямлі / Мастак М.Рыжы. — Менск: Беларуская Энцыкляпэдыя, 1995. — 126 с.; іл. ISBN 985-11-0025-0 Наклад 10000

Вытокі творчасьці. Беларуская акадэмія мастацтваў. Альбом / Афармленьне: Г.М.Навуменка, У.П.Савіч. Пераклад на анг. мову: У.А.Чарнышоў. — Менск: Беларусь, 1995. ISBN 985-01-0008-7 Наклад 2000

Гістарычна-археалягічны зборнік 7. — Менск: Інстытут гісторыі АН Беларусі, 1995. Наклад 500

Гістарычныя асобы Беларусі / Навучальны дапаможнік для 5-8 кл. Тэкст: Сьлесарава І.М., Лойка П.А., Бохан Ю. Ілюстрацыі: Варэца Л.А., Варэца В.І. — Менск: Інсолік, 1995

Дадзіёмава В. Восіп Казлоўскі (1757-1831): Кароткі нарыс жыцьця і творчасьці. — Менск: НТКА "Беларуская капэла", 1995. ISBN 985-6293-02-2. Наклад 500

Дапаможнік для журналістаў Цэнтральнай і Ўсходняй Эўропы / Рэдактар-укладальнік Малькальм Ф. Мэлет; Пераклад з анг. У.Бараніча. — Менск: Беларускі Фонд Сораса, 1995. — 176 с. (Сэрыя: Адкрытае грамадзтва). ISBN 985-6002-09-06

Зайкоўскі Э.М., Тычка Г.К. Старадаўняя беларуская кухня. — Менск: Ураджай, 1995. — 287 с. ISBN 5-7860-02-0073-1

Зборнік дакладаў / Рэспубліканская навукова-практычная канфэрэнцыя "Лёс нацыянальнай культуры на паваротах гісторыі" (1993). — Менск: Літаратурны музэй Максіма Багдановіча, 1995. Наклад 1000

Іканапіс Беларусі XV-XVIII ст.: Альбом. Аўтар тэксту і складальнік Высоцкая Н.Ф.; На бел., рас., анг., франц., ням. мовах. — Менск: Беларусь, 1995. Наклад 5000

Ілюстраваная храналёгія гісторыі Беларусі. Ад старажытнасьці да пачатку XX ст. / Складальнік І.П.Хаўратовіч; Мастак Э.Э.Жакевіч. —Менск: Беларуская Энцыкляпэдыя, 1995. — 221 с.; іл. ISBN 985-11-0020-X

Калнін В.В. Мірскі замак: Гістарычна-архітэктурны нарыс / Мастак А.В.Ангелава. — Менск: Полымя, 1995. — 128 с.; іл. (Сэрыя: Помнікі беларускага дойлідзтва). ISBN 985-07-0030-0

Каталёг паштовых марак Рэспублікі Беларусь. — Менск: ДП "Менская пошта", 1995. — 28 с. Наклад 10000

Культурныя дзеячы Беларусі / Вучэбны дапаможнік для 5-8 кл. Тэкст: Сьлесарава І.М., Лойка П.А., Бохан Ю. Ілюстрацыі: Варэца Л.А., Варэца В.І. — Менск: Інсолік, 1995

Лакотка А.І. Пад стрэхамі прашчураў. — Менск: Полымя, 1995. — 384 с.; іл. ISBN 985-07-0039-4

Масланэцкая І.А., Багадзяж М.К. Слава і няслаўе. — Менск: Народная асьвета, 1995. — 255 с. ISBN 985-03-0227-57 Наклад 14000

Мікуліч Т.М. Мова і этнічная самасьвядомасьць / Навук. рэд: В.К.Бандарчык. — Менск: Навука і тэхніка, 1996. — 159 с. ISBN 5-343-01567-0

Ненадавец А.М. Тэадор Нарбут. — Менск: Полымя, 1996; іл. (Сэрыя: Нашы славутыя землякі) ISBN 985-07-0080-77

Пікарда Гай дэ. Царкоўная музыка на Беларусі 989-1995 / Уклад., прадм. і агульн. рэд. тэксту Я.Паплаўскага. — Менск: Беларуская Капэла, 1995 ISBN 985-6293-01-4

Православное зодчество Беларуси / На рус., бел., англ. языках. Научно-популярное издание. В 12-ти выпусках — Вып.2. — Менск: Четыре четверти, 1995. ISBN 985-6089-05-0 ISBN 985-6089-02-6

Русско-белорусский словарь математических, физических и технических терминов / Н.Н.Костюкович, В.В.Люштик, В.К.Щербин; Под ред. Н.Н.Костюковича. — Менск: Беларуская Энцыкляпэдыя, 1995. — 512 с. ISBN 985-0029-3

Рябцевич В.Н. Нумизматика Беларуси. / Художник П.П.Казей. — Менск: Полымя, 1995. — 687 с. ISBN 5-345-00737-3. Наклад 5000

Сабіна П. Плач вады: Экалягічныя дыялёгі. — Менск: Мастацкая літаратура, 1995. — 350 с. ISBN 985-02-0153-3

Сміт Энтані. Нацыяналізм у дваццатым стагодзьдзі / Пераклад з анг. С.Нагорнага; Пад рэд. І.Бабкова, У.Рагойшы. — Менск: Беларускі Фонд Сораса, 1995. — 272 с. (Сэрыя: Адкрытае грамадзтва). ISBN 985-6022-13-4

Содаль У.І. Сьвіранскія крэскі. — Менск: Полымя, 1995. — 96 с.; іл. ISBN 985-070043-2

Соловьёв А.К. Белорусская Центральная Рада: создание, деятельность, крах / под ред. С.М.Симонова. — Менск: Навука і тэхніка, 1995. — 176 с. ISBN 5-343-01743-6

Татаринов Ю. По некоторым замечательным уголкам Беларуси: Из путевых записок. — Менск, 1995. — 200 с. Наклад 10000

Цярохін С.Ф. Многія прыйдуць пад імем маім: Езуіты ў Беларусі. — Менск: Полымя, 1995. — 143 с. ISBN 985-07-0091-2. Наклад 2000

Шаблюк В.У. Двор у Туганавічах. — Менск: Полымя, 1996. — 48 с.; іл. ISBN 985-07-0076-9

Шаўра Р. Самадзейнае выяўленчае мастацтва Беларусі: Жывапіс, графіка, скульптура. — Менск: Навука і тэхніка, 1995. — 251 с.; іл. ISBN 5-343-00668-X. Наклад 900

Шифрин М.С. Почтовые марки Республики Беларусь: Каталог / Изд. второе, дополненное и переработанное. — Менск: Европейская книга, 1995. — 40 с.; ил. ISBN 985-6109-05-1

Шынкарэнка В.К. Пад ветрам дабра і прыгажосьці: жанрава-стылявыя асаблівасьці прозы У.Караткевіча. — Менск: Навука і тэхніка, 1995. — 175 с. ISBN 5-343-056-4

Эйчысан Джын. Гаваркія істоты / Перклад з анг. Дз.Багушэвіч, Л.Русакевіч. — Менск: Беларускі Фонд Сораса — "Кліч", 1995. — 220 с.; іл. (Сэрыя: Адкрытае грамадзтва) ISBN 985-6022-02-9 (БФС) ISBN 985-6103-04-5 ("Кліч"). Наклад: 2500

Янушкевіч Я. Неадменны сакратар Адраджэньня: Вацлаў Ластоўскі. — Менск: Навука і тэхніка, 1995. — 68 с.; іл., партрэт. (Сэрыя: Нашы славутыя земляк) ISBN 5-343-01408-9

Паштоўкі

Менск: камплект паштовак (17) / На беларускай і ангельскай мовах. Складальнік І.Зайцаў, фота Г.Ліхтаровіч. — Менск: ІКЦ РАЙ, 1995. Наклад 20000

Менск: камплект паштовак (17) / На беларускай, расейскай і ангельскай мовах. Фота В.Радкевіч. — Менск, 1995

ІНФАРМАЦЫЯ АД ВЫДАВЕЦТВАЎ

ВЫДАВЕЦТВА "БЕЛАРУСЬ"

220600 Менск, пр. Машэрава, 11 Тэл. 23 87 42, факс 23 87 31

Маюцца на продаж наступныя кнігі:

Плютарх. Выбраныя жыцьцяпісы. — Па-расейску. 543 с. Кошт 20000

Галкін В.І., Булычоў А.Л., Лямкін П.М. Паўправадніковыя прыборы: Транзыстары шырокага ўжываньня: Даведнік. —Па-рас. 385 с.; іл. Кошт 15000

Іканапіс Беларусі XV-XVIII с.: альбом. 230 с.; іл. Кошт 60000. На бел., рас., анг., ням., фр. мовах

Какосаў А.Н., Чарамноў В.С. Дыхавічны бранхіт і бранхіяльная астма: фізычная і мэдычная рэабілітацыя хворых. — Па-рас. 185 с.; іл. Кошт 12000

Беларуская кафля: камплект паштовак (33 назвы). На бел., анг. мовах. Кошт 8000

Корсун В.Ф. і інш. Лекаваньне скурных хваробаў прэпаратамі расьліннага паходжаньня. — Па-рас. 583 с.; іл. Кошт 20000

Крытычныя станы. Дыягностыка, тактыка, лекаваньне: Даведнік для лекараў. — Па-рас.

Арлоў Уладзімер. Таямніцы полацкай гісторыі. 478 с.; іл. Кошт 25000

Падрэцкая Л.С. Соньнік. — Па-рас. 264 с. Кошт 13400

Чакайце ў сакавіку:

Надзея: штодзённік для жанчын. Кніга-каляндар на кожны дзень году. Зьмяшчае інфармацыю пра кулінарыю, мэдыцыну, вядзеньне гаспадаркі, астраномію і г.д. — Па-рас. 396 с.

Дубінскі М. Жанчыны ў жыцьці знакамітых людзей. — Па-рас. 400 с.

Ліцьвінскі І.Я. і інш. На дапамогу тэлегледачам: Даведк. падручнік. — Па-рас. 240 с.

Валожын П.Ф. Здароўе на градцы. Парады, як вырошчваць садова-гародныя культуры, лекавыя травы і ўжываць іх у лекавых мэтах. Ёсьць рэцэптура прыгатаваньня збораў, мазяў. — Па-рас. 192 с. Мяккая вокладка

Ці магчыма перамагчы радыяцыю? Парады спэцыяліста. — Па-рас. Мяккая вокладка. 34 ст.

ВЫДАВЕЦТВА "ЮНАЦТВА"

220600 Менск, пр. Машэрава, 11.Тэл. 23 34 05

Чакайце наступныя выданьні:

Жыві ў свабодзе: Збор твораў пра К.Каліноўскага

Пэтрарка Ф. Санэты

Байран Дж. Паломніцтва Чайльд Гарольда: Паэма

Вэрлен П. У месяцавым зьзяньні: Вершы

Вечаровая казка: Казкі пісьменьнікаў і народаў сьвету

Чароўны куфэрак. Казкі замежных пісьменьнікаў

Ліндгрэн А. Расмус-валацуга

Грынвуд Д. Маленькі абадранец

Гогаль М. Вечары на хутары паблізу Дзіканькі

Баршчэўскі Ян. Шляхціц Завальня або Беларусь у фантастычных апавяданьнях

Руставэлі Ш. Віцязь у тыгравай скуры: Паэма

Лянгфэла Г. Сьпеў пра Гаявату: Паэма

Волкаў А. Таямніца закінутага замку: Аповесьць

Толкіен Д. Хобіт, ці Туды і Назад: Казка-аповесьць

Скрозь чароўны пярсьцёнак: Казкі і паданьні Брытаніі

Дэль В. Стары-гадавік: Казкі, прыслоўі

Каралеўна-жабка. Расейскія народныя казкі

Някрасаў М. Дзед Мазай і зайцы: Вершы

Пушкін А. Ля лукамор'я дуб зялёны: Казкі, вершы, паэмы

Твэн М. Прыгоды Гэкльбэры Фіна: Аповесьць

Старажытная беларуская літаратура: Зборнік

Гарэцкі М. Ціхая плынь: Аповесьць

Чорны К. Пошук будучыні: Раман, апавяданьні

Гелер М. Калі забуду цябе, Ерузалем... Нарыс да 3-га тысячагодзьдзя гораду

Вараб'ёў. Гэта мы, госпадзь: Аповесьць

Ман Т. Цвэйг С. Навэлы

Паданьні і міты Старажытнай Грэцыі

Украінка Л. Лясная песьня

Кацюбінскі М. Цені забытых продкаў

Казкі народаў Аўстраліі і Акіяніі. Бібліятэка айчыннай і замежнай клясыкі

Ня сілаю, а розумам. Зборнік бытавых казак і казак пра жывёл. Бібліятэка беларускай дзіцячай літаратуры

Корчак. Мацюсь Першы. Кароль Мацюсь на бязьлюднай высьпе. Бібліятэка дзіцячай літаратуры.

Сьвяці-сьвяці, сонейка. Зборнік твораў беларускага фальклёру. Бібліятэка беларускай дзіцячай літаратуры

Агароднiна. Кніжка-маляванка

Дзівосны сьвет. Кніжка-маляванка

А ты, каток, не хадзі. Фальклёр

ВЫДАВЕЦТВА "НАРОДНАЯ АСЬВЕТА"

220600 Менск, пр. Машэрава, 11 Тэл. 23 98 53

Чакайце ў другім квартале 1996 г.:

Грабчыкаў С.М. Аманімічныя і блізкія паводле гучаньня словы ў расейскай і беларускай мовах. Кошт 20000

Кульмянёва Л.Р. Радыебіялёгія ў пытаньнях і адказах. Кошт 18000

Касабуцкі М.І. Матэматычныя табліцы. Кошт 55000

Лебедзеў Н.Т. Фармаваньне здаровага стылю жыцьця школьнікаў. Кошт 23000

Лобан М.П., Суднік М.Р. Артаграфічны слоўнік. Кошт 20000

Мяшэчка Я.М. Вучэбныя экскурсіі і палявыя практыкумы з геаграфіі. Кошт 18000

Салавянчык А.А. Канструкцыйна-тэхнічная задача: Займальна і эфэктыўна. Кошт 10000

Семянюк В.І. Альбом пра бясьпеку дарожнага руху. Кошт 35000

Сілівон В.А. Графічныя гульні і практыкаваньні для падрыхтоўкі дзяцей да пісьма. Кошт 19000

Ці ведаеце Вы гісторыю сваёй краіны? Грыгор'ева В.В., Грыгор'еў Г.А., Лобан М.А. і інш. Кошт 20000

Яфімава М.Б. Зямля бацькоў — зямля сьвятая. Кошт 24000

ВЫДАВЕЦТВА "ЎНІВЭРСЫТЭЦКАЕ"

220600 Менск, пр. Машэрава, 11

Маюцца выйсьці ў 1996 годзе:

Мeражкоўскі Д.С. Атлянтыда — Эўропа: Таямніца Захаду: Эсэ

Смайлс С. Самаразьвіцьцё разумовае, духовае і практычнае

Марозаў І.В. Гэтае прывабнае слова — дарога

Правілы сьвецкага жыцьця і этыкету: парады на розныя выпадкі жыцьця

Штоль Г.-В. Міты старажытнасьці

Тлумачэньне сноў

Выспа недасьведчаных фізыкаў.

Хатняя аптэка: Лекаваньне дрэвамі, зёлкамі і атрутнымі расьлінамі

Рандэву з коткамі: Парады аматарам хатніх котак

Астаф'еў В.І. Пірагі і пампушкі, торты і пернікі

Раскуціна Р.У., Маркіна А.У. 100 урокаў вязаньня

Міско С.М. Школьны тэатар Беларусі XVI-XVIII ст.: Навуковы дапаможнік

Касько У.К. Палескі дзівасіл

Валішэўскі К. Вакол пасаду

Няхай В.А. Расейска-францускі і француска-расейскі размоўнік

Няхай В.А. Расейска-італьянскі і італьянска-расейскі размоўнік

Няхай В.А. Расейска-гішпанскі і гішпанска-расейскі размоўнік

Агульная хімія ў формулах, азначэньнях, схемах: Даведк. дапаможнік

Высоцкі Э.А., Дземідовіч Л.А., Дзеравянкін Ю.А. Геалёгія і карысныя выкапні РБ: Навуч. дапаможнік

Мінчанкава Л.П., Сьвірыд Р.П. Матэматычныя задачы для тых, хто паступае у сярэднія спэцыяльныя навучальныя ўстановы

Валітава І.Е. Псыхалёгія разьвіцьця дзіцяці дашкольнага ўзросту: Задачы, сытуацыі, практыкаваньні: Навучальны дапаможнік

Зелянкова І.Л., Бяляева Я.В., Севасьцянава Н.Г. Этыка: Навуч.-мэт. дапаможнік

Пакланеньне вешчуноў: Стары і Новы запаветы ў апавяданьнях для дзяцей

Чартоўскі У.Д. Кіраваньне прадпрыемствам: Навуч. дапаможнік

Судовая мэдыцына: Падручнік

Сацыяльна-эканамічная геаграфія РБ: Падручнік

Прыстань чорных ваўкалакаў: Беларускія народныя казкі

Загарульскі Э.М. Заходняя Русь

ЗАМЕЖНАЕ НАВУЧАНЬНЕ І КУРСЫ 1996 г.

Фірма (год заснаваньня), замежныя партнэры	Тэлефоны	Узрост удзельнікаў	Месца правядзеньня	Спэцыяльнасьць, асаблівасьці	ВНУ, кошт праграмаў	Дадатковыя паслугі	Дата пачатку заняткаў	Патрабаваньні да адукацыі
Цэнтар міжнароднай адукацыі Адкрыты Сьвет, Bellerbys Colledge (1959) Regency School of English (1957), E.C.O. (1972), CES - USA (1980), DID - deutch institut (1979), ELFE (Paris) і інш.	(095) 2901951, 2905009, факс 2901951, 2001256	Моўныя курсы — няма патрабаваньняў, з 16 гадоў	ЗША, Канада, Заходняя Эўропа, Аўстралія, Мальта	Моўныя курсы розная інтэнсыўнасьці, падрыхтоўка да паступленьня ды навучаньня ў ВНУ; здача іспытаў TOEFL, Cambridge FCE,CAE, CPE, SAT, GMAT, GRE, A-level, GCSE	(ад $ 625 за 2 тыдні - курсы) Акадэмічная адукацыя (ад $ 2,590 за сэмэстар, уключна з навучаньнем, харчаваньнем, жытлом у сям'і, пансыянаце, гатэлі), трансфэр, страхоўка, візы	Дадатковая моўная падрыхтоўка, тэстав., адкрыцьцё рахунку ў банку, дыскантная картка, кансультацыя пры выбары ВНУ, спорт, культурная праграма, бясплатны мясцовы праязны квіток	Красавік, ліпень, верасень	сярэдняя адукацыя
Чайка — Тур(1993), DID - deutch institut (1970), Inlingua Sprachulen, Humboldt - institut, Collegium Palatinum (Heidelberg). Моўныя школы і іншыя арганізацыі па ўсёй Нямеччыне	(095) 9254265, 2068823, 2068985	курсы: з 10 гадоў	гарады Нямеччыны	Курсы нямецкае мовы: агульныя, прасунутыя, інтэнсыўныя, нямецкая бізнэс-мова, спэцыфічная лексыка; іспыты PNdS пры паступленьні ў ВНУ; праграмы AV-PAIR	(ад $480 за 2 тыдні - у залежнасьці ад курсу), уключна з навучаньнем, мэд. страхоўкай, афармленьнем візы, авіяквіткамі	Спорт, экскурсіі, гурткі цікавасьці, здача іспытаў, дыплёмы ў кваліфікацыі Gesellschaft fuer deutsche Sprache; стажыраваньне ў нямецкіх фірмах, бізнэс-кантакты	паводле графіку навучальнага цэнтру і індывідульнай замовы	варыянты
FRANCES KING SCHOOL OF ENGLISH (1973), рэкамэндаваная Брытанскаю Радай, сябра ARELS	тэл./факс: (095) 2299067	з 15 гадоў (індывідуальна)	Вялікабрытанія Лёндан	47 курсаў рознай інтэнсыўнасьці, спэцыяльныя курсы: бізнэс, банкі, сакратарская дзейнасьць, юрыспрудэнцыя і інш., акадэмічная адукацыя, паступленьне ў брыт. ВНУ	Ад $ 400 у месяц за навучаньне, 24 варыянты жытла (сем'і, студэнцкія кампусы, гатэлі)	Любыя тэсты і іспыты; паездкі на ўік-энд у Галяндыю і Францыю, спорт, культурна-забаўляльная праграма	кожны панядзелак	варыянты
Агенцтва МЭГ і К° (1952) Фонд Эўрацэнтар (1960, штаб-кватэра ў Цюрыху)	(095)2369740, 2369823	з 16 гадоў	Англія — Вял., ЗША, Канада, Новая Зэляндыя, Францыя — фр. Швэйцарыя, Нямеччына — ням. Швэйцарыя, Італія, Гішпанія, Японія	Курсы ангельскай, францускай, італьянскай, гішпанскай, японскай, інтэнсыў, супэрінтэнсыў, кампактны, бізнэс-курсы, падрыхтоўка да здачы тэстаў	Ад $ 335 за тыдзень (паўпансыён, у сям'і, гатэлі, студ. гарадку; афармленьне дакумантаў: страхоўка)	Экскурсіі, спорт, сэртыф. іспыты: TOEFL, IELTS, DELE, DELF, і інш.	увесь год паводле раскладу школы	варыянты
Лінгвістычная школа ўзаемаадносінаў СЫСТЭМА-3 (1936/1989)	(095) 3057746, 4383337	для студэнтаў і школьнікаў з пачатковага ўзроўню	Вялікабрытанія, Мальта, ПАР, ЗША, Ірляндыя	Агульная ангельская мова, курсы да іспытаў і спэцкурсы, курсы для выкладчыкаў; сярэдняя і вышэйшая адукацыя, прафэсійн. курсы; падрыхтоўка ў ВНУ, здача іспытаў	Ад $ 300 за тыдз. + авіяквіток; розныя варыянты пражываньня і харчаваньня; афармл. візаў, авіяквіткоў, сустрэчы й праводзіны ў аэрапорт	Экскурсіі, спорт, камбінаваныя праграмы	увесь год кожны панядзелак	варыянты
CAMBRIDGE international inc. (1991), St.Giles Colledges, EF ELS, Regent Group, Angloschool і іншыя спэцыялізаваныя лінгвістычныя цэнтры й школы 15 краінаў сьвету з досьведам працы 20-40 год	тэл./факс: (095) 4668893 (3 лініі)	з 15 гадоў	Вялікабрытанія, Ірляндыя, ЗША, Канада, Нямеччына, Францыя, Італія, Новая Зэляндыя, Гібралтар, Аўстралія	Акадэмічныя курсы замежнае мовы, спэцкурсы: мова + бізнэс для студэнтаў; мова + праца; стажаваньне; акадэм. год за мяжой, курсы да іспытаў	Ад $ 310 за тыдзень (навуч. матэрыялы, розныя варыянты жытла, харчаваньне і паслугі); падбор курсу паводле вашага бюджэту	Наведваньне профільных фірмаў спэцпрапанова: Новая Зэляндыя — любыя праграмы, візы без праблемаў; праца з тымі, хто хоча застацца	базавыя курсы ў любы час, спэцкурсы на жаданьне	сярэдні ўзровень моўнае падрыхтоўкі
YORK EDUCATIONAL SERVICES (1993); ASPECT, Eaton Hartley College, Regent Language Training, St.Giles, Anglo World, Greenwich School ob Englich Stafford House ды іншыя.	(095) 9157471, 9150435, тэл./факс (095) 9150435	з 16 гадоў	Заходняя Эўропа, ЗША, Канада, Аўстралія, Новая Зэляндыя, Мальта	Моўныя курсы: агульн., інтэнсыўн., спэц., (бізнэс, мэнэджмэнт, мэдыцына, кулінарыя, гатэльная справа, пэдагогіка, турызм і інш.)	Ад $ 650 за 2 тыдні, уключна з 15-ю заняткамі на тыдзень, пражываньнем у сям'і, сьняданкам, вячэрай	Кансультацыя — бясплатна, сустрэчы й праводзіны ў аэрапорце, мэд. страхоўка, візы, авіяквіткі, браніраваньне месцаў ва ўнівэрсытэтах, сэмінары на зададзеную тэму	кожны панядзелак для спэцкурсаў і акадэмічных праграмаў даты фіксаваныя	варыянты
ВКС (1990), больш за 250 школаў-партнэраў у Эўропе, ЗША, Канадзе, Аўстраліі, Новай Зэляндыі ды іншых	(095) 3281336, 2025452	з 18 гадоў	Заходняя Эўропа, ЗША, Мальта, Аўстралія, Новая Зэляндыя	Ангельская, ангельска-амэрыканская, нямецкая, француская, гішпанская, італьянская; спэцкурсы: бізнэс, турызм і інш.; сэртыфікаты, якія даюць права выкладаць анг. мову ў анг./м. краінах	Ад $ 200 за тыдзень (агульны курс), ад $450 за тыдзень (спэцкурсы) уключна з харч., жытлом, навучаньнем; экскурсіі, спорт	Паступленьне ў сусьветныя ўнівэрсытэты (магчыма бяз TOEFL), праграма MBA (магістар кіраваньня бізнэсам); моўныя іспыты і тэсты	верасень, студзень	MBA — ад 18 гадоў вышэйшая адукацыя
Фонд міжнародных адукацыйных прагр. і прагр. вольнага часу для моладзі ПРАМАЯ РАЗМОВА (1990), сябра FIUTO, ПАРТНЭРЫ навучальныя цэнтры ў 12 краінах	(095) 9253184, 2988157	з 18 гадоў	Аўстралія, Заходняя Эўропа, ЗША, Канада, Мальта	Ангельская (агульная ды спэцкурсы), нямецкая (камэрцыйная лексыка), француская, гішпанская, італьянская	Ад $ 720 за 2 тыдні (пансыён, пражываньне ў сям'і, навучальныя матэрыялы, афармленьне дакумантаў)	Візавая падтрымка, спорт, экскурсіі, браніраваньне авіяквіткоў; прафэсійная перападрыхтоўка розных спэцыяльнасьцяў, спорт	кожны панядзелак	варыянты
Агенцтва "ІНСАЙТ" (1992) I.H.M.E.S. (1984); 500 школаў, навучальных цэнтраў, унівэрсытэтаў і каледжаў; ASPEKT, BKS, VIB,NSTC, унівэрсытэты й каледжы розных краінаў. Verein fur internationale Begegnung c.	(095) 2918741, 2918865, факс (095) 2918574	"Гатэльны мэнэджмэнт" з 17 да 27 г. моўныя курсы з 16 г. доўгатэрміновыя праграмы для моладзі з 16 г. прагр. пражываньня ў ням. сям'і, 18-25 г.	Вялікабр., выспа Мэн 150 гар. у 30 краінах ЗША, Зах. Эўропа, Мальта, Аўстралія гарады Нямеччыны	Праграма падр. на спэц. "Гатэльны мэнэджмэнт" Курсы зам. м. розн. інт. падчас і пасьля студэнцкіх вакацыяў Доўгатэрміновыя праграмы для моладзі, прафэсійная падрыхтоўка (любыя прафэсіі); стажаваньні на фірмах 2,3,6,9 месяцаў Familienmitglied auf zeit — праграма пражываньня ў ням. сям'і (ад 1 да 3 мес.)	$ 10.900 за год (жытло, харч., страхоўка, форма, падручнікі, сустрэча ў аэрапорце) спэцыялізацыя, індывідуальна і ў групах, Ад $ 980 за 2 тыдні, уключна з авіяквітком, жытлом, харч.; трансфэр, віза. Ад $ 2.400 за 2 месяцы; ад $9.900 за акадэмічны год, уключна з жытлом і паўпансыёнам. $1.675 за 3 мес., укл. з авіякв., візаю.	Практыка ў найлепшых гатэлях з заробкам ад $ 600 за месяц Экскурсіі, спорт, іспыты і тэсты спэцкурсы, стажыраваньні Экскурсіі, спорт, іспыты і тэсты, культурная праграма Экскурсіі, спорт, культурная праграма.	студзень, красавік, жнівень увесь год па панядзелках	сярэдняя адукацыя узровень моўнай падрыхтоўкі вышэй за сярэдні сярэдні ўзровень веданьня
Кансультацыйна-адукацыйны цэнтар "ВЕДЫ — ЦЭНТАР" (былы "ВЕДЫ — ТУР") (1993); The British Study Group, UK (аб'яднаньне брытанскіх каледжаў і моўных школаў), St.George's School of English (1962), EF International Language School (1964); USA: AYUSA/INTRAX (1980); Ireland: Centre of English Studies (1979); Germany: DID — deutsch institut (1970); GLS — Sprachenzentrum (1970); Canada: The Global Villages (1979); France: Paris Langues (1969), CEI club des 4 Vents (1969); Switzerland: Chateau Mont-Choisi (1886), Ecole Lemania (1906); New Zealand: Grown Englich Language Academy (1972)	тэл./факс (095) 1317251, 1312502	агульны моўны курс ад 16 г. падрыхтоўка да паступленьня і пераводу ў ВНУ Заходняй Эўропы, ЗША, Канады, Новай Зэляндыі з 16 г. ангельская мова і падрыхтоўка да магістратуры з 20 г.	Заходняя Эўропа, ЗША, Канада, Аўстралія, Новая Зэляндыя Зах. Эўропа, ЗША, Новая Зэляндыя Вялікабрытанія, Брайтан, Кэмбрыдж	Цэлы год: агульная анг., ням., франц., стандарт, інтэнсыў, супэрінтэнсыў, сам-насам; паездкі групаў і школьнікаў Падрыхтоўка да паступленьня і пераводу ў ВНУ краінаў Заходняй Эўропы, Новай Зэляндыі, ЗША, Канады (ад 4 тыдняў да 2 год) Ангельская мова і падрыхтоўка да магістратуры для атрыманьня брытанскага дыплёму на базе вышэйшай і няпоўнай вышэйшай адукацыі ў юрыспрудэнцыі, мэдыцыне, фінансах, бізнэсе і інш.	Ад $290 за тыдзень (жытло, харч., пачатковы тэст, сэртыфікат па заканчэньні, навучальныя матэрыялы) Ад $1.796 за 4 тыдні (харч., жытло, папярэдні тэст, сэртыфікат па заканчэньні, навуч. матэрыялы; кансультацыя пры выбары ВНУ, афармл. заяваў, дакумантаў Ад $ 5.440 за сэмэстар, розныя варыянты жытла і харчаваньня; служба разьмяшчэньня па брытанскіх унівэрсытэтах	Спэцпраграмы для групаў; экскурсіі, культурная і спартовая праграма; здача моўных іспытаў, стажыраваньні ў фірмах, візы, мэд. страх., квіткі Здача тэстаў, іспытаў, неабходных для паступленьня, наведваньне навучальных установаў; экскурс., культ. і спарт. праграмы; візы і г.д. Здача тэстаў і іспытаў, неабходных для паступленьня, азнаямленьне, наведваньне навучальных установаў; экскурс., культ. і спарт. праграмы; комплекс паслугаў дзеля афармленьня выезду	увесь год; кожны панядзелак, вакацыйныя курсы і летнія школы на індывідуальнае жаданьне Канада, Нямеччына — штомесяц, Ангельшчына — студзень, красавік, чэрвень, верасень, Новая Зэляндыя — люты, сакавік, ліпень студзень, красавік, чэрвень, верасень	нямецкае мовы сярэдняя адукацыя; ад 20 г. з 20 гадоў вышэйшая адукацыя

ТЭАТРЫ, КАНЦЭРТЫ

ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТАР ОПЭРЫ І БАЛЕТУ РБ тэл.34-11-56 (галоўны адміністратар), 34-10-41 (каса). 63-і опэрны сэзон 1995-1996гг.
сакавік
14 чацьвер Дж. Вэрдзі *Аіда* . Опэра ў 4-х дзеях.
16 субота Дж. Пучыні *Чыо-Чыо-сан.* Опэра ў 3-х дзеях.
17 нядзеля Дж. Вэрдзі *Дон Карлас.* Опэра ў 2-х дзеях (канцэртовае выкананьне)
19 аўторак *Забытыя старонкі расейскай опэры.* Канцэрт
21 чацьвер Дж. Вэрдзі *Травіята.* Опэра ў 4-х дзеях

БАЛЕТ тэл. 34-06-66 (каса), 34-11-42, 34-80-74 63-і тэатральны сэзон 1995-1996гг.
сакавік
17 нядзеля (раніца) Л.Мінкус *Дон Кіхот.* Балет у 3-х дзеях
20 серада П.Чайкоўскі *Спрашада.*
М.Равель *Балеро.* Балет у 1-й дзеі
Прэм'ера
А. Залётнеў *Кругаверць.* Балет ў 1-й дзеі (11 сюжэтаў)

ТЭАТАР-СТУДЫЯ КІНААКТОРА
сакавік
14 чацьвер Л.Вэрнэйл *Выкраданьне Алены*
19 аўторак, 20 серада Е. Міровіч *Тэатар купца Япішкіна.*
21 чацьвер Ю.Оснас *Нябачны сябра.*
Мастацкі кіраўнік тэатру Аляксандар Яфрэмаў. Пачатак спэктакляў у 19.00. Каса працуе штодзённа (акрамя нядзелі і панядзелка) з 16.00 да 19.00, пр.Машэрава, 13 тэл.23-08-71 (тэатральная заля к-ра "Масква")

КАНЦЭРТНАЯ ЗАЛЯ ФІЛЯРМОНІІ (пр. Ф.Скарыны, 50)
сакавік
14 чацьвер Джяржаўны акадэмічны Сымфанічны Аркестар Рэспублікі Беларусь. Дырыжор – Д.Андрэ (ЗША). Саліст – Л.Гарэлік (скрыпка). У праграме: М. Глінка, Ф.дэ Ласэрда, А.Хаванэс, А.Копланд.
15 пятніца Канцэрт харавой музыкі. Маладзёжны жаночы хор "Крэва". Узорны дзіцячы хор СШ 13 г. Менску "Пунсовыя ветразі". Мастацкі кіраўнік і дырыжор – У.Лой. Партыя фартэпіяна – г.Лой. Узорны хор СШ нумар 130 г. Менск "Журавінка". Мастацкі кіраўнік і дырыжор – А.Еўсюкоў. Партыя фартэпіяна – А.Бацяноўскі, партыя аргану – А.Мільто.

ЗАЛЯ КАМЭРНАЙ МУЗЫКІ (Ф.Скарыны, 44-а)
сакавік
14 чацьвер Канцэрт вакальнай музыкі. А.Казанцава (сапрана). Партыя фартэпіяна – В.Бельцюкова, С.Багачоў. У канцэрце бярэ ўдзел Д.Бельцюкова (флейта). Дэбюсі, Фарэ, Фібіх, Мэтнэр, Шастаковіч.
16 субота Маладзёжны Камэрны Хор Менскага цэнтру культуры чыгуначнікаў. Мастацкі кіраўнік – Н.Жураўленка. Салісты – Л.Лют (скрыпка), В.Зеляпуга (сапрана),Т.Барташук (альт), А.Алоўнікаў (віялянчэля), В.Кісьцень (арган). Часнакоў, Калінькаў, Архангельскі, Мэсіян, Пёрсэл, Міё, Шарапанцье, Літвіноўскі, Гаўрылін.
21 чацьвер Нацыянальнае тэатральна-канцэртнае аб'яднаньне "Беларуская Капэла". Канцэрт камэрнай музыкі (да 22-годдзя з дня нараджэньня А.Т.Радзівіла.) У праграме: Радзівіл - рамансы і хоры; Шыманоўска - сэрэнада для віялянчэлі і фартэпіяна; Шапэн – Трыо для фартэпіяна, скрыпкі і віялянчэлі. Выканаўцы – Л.Лют (сапрана), Р.Палішчук (тэнар), В.Скарабагатаў (барытон), Г.Каржанеўская (фартэпіяна). Мужчынскі камэрны хор Магілёўскай філярмоніі " Унія". Мастацкі кіраўнік - К.Насаеў. Я.Грыдзюшка (гітара), І.Алоўнікаў (фартэпіяна), А.Яканюк (скрыпка), П.Андрончык (віялянчэля), Я.Касавер'еў (віялянчэля).

ТЭАТАР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ
сакавік
18 панядзелак Дж.Осбарн *Агляніся ў гневе.* Драма ў 2-х дзеях.
14 чацьвер Я.Купала *Тутэйшыя.* Трагікамічныя сцэны ў 2-х частках
16 субота М.Задорнаў *Тапалевая завея.* Камэдыя ў 2-х частках.
17 нядзеля Ю.О'Ніл *Лэдзі Нявіннасць.* Трагікамэдыя ў стылі блюз з адным антрактам.
20 серада У.Бутрамееў *Страсьці па Аўдзею.* Народная драма.
Ранішнія спэктаклі
17 нядзеля І.Карнавухаў, М.Чачот *Пунсовыя кветачкі.* Казка ў 2-х дзеях.
Малая сцэна
16 субота А.Чэхаў *Чайка.* Камэдыя ў 4-х дзеях
17 нядзеля Э.Енэска *Лысая сьпявачка.* Пастаноўка ў 2-х дзеях.
Пачатак вечаровых спэктакляў – 19.00 Замова квіткоў і даведкі на тэл.: 27-17-17, 27-42-02

ДЗЯРЖАЎНЫ РАСЕЙСКІ ТЭАТАР
сакавік
16 субота С.Бельцюкоў, А.Залётнеў *Благаславі нас, Гасподзь...* Містэрыя.
17 нядзеля А.Шніцлер, А.Блок *П'еэта.* Мэлядрама ў 2-х частках
14 чацьвер Р.Мэрль *Мадам, месье і ...* Камэдыя ў 2-х частках
19 аўторак Ж.-К.Брысьвіль *Вязра.* П'еса ў 2-х частках
Для дзяцей
17 нядзеля (11.00) А.Осіпаў *Жылі-былі дурні.* Казка-буф у 2-х дзеях

ТЭАТАР МУЗЫЧНАЙ КАМЭДЫІ тэл. 20-81-26, 20-92-54
сакавік
14 чацьвер І.Кальман *Прынцэса цырку.* Апэрэта ў 3-х дзеях
15 пятніца І.Штраўс *Кажан.* Апэрэта ў 2-х дзеях
16 субота Р.Рымскі-Корсакаў *Шахеразада.* Балет у 1-й дзеі
17 нядзеля (раніца) С.Баневіч *Трывалы цыновы жаўнерык.* Музычная фээрыя ў 2-х дзеях
17 нядзеля (вечар) Ф.Легар *Вясёлая ўдава.* Апэрэта ў 3-х дзеях
20 серада В.Кандрусевіч *Шклянка вады.* Мюзыкл у 2-х частках
21 чацьвер Л.Мінкус *Дон Кіхот.* Балет у 2-х дзеях
Пачатак спэктакляў: ранішніх – 11.30 вечаровых – 19.00

"ВОЛЬНАЯ СЦЭНА"
(тэл. 34-60-08)
сакавік
Пачатак спэктакляў — 19.00
14 У. Галубок, Л. Родзевіч. *Паваліўся нехта* (фольк-жарт).
16 Р. Баравікова. *Барбара Радзівіл* (гістарычная драма)
17 У. Гудаў. Прэм'ера. *Брат мой Сымон* (драматычныя сны).
21 У. Шэкспір. *Рычард* (трагедыя).

ТЮГ
вул. Энгельса, 20 тэл. 27-39-43, 26-01-67
сакавік
14 С. Казлоў. *Па зялёных гурбах акіяна* — 11.00
15 С.Пракоф'ева, Г. Сапгір. *Кот у ботах* — 11.00
15 В.Дунін-Марцынкевіч. *Пінская шляхта* — 16.00
17 С.Пракоф'ева, І.Такмакоў. *Чыпаліна і яго сябры* — 12.00
17 У. Гібсан. *Стваральніца цуду* — 19.00
19 Ю. Вужа. *Супэр ША-1* — 11.00
20 Ю. Кулік. *Ноч на Івана Купалу* — 11.00, 13.00
21 М. Абрамаў, У.Граўцоў. *Чарадзейная гісторыя пра цара джынаў, удалага Аладзіна й прынцэсу Будур* — 11.00

ТЭАТАР ЛЯЛЕК
(вул. Энгельса, 20, тэл. 27-05-32)
сакавік
16 Г. Осьцер. *Кацяня Гаў.*
17 А. Жугжда. Прэм'ера. *Прыгоды цыновага жаўнерыка, пастушкі й камінара* (паводле казак Х.К. Андэрсана)
Ранішнія спэктаклі — 10.30, 12.30. Кошт квіткоў — 5 тыс. руб.

ПАЛАЦ ПРАФСАЮЗАЎ
(пр. Ф.Скарыны 25)
сакавік
ТЭАТАР САТЫРЫ Й ГУМАРУ "ХРЫСТАФОР" (тэл. 76-84-96)
16 В.Перцаў *"М" і "Ж".* Сэксуальны выпуск для жанчын (і для мужчын) — 18.00.
ТЭАТАР "БУЛЬВАР СЬМЕХУ".
15, 17 Прэм'ера мюзікла па творах Р.Бёрнса *Вясёлыя жабракі* — 19.00. Кошт квітка — 10-20 тыс. руб.
ТЭАТАР ПАНТАМІМЫ І КЛЯЎНАДЫ "ЖЭСТ"
Пачатак спэктакляў — 19.00. Кошты квіткоў — 16-35 тыс. руб.
20 *Традыцыйная кухня выспы Рукю* (сны п'янага клёўна ў 2 частках).
21 *Таемнае спатканьне* (сакрэтная камэдыя ў 1 дзеі)
18 панядзелак 9.00 *Творчая сустрэча* Зьміцер Харацьян У праграме песьні, фрагмэнты з кінафільмаў.

КАНЦЭРТНАЯ ЗАЛЯ "МЕНСК" (Кастрычніцкая, 5)
Генадзь Хазанаў *Вечарына сьмеху* **21-22** сакавіка

АЛЬТЭРНАТЫЎНЫ ТЭАТАР
(68-69-02)
сакавік
14, 15 В.Рудаў *Камэдыя* — 19.00
16, 17 *Чаравік для Папялушкі* — 11.00
16 субота А.Чэхаў *Тэатар Антошы Чэхантэ* — 19.00
17 нядзеля А.Пушкін *Моцарт і Сальеры* — 19.00

АКРУГОВЫ ДОМ АФІЦЭРАЎ
тэл. 62-53-50
сакавік
15 пятніца Маскоўскі тэатар пародый. Народны артыст Расеі Ўладзімер Вінакур. Новая эстрадна-парадыйная пастаноўка *"Віно шоў Кур"* з удзелам артыстаў эстрады Ю.Насковай і В.Яфімава. Аўтарская група: С.Альтаў, Ул.Каклюшкін, А.Левін 18.00
16 субота. Канцэрт групы "НА-НА". Шоў *"НА-Настальгія па сапраўднаму"* з балетным і інструмэнтальным ансамблямі 16.00

ЗНІЧ - БЕЛАРУСКІ ПАЭТЫЧНЫ ТЭАТАР АДНАГО АКТОРА (Касьцёл сьв. Сымона й Алены).
сакавік
18 Прэм'ера. Ф. Дастаеўскі. *"Пакорлівая".* Монаспэктакль. Выканаўца — ганаровы артыст Беларусі Ул.Шэлестаў. Пачатак спэктакля — 19.30.

МУЗЭІ

Нацыянальны музэй культуры Беларусі К.Маркса, 12, тэл. 27-43-22. Час для наведваньняў з 11.00 да 19.00. Выходны - серада.
Экспазыцыя **"Старажытная Беларусь"**,
тэматычная выстава **"Побыт гараджан"** (канец 19 — пач. 20 ст.)
"Сьвятло таямнічай сымболікі"
"З гісторыі зброі". Кошты— уваходны 2000руб. на экскурсію 10000 — (вучнёўскія); уваходны 5000 руб. на экскурсію 15000 — (дарослым).

Музэй прыроды і экалёгіі Беларусі К.Маркса,12, тэл. 27-56-12. Час для наведваньняў з 11.00 да 19.00. Выходны - серада.

Дзяржаўны мастацкі музэй Рэспублікі Беларусь Леніна, 20, тэл.27-71-63. Час для наведваньняў з 11.00 да 19.00. Выходны - аўторак.
Экспазыцыя **"Беларускае й расейскае мастацтва на працягу стагодзьдзяў"**.
Часовыя выставы:
Выстава да 125-годзьдзя Таварыства Перасоўных мастацкіх выставаў. Працуе да 9.04.96 г.
Кошты: вучнёўскі ўваходны — 2000 руб., экскурсія — 20.000 руб., студэнцкі ўваходны — 3000 руб., экскурсія — 40.000 руб.,
дарослым: уваходны — 5000 руб., экскурсія 75.000 руб., экскурсія для замежнікаў зь перакладам на ангельскую мову — 150.000 руб.

Беларускі дзяржаўны музэй гісторыі Вялікай Айчыннай вайны (пр. Ф.Скарыны, 25, тэл. 27-56-11). Час для наведваньня з 10.00 па 17.00. Выходны - панядзелак.
Выставы: **"Трафэі вайны"** з сэрыі **"Невядомыя музэйныя калекцыі"**. Кошт уваходу — вучнёўскі 1000 руб., дарослым 5000 руб.
"Нацысцкія злачынцы перад судом беларускага народу".
(уваход вольны).
Да 23-га лютага адчынілася **пэрсанальная выстава скульптара М.І.Кандрацьева.**
Да 100-годзьдзя К.Крапівы адчынілася выстава **"Слова пра Крапіву"**.

Музэй гісторыі беларускай літаратуры (М.Багдановіча, 15, тэл. 34-99-32). Час наведваньня з 10.00 да 17.00. Выходны - панядзелак.
Стацыянарная выстава **"Покліч"** - літаратурнае разьвіцьцё ў 20-30-я гады.
Выстава **"Любоў мая... Мая Беларусь"**, прысьвечаная жанчыне.
Выстава **"К.Крапіва - вядомы й невядомы"**.
Літаратурны музэй мае філіі: в.Кушляны — *"Літаратурны музэй Ф.Багушэвіча"* , в.Цімкавічы — *"Літаратурны музэй К.Чорнага"*, в.М.Багацькаўка — *"Літаратурны музэй М.Гарэцкага"*, в.Гарадок — *"Гісторыка-літаратурны музэй"*.

Літаратурны музэй М.Багдановіча М.Багдановіча, 7-а, тэл. 34-42-69. Час наведваньня з 10.00 да 17.00. Выходны - панядзелак.
Экспазыцыя **"Жыцьцёвы й творчы шлях М.Багдановіча"**. Кошт уваходу: вучнёўскі — 500 руб., экскурсія — 3000 руб.; студэнцкі — 1000 руб., экскурсія — 5000 руб.; **дарослым — 2000 руб.**, экскурсія — 10000 руб.
Філія "Беларуская хатка" (Рабкораўская, 12, тэл. 20-62-13). *Філія ў вёсцы Ракуцёўшчына.*

Літаратурны музэй Я.Купалы (вул.Я.Купалы, 4, тэл.27-78-66). Час наведваньня з 10.00 да 17.00. Выходны - пятніца.
Экспазыцыя **"Жыцьцё і дзейнасьць народнага песьняра Беларусі"**.
Выставы: **Да 50-годзьдзя творчай дзейнасьці Ніла Гілевіча;**
Да 75-годзьдзя народнага пісьменьніка І.Мележа **"Ажываюць успаміны"**;
Выстава **"Незагасныя зоркі"**.
19 **Вечарына да 65-годзьдзя Інстытута літаратуры імя Я. Купалы.** Пачатак — 15.00.

Дзяржаўны музэй народнай архітэктуры і побыту (тэл. 34-02-31). Час наведваньня з 9.00 да 17.00. Выходны - панядзелак. Вёска Азёрцы, недалёка ад Менску. Прадстаўлены наступныя рэгіёны — цэнтральная Беларусь (дзейнічае царква) - Падняпроў'е -Паазер'е. Кошты ўваходу — вучнёўскі 2000 руб., на экскурсію 4000 руб.; дарослы 6000 руб., экскурсія 6000 руб.

Музэй тэатральнай і музычнай культуры Беларусі (тэл. 68-64-03). Час наведваньняў з 10.00 да 16.00. Выходны - субота, нядзеля.
Экспазыцыя **"Музычныя інструманты беларускіх майстроў"**

Дом-музэй 1 зьезду РСДРП (пр. Ф.Скарыны, 31а, тэл. 36-68-47). Час наведваньняў з 10.00 да 18.00. Выходны - серада.
Экспазыцыя + выстава **"З гісторыі палітычнай агітацыі"**. Уваход вольны. Экскурсіі праз папярэднюю замову.

Дзяржаўны музэй вайсковай гісторыі (тэл. 69-57-01). Час наведваньня з 9.00 да 17.30. Выходны - субота, нядзеля.
Выставы: **Да 100-годзьдзя з дня нараджэньня маршала Г.Жукава. Да 50-годзьдзя перамогі.** Уваход вольны.

Музэй беларускай міліцыі (тэл. 27-82-66). Час наведваньня з 9.00 да 18.00. Выходны - субота,нядзеля. Экскурсіі групам — па пярэдняй дамове.

Музэй гісторыі мэдыцыны Беларусі. Час наведваньня з 10.00 да 17.45, пятніца да 16.45. Выходны - субота, нядзеля.

МЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ ЦЫРК
праграма сэзону 1995-1996
Вялікае цыркавое шоў
МЯДЗЬВЕЖЫ ЦЫРК
Аўтасэрвіс у цырку. Кіраўнік — Уладзімер Дзярабін.
Штодзённа, пачатак у 19.00. У суботу 2 прадстаўленьні, 15.00, 19.00. У нядзелю 3 прадстаўленьні. - 11.30, 15.00, 19.00.

ГОМЕЛЬСКАЯ АФІША

з 14 — 21 сакавіка
ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ ДРАМАТЫЧНЫ ТЭАТАР. пл. Леніна 1, тэл. 53-77-63, 53-25-44
15 прэм'ера — В.Ткачоў *"Усьміхаўся месяц белай вішні"*. Трагікамэдыя ў 2-х дзеях.
16 Ф.Саган *"Пацалуй мяне, Генры..."*. Камэдыя ў 2-х дзеях.
17 Б.Шоў *"Міліянэрша"*. Камэдыя ў 2-х дзеях.
Спэктаклі дружбы з 20 па 24 сакавіка з удзелам артыстаў Гомеля, Бранска, Жытоміра.
20, 21 Р.Горын *"КІМ 4"*. Трагікамэдыя у 2-х дзеях.
17 Г.Эджбія, К.Чпенаў *"Зачараваны рыцар"*. Казка.

"НЕЗАЛЕЖНЫ" ТЭАТАР
пр.Леніна, 10, тэл. 53-43-56
ПРЭМ'ЕРА
Павал Когут *"Гульня каралёў"* (п'еса ў адной дзеі) — **15.**
Леанард Герш *"Гэтыя вольныя матылькі"* (камэдыя ў 2-х дзеях) — **19.**

Ад знаходкі гэтай дзіўнаватай п'есы "НЕЗАЛЕЖНЫМ", праз пастаноўку яе В. Бартосікам, які зьявіўся ў Гомелі празь сем год, да апошняга паклону "ажылага" героя — усё гэта ўдалы выпадак, ці шчасны праект. Гульня Андрэя Троіцкага здольная выклікаць незабаўныя сьлёзы ў паняў і падараваць нагоду кавалерам суцешыць тых. Маўляў, гэта ж усяго толькі тэатар. Пачатак а 19-й г. Кошт квіткоў: звыч. — 10000 BRB прэм. — 15000 BRB.

Ксэнія Драгунская *"Дагары нагамі"* (спэктакль для дзяцей) — **19.** Выдатная магчымасьць пахуліганіць без дазволу. Пачатак 12.00. Кошт — 5000 BRB.

Выставачная заля краязнаўчага музэю вул. Савецкая, 8, тэл.53-18-39
Працуе ад 10.30 да 18.00.
"Стары альбом". Атмасфэра мінулага ўжо сто год часу праз позіркі людзей, накіраваныя на нас са старых фотаздымкаў. Кошт: дар.— 3000 BRB, студ.—2000 BRB, школ.— 1000 BRB.

Выставачная заля Саюзу мастакоў пр.Леніна, 43, тэл. 53-69-72
Працуе ад 10 да 18 г. перапынак 13-14г., вых.—нядзеля.

Выстава работаў маладзёжнага аб'яднаньня "НІРВАНА" Кошт: дар.—3000 BRB, студ.—1500 BRB, школ.— 500 BRB.

Выст. заля Цэнтру народнай творчасьці вул.Першамайская, 19, тэл. 53-30-51
Працуе ад 8.30 да 17.30 , перапынак 12.30 — 13.30, вых.— субота, нядзеля.
Выстава-продаж прадметаў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. Сардэчна запрашаюцца кавалеры, заклапочаныя праблемай выбару падарунку сваёй каханай. Тут праблема вырашыцца. Кошт: дар.—1500 BRB, вуч.—500 BRB

19 Алег Алоўнікаў (віялянчэля) **ЦДМШ імя Чайкоўскага** вул. Жаркоўскага, 28 Пачатак 18.30, кошт — 10 тыс. BRB.
Дыскаклюб "ЛАЙТ" прапануе адпачыць ад 22-й вечара да 4-й раніцы. Працуе штодня ў фае к/т імя Калініна (акрамя панядзелка). Кошт : 50000 BRB, па суботах 70000 BRB для пань і студэнтаў скідка 50%.

Чырвоная заля рэстарацыі "Турыст" Савецкая, 87, прэзэнтуе вар'етэ *"Сюрпрыз"*. Штовечар (акрамя панядзелка й серады) ад 20-й да 21-й гадзіны вас чакае відовішча яркае, даведзенае да...

ГОМЕЛЬСКІ ВІДЭАХІТПАРАД
(сакавік)
1) "МАРТАЛ КАМБАТ";
2) "ШЧЫРАЯ ГУЛЬНЯ";
3) "ДЖУМАНДЖЫ". фант. баявік;
4) "12 МАЛПАЧАК" ф/б;
5) "ЗАЛАТОЕ ВОКА" прыг./баяв.;
6) "ЭЙС-ВЭНТУРА-ІІ" камэдыя;
7) "СЕМ" дэтэктыў;
8) "ЗЛАВІЦЬ КАРАТЫШКУ" кр/к;
9) "КРЫЖАК" баявік;
10) "СТОМЛЕНЫ ПАХОДАМ" камедыя;
*Інфармацыю пра гэтыя фільмы, якія лічацца найбольш купляльнымі ў Гомелі далі супрацоўнікі "Відэатайму".

ПРЫВАТНАЯ ІНІЦЫЯТЫВА галерэі Пушкіна ў Віцебску ART-ПРАГНОЗ-96

23 сакавіка. Віцебск.
ПРАГРАМА
I. Адкрыцьцё сумеснай акцыі мастакоў, літаратараў, музыкантаў, харэографаў, кулінараў і фармакалягаў **ART-ПРАГНОЗ-96.** Выступы: *А.Пушкіна, Ю.Барысевіча, М.Баразны, В.Акудовіча, А.Аркуша.* Харэаграфічная ўвэртура. Рэж.— *А.Грышкевіч.* Харэаграфія — *Я.Зотаў.*
II. Праграма літаратурнага руху *"Бум-Бам-Літ"* Выступы: **1.***Серж Жук-Мінскевіч* (песьні, вершы) **2.** *Зьміцер Вішнеў* (графіка, літарпісы, размалёўкі, друкапісы) **3.** *Ільля Сін* (пэрформансы: "Ільля Сін памёр", "Ільля Сін яшчэ жывы") **4.** *Алесь Туровіч* (вершы, спавешчаньні). **5.** *Альгерд Бахарэвіч* (вершы, імправізацыі). **6.** *Жанна Васанская* (п'еса). **7.** *Усевалад Гарачка* (вершы). **8.** *Лявон Вольскі* (вершы, песьні, графіка). **9.** *Сяргей Патаранскі* (вершы, рукапісныя кнігі). **10.** *Міхась Башура* (вершы).
III. Глінапіс (кераміка *Алены Сярко*). Сумесная акцыя росьпісу шамотных пластоў запрошанымі літаратарамі, што прыехалі ў Віцебск на **ART-ПРАГНОЗ-96**. Гучыць музыка *Зьміцера Марозава, Славы Дацкевіча, Тані Сіраж.*
IV. *Людка Сільнова* (вершаграфіка). Трагічная сцэнарама "З Новым Годо!" (літаратары "Бум-Бам-Літу").
V. Лінгвістычна-харэаграфічная акцыя "Бум-Балет" (харэаграфія *Я.Зотава*).
VI. Выступ паэта *Ю.Гуменюка* з Гарадні.
VII. Кулінарыя і фармакалёгія "ад Бум-Бам-Літу". Рэжысэр вечарыны - *Антон Грышкевіч.* Вядзе вечарыну - *Міхась Рабуцкі* (БТ). Дзея адбываецца на тле выпісу В.Васільева, графікі: *А.Пушкіна* (Віцебскага), *М.Баразны, Яны Даронінай, Зьміцера Вішнёва, Юрася Барысевіча, Лявона Вольскага,* тэкстаграфікі *Кацярыны Сыцэпанекі.* Працягласьць вечарыны з 17 да 23 гадзіны. ■

КІНО. МЕНСК 14-21 сакавіка

АЎРОРА Прытыцкага, 23, тэл. 533-360, 533-361
Прафэсіянал (Ж.-П.Бэльмандо ў баевіку рэжысэра Жоржа Летнэра) 14-17 16.00 (ільготны).
Эліза (галоўныя ролі выконваюць: Ванэса Пароды і Жэрар Дэпард'е) 14-15 17.50, 19.30, 21.00; 16-17 17.50, 19.30, 21.00 (ільготны).

Настрадамус 18-21 — 18.40, 20.30.
Раман з камянём 18-20 — 16.50 (ільготны).
Для дзяцей:
Няўлоўныя мсьціўцы 18-20 — 14.30.
Верная рука - сябра індзейцаў 14-17 14.30.

БЕРАСЬЦЕ Праспэкт газэты "Праўда", 25, тэл. 728-660, 716-888
Дзевяць грамаў абаяльніцтва 14 — 15.30, 19.00; 15-17 17.10.
Імпэрыя пачуцьцяў 14 — 17.00, 20.30; 15-17 — 18.30.
Жахі на вуліцы Вязаў-1 15-17 — 15.40.
Інфармацыйна-забаўляльная праграма 15-17 — 20.30.
Для дзяцей:
Пацярпелыя зь "Лігурыі" 16 — 14.20.
Інфармацыйна-забаўляльная праграма для дзяцей 17 — 13.30.
Тупы і яшчэ тупейшы 18, 19, 21 — 15.20, 17.10, 20.30; 20 — 17.10, 20.30.
Сэкстае пачуцьцё 18, 21 — 19.00.
Для дзяцей:
Даверлівы дракон і іншыя мультфільмы 20 — 15.20.

ВІЛЬНЯ Каліноўская, 55, тэл. 655-262
Ніндзя - тэрмінатар 14-16 — 14.30, 19.00; 17 — 14.30 (ільготны), 19.00.
Сэкстае пачуцьцё (эротыка) 14-17 — 16.00, 17.30, 20.30.
Інфармацыйна-забаўляльная праграма "Ўсьмешка" 15-17, 19 — 20.30
Інфармацыйна-забаўляльная праграма "Славянскі кірмаш" 14, 21 — 20.30.
Кіна-дыска-шоў 17 — 12.00 (для дзяцей 6-10 год); 14.00 (для дзяцей 10-15 год).
Ракавыя дыямэнты 18-21 — 14.30, 17.40, 20.50.
Імпэрыя пачуцьцяў 18-21 — 16.00, 19.10.
Кінг-Конг (1 сэрыя) 21 — 12.30.

ДРУЖБА Ташкенцкая, 9, тэл. 409-013, 408-254
Зона будучыні 14-17 15.30 (ільготны), 18.40.
Эмілія (эротыка) 14-17 17.00, 20.10.
Сэксуальны маньяк, ці без усялякага жалю 18-21 — 15.30 (ільготны), 18.40.
Пажадлівыя сны 18-21 — 17.10, 20.30.
Інфармацыйна-забаўляльная праграма 14 — 20.00-23.00; 15-21 — 19.30-23.00; 16 — 23.00-5.00 (начная дыскатэка). Бар і більярд працуюць з 10.00

СЬЦЯГ Вялікамарская, 3, тэл. 211-009
Анёльчык 18-20 — 16.00.
Анёл-3 18-20 — 18.00, 20.00.

КІЕЎ Бульвар Шаўчэнкі, тэл. 373-270
Я люблю непрыемнасьці (Джулія Робэртс і Нік Нолт у "мяккім трылеры", зьнятым паводле лепшых традыцыяў "залатога жанру" Галівуду) 14-15, 17 — 15.00; 16 — 16.00 (ільготны).
Эмануэль 14-17 — 17.00, 19.00.
11 дзён, 11 ночаў 19-21 — 15.00, 16.40, 18.20.
Дыскатэка 14, 16, 18, 20-21 — 20.00
Для дзяцей:
Джульбарс 17 — 13.30.
Дванаццаць месяцаў 19 — 13.30.

КАМСАМОЛЕЦ Жылуновіча, 39, тэл. 454-194
Сэксуальны маньяк, ці без усялякага жалю 14, 17 — 13.00, 15.00, 19.00, 20.40; 15-16 — 13.00, 15.00, 17.00, 20.40.
Скрайнія захады 14, 17 — 14.00, 17.00; 15-16 14.00.
Усё будзе добра (камэдыя) 14, 17 12.00, 16.00, 18.00, 20.00; 15-16 12.00, 15.20, 19.00
Па ўзаемнай згодзе 18-21 — 15.00, 17.00, 19.00.
Айчым-2 18-21 — 14.00, 20.30.
Зона будучыні 18-21 — 12.00, 16.00, 20.20.
Заля індыйскага фільму:
Танцуй, танцуй (2 сэрыі) 18-21 — 18.00.
Інфармацыйна-забаўляльная праграма 15-16 — 18.30
Відэазаля:
Для дзяцей:
Сьлед вядзе да Срэбнага возера 14 — 10.30.
Стары Хатабыч 18-20 — 10.30.
Кіналектор "Сьветлафор" 21 — 10.20, 13.00.

МІР Казлова, 4а, тэл. 333-771
Глядзі і зьдзіўляйся (забаўляльная, відовішчная стэрэаскапічная праграма) 14-15 — 14.00, 16.00, 18.00, 20.00; 16-17 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 20.00.
Сьпіс для забойстваў 14-17 13.00, 17.00, 21.00.
На залатым ганку сядзелі... (прыгодніцкі стэрэаскапічны фільм) 18-21 — 14.00, 16.00, 18.00, 20.00.
Гарэзьнікі з вар'ятні 18-21 — 12.30, 17.00.
Скрайнія захады 18-21 — 15.00, 19.00.
Рэванш хроснага бацькі 18-21 — 21.00.

МАСКВА Праспэкт Машэрава,13, тэл. 231-448, 231-533
Гульня ўяўленьня 14-17 18.00, 19.30.
Сьмяротны захоп 14 16.10, 21.00; 15-17 21.00.
Мак-мільёньнік 15 14.00, 16.00; 16-17 14.00 (ільготны), 16.00; 18-21 — 16.00, 17.40.
Жорсткае правасудзьдзе 18-21 — 19.20, 21.00.
Дзіцячая дыскатэка "Лімпапо" 15-17 12.00
Шоў "Парадыз" 14-17 — 21.30; 18-21 — 21.00

КАСТРЫЧНІК Праспэкт Ф.Скарыны, 73, тэл. 329-325, 329-429
Гульня ўяўленьня 14-16 — 14.20, 17.40, 21.00; 17 — 14.20 (ільготны), 17.40, 21.00.
Пасьля поўначы 14-15 — 15.50, 19.10; 16-17 15.50.
Мак-мільёньнік 16-17 — 19.10; 18-21 — 14.20, 16.00, 19.20.
Апошні, хто застаўся жывы 18-21 — 17.40, 21.00.
Макс-шоў 14-21 — 22.00.

ПАРТЫЗАН Талбухіна, 18, тэл. 663-526
Два прыдуркі з парсючком 15-17 — 15.30, 17.20, 19.10, 21.00; 14 — 15.30 (ільготны), 17.20, 19.10, 21.00.
Тармажэньне ў нябёсах 15 — 14.00 (дабрачынны сэанс).
Пасьля поўначы 18-19 — 15.00, 18.00, 21.00; 21 — 15.00 (ільготны), 18.00, 21.00; 20 — 18.00, 21.00.
Гульня ўяўленьня 18-21 — 16.40, 19.40.
Споведзь. Хроніка адчужэньня 20 — 14.30.

ПЕРАМОГА Інтэрнацыянальная, 20, тэл. 237-245
Якая цудоўная гульня 14-17 — 14.50, 18.10.
Тупы і яшчэ тупейшы (Джым Кэры ў камэдыі) 14-17 — 13.00, 16.40, 20.00.
Кроўныя повязі 14-17 — 11.00.
Два прыдуркі з парсючком 18-19, 21 — 13.00, 16.30, 19.50; 20 — 13.00 (ільготны), 16.30, 19.50.
На каго Бог пашле 18-21 — 14.50, 18.20.
Інфармацыйна-забаўляльная праграма 15-17, 20 — 21.00.
Дэнс-шоў 15-16 — 24.00-6.00.

ПІЯНЭР Энгельса, 20, тэл.278-945
Кляса 1999 14 — 13.00, 16.30, 20.10; 15 — 13.40, 15.30, 17.20, 19.10; 16-17 — 14.30, 16.20
Шукай, дзе горача 18, 20-21 — 13.20, 15.10, 17.00, 19.00; 19 — 16.20, 18.10, 20.10.
Рэгей-клюб 16-17 — 19.00
Для дзяцей:
Генэралы пясочных кар'ераў 14-15 — 10.00, 16-17 — 12.40.
У трыдзевятым царстве 14 — 11.50, 15.00 (кіналектор).
Пудзіла 15 — 12.00 (кіналектор); 16-17 10.00, 11.20.
Гусарская баляда 18, 21 — 10.00; 19 — 14.30; 20 — 11.30.
Залатыя рогі 18, 21 — 11.50; 19 — 13.00; 20 — 10.00 (кіналектор).

РАКЕТА Рабочы завулак, 3, тэл. 260-620
Нябачны вораг 18-21 — 17.00
Калігула (2 сэрыі) 18-21 — 19.00.
Відэазаля: 19-21 — 16.10, 19.00.

РАДЗІМА вул. Лізы Чайкінай, 16, тэл. 426-779
Шаптун 18, 20-21 — 17.00.
Адпетыя махляры 18, 20-21 — 15.00, 20.00.
Для дзяцей:
Залаты ключык 20-21 — 10.30.
Кінаклюб "Казка" 20 — 12.00.
Кінаклюб "Дэтэктыў" 20 — 14.00.
Відэазаля:
Кароль Драздавік 20-21 — 16.00.
Каспэр 20-21 — 20.00.
Кліфард 20-21 — 18.00.

САЛЮТ Праспэкт Ракасоўскага, 150-а, тэл. 474-167
Маладая вядзьмарка 14 — 16.00, 17.30, 19.00, 20.30; 15-17 — 16.00, 17.30.
Сьмяротны захоп 18-21 — 16.00, 17.50, 19.20.
Начны забаўляльны цэнтар "Лязарнае шоў", працуе бар, 15-21 — 21.00-6.00.

ЗЬМЕНА Даўгабродзкая, 4, тэл. 353-903
Клеапатра (2 сэрыі) 14-17 — 18.00.
Няма куды болей бегчы 14-16 — 14.00.
Шукай, дзе горача 14-17 — 16.00.
Хуткасьць 18-21 — 14.00, 18.00.
Сьпіс для забойстваў 18-21 — 16.00, 20.00.
Для дзяцей:
Разумныя рэчы 16 — 12.00.
Мартынка (мульт.) 20 — 10.00.

17 сакавіка а 12.00 дэманструецца фільм кінастудыі "Беларусьфільм" *Аз воздам* (2 сэрыі) пра лёс сярэднявечнага навукоўца, філёзафа Казіміра Лышчынскага; а таксама фільм *Сымон Будны*.
На сустрэчу з гледачамі запрошаны рэжысэры: Барыс Шадурскі, Міхалай Князеў; аўтар сцэнару Ул. Мароз.

СУЧАСЬНІК Харкаўская,70а, тэл. 515-563
Дзікае сэрца 14-17 — 14.30.
Ліхая парачка 18, 20-21 — 14.30.
Джой 18-21 — 16.30, 18.30, 20.30.
Для дзяцей:
Незвычайныя прыгоды мушкетэраў 17 — 13.00.
Прыгоды Траўкі 20 — 14.30.

УДАРНІК Жукоўскага, 15-б, тэл. 259-630
Хуткасьць 14-17 — 15.20, 19.00.
Незаконнае ўварваньне 14-17 — 17.10.
Я люблю непрыемнасьці 18-21 — 15.20, 19.00
Камэнданцкая гадзіна 18-21 — 17.10.
Для дзяцей:
Вяртаньне залатой рыбкі і іншыя мультфільмы 16-17 — 14.00.
Прыгоды Рабінзона Круза 20 — 14.00.

ЦЭНТРАЛЬНЫ Праспэкт Ф.Скарыны, 13, тэл. 208-297
Крымінальнае чытво (2 сэрыі) 14-17 — 13.45, 18.00, 20.35.
Па ўзаемнай згодзе 14-17 — 12.05, 16.20.
Маладая вядзьмарка 18-21 — 13.00, 16.15, 19.30.
Эліза 18-21 — 14.30, 17.45, 21.00.

ЭЛЕКТРОН Казінца, 117, тэл. 789-563
11 дзён, 11 ночаў 14 — 16.20, 21.00; 15-17 17.50, 21.00.
Камэнданцкая гадзіна 14 — 14.50, 19.30; 15-17 — 14.40, 19.20.
Банкір 14 — 13.10, 17.50; 15-17 — 16.10.
Моцны гарэшак (2 сэрыі) 15-17 — 12.20.
Фэнікс-воін, альбо Вайна амазонак 18-21 —13.00, 17.50.
Дзікае сэрца 18-21 — 14.30, 19.20.
Наступным ранкам 18-21 — 16.10, 21.00.
Для дзяцей:
Дзень, калі шанцуе і іншыя мульфільмы 15 — 11.00.
Падарунак Самадзелкіна і іншыя мульфільмы 16-17 — 11.00.

АДРАСЫ ВІДЭАЗАЛЯЎ **"ГАЛЯКТЫКА"** - праспэкт газэты "Известия", 18, тэл. 714-512; **"ПАЛЯНЭЗ"** - вул.Бачылы,16, тэл. 441-342; **"ПОЎНАЧ"** - вул. Герасіменкі, 26, тэл. 433-813.
Відэасалён
Выспа галаварэзаў (рэжысэр *Рэні Харлін*. У ролях: *Джына Дэвіс, Мэт'ю Модайн* і інш. **ЗША.** Гісторыка-прыгодніцкі баявік. Дзеяньні фільму разгортваюцца ў другой палове XVIII стагодзьдзя на Ямайцы. Дачка памерлага пірата Морган, якая стала ўладальніцай таямніцы пра месцазнаходжаньне скарбу, ідзе на пошукі. На шляху ёй давядзецца пабіцца з жаўнерамі губэрнатара і піратамі-сурепнікамі...) 14-17 — 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 20.00.
Жанчына-аса (рэжысэр *Джым Вінорскі*. У ролях: *Джэніфэр Рубін, Марыя Форд і інш.* **ЗША.** фантастыка. Фотамадэль, якая пачала старэць, вырашае паспрабаваць новыя лекі для амаладжэньня, якія атрымоўваюць з асіных гармонаў, і пераўтвараецца ў вялікую злосную жамярыну. Цяпер ня будзе добра ўсім, хто калі-небудзь яе крыўдзіў...) 14-17 — 12.00, 14.00, 16.00,18.00, 19.40.

ЛЕПШЫЯ ФІЛЬМЫ МЕНСКАГА ВІДЭАРЫНКУ НА 14 — 21 САКАВІКА

ПАМЕРЦІ ЗА (TO DIE FOR) *ЗША* 1995 100 хв. Маст/кам. ацэнка: **4.0/4.5.** Узр.абмежав.: ад 16 год Сцэнар: *Бак Генры* ("Два бурклівыя старыя"), у р. *Ніколь Кідман* ("Бэтмэн назаўсёды"), *Мэт Дылан*. Камэдыя + дэтэктыў, супэргіт, зборы больш за 21 млн. $. Выдатная якасьць! NEW WAVE HITS OF THE 80'S 70 хв. Музыка.
ДА І ПАСЬЛЯ (BEFORE AND AFTER) *ЗША* 1995 100 хв. Маст/кам. ацэнка: **4.0/4.5.** Узр.абмежав.: ад 16 год Рэж. *Барбэт Шрэдэр* ("Самотная белая жанчына", "Пацалунак сьмерці"), у р. *Мэрыл Стрып* ("Сьмерць ёй да твару"), *Лаям Нісан* ("Сьпіс Шындлера", "Нэл", "Роб Рой"), *Эдвард Фэрлянг* ("Тэрмінатар-2"). Дэтэктыў+трылер.
МАЛАНКА Z (ROUJIN Z) *ЗША* 80 хв. Фантастычны паўнамэтражны фільм.
ШМАТКОВАЯ КОЎДРА (HOW TO MAKE AN AMERICAN QUILT) *ЗША* 1995 117 хв. Маст/кам. ацэнка: **3.5/4.0.** Узр.абмежав.: ад 16 год Рэж. *Джозэлін Сьміт*, у р. *Вайнона Райдэр* ("Дракула"), *Элен Бэрстын* ("Калі мужчына кахае жанчыну"), *Дэрмант Малруні* ("Няма звароту"). Супэрхітовая камэдыя, зборы больш за 25 млн. $!
МІШКІ ГАМІ (GUMMI BEARS) 84 хв. Новыя мультфільмы.
ДЖЭК РЫД — АДЗІН З НАШЫХ (JACK REED ONE OF OUR OWN) *ЗША* 1995 87 хв. Маст/кам. ацэнка: **3.0/4.0.** Узр.абмежав.: ад 16 год. Рэж. *Браян Дэнэхі*, у р. *Браян Дэнэхі* ("Ілюзія забойства"), *Кевін Дан*. Выдатны вострасюжэтны баявік пра наёмных забойцаў.
87 ПАСТАРУНАК (87TH PRECINCT) 91 хв. У р. *Джо Пантальяна*. Дэтэктыў +баявік.
ВЫТАНЧАНАЯ ПЯШЧОТА (EXQUISITE TENDERNESS) *ЗША* 1995 93 хв. Маст/кам. ацэнка: **3.5/4.5.** Узр.абмежав.: ад 16 год Рэж. *Уілі Баэр* ("Шлях Карліта", "Цень"), у р. *Малькальм Макдаўэл* ("Калігула", "Напралом", "Кляс 1999"), *Пітэр Бойл* ("Санта клаўс", "Ройс"), *Джэймс Рэмар* ("Дзікі Біл"). Круты містычны фільм жахаў з выдатнай якасьцю!
НАШЭСЬЦЕ ГРЫМУЧЫХ ЗЬМЕЯЎ (RATTLED) *ЗША* 1995 86 хв. Маст./кам. ацэнка: **3.0/4.5.** Узр.абмежав.: ад 16 год Рэж. *Тоні Рэндал* ("Той, хто паўстаў з пекла-2", "Дзеці ночы"), у р. *Ўільям Кэт* ("Дом", "Амэрыканскі паліцэйскі"), *Шэнна Рыд* ("Не размаўляй зь незнаёмымі"). Прыгодніцкі фільм жахаў у стылі шырока вядомай "Арахнафобіі".
ЖАЛЕЗНЫ АРОЛ - 4 (IRON EAGLE - 4) *ЗША* 1995 95 хв. Маст/кам. ацэнка: **2.5/3.5.** Узр.абмежав.: ад 16 год Рэж. *Сіднэй Дж.Ф'юры* ("Захоп Бэвэрлі Хілз", "Жалезны арол"), у р. *Люіс Гасэт меншы* ("Жалезны арол", "Той, хто ідзе скрозь полымя"), *Джэйсан Кад'е*. Баявік + бойкі паветраных асаў.
ЗАКОН І ПАРАДАК (LAW AND ORDER) 91 хв. У р. *Джэры Орбах, Сэм Ўотэрстоўн*. Баявік + дэтэктыў.
ПРАЕКТ: ALF (PROJECT: ALF) *ЗША* 1995 91 хв. Маст/кам. ацэнка: **3.5/3.5.** Узр.абмежав.: ад 16 год Рэж. *Дык Лоўры*, у р. *Марцін Шын, Мігель Ферэр*. Вельмі захапляльная фантастычная камэдыя пра касмічнага прышэльца.
ПАКАЛЕНЬНЕ Х (GENERATION X) *ЗША* 1995 88 хв. Маст/кам. ацэнка: **3.0/4.0.** Узр.абмежав.: ад 16 год Рэж. *Джэк Шолдэр*, У р. *Мэт Фруэр, Фінола Х'юз, Джэрэмі Рэнфард*. Фантастыка+містыка ў стылі твораў Стывэна Кінга.
ПРАЎДА АДНАГО ЧАЛАВЕКА (ONE MAN'S JUSTICE) *ЗША* 1995 98 хв. Маст/кам. ацэнка: **3.0/4.5.** Узр.абмежав.: ад 16 год У р. *Браян Босварт* ("Нехвалюемы"), *Джэф Кобэр* ("Кобра"). Супэрбаявік.
СЬМЯРОТНЫ ДОЖДЖ *ЗША*. 85 хв. У р. *Брыджыт Фонда*. Баявік + дэтэктыў.
ГЕРОЙ МІЖВОЛІ (UN EROE BORGHESE) Італія 1995 95 хв. Маст/кам. ацэнка: **3.5/4.0.** Узр.абмежав.: ад 16 год У галоўнай ролі - *Мікеле Плячыда!* Мафіёзны дэтэктыў + баявік.
КЛЯЙНХОФ ГАТЭЛЬ (KLEINHOFF HOTEL) 108 хв. У р. *Мікеле Плячыда* (!) Дэтэктыў + баявік.
ВЫСПА ГАЛАВАРЭЗАЎ 110 хв. У р. *Джына Дэвіс*. Баявік + прыгоды, лепшае якасьці.
ПРАЕКТ ЭЙ-КО Новы фантастычны мультфільм зь вядомае сэрыі.
БАЛТА (BALTO) *ЗША* 1995 87 хв. Маст/кам. ацэнка: **4.0/4.5.** Узр.абмежав.: можна усім. Паўнамэтражны мультфільм студыі Universal, які сабраў больш за 12 млн. $!
ВІНІ-ПУХ (WINNIE THE POOH) 91 хв. Новыя гісторыі з жыцьця любімага мішкі.
ЭЙС ВЭНТУРА (ACE VENTURA) 86 хв. Мультфільмы к/к Warner Brothers.
ТУПЫ І ЯШЧЭ ТУПЕЙШЫ-3 (DUMB AND DUMBER-3) 84 хв. Мультфільмы к/к New Line Cinema.

Інфармацыя паводле зьвестак студыі ВІДЭА +

14.03 — 21.03

ПЯТНІЦА 15 САКАВІКА

Беларускае тэлебачаньне 7.35 "Лявоны". Ф/к. 8.05 "Казка пра Зорнага хлопчыка". М/ф. 10.15 "Непрамоўленае". Ч.4. 10.40 Д/ф. "Што было, што ёсьць, што будзе..." 11.30 Кантрасты. 12.00 Творцы. 12.45 Дні і вечары. 13.45 "Вясна на Зарэчнай вуліцы". М/ф. 15.15 Дзяржаўнаму тэатру музычнай камэдыі Беларусі 25 год. Гала-канцэрт. 16.55 Фэхтаваньне. Міжнародны турнір памяці Г.Бокуна. 17.25 Залатая ліра. 18.40 "Белыя Росы". М/ф. 20.05 Фільм "Сьпявае "Бясэда". 20.40 Калыханка. 21.00 Навіны. 21.45 "Кветкі правінцыі". М/ф. 23.05 Акалада.

ОРТ 5.00 Тэлеранак. 8.00 Навіны. 8.15 "Таямніца трапіканкі". 9.05 Сам-насам. 9.45 Грай, гармонік любы! 10.15 Мультфільм. 10.25 Пакуль усе дома. 11.00 Навіны. 11.10 "Беларусь сёньня". 11.50 "Разгорнутая кніга".Ф.1.с.4. 13.00 Мультфільм. 14.00 Навіны. 14.20 "Драконы падзямельляў". 14.50 "Леля й Мінька". Спэктакаль. 15.15 Фільм-казка "Конік-гарбунок". 16.25 Мультфільм. 16.30 Сем дзён спорту. 17.00 Навіны. 17.20 "Таямніца трапіканкі". 18.10 "Зорка" прэзэнтуе... 18.25 Чапавек і закон. 18.55 Поле цудаў. 19.45 Добрай ночы, дзеці! 19.55 Рэклама. 20.00 Час. 20.37 Рэклама. 20.40 Праграма перадач. 20.45 "Дэтэктыўнае агенцтва "Месяцовае сьвятло". 21.40 Погляд. 22.25 Навіны. 22.35 Фільм "Афёра-2". 0.15 Сем дзён спорту.

Канал "Расея" 9.05 "Санта-Барбара". М/ф. 10.00,16.00, 19,00, 22.00 Весткі. 10.20 Міліцэйская кроніка. 10.30 Гандлёвы дом. 10.45 Белы крумкач. 11.15 Новая лінія. 15.05 Сьвята штодня. 15.15 Там-там-навіны. 15.30 Прадлёнка. 15.50 Месяцаслоў. 16.20 Новая лінія. 16.35 Дыснэй штопятніцы. 18.20 Кліп-антракт. 18.25 Урадавыя будні. 19.25 Падрабязнасьці. 19.35 "Санта-Барбара". М/ф. 20.30 Аналізы тыдня. 21.00 Прагноз надвор'я. 21.10 "Абзац". 22.30 Рака часу. 22.35 Аўтаміг. 22.40 Дзёньнік фэстывалю "Залатая маска". 22.55 Музыка ўсіх пакаленьняў. 23.25 "Як цені мітусяцца ў навальніцу". М/ф.

СПБ 12.00,15.30, 18.30, 21.45 Інфарм ТВ. 12.10 "Першае каханьне". 13.00 Хуткая дапамога. 13.30 Парады садоўнікам. 13.40 Тэлешансон. 14.05 "Эўрапейскі калейдаскоп". 14.35,17.05, 19.45, 20.05, 21.35 Музычны момант. 14.40 "Запісана залатымі літарамі". Т/ф. 15.10 Тэлебліц. 15.15 Стыль жыцьця. 15.40 "Нямецкая хваля". 16.00 "Старое танга". 16.20 Дзіцячая ТВ. "Баламуты". 17.10 ЛОТ. 18.10 Вялікі фэстываль. 18.50 Спартовыя навіны. 18.55 "Першае каханьне". 19.50 Тэлеслужба бясьпекі. 20.10 "Мішэні". М/ф. 22.00 Спорт, спорт, спорт... 22.10 Дзень нараджэньня. 22.20 Парад парадаў.

IV канал, НТВ 7.30 Мір вашаму дому. 7.40 СІП. 7.50 Ангельская мова для дзяцей. 8.10 Як зладжаны сьвет. 8.30 Мастацтва актора. 9.30 Ангельская мова. 10.30 СІП. 10.35 Плянэта "Здароў'е". 11.10 Бізнэсовы блякнот. 11.30 У працоўны поўдзень. 12.30 Гадзіна "Рэаліста". 13.30 СІП. 13.35 Мультфільм. 13.45 Школа пачатковага спартоўца. 14.00 "Ах, вадэвіль, вадэвіль..." М/ф 15.05 Мінарэт. 15.35 Вас запрашае Л.Рубальская. 16.30 Шанец. 16.45 СІП. 17.00 "Цудоўныя гады". 17.30 Футбольны клюб. 18.00 "Сёньня". 18.35 Герой дня. 19.00 Фільм "Карчма на Пятніцкай". 20.30 "ТЭФІ-96": хто ёсьць хто. 20.40 "Оба-на": выбранае. 21.00 "Сёньня". 21.35 Фільм Л. Мані "Кіно". 22.30 Часінка. 23.00 "Сёньня". 23.20 М/ф "Чырвоная маска Сьмерці". 0.50 Эратычныя шоў сьвету.

СУБОТА 16 САКАВІКА

Беларускае тэлебачаньне 8.00 "Рамэа і Юлія". Фільм-канцэрт. 8.15 Урокі Н.Навашылавай. 8.45 Сугучча. Перадача з Горадні. 9.05 Існасьць. Духоўная праграма. 9.25 Здароў'е. 9.45 "Дарога ўгору". 10.05 Мультфільм. 10.25 "Усё пра усё". 10.50 "Ералаш". 11.10 Падарожнік. 11.40 "Маё каханьне, мой смутак". 12.40 Гурман. 13.00 Сьвет прыроды й захапленьняў. 13.45 Алімпійскі сылюэт. 14.05 Шматгалосьсе. 14.35 Каляж. 15.05 Музычны салён Э.Язерскай. 15.45 Беларускі дом. 16.25 "Зорная ростань". 17.05 Чацьвертае вымярэньне. 18.00 Галерэя. 18.35 "Лэдзі й разбойнік". М/ф. 20.05 Слоік коміксаў. 20.40 Калыханка. 21.00 Навіны. "Аб'ект прыгажосьці". М/ф. 23.40 Відзьма-нявідзьма. 0.40 "Я люблю джаз".

ОРТ 6.45 Телеканал "Пад'ём!" 7.45 Слова пастыра. 8.00 Навіны 8.10 Тэлеканал "Пад'ём!" 9.30 "Не пазяхай!" 10.00 Ранішняя пошта 10.35 Смак. 10.50 "Эрмітаж". Мастацтва Кітаю. 11.20 Фільм "Выпадковыя пасажыры". 12.45 Разумнікі й разумніцы. 13.30 Аўтамабіль і я. 14.00 Навіны. 14.20 У сьвеце жывёлаў. 14.55 Амэрыка з М.Таратутам. 15.25 Бамонд. 15.50 Футбол. Чэмпіянат Расеі. 17.55 Неяк раз. 18.10 Фільм "Піраты ХХ стагодзьдзя". 19.45 Добрай ночы, дзеці! 19.55 Рэклама. 20.00 Час. 20.35 Рэклама. 20.40 Праграма перадачаў. 20.45 21.45 "Дэтэктыўнае агенцтва "Месяцовае сьвятло". 21.40 Брэйнрынг. 22.25 Навіны. 22.35 Фільм І.Бэргмана "Сцэны зь сямейнага жыцьця".

Канал "Расея" 7.00, 13.00, 19.00, 22.00 Весткі. 7.25 "Што дзень наступны..." 7.30 "Ваўкалакі, ці Загадка доктара Нікадзіма". 7.45 Залаты ключык. 8.05 Цэтлік. 8.15 Мультфільм. 8.45 Парляманцкі тыдзень. 9.30 Вялікі хакей. 10.10 Да Масквы далёка. 10.55, 22.30 Служба. 299-00-00. 11.10 Кар'ера. 11.40 Сыгнальны асобнік. 11.50 Твае магчымасьці, чалавек. 12.20 Кліп-антракт. 12.30 "Паэт у Расеі — больш, чым паэт". 13.20 Дэфакта. 13.35 "Эмілі". Т/ф. 14.25 Караоке па-расейску. 14.45 Пілігрым. 15.30 Пляц мастацтваў. "Вэнэцыянскі карнавал". 16.15 Імпэрыя гульняў."Глядыятары". 17.05 ХХ стагодзьдзе ў кадры й па-за кадрам. 17.55 "Пецярбурскія таямніцы". 19.25 Суботні вечар з В.Юдашкіным. 20.50 Прагноз надвор'я. 21.00 Аншляг і Со. 22.45 Рака часу. 22.50 Аўтаміг. 22.55 Праграма "А".

СПБ 9.00 Актуальна-надзённа. 9.30 Стыль жыцьця. 9.45 "Крык па дапамогу". М/ф., ч.1. 10.45 Дзень нараджэньня. 10.50 "Падарожжа ў Ліліпутыю Лемюэля Гулівэра". Спэктакаль. 12.30 Экспрэскіно. 12.45 "Марыс Бэжар. Парадоксы". 13.25 Яшчэ адна Расея. 14,55 "Рандэву з зоркай". 15.30,18.30, 21.00 Інфарм ТВ. 15.40 "За вочы". 16.05 Студыя "Ўяві". 16.20 "Антрэ". 16.45 Мультфільм. 16.55 Страсьці-мардасьці. 17.10 "Ня хочаш - не глядзі". 17.40 Тэлеграф. 17.55 Нічога, акрамя... 18.10 Вялікі фэстываль. 18.55 Чэмпіянат Расеі па футболе. 21.20 "Форт Саган". М/ф.с.1. 22.55 "Музычны рай".

IV канал, НТВ 7.00 Вяртаньне да Бога. 7.30 Мультфільмы. 7.55 "Сьпяваю для Вас..." 8.00 Анонс Сямейнага каналу. 8.10 Дзіцячая пляцоўка. 8.25 За і супраць. 9.00 У гасьцёўні Сямейнага каналу. 9.20 Домаўладальнік. 9.35 Патрэбныя рэчы. 9.55 Тэатар на стале. 10.10 Мэдыцына для Вас. 10.30 СІП. 10.35 У гасьцёўні Сямейнага каналу. 11.00 Прыгожа шыць не забароніш. 11.30 Навуковыя суботы. 12.00 У гасьцёўні Сямейнага каналу. 12.20 Пэнсіён. 12.25 "У сямейны нататнік". 12.50 Касьмічная тэлеантэна. 13.05 У гасьцёўні Сямейнага каналу. 13.30 СІП. 13.35 "3 паўслова". 13.50 Масква пасажырская. 14.00 "3 паўслова". Паўфінал. 14.15 Аўталэдзі. 15.00 СІП. "Дом моды". 15.20 Театар аднаго мастака. 15.40 СІП. "Навіны кіно". 16.00 "Запрашальны квіток" Г.Прэабражэнскай. 16.45 СІП. 17.00 "Дог-шоў. Я і мой сабака". 17.30 Вэрнісаж Ільлі Рэзьніка: Азіза. 18.00 "Сёньня". 18.30 "Характары". 19.10 "Круты Ўокер: Правасудзьдзе патэхаску". 20.00 Надоечы. 20.45 Лялькі. 21.00 "Сёньня". 21.35 "Джэймс Бонд -агент 007". Фільм "Апэрацыя "Шаравая маланка". 23.50 Трэцяе вока. 0.50 "Плэйбой".

НЯДЗЕЛЯ 17 САКАВІКА

Беларускае тэлебачаньне 8.00 "Усё пра цябе". Ф/к. 8.35 "Конан". 9.00 Тэлебом. 9.55 Пра шахматы і шахматыстаў. 10.30 Найлепшыя хіты MTV. 11.00 "Зімовы вечар у Гаграх". М/ф. 12.25 "Вяршыня сьвету". Тэлегульня. 12.45 Тураб'ектыў. 13.05 Усё нармальна, мама! 13.35 Студыя "Вакно". 13.55 Аўта-парк. 14.10 "Дзікі поўдзень". 14.40 Пераможца. 15.00 Абібок. 15.30 Госьці ў хату. 15.40 "Вяршыня сьвету". Тэлегульня 16.00 Адкрыцьцё Тыдня тэлевізіі Малдовы. 17.55 Футбол. Чэмпіянат Англіі. Прэм'ерліга. У перапынку - Калыханка. 20.00 Рэзананс. 20.50 Навіны-ТВ. 21.05 Ток-шоў "Карамболь". 21.40 "Бум". М/ф. 23.35 "Аксамітавы сэзон".

ОРТ 6.50 Тыраж "Спартлято". 7.00 Тэлеканал "Пад'ём!" 8.00 Навіны. 8.10 Тэлеканал "Пад'ём!" 9.25 Пакуль усе дома. 10.00 Ранішняя зорка. 10.50 Зь першых рук. 11.00 Служу Расеі! 11.30 Грай, гармонік любы! 12.00 У горадзе N... 12.25 Пад знакам "Пі". 12.55 Сьмехапанарама. 13.30 "Піраты". 14.00 Навіны. 14.20 Г.Сьвірыдаў. "Час, наперад!" 15.10 Клюб падарожнікаў. 15.55 Сюткін і Со. 16.15 Мультфэервэрк. 17.00 Навіны. 17.20 "Ералаш". 17.55 Футбольны агляд. 18.35 Фільм "Адваротная цяга". 20.55 Рэклама. 21.00 Нядзеля. 21.45 Рэклама. 21.55 Праграма перадачаў. 22.00 "Дэтэктыўнае агенцтва "Месяцовае сьвятло". 22.55 Навіны. 23.05 Каханьне зь першага погляду. 23.40 "Час для развагаў". Т/ф

Канал "Расея" 7.00,13.00, 19.00, 22.00 Весткі. 7.25 "Што дзень наступны..." 7.30 Церамок. 7.45 Першы дубль. 8.00 Сусьветная вёска. 8.30 У сьвеце аўта- і матаспорту. 9.00 Добрае раніцы, Эўропа. 9.30 Атыбаты... 10.00 Весткі аб адзінаццатай. 10.15 Расейскае лато. 10.55 Гандлёвы дом. 11,00 Клюб губарнатараў. 11.30 "Таямніца жывёлаў". 12.25 Кліп-антракт. 12.30 Тэатар маёй памяці. 13.20 Не высечы... 13.35 "Эмілі". Т/ф. 14.30 Кнігарня. 15.00 Гарачая дзясятка. 15.55 Футбол бязь межаў. 16.35 "Сьвет Міхаіла Урубеля". Д/ф. 17.00 Чароўны сьвет Дыснэя. 17.55 Здымаецца кіно... 18.00 Кола гісторыі. 19.25 "Горац-2". М/ф 21.00 Прагноз надвор'я. 21.10 Тэлекрос. 21.25 У Ксюшы. 22.30 Служба 299-00-00. 22.45 Рака часу . 22.50 Аўтаймгненьне. 22.55 Дзёньнік фэстывалю "Залатая маска". 23.10 Найлепшыя гульні НБА.

СПБ 8.00 Гэта ваш дзень. 8.30 Гаючае слова. 9.00 Стыль жыцьця. 9.15 "Крык па дапамогу". М/ф, ч.2. 10.25 Храм. 10.55 Дзень нараджэньня. 11.00 Музычны момант. 11.10 Расея. Выбар шляху. 11.35 "Барабашка ТВ". Кляўнада. 11.55 Сьпявае Лада Дэнс. 12.25 "Кучка старых". М/ф. 13.55 Балет І.Стравінскага "Жар-птушка". 14.35 Дзіцячая ТБ. 15.40 Паглядзім. 15.55 Футбол. Чэмпіянат Італіі. 18.00 "Сьпявай з намі". 18.30 Інфарм ТВ. 18.55 Тэлешансон. 19.25 М/ф "Вялікая пастка, ці Сола для коткі пры поўні". 21.00 Інфарм ТВ. 21.25 "Форт Саган".с.2 22.50 "Ноў смокінг".

IV канал, НТВ 7.00 Дакрананьне. 8.00 Анонс Сямейнага каналу. 8.10 Дзіцячая пляцоўка. 8.30 Сустрэчы на Цьверскім. 9.00 У гасьцёўні Сямейнага каналу. 9.20 Вэрнісаж. 9.35 Удалы дзень. 9.40 Кансыліюм. 10.10 Карысныя парады. 10.30 СІП. 10.35 У гасьцёўні Сямейнага каналу. 11.00 "Мадо. Да запатрабаваньня". М/ф. 12.40 Пэнсіён. 12.45 Ці выклікалі гумарыста? 13.00 Хатнія гадаванцы. 13.20 Графаман. 13.30 СІП. 13.35 "3 паўслова". Фінал. 13.50 У гасьцёўні Сямейнага каналу. 14.15 Сьнежаньскія вечары-95. 14.55 "Валеры Харламаў". Д/ф 15.20 "Бурда модэн" прапануе... 15.50 Пад'ём пераваротам. 16.20 У гасьцёўні Сямейнага каналу. 16.45 СІП. 17.00 "Паліцэйскі Кэтс і ягоны сабака". 17.30 "Сто да аднаго". 18.00 "Сёньня", 18.30 Музычная праграма "Авацыя" 19.00 "Круты Ўокер: Правасудзьдзе па-тэхаску". 19.50 "Оба-на": выбранае. 20.00 Вынікі. 21.10 Фільм В.Дзурліні "Пустэльня Тартары". 23.45 Найлепшыя цыркі сьвету.

ПАНЯДЗЕЛАК, 18 САКАВІКА

Беларускае тэлебачаньне 7.30 Ранішні кактэйль. 7.50 Эканамікст. 8.00 "Мэлёдыі старого замку". Ф/к. 8.30 "Молдова субтэранэ". В/ф. 8.55 "Унгенская кераміка". 9.15 "Гаўрош". М/ф. 10.25 Фінансавы час. 10.45 Гурман. 11.05 Залатая ліра. 12.20 "Таямніца Эндхаўза". М/ф. 15.00 Навіны. 15.15 "Нядзеля ад 11-ай да 17-ай". М/ф. 15.30 Мультфільм. 16.35 ТБ — школе. 17.05 "Вяртаньне ў легенду". Д/ф. 17.35 На добры лад. 17.50 Музычны антракт. 18.00 Фінансавы час. 18.25 Эканамікст. 18.35 MTV. 18.50 Навіны. 19.05 "Крок". 19.40 "Гэта мы не праходзілі...". 19.55 Тэлевізійная прэс-канфэрэнцыя. 20.40 Калыханка. 21.00 Панарама. 21.45 Спартовы тэлекур'ер. 22.05 "Мараль пані Дульскай". М/ф. 23.40 Галасы мінуўшчыны. 0.05 Навіны.

ОРТ 14.00 Навіны. 14.20 "Драконы падзямельляў". 14.40 Маратон-15. 15.00 Зорны час. 15.35 "Элен і хлопцы". 16.00 Джэм. 16.30 "Сем дзён спорту". 17.00 Навіны. 17.20 "Сакрэт трапіканкі". 18.10 Час пік. 18.35 "Адгадай мэлёдыю". 19.05 "Мы". 19.45 "Добрай ночы, дзеці!". 19.55 Рэклама. 20.00 Час. 20.30 "Апэрацыя". 20.45 Праграма перадачаў. 20.50 "Дэтэктыўнае агенцтва "Месяцовае сьвятло". 21.50 "Да і пасьля...". 22.35 Навіны. 22.45 Фільм Розы Арынбасаравай "Ахвяра для імпэратара".

Канал "Расея" 16.00, 19.00, 22.00 Весткі. 16.20 Новая лінія. 16.50 Ваш партнэр. 17.15 Выратаваньне 911. 18.10 L-клюб. 19.25 Падрабязнасьці. 19.35 Фільм "Вяртаньне "Сьвятога Лукі". 21.50 Кліп-антракт. 22.30 Рака часу. 22.35 Аўтаміг. 22.40 Рэпартэр. 22.55 "Спрут-6". М/ф.

СПБ 13.00, 14.00, 15.30, 18.30, 21.45 Інфарм-TV. 13.10 Хуткая дапамога. 13.40 Парады садаводам. 13.50, 15.10, 23.25 Музычны момант. 14.05 "Першае каханьне". 14.55 "Статуі па-над горадам". Т/ф. 15.15 Стыль жыцьця. 15.40 "Нямецкая хваля". 15.55 "Кучка старых". М/ф. 17.20 Рэцэпт. 17.30 Вялікія жарсьці. 17.45 Тэлебліц. 17.50 Сьпявай разам з намі. 18.10 Вялікі фэстываль. 18.50 Спартовыя навіны. 18.55 "Першае каханьне". 19.45 Тэлеслужба бясьпекі. 19.55 "Ад першай асобы". 20.05 "Казка на ноч". М/ф. 21.30 Экспрэс-кіно. 22.00 Спорт, спорт, спорт... 22.20 Дзень нараджэньня. 22.30 "Тэлекампакт". 23.10 Овэртайм.

IV канал, НТВ 7.30 Мір вашаму дому. 7.40 СІП. 7.50 Майстрыха. 8.05 "Школфільм" для дзетак. 8.25 Сярэдняя школа сёньня. 8.55 Чужыя? 9.25 Ноў-хаў. 9.40 Гісторыя расейскага жывапісу. 10.00 Італьянская мова. 10.30 СІП. 10.35 Сьвет грошай Адама Сьміта. 11.05 Тэле-граф. 11.30 Апоўдні. 12.30 Час "Рэаліста". 13.30 СІП. 13.35 "Вялікая амэрыканская прырода". Ф. 10. 13.55 Мэдычныя навіны Расеі. 14.00 "На кожнага мудраца даволі прастаты". Спэк. Ч. 1. 15.25 "Расейская песьня ў душы". 16.15 Грош у квадраце. 16.45 СІП. 17.00 НТВ: анонс тыдня. 17.05 "Чароўныя гады". 17.30 Футбольны клуб. 18.00 "Сёньня". 18.35 Герой дня. 19.00 Фільм "Усходняя элегія". 19.50 Фільм "Таемныя прыгоды Хлопчыка з напарстак". 20.45 "Оба-на": выбранае. 21.00 "Сёньня". 21.35 Фільм "Страчаная перавага". 22.30 Часінка. 23.00 "Сёньня". 23.20 "Пілёт-2".

АЎТОРАК, 19 САКАВІКА

Беларускае тэлебачаньне 7.30 Ранішні кактэйль. 7.50 Эканамікст. 8.00 Навіны. 8.15 Аўта-парк. 8.30 Абібок. 9.00 ТБ — школе. 9.30 "Вэстгейт". 10.25 "Бывайце здаровы". 10.35 Канцэртвальс. 11.10 "Узыходжаньне". Тэленарыс. 11.30 "Кветка журбы". Канцэрт. 12.05 "Серафім Палубес і іншыя жыхары Зямлі". М/ф. 15.00 Навіны. 15.15 "Забытыя мясьціны". Д/ф. 15.40 ТБ — школе. 16.15 "Усё пра ўсё". 16.40 "Глеб Саінчук". Д/ф. 17.00 Радавод. 17.20 Заняткі Н.Наважылавай. 17.50 Музычны антракт. 18.00 "Малдаўскае шкло". В/ф. 18.15 "Бывайце здаровы". 18.25 Эканамікст. 18.35 MTV. 18.50 Навіны. 19.05 "Вяртаньне ў Эдэм". Тэлесэрыял. 20.00 Лятарэя "Тваё жыльле". 20.05 Вэртыкаль. 20.40 Калыханка. 21.00 Панарама. 21.55 Музычны антракт. 22.05 "Пікуючая бярозаўка". М/ф. 23.20 Супэргол. 23.50 "Залатое кравецтва". Д/ф. 24.00 Навіны.

ОРТ 5.00 Тэлераніца. 8.00 Навіны. 8.15 "Сакрэт трапіканкі". 10.00 Сьмехапанарама. 10.30 "Адгадай мэлёдыю". 11.00 Навіны. 11.10 "Мы і рынак". 11.50 "Разгорнутая кніга". Ф. 1. с. 5. 13.00 Мультфільм. 13.10 "Т. С. Н.". 14.00 Навіны. 14.20 "Драконы падзямельляў". 14.40 Квар'етэ "Вясёлая квампанія". 14.50 Мультытролія. 15.10 Чароўны сьвет, або Сінэма. 15.35 "Элен і хлопцы". 16.00 ...Да 16 і ня толькі. 16.30 "Сем дзён спорту". 17.00 Навіны. 17.20 "Сакрэт трапіканкі". 18.10 Час пік. 18.35 "Адгадай мэлёдыю". 19.00 "Тэма". 19.45 "Добрай ночы, дзеці!". 19.55 Рэклама. 20.00 Час. 20.30 "Апэрацыя". 20.45 Праграма перадачаў. 20.50 Фільм "Сьвінарка й пастух". 22.25 "Масква - Крэмль". 22.40 Навіны. 22.50 Хіт-парад. 23.30 Фільм "Чорны трохкутнік". с. 1. 0.40 "Сем дзён спорту".

Канал "Расея" 9.50 Ключавы момант. 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі. 10.20 Міліцэйская кроніка. 10.30 "Ваярка". М/ф. 11.15 Рэпартажы зь месцаў. 15.05 Сьвята штодня. 15.15 Там-там навіны. 15.30 "Кэтрын і ейная музыка". Д/ф. 15.45 Месяцаслоў. 15.55 Кліп-антракт. 16.20 Новая лінія. 16.50 Ніхто не забыты. 16.55 Кінаафіша. 17.10 Вашае права. 17.25 Вуснамі дзіцяці. 17.55 "Пецярбурскія таямніцы". 19.25 Падрабязнасьці. 19.35 "Мой ласкавы і пяшчотны зьвер". М/ф. 21.40 Рэк-тайм. 22.30 Рака часу. 22.35 Аўтаміг. 22.40 Дзёньнік фэстывалю "Залатая маска". 22.55 Футбол. Кубак UEFA. 1/4 фінале. "Нотынгэм Форэст"(Нотынгэм) — "Баварыя"(Мюнхэн).

СПБ 12.00, 13.00, 14.00, 15.30, 18.30, 21.45 Інфарм-TV. 12.10 "Першае каханьне". 13.10 Хуткая дапамога. 13.40 Парады садаводам. 13.50 Тэлебліц. 13.55, 20.00, 21.35 Музычны момант. 14.05 "Казка на ноч". М/ф. 15.40 "Нямецкая хваля". 16.00 Стыль жыцьця. 16.15 Овэртайм. 16.30 Дзіцячая ТВ. 17.00 Па ўсёй Расеі. 17.10 ЛАТ. 18.10 Вялікі фэстываль. 18.50 Спартовыя навіны. 18.55 "Першае каханьне". 19.50 Тэлеслужба бясьпекі. 20.05 "Маленькі пракурор". М/ф 22.00 Спорт, спорт, спорт... 22.20 Дзень нараджэньне. 22.30 "Мая музыка". Сева Наўгародцаў.

IV канал, НТ8 7.30 Мір вашаму дому. 7.40 СІП. 7.50 Французская для дзетак. 8.10 Мультфільмы. 8.35 Цёмкавы адкрыцьці. 8.55 Гісторыя —настаўнік жыцьця. 9.25 Французская мова. 10.30 СІП. 10.35 "К.Р." Д/ф. 11.05 "На залатым ганку сядзелі...". 11.20 Ахова і бясьпека. 11.30 Апоўдні. 12.30 Час "Рэаліста". 13.30 СІП. 13.35 "Пачатак". Ч. 2. 14.05 "На кожнага мудраца даволі прастаты". Ч. 2. 15.35 "...Каб перамагчы хваробы". 15.55 Спяваю для вас. 16.00 Асоба. Гісторыя. Культура. 16.30 Вышэйшая школа. 16.45 СІП. 17.00 "Чароўныя гады". 17.30 У пошуках прыгодаў. 18.00 "Сёньня". 18.35 Герой дня. 19.00 Фільм "Кавярня "Эспрэсо". 20.40 "ТЭФІ-96": хто ёсьць хто. 20.50 "Оба-на": выбранае. 21.00 "Сёньня". 21.35 Час сэрыялу. "Сўіні — атрад хуткага рэагаваньня". 22.30 Часінка. 23.00 "Сёньня". 23.20 Мэламанія.

СЕРАДА, 20 САКАВІКА

Беларускае тэлебачаньне 7.30 Ранішні кактэйль. 7.50 Эканамікст. 8.00 Навіны. 8.15 "Казкі Гофмана". Фільм-балет. 9.00 ТБ — школе. 9.35 "Вяртаньне ў Эдэм". 10.30 "Кукурыгу". 11.00 Мультфільм. 11.15 Зорная ростань. 11.55 Відзьма-нявідзьма. 12.55 "Габсэк". М/ф. 14.30 Мультфільм. 15.00 Навіны. 15.15 "Юрка — сын камандзера". М/ф. 16.25 "Спорт, любоў і фантазія". Кінаканцэрт. 17.05 Крэда. 17.20 Госьці ў дом. 17.50 Музычны антракт. 18.05 "Чым багатыя...". 18.25 Эканамікст. 18.35 MTV. 18.50 Навіны 19.00 "Вяртаньне ў Эдэм". 19.55 "Хто гэта?". 20.00 Чарнобыль: праблемы і рашэньні. 20.40 Калыханка. 21.00 Панарама. 21.55 Музычны антракт. 22.05 "Лучафэрул". М/ф. с. 1. 23.35 Карапеўскае паляваньне. У перапынку (24.00) — Навіны. 0.30 "12-ая, або На ноч глядзячы".

ОРТ 5.00 Тэлераніца. 8.00 Навіны. 8.15 "Сакрэт трапіканкі". 9.05 "Тэма". 9.50 "У сьвеце жывёлаў". 10.30 "Адгадай мэлёдыю". 11.00 Навіны. 11.10 "Кантакт". 11.50 "Разгорнутая кніга". Ф. 2. с. 1. 13.00 Мультфільм. 13.10 "Т. С. Н.". 14.00 Навіны. 14.20 "Прыгоды ў Адісэе". Мультсэрыял. 14.40 Кактус і Ко. 14.50 До-мі-соль. 15.10 Покліч джунгляў. 15.35 "Элен і хлопцы". 16.00 "Тэт-а-тэт". 16.30 "Сем дзён спорту". 17.00 Навіны. 17.20 "Сакрэт трапіканкі". 18.20 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. 1/4 фіналу. "Спартак"(Москва) - "Нант"(Францыя). 20.20 Час. 21.00 Праграма перадачаў. 21.05 Камэдыя "Фантан". 22.50 Навіны. 23.00 Кінематограф. 23.30 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. 1/4 фіналу. Агляд 3-х мачаў.

Канал "Расея" 9.05 "Санта-Барбара". М/ф. 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі. 10.20 Надзвычайны канал. 10.30 Музычны экспромт. 10.45 "Чароўны школьны аўтобус". 11.15 Рэпартажы зь месцаў. 15.05 Сьвята штодня. 15.15 Там-там навіны. 15.30 Чый бок? 16.20 Далёкі Ўсход. 16.50 Кліп-антракт. 16.55 Ад "вінта". 17.10 Кіпрас Мажэйка. "Паралелі". 17.25 Свая гульня. 17.55 "Пецярбурскіе таямніцы". 19.25 Падрабязнасьці. 19.35 "Санта-Барбара". М/ф. 20.30 Даміно М.Баярскага. 21.10 Надзвычайны канал. 22.30 Рака часу. 22.35 Аўтаміг. 22.40 Дзёньнік фэстывалю "Залатая маска". 22.55 "Хто мы?". 23.50 ЭКС.

СПБ 12.00, 13.00, 14.00, 15.35, 18.30, 21.45 Інфарм-TV. 12.10 "Першае каханьне". 13.05 Хуткая дапамога. 13.35 Парады садаводам. 13.45 Мультфільм. 13.55, 16.00, 16.35 Музычны момант. 14.05 "Маленькі пракурор". М/ф 15.45 "Нямецкая хваля". 16.05 Стыль жыцьці. 16.20 Экспрэс-кіно. 16.40 Дзіцячая ТВ. 17.10 ЛАТ. 18.10 Вялікі фэстываль. 18.50 Спартовыя навіны. 18.55 "Першае каханьне". 19.50 Тэлеслужба бясьпекі. 20.00 Хіт-парад "Тэлекампакта". 20.55 Справы гарадзкія. 21.10 Блефклюб. 22.00 Спорт, спорт, спорт... 22.20 Дзень нараджэньня. 22.30 "Сьціплая". М/ф.

IV канал, НТВ 9.30 Марыс Друён у Маскве. 10.15 Музычны антракт. 10.30 СІП. 10.35 Шоў эстрадных зорак. 11.30 Апоўдні. 12.30 Час "Рэаліста". 13.30 СІП. 13.35 Тэатар аднаго мастака. 14.00 Нямецкая мова. 14.55 "Сустрэча". М/ф 15.30 Пэдагогіка для ўсіх. 16.15 Музычныя музэі сьвету. 16.45 СІП. 17.00 "Чароўныя гады". 17,30 Такое спартовае жыцьцё. 18.00 "Сёньня". 18.35 Герой дня. 19.00 Фільм Ўолтэра Хіла "Кіроўца". 20.35 Мультфільм. 20.45 "Оба-на": выбраннае. 21.00 "Сёньня". 21.35 "Сўіні —атрад хуткага рэагаваньня". 22.30 Часінка. 23.00 "Сёньня". 23.20 Кавярня Абломаў.

ЧАЦЬВЕР, 21 САКАВІКА

Беларускае тэлебачаньне 7.30 Ранішні кактэйль. 7.50 Эканамікст. 8.00 Навіны. 8.15 "Узыход зоркі". В/ф. 8.50 Мультфільмы. 9.20 "Эпітафія цыгарэце". Д/ф. 9.40 "Вяртаньне ў Эдэм". 10.35 "Бывайце здаровы". 10.45 "Афрыканскае паляваньне". Д/ф. 11.30 Мультфільмы. 12.10 "Залатое цяля". М/ф. 15.00 Навіны. 15.15 "Пяць скрадзеных "манахаў". М/ф 16.35 "Я сьніў сад". Д/ф. 16.50 Заняткі Н.Наважылавай. 17.20 "Крок". 17.50 Музычны антракт. 18.00 "Як маесься, выдавецтва?". 18.15 "Бывайце здаровы". 18.25 Эканамікст. 18.35 MTV. 18.50 Навіны. 19.05 "Вяртаньне ў Эдэм". 20.05 "Кантрасты". 20.40 Калыханка. 21.00 Панарама. 21.55 Музычны антракт. 22.05 "Лучафэрул". с. 2. 23.50 "Нітка Арыядны". Д/ф. 24.00 Навіны. 0.15 "Крок".

ОРТ 5.00 Тэлераніца. 8.00 Навіны. 8.15 "Сакрэт трапіканкі". 9.05 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. "Ювэнтус" (Італія) — "Рэал" (Гішпанія). 11.00 Навіны. 11.10 "Пад дахам сьвету". 11.50 "Разгорнутая кніга". Ф. 2. С. 2. 13.10 "Т. С. Н.". 14.00 Навіны. 14.20 "Прыгоды ў Адысэі". 14.40 Лега-го! 15.10 Цін-Тонік. 15.35 "Элен і хлопцы". 16.00 Фігуровае катаньне. Чэмпіянат сьвету. 17.00 Навіны. 17.20 "Сакрэт трапіканкі". 18.10 Час пік. 18.35 Лято-Мільён. 19.05 "Адзін на адзін". 19.45 "Добрай ночы, дзеці!". 19.55 Рэклама. 20.00 Час. 20.40 Праграма перадачаў. 20.45 Фільм "Захоп у Паўночным моры". 22.30 Фігурнае катаньне. Чэмпіянат сьвету. 23.20 Навіны. 23.30 "Чорны трохкутнік". с. 2.

Канал "Расея" 9.05 "Санта-Барбара". М/ф. 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі. 10.20 Міліцэйская кроніка. 10.30 Музычны экспромт. 10.45 "Чароўны школьны аўтобус". 11.15 Рэпартажы зь месцаў. 15.05 Сьвята штодня. 15.15 Тамтам навіны. 15.30 Кенгуру. 16.20 Новая лінія. 16.50 Танц-экспрэс. 17.05 Залатая візітоўка. 17.25 Арт-абстрэл. 17.55 "Пецярбурскія таямніцы". 19.25 Падрабязнасьці. 19.35 "Санта-Барбара". М/ф. 20.30 "Нос". 21.05 На палітычным Алімпе. 22.30 Футбол. Кубак кубкаў. 1/4 фіналу. "Рапід"(Вена) - "Дынама"(Масква). У перапынку —ЭКС. 0.30 Рака часу. 0.35 Аўтаміг.

СПБ 12.00, 13.00, 14.00, 15.30, 18.30, 21.45 Інфарм-TV. 12.10 "Першае каханьне". 13.10 Хуткая дапамога. 13.40 Парады садаводам. 13.50 Рэцэпт. 14.10 "Сьціплая". М/ф. 15.20, 16.25, 20.00 Музычны момант. 15.40 "Нямецкая хваля". 16.00 Стыль жыцьця. 16.15 "Аляксандраўскі парк". Т/ф. 16.30 "Пахуліганім". 17.00 Па ўсёй Расеі. 17.10 ЛАТ. 18.10 Вялікі фэстываль. 18.50 Спартовыя навіны. 18.55 "Першае каханьне". 19.50 Тэлеслужба бясьпекі. 20.05 С.Мрожак. "Чарадзейная ноч". Тэлеспэкт. 20.55 "Залатое Цяля". 22.00 Спорт, спорт, спорт... 22.20 Дзень нараджэньня. 22.30 "Я прыйшоў на спатканьне з Вамі". Д/ф.

IV канал, НТВ 7.30 Мір вашаму дому. 7.40 СІП. 7.50 Нямецкая для дзетак. 8.10 Мультфільм. 8.20 Фільм "Партрэт казаха з арлом-маркутом". 8.50 Р.Штраўс. "Саламея". 9.30 Гішпанская мова. 10.30 СІП. 10.35 АРЫЁС. 11.30 Апоўдні. 12.30 Час "Рэаліста". 13.30 СІП. 13.35 Мультфільм. 13.45 Крыніцы. 14.15 "Бумбараш". М/ф. с. 1. 15.20 "Маскоўскія Пенаты". 15.45 Новая пачатковая школа. 16.15 Цішыня N 9. 16.45 СІП. 17.00 "Чароўныя гады". 17.30 Паўгадзіны пра тэніс. 18.00 "Сёньня". 18.35 Герой дня. 19.00 Рэгулярные мачы NHL. "Таронта" — "Дэтройт". 21.00 "Сёньня". 21.35 "Сўіні — атрад хуткага рэагаваньня". 22.30 Часінка. 23.00 "Сёньня". 23.20 Фільм "Брадвэй Дэні Роўз".

АНАТАЦЫЯ КАНАЛАЎ СПАДАРОЖНІКАВАГА ТЭЛЕБАЧАНЬНЯ

CNN International
ASTRA 19 гр. усх. д.; 11,627 V; PAL.
THOR 0,8 гр. зах. д.; 11,785 RZ; D2-MAC; Eurocrypt S
PAS 4 68,5 гр. усх. д.; 3,98 гр.V; B-MAC; Audio 6,50 M; анг., гішп. мовы

CNN пачаў сваю працу ў 1980 годзе. Першы кругласутачны канал навінаў, прызначаны для абанэнтаў кабельнага тэлебачаньня ЗША. Перадачы на Эўропу пачаліся ў верасьні 1985 году. **CNN** было дазволена падчас вайны ў Пэрсідзкім заліве ў 1991 годзе да самага канца весьці перадачы з Багдаду. **CNN** прапануе сваім гледачам поўны спэктар навінаў: палітычныя, эканамічныя, фінансавыя, спорт, надвор'е, інфармацыю пра новыя дасягненьні ў навуцы, навіны культуры. "Цьвіком" **CNN** зьяўляюцца "гарачыя" навіны з усяго сьвету. Часам жывыя ўключэньні ўкліньваюцца ў запланаваную праграму перадачаў.

ТВ - 3 Расея
ЭКСПРЭС-2 14 гр. зах. д.; 4,075 RZ; SECAM. Audio 7,00 M; рас. мова

Бібліятэка каналу зьмяшчае папулярныя фільмы й мультфільмы, цікавыя дакумантальныя і навукова-папулярныя фільмы, шпіёнскія і паліцэйскія сэрыялы, музыку. Прысутнічаюць забаўляльныя і спартовыя перадачы, падрыхтаваныя пры дапамозе BBC і іншых ангельскіх тэлекампаніяў.

MCM - Monte-Carlo Music
EUTELSAT II F-I/ HOT BIRD 13 гр. усх. д; 11,304 H; PAL. Audio 6,60 M, 7,02/7,20 S; фр. мова

Францускі музычны канал. Распачаў працу ў 1995 годзе. Француская вэрсія MTV. Перавага эўрапейскае музыкі. Кліпы, размовы з музыкамі і дзеячамі шоў-бізнэсу (часьцяком па-ангельску з францускімі субтытрамі). Праграмы "Рок-легенды MCM", "Танц-клюб MCM", "Клясыка MCM" — асноўныя перадачы гэтага каналу.

3 SAT
ASTRA 19 гр. усх. д.; 11,347 V; PAL. Audio 6,50 7,02/7,20 S; ням. мова

Нямецкі забаўляльны канал. Фільмы, лёгкія забаўляльныя шоў, культурныя праграмы, кінападарожжы ў розныя краіны сьвету, кулінарныя перадачы.

VIVA
EUTELSAT II F-I/ HOT BIRD 13 гр. усх. д; 10,972 H; PAL. Audio 6,60 M, 7,20 S; ням. мова

VIVA II
EUTELSAT II F-I/ HOT BIRD 13 гр. усх. д; 11,006 H; PAL. Audio 6,65 M, 7,02/ 7,20 S; ням. мова

Нямецкія музычныя каналы зь перавагаю нацыянальнае нямецкае рок- і поп-музыкі. **VIVA** зарыентавана на больш маладую аўдыторыю (ад 14 да 29 гадоў). На канале ёсьць тэлетэкст, які інфармуе пра актуальныя падзеі ў сьвеце музыкі, спорту, культуры і г.д.;
VIVA II разьлічана на гледачоў, старэйшых за 30 гадоў. Праграмы каналу больш грунтоўныя і сур'ёзныя.

BBC World
EUTELSAT II F-I/ HOT BIRD 13 гр. усх. д; 11,617 V; PAL. Audio 6,60 M, 7,02/7,20 S; анг. мова

Штогадзіны — навіны. Кароткія пяціхвілінныя паведамленьні (World Headlines), трохгадзінныя перадачы з падрабязнасьцямі й камэнтарамі (BBC Newsday). Бізнэс, палітыка, фінансы, надвор'е. Забаўляльная частка праграмаў каналу Time Out (інфармацыя пра новыя фільмы, пра жыцьцё ў іншых краінах, мода і г.д.) Для фільмаў існуе свой канал — **BBC prime**, які ў нас кадаваны.

DSF
ASTRA 19 гр. усх. д.; 11,523 H; PAL. Audio 6,50 M, 7,02/7,20 S; ням. мова

Нямецкае спартовае тэлебачаньне — так літаральна перакладаецца назоў гэтага каналу. Трансьлююцца асноўныя спартовыя падзеі, што адбываюцца ў Эўропе. Пераважна футбол, тэніс і розныя віды барацьбы. **DSF** імкнецца не паўтараць, а дапаўняць перадачы EUROSPORT ды Sky Sports. Канал не кадаваны.

NBC Super Channel
EUTELSAT II F-I/ HOT BIRD 13 гр. усх. д; 10,987 V; PAL. Audio 6,65 M, 7,02 M, 7,20 M; анг., гал. мовы

Штаб-кватэра ў Эўропе. На думку часопіса "Better Satellite" — "самы амэрыканскі з усіх эўрапейскіх каналаў". Навіны з усяго сьвету, бізнэс-праграмы (NBC's Today show, FT Business, ITN News bulletins), дакумантальныя фільмы (зарыентаваныя на Эўропу), шоў. Праграмы Сэліны Скот, Джэя Лено, вядомая праграма, прысьвечаная праблемам сэксу "Бязь ценю сарамлівасьці".

RTL 2
EUTELSAT II F-I/ HOT BIRD 13 гр. усх. д; 11,095 H; PAL. Audio 7,02/7,20 S; ням. мова

Зраніцы, удзень і рана ўвечары — праграмы для дзяцей. Мультфільмы, дзіцячыя шоў, сэрыялы. Увечары і позна ўвечары — амэрыканскія фільмы, дубляваныя па-нямецку. Вядомае ток-шоў пра пытаньні полу, эротыкі й сэксу "Peep!", вядучай якога ёсьць знакамітая сьпявачка Аманда Лір. Нямецкія фільмы розных гадоў.

SAT 1
ASTRA 19 гр. усх. д.; 11,288 V; PAL. Audio 7,02/7,20 S; ням. мова

Забаўляльны канал. Шоў, сэрыялы (пераважна ангельскія ды аўстралійскія) і амэрыканскі "Галівуд". Канал не кадаваны.

DEUTSCHE WELLE
EUTELSAT II F-I/ HOT BIRD 13 гр. усх. д; 11,163 V; PAL. Audio 6,65 M; ням., анг., гішп. мовы

"Самая інтэлектуальная эўрапейская праграма" — на думку часопіса "What Satellite TV". Навіны, сюжэты з жыцьця Нямеччыны, гістарычныя праграмы, рэпартажы з фэрмаў, лябараторыяў, тэатраў, войска, праграмы пра экалёгію. Кожныя дзьве-тры гадзіны — выпускі навінаў, футбол Бундэслігі й навіны музыкі.

ONYX
EUTELSAT II F-I/ HOT BIRD 13 гр. усх. д; 11,146 H; PAL. Audio 7,02/7,20 S; ням. мова

Нямецкі музычны канал. Толькі музыка. Працуе 18 гадзінаў на суткі, чым і адрозьніваецца ад VIVA, VIVA2, MTV і MCM, якія працуюць 24 гадзіны на суткі.

ART
EUTELSAT II F-3/ 16 гр. усх.д; 11,094 V; PAL. Audio 6,60 M; араб. мова

Arab Radio and Television — кампіляцыя пяці арабскіх тэлеканалаў рознае накіраванасьці: ART1 (забаўляльныя праграмы), ART2 (спартовыя перадачы), ART3 (дзіцячыя перадачы), ART4 (фільмы) і ART5 (музыка).

TV5 Europe
EUTELSAT II F-I/ HOT BIRD 13 гр. усх. д; 11,321 V; PAL. Audio 6,60 M; фр. мова

На думку часопіса "What Satellite TV" — самы цікавы францускі нацыянальны канал. Францускія, бэльгійскія, швэйцарскія і канадзкія праграмы. Праграмы францускае "правінцыі" — Марока, Нігеру, выспы Рэюньён. Навіны, шоў, фільмы, дакумантальныя і навучальныя праграмы.

EBN
EUTELSAT II F-I/ HOT BIRD 13 гр. усх. д; 11,262 H; PAL. Audio 6,60/7,02 M; анг. мова

European Business News — бізнэсовы інфармацыйны канал. Сёньняшні курс валютаў і акцыяў на самых буйных біржах сьвету, агляд і камэнтар да бізнэсовых кантрактаў, тлумачэньні заканадаўства і правілаў міжнароднага гандлю, новыя навуковыя распрацоўкі і тэхналёгіі. Перадача Media Report (навіны тэле- і радыёперадаваньня). Агляд навінак бытавых тавараў, інфармацыя пра падарожжы, розныя авіякампаніі, турагенцтвы, гатэлі.

ОРТ
ГАРЫЗОНТ-19 96,5 гр. усх. д.; 3,675 RZ; SECAM
ГАРЫЗОНТ-28 9 гр. усх. д.; 3,875 RZ; SECAM
ГАРЫЗОНТ-27 53 гр. усх. д.; 3,675 RZ; SECAM
ГАРЫЗОНТ-14 11 гр. зах. д.; 3,675 RZ; SECAM
ЭКСПРЭС-2 14 гр. зах. д.; 4,125 RZ; SECAM. Audio 7,00 M; рас. мова

Грамадзкае расейскае тэлебачаньне — так цяпер называецца "Останкино". Першы расейскі канал з "Полем цудаў", "Трапіканкамі", кубкам Дэвіса ды вечаровым дэтэктывам.

EUROSPORT
EUTELSAT II F-I/ HOT BIRD 13 гр. усх. д; 11,387 H; PAL. Audio 6,65/ 7,20 M; ням., анг., гал. мовы

Асьвятляе галоўныя эўрапейскія спартовыя падзеі. Пераважна тэніс, аўтаматагонкі, атлетыку, футбол з усяго сьвету, бокс, гольф, баскетбол, конны спорт. Наўпроставыя рэпартажы, спартовыя тэлечасопісы, тэлевізійныя агляды — асноўныя жанры перадачаў каналу EUROSPORT.

RAI UNO
EUTELSAT II F-I/ HOT BIRD 13 гр. усх. д; 11,366 V; PAL. Audio 6,60 M, 7,02/7,20 S; італ. мова

RAI DUE
EUTELSAT II F-I/ HOT BIRD 13 гр. усх. д; 11,449 V; PAL. Audio 6,60 M, 7,02/7,20 S; італ. мова

Rai Uno — італьянскі канал. Браў удзел у стварэньні вядомага беларускім тэлегледачам тэлесэрыялу "СПРУТ". Трансьлюецца праз спадарожнік і праз кабельную сетку ў Італіі. Навіны, фільмы, сэрыялы, шоў. Вядомае шоў сьпявачкі Рафаэлы Кара.
Rai Due — другі італьянскі канал. Меней навінаў, болей вясёлых шоў.

РТР
ГАРЫЗОНТ-25 103 гр. усх. д.;3,675 RZ; SECAM
ГАРЫЗОНТ-28 90 гр. усх. д.; 3,875 RZ; SECAM,
ГАРЫЗОНТ-14 11 гр. зах. д.; 3,915 RZ; SECAM
ГАРЫЗОНТ-24 80 гр. усх. д.; 3,675 RZ; SECAM. Audio 7,50 M; рас. мова

Расейскае Тэлебачаньне й Радыё — цяпер момант адзіная расейская дзяржаўная тэлекампанія. Рэгулярныя навіны й камэнтары, спартовыя перадачы, фільмы, забаўляльныя праграмы. У выхадныя дні доля забаўляльных праграмаў павялічана.

RTL
EUTELSAT II F-I/ HOT BIRD 13 гр. усх. д; 11,596 H; PAL. Audio 6,60 M; ням. мова

Сумесь забаўляльных праграмаў. Сэрыялы, драмы, амэрыканскія шоў і блёкбакстары — грунтоўныя, якасна зьнятыя фільмы. Кожны аўторак, пятніцу і суботу ўначы — "soft porno" — па-беларуску "слабенькая трускаўка". Зь сёмае раніцы да дванаццаці — мультфільмы, зьвязаныя агульнымі героямі з асобным сюжэтам у кожнай сэрыі. Выпуск навінаў "RTL aktuell". Якасна зробленая тэлевізійная рэклама.

POLSAT
EUTELSAT II F-I/ HOT BIRD 13 гр. усх. д.; 11,431 H; PAL. Audio 6,60 M; польск. мова

Інфармацыйна-забаўляльны спадарожнікавы канал. Зраніцы і ўдзень — музычныя, камэрцыйныя, дзіцячыя праграмы, перадачы пра моду, спартовыя і палітычныя агляды. Увечары — фільмы, музыка, пэрыядычныя інфармацыйныя праграмы. У пятніцу ўвечары (субота, нядзеля) колькасьць фільмаў і забаўляльных праграмаў павялічана. У пятніцу і суботу ўначы (з 1.00 да 2.00, менскі час) — Playboy.

НТВ
ГАРЫЗОНТ-24 80 гр. усх. д.; 11,525 RZ; SECAM
EUTELSAT II F-3/ 16 гр. усх. д; 11,575 V; PAL. Audio 7,00 M; рас. мова

Расейскі незалежны канал з усталяванаю сеткаю перадачаў. Два-тры выпускі навінаў, сэрыял, два фільмы, позна ўвечары — музыка, спорт ці эротыка.

ARTE
EUTELSAT II F-I/ HOT BIRD 13 гр. усх. д; 11,080 V; PAL. Audio 6,60 M; ням., фр. мовы

ARTE — француска-нямецкі канал. Асьвятляе эўрапейскае культурнае жыцьцё. Дакумантальныя фільмы, трансьляцыя канцэртаў і тэатральных пастановак, клясычныя фільмы. Якаснае некамэрцыйнае кіно. Большыня фільмаў ідзе з субтытрамі, што дазваляе глядзець фільм у мове арыгіналу.

POLONIA 1
EUTELSAT II F-I/ HOT BIRD 13 гр. усх. д; 11,673 H; PAL. Audio 6,60 M; польск. мова

Польскі прыватны тэлеканал. Мастацкія фільмы, сэрыялы, мультфільмы. Паміж перадачамі трансьлюецца музыка. Спартовыя часопісы, папулярная перадача TELESHOP.

ТВ - 6 Пецярбург
ГАРЫЗОНТ-27 53 гр. усх. д.; 11,525 RZ; PAL. Audio 6,60 M; рас. мова

Забаўляльны канал. Сэрыялы, забаўляльныя шоў, фільмы. Трансьлююцца навіны ад ITN, перадачы ад NBC Super Channel (напрыклад, праграма Сэліны Скот і перадача "Бязь ценю сарамлівасьці").

EURONEWS
EUTELSAT II F-I/ HOT BIRD 13 гр. усх. д; 11,080 V; PAL. Audio 6,60 M; ням., анг., гішп., фр., італ. мовы

Штаб-кватэра ў Францыі. Навіны — штогадзіны, пра асноўныя падзеі ў сьвеце (News Bulletin). Паміж выпускамі навінаў — агляд спартовых падзеяў, навіны музыкі й тэатру. Сюжэты пра экалёгію і сельскую гаспадарку. Фінансавыя і эканамічныя навіны. Пятнаццаціхвілінная праграма "Без камэнтару" — відэашэраг пра падзеі ў гарачых кропках Эўропы і сьвету.

TV Polonia
EUTELSAT II F-I/ HOT BIRD 13 гр. усх. д; 11,471 V; PAL. Audio 6,65 M, 7,02/7,20 S; польск. мова

Сымбіёз двух польскіх дзяржаўных тэлеканалаў TV-1 і TV-2, якія раней ня мелі спадарожнікавага перадаваньня. Навіны, фільмы, камэнтары да падзеяў, дакумантальныя фільмы, дзіцячыя праграмы, музычныя перадачы, сэрыялы. Культурнае і палітычнае жыцьцё Польшчы. Канал разьлічаны ў асноўным на польскую дыяспару па-за межамі краіны.

ТВ - 6 Масква
ГАРЫЗОНТ-24 80 гр. усх. д.; 3,875 RZ; PAL. Audio 7,50 M; рас. мова

Палітыка, спорт, музыка, рэпартажы пра падзеі ў Расеі і за мяжой. Сэрыялы й фільмы. Дакумантальны сэрыял "Падводная адысэя каманды Кусто". Кіначасопіс "Хачу ўсё ведаць".

TVE International
EUTELSAT II F-I/ HOT BIRD 13 гр. усх. д; 11,221 H; PAL. Audio 6,60 M; гішп. мова

Афіцыйны гішпанскі канал, які трансьлюецца па-за межамі Гішпаніі і зьяўляецца камбінацыяй двух гішпанскіх каналаў TVE 1 і TVE 2, якія не перадаюцца праз спадарожнік. Навіны, фільмы, гумарыстычныя шоў, сэрыялы, сюжэты з жыцьця Гішпаніі.

Cartoon Network
ASTRA 19 гр. усх. д.; 11,023 H; PAL. Audio 6,50 M, 7,02/7,20 S 7,38 M, 7,56 M; анг., фр., нарв., шв. мовы

Самыя розныя мультфільмы зь сёмае раніцы да дзявятае вечара. Канал мае вольны доступ — не кадаваны.

C-SPAN
EUTELSAT II F-I/ HOT BIRD 13 гр. усх. д; 11,575 V; PAL. Audio 6,60/7,38 M; анг. мова

Амэрыканскі канал. Перадачы асьвятляюць грамадзкае жыцьцё Амэрыкі. Тэматычныя перадачы пра гісторыю мас-мэдыя, амэрыканскага прэзыдэнцтва. Бізнэс, палітыка. Круглыя сталы ў жывым эфіры.

MTV
EUTELSAT II F-I/ HOT BIRD 13 гр. усх. д; 11,658 V; PAL. Video crypt Audio 6,65 M, 7,02/7,20 S; анг. мова

Music TV — лідар сярод музычных каналаў. Зь нядаўняга часу кадаваны. У далейшым будзе больш зарыентаваны на ўладальнікаў кабельных сетак, а не на ўладальнікаў спадарожнікавых антэнаў.

Зімовы хвалевы расклад расейскае службы ВВС

Менскі час						
05.30-06.30	М	49	49	41	41	25
	кГц	5875	6010	7030	7320	11845
09.00-09.15	М	41	31	25	25	19
	кГц	7210	9635	11680	11845	15325
11.00-11.15	М	31	25	22	19	16
	кГц	9750	11680	13745	15325	17750
12.50-13.00	М	25	22	19	16	16
	кГц	11805	13745	15325	17695	17750
13.00-13.15	М	25	22	19	16	16
	кГц	11805	13745	15325	17695	17750
15.00-16.00	М	25	22	19	19	16
	кГц	11845	13745	15260	15325	17695
18.00-20.00	М	31	31	25	22	22
	кГц	9635	9825	11845	12040	13745
20.00-21.00	М	41	31	31	25	22
	кГц	7120	9835	9825	11845	12040
21.00-23.30	М	19	31	31	31	25
	кГц	5990	6010	9635	9825	11845

Панядзелак 05.30-06.30 Праграма "Брыфінг". Апошнія паведамленьні. Ангельская ў радыё. 09.00-09.15 Апошнія паведамленьні. 11.00-11.15 Інфармацыйная праграма. 13.00-13.15 Да гэтае гадзіны. 15.00-16.00 Апошнія паведамленьні. Радыёкроніка апошніх падзеяў "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. Праграма рок-музыкі. 18.00-19.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. Радыёагляд "Уэст-Энд". 19.00-20.00 Апошнія паведамленьні. Радыёгазэта "Аргумант". Ангельская ў радыё. 20.00-21.00 Апошнія паведамленьні. Радыюс. Кароткая зборка навінаў. Музычная студыя. 21.00-22.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. Тэматычная перадача. 22.00-23.00 Апошнія паведамленьні. Радыёгазэта "Аргумант". Ангельская ў радыё. 23.00-23.30 Апошнія паведамленьні. Радыёкроніка "Гледзячы зь Лёндану".

Аўторак 05.30-06.30 Праграма "Брыфінг". Апошнія паведамленьні. Ангельская ў радыё. 09.00-09.15 Апошнія паведамленьні. 11.00-11.15 Інфармацыйная праграма. 13.00-13.15 Да гэтае гадзіны. 15.00-16.00 Апошнія паведамленьні. Радыёкроніка "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. Радыёагляд "Уэст-Энд". 18.00-19.00 Апошнія паведамленьні "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. Тэматычная перадача. 19.00-20.00 Апошнія паведамленьні. Радыёгазэта "Аргумант". Ангельская ў радыё. 20.00-21.00 Апошнія паведамленьні. "Радыюс". Кароткая зборка навінаў. "Паварот Вінта". "Кнігарня" (раз на месяц) 21.00-22.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. "Парадыгма". "Ваша здароўе" (раз на месяц). 22.00-23.00 Апошнія паведамленьні. Радыёгазэта "Аргумант". Ангельская ў радыё. 23.00-23.30 Апошнія паведамленьні. Радыёкроніка "Гледзячы зь Лёндану".

Серада 05.30-06.30 Праграма "Брыфінг". Апошнія паведамленьні. Ангельская ў радыё. 09.00-09.15 Апошнія паведамленьні. 11.00-11.15 Інфармацыйная праграма. 13.00-13.15 Да гэтае гадзіны. 15.00-16.00 Апошнія паведамленьні. Радыёкроніка апошніх падзеяў "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. Тэматычная парадача. 18.00-19.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. "Парадыгма". "Ваша здароўе" (раз на месяц) 19.00-20.00 Апошнія паведамленьні. Радыёгазэта "Аргумант". Ангельская ў радыё. 20.00-21.00 Апошнія паведамленьні. "Радыюс". Кароткая зборка навінаў. Джаз. 21.00-22.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. Радыёчасопіс пра жыцьцё ў Вялікабрытаніі. 22.00-23.00 Апошнія паведамленьні. Радыёгазэта "Аргумант". Ангельская ў радыё. 23.00-23.30 Апошнія паведамленьні. Радыёкроніка "Гледзячы зь Лёндану".

Чацьвер 05.30-06.30 Праграма "Брыфінг". Апошнія паведамленьні. Ангельская ў радыё. 09.00-09.15 Апошнія паведамленьні. 11.00-11.15 Інфармацыйная праграма. 13.00-13.15 Да гэтае гадзіны. 15.00-16.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. "Парадыгма". "Ваша здароўе" (раз на месяц). 18.00-19.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. Радыёчасопіс пра жыцьцё ў Вялікабрытаніі. 19.00-20.00 Апошнія паведамленьні. Радыёгазэта "Аргумант". Ангельская ў радыё. 20.00-21.00 Апошнія паведамленьні. "Радыюс". Кароткая зборка навінаў. Тэматычная перадача. 21.00-22.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. "Сёньня ў фокусе". 22.00-23.00 Апошнія паведамленьні. Радыёгазэта "Аргумант". Ангельская ў радыё. 23.00-23.30 Апошнія паведамленьні. Радыёкроніка "Гледзячы зь Лёндану".

Пятніца 05.30-06.30 Праграма "Брыфінг". Апошнія паведамленьні. Ангельская ў радыё. 09.00-09.15 Апошнія паведамленьні. 11.00-11.15 Інфармацыйная праграма. 13.00-13.15 Да гэтае гадзіны. 15.00-16.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. Радыёчасопіс пра жыцьцё ў Вялікабрытаніі. 18.00-19.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. "Сёньня ў фокусе". 19.00-20.00 Апошнія паведамленьні. Радыёгазэта "Аргумант". Ангельская ў радыё. 20.00-21.00 Апошнія паведамленьні. "Радыюс". Кароткая зборка навінаў. Музычная студыя. 21.00-22.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. "Паварот Вінта". "Кнігарня" (раз на месяц). 22.00-23.00 Апошнія паведамленьні. Радыёгазэта "Аргумант". Ангельская ў радыё. 23.00-23.30 Апошнія паведамленьні. Праграма рок-музыкі.

Субота 05.30-06.30 Праграма "Брыфінг". Апошнія паведамленьні. Ангельская ў радыё. 09.00-09.15 Апошнія паведамленьні. 11.00-11.15 Інфармацыйная праграма. 13.00-13.15 Да гэтае гадзіны. 15.00-16.00 Апошнія паведамленьні. Радыёкроніка апошніх падзеяў "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. "Сёньня ў фокусе". 18.00-19.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. "Паварот Вінта". "Кнігарня" (раз на месяц). 19.00-20.00 Апошнія паведамленьні. "Уік-Энд". 20.00-21.00 Апошнія паведамленьні. Тыднёвік "Радыюс". Кароткая зборка навінаў. Праграма рок-музыкі. 21.00-22.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. Радыёчасопіс "Уваскрашэньне". 22.00-23.00 Апошнія паведамленьні. "Севазварот". 23.00-23.30 Апошнія паведамленьні. Джаз.

Нядзеля 05.30-06.30 Праграма "Брыфінг". Апошнія паведамленьні. Ангельская ў радыё. 12.30-13.00 Радыёчасопіс "Уваскрашэньне". 09.00-09.15 Апошнія паведамленьні. 11.00-11.15 Інфармацыйная праграма. 13.00-13.15 Да гэтае гадзіны. 15.00-16.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. "Паварот Вінта". "Кнігарня" (раз на месяц). 18.00-19.00 Апошнія паведамленьні. Радыёкроніка апошніх падзеяў "Гледзячы зь Лёндану". Радыёчасопіс "Уваскрашэньне". 19.00-20.00 Апошнія паведамленьні. "Севазварот". 20.00-21.00 Апошнія паведамленьні. "Уік-Энд". 21.00-22.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. Радыёагляд "Уэст-Энд". 22.00-23.00 Апошнія паведамленьні. Тыднёвік "Радыюс" Джаз. 23.00-23.30 Апошнія паведамленьні. Музычная студыя.

Расклад праграмаў Радыё "Свабода"

3 1 сакавіка 1996 г. у частотах кароткіх хваляў, на якіх можна слухаць праграмы Радыё Свабода на расейскай мове, адбыліся зьмены:

Ад 23 гадзіны да 1 гадзіны ночы паводле менскага часу праграмы Радыё Свабода можна слухаць таксама й на частаце 9645 кГц.

Ад 6 да 7 гадзіны паводле менскага часу зьявілася частата 9725 кГц.

Ад 9 да 11 гадзіны паводле менскага часу Радыё Свабода можна слухаць і на частаце 15205 кГц. Дадаткова да гэтага ад 10 да 11 паводле менскага часу праграмы йдуць і на частаце 15215 кГц, а з 15 да 16 зьяўляецца дадатковая частата 15445 кГц.

Ад 18 да 19 гадзіны паводле менскага часу праграмы Радыё Свабода па-расейску слухайце на новай частаце 11805 кГц.

Панядзелак 05.00 Спорт 06.00 Жывы эфір 07.00 Жывы эфір 08.00 Эксьлібрыс 09.00 Выбары 95-96 (пт) 10.00 Спартовы агляд 11.00 Спэцыяльная праграма 12.00 Спэцыяльная праграма 13.00 Жывы эфір 14.00 Твар да твару 15.00 Жывы эфір 16.00 Спартовы агляд 17.00 Жывы эфір 18.00 Кантынэнт Эўропа 19.00 Жывы эфір 20.00 Па-над бар'ерамі 21.00 Жывы эфір 22.00 Твар да твару 23.00 Жывы эфір 00.00 Па-над бар'ерамі 01.00 Расея ўчора, сёньня, заўтра - Загалоўкі газэтаў 02.00 Спэцыяльная праграма 03.00 Жывы эфір 04.00 Спэцыяльная праграма

Аўторак 05.00 Кантынэнт Эўропа 06.00 Жывы эфір 07.00 Жывы эфір 08.00 Па-над бар'ерамі 09.00 Расея ўчора, сёньня, заўтра - Загалоўкі газэтаў. 10.00 Кантынэнт Эўропа 11.00 Спэцыяльная праграма 12.00 Спэцыяльная праграма 13.00 Жывы эфір 14.00 Па-над бар'ерамі 15.00 Жывы эфір 16.00 Расея ўчора, сёньня, заўтра - Загалоўкі газэтаў 17.00.00 Жывы эфір 18.00 Круглы стол. Навука 19.00 Жывы эфір 20.00 Па-над бар'ерамі 21.00 Жывы эфір 22.00 Выбары 95-96 (Пт) 23.00 Жывы эфір 00.00 Па-над бар'ерамі 01.00 Выбары 95-96 (Пт) 02.00 Круглы стол. Мэдыцына. 03.00 Жывы эфір 04.00 Спэцыяльная праграма

Серада 05.00 Выбары 95-96 06.00 Жывы эфір 07.00 Жывы эфір 08.00 Па-над бар'ерамі 09.00 Выбары 95-96 10.00 Круглы стол. Навука 11.00 Спэцыяльная праграма 12.00 Спэцыяльная праграма 13.00 Жывы эфір 14.00 Па-над бар'ерамі 15.00 Жывы эфір 16.00 Выбары 95-96 17.00.00 Жывы эфір 18.00 Скрыжаваньне 19.00 Жывы эфір 20.00 Па-над бар'ерамі - Сінэма 21.00 Жывы эфір 22.00 Расея ўчора, сёньня, заўтра 23.00 Жывы эфір 00.00 Па-над бар'ерамі - Сінэма 01.00 Расея ўчора, сёньня, заўтра 02.00 Скрыжаваньне 03.00 Жывы эфір 04.00 Спэцыяльная праграма

Чацьвер 05.00 Спэцыяльная праграма 06.00 Жывы эфір 07.00 Жывы эфір 08.00 Па-над бар'ерамі - Сінэма 09.00 Расея ўчора, сёньня, заўтра 10.00 Скрыжаваньне 11.00 Спэцыяльная праграма 12.00 Спэцыяльная праграма 13.00 Жывы эфір 14.00 Па-над бар'ерамі - Сінэма 15.00 Жывы эфір 16.00 Расея ўчора, сёньня, заўтра 17.00.00 Жывы эфір 18.00 Круглы стол 19.00 Жывы эфір 20.00 Па-над бар'ерамі 21.00 Жывы эфір 22.00 Выбары 95-96 23.00 Жывы эфір 00.00 Па-над бар'ерамі 01.00 Выбары 95-96 02.00 Круглы стол. Мэдыцына 03.00 Жывы эфір 04.00 Спэцыяльная праграма

Пятніца 05.00 Выбары 95-96 06.00 Жывы эфір 07.00 Жывы эфір 08.00 Па-над бар'ерамі 09.00 Выбары 95-96 10.00 Круглы стол. Мэдыцына 11.00 Спэцыяльная праграма 12.00 Спэцыяльная праграма 13.00 Жывы эфір 14.00 Па-над бар'ерамі 15.00 Жывы эфір 16.00 Выбары 95-96 17.00.00 Жывы эфір 18.00 Бізнэс і грошы 19.00 Жывы эфір 20.00 Па-над бар'ерамі 21.00 Жывы эфір 22.00 Расея ўчора, сёньня, заўтра 23.00 Жывы эфір 00.00 Па-над бар'ерамі 01.00 Расея ўчора, сёньня, заўтра 02.00 Бізнэс і грошы 03.00 Жывы эфір 04.00 Спэцыяльная праграма

Субота 05.00 Бізнэс і грошы 06.00 Кантакты 07.00 Дзёньнік джазу 08.00 Па-над бар'ерамі 09.00 Расея ўчора, сёньня, заўтра 10.00 Бізнэс і грошы 11.00 Спэцыяльная праграма 12.00 Спэцыяльная праграма 13.00 Кантынэнт Эўропа 14.00 Па-над бар'ерамі 15.00 Тэма тыдня 16.00 Бізнэс і грошы 17.00.00 Тэма тыдня 18.00 Круглы стол. Навука 19.00 Тэма тыдня 20.00 Па-над бар'ерамі 21.00 Кантакты 22.00 Выбары 95-96 23.00 Тэма тыдня 00.00 Па-над бар'ерамі 01.00 Выбары 95-96 02.00 Дзёньнік джазу 03.00 Тэма тыдня 04.00 Спэцыяльная праграма

Нядзеля 05.00 Кантынэнт Эўропа 06.00 Круглы стол. Мэдыцына 07.00 Выбары 95-96 08.00 Па-над бар'ерамі - Сінэма 09.00 Дзёньнік джазу 10.00 Кантакты 11.00 Спэцыяльная праграма 12.00 Спэцыяльная праграма 13.00 Твар да твару 14.00 Эксьлібрыс 15.00 Выбары 95-96 16.00 Круглы стол. Мэдыцына 17.00 Кантынэнт Эўропа 18.00 Сац.- эканамічная гадзіна 19.00 Твар да твару 20.00 Эксьлібрыс 21.00 Спорт 22.00 Расея ўчора, сёньня, заўтра - Загалоўкі газэтаў 23.00 Спорт 00.00 Дзёньнік джазу 01.00 Твар да твару 02.00 Круглы стол. Мэдыцына 03.00 Кантынэнт Эўропа 04.00 Спэцыяльная праграма

Расклад праграмаў "Голас Амэрыкі".

Менск	Мэтровыя дыяпазоны		Кілягерцы				Праграмы
11.00	16 25	19 31	17865	15445 15410 15370 15290 5250	11930 11885 11725	9625 9520	НА ЎСХОД Агляд наступнага часу
12.00	16 25	19 31	17865	15445 15410 15370 15290 15250	11930 11885 11725	9625 9520	НА ЎСХОД Усходні мэрыдыян
16.00	16 19 25 31	41	17805	15290	11885 11725	9520 7220	Радыёаб'ектыў
20.00	25 31 41 49		11770	9670 9660 9520	7220	6105	Мазаіка Навіны каротка
21.00	31 49	41		9660 9520	7270 7220	6105 6060	Падзеі і думкі
04.00	31 41 49			9520	7245 7220 7155	6105 5995	Ранішняя праграма

Панядзелак 11.00 Вашынгтонская кроніка. Амэрыканская сям'я. Дзёньнік мастацтваў. Прыхільнікам джазу. 12.00 Усходні мэрыдыян. 16.00 Радыёаб'ектыў. 19.00 Паўтор з 12.00. 20.00 Жыцьцё ў ЗША. Музыка кантры. У сьвеце бізнэсу. Улада закону. Стваральнікі нацыю. 21.00 Падзеі і роздум. 22.00 Жыцьцё ў ЗША. Музыка кантры. У сьвеце бізнэсу. Улада закону. Стваральнікі нацыю. 23.00 Паўтор з 12.00. 04.00 Ранішняя праграма. 06.00-06.30 Паўтор з 05.00.

Аўторак 11.00 Жыцьцё ў ЗША. Музыка кантры. У сьвеце бізнэсу. Улада закону. Стваральнікі нацыю. 12.00 Усходні мэрыдыян. 16.00 Радыёаб'ектыў. 19.00 Паўтор з 12.00. 20.00 Круглы стол. Форум. Спартовая праграма. Нью-Ёрк. Амэрыканскія фэрмэры. 21.00 Падзеі і роздум. 22.00 Круглы стол. Форум. Спартовая праграма. Нью-Ёрк. Амэрыканскія фэрмэры. 23.00 Паўтор з 12.00. 04.00 Ранішняя праграма. 06.00-06.30 Паўтор з 05.00.

Серада 11.00 Круглы стол. Форум. Спартовая праграма. Нью-Ёрк. Амэрыканскія фэрмэры. 12.00 Усходні мэрыдыян. 16.00 Радыёаб'ектыў. 19.00 Паўтор з 12.00. 20.00 Так кажуць у Амэрыцы. Маладзёжная праграма. Для жанчын. Мэдыцына. 21.00 Падзеі і роздум 22.00 Так кажуць у Амэрыцы. Маладзёжная праграма. Для жанчын. Мэдыцына. 23.00 Паўтор з 12.00. 04.00 Ранішняя праграма. 06.00-06.30 Паўтор з 05.00.

Чацьвер 11.00 Так кажуць у Амэрыцы. Маладзёжная праграма. Для жанчын. Мэдыцына. 12.00 Усходні мэрыдыян. 16.00 Радыёаб'ектыў. 19.00 Паўтор з 12.00. 20.00 Размаўляючы з Амэрыкай. У фокусе Амэрыка. Асновы кіраваньня. Навука. Агляд лістоў. 21.00 Падзеі і роздум. 22.00 Размаўляючы з Амэрыкай. У фокусе Амэрыка. Асновы кіраваньня. Навука. Агляд лістоў. 23.00 Паўтор з 12.00. 04.00 Ранішняя праграма. 06.00-06.30 Паўтор з 05.00.

Пятніца 11.00 Размаўляючы з Амэрыкай. У фокусе Амэрыка. Асновы кіраваньня. Навука. Агляд лістоў. 12.00 Усходні мэрыдыян. 16.00 Радыёаб'ектыў. 19.00 Паўтор з 12.00. 20.00 Канцэрт пап-музыкі. Кніжны агляд. Кіно. 21.00 Падзеі і роздум. 22.00 Канцэрт пап-музыкі. Кніжны агляд. Кіно. 23.00 Паўтор з 12.00. 04.00 Ранішняя праграма. 06.00-06.30 Паўтор з 05.00.

Субота 11.00 Агляд габрайскага жыцьця. Кніжны агляд. Кіно. 12.00 Канцэрт пап-музыкі. 16.00 Радыёаб'ектыў. 19.00 Канцэрт пап-музыкі. 20.00 Агляд габрайскага жыцьця. У падарожжы па Амэрыцы. Пра словы і людзей. 21.00 Падзеі і роздум. 22.00 Агляд сямейнага жыцьця. У падарожжы па Амэрыцы. Пра словы і людзей. 23.00 Паўтор з 13.00. 04.00 Размаўляючы з Амэрыкай. Прафсаюзы. Вашынгтонская кроніка. Агляд лістоў. 06.00-06.30 Паўтор з 05.00.

Нядзеля 11.00 Рэлігія ў нашым жыцьці. У падарожжы па Амэрыцы. Пра словы і людзей. 12.00 Вынікі тыдня. Закон і этыка. Далекаўсходні кур'ер. 16.00 Радыёаб'ектыў. 19.00 Паўтор з 13.00 20.00 Рэлігія ў нашым жыцьці. Дзёньнік мастацтваў. Прыхільнікам джазу 21.00 Падзеі і роздум. 22.00 Рэлігія ў нашым жыцьці. Дзёньнік мастацтваў. Прыхільнікам джазу. 23.00 Паўтор з 13.00. 04.00 Ранішняя праграма. 06.00-06.30 Паўтор з 05.00.

Радыё 101,2

Інфармацыйныя перадачы:

08.05 Навіны 08.30 Дайджэст прэсы **09.30 Бізнэс-агляд 10.00 Замежныя навіны 11.00 Навіны Беларусі 12.00** Сусьветныя навіны Бі-Бі-Сі 13.00 Выпуск навінаў БелаПАН 13.30 Гарадзкі экспрэс 14.00 Навіны 15.00 Навіны 16.00 Навіны (БелТА, БелаПАН) 16.15 Бі-Бі-Сі (музычныя праграмы) 17.00 Праграма Беларускае службы Польскага радыё 18.00 Навіны

Аўтарскія праграмы:

11.15 "Бізнэс-актуаліі" (серада, пятніца) 11.15 "NRG", перадача пра францускую музыку (нядзеля) 11.30 "Квадракола", гумарыстычная перадача (субота) 11.30 "Два колеры", праграма пра ўкраінскую музыку (чацьвер) 12.15 "Музыка тоўстых", джазавая праграма (аўторак) 12.30 "ПраРок", музычная перадача (пятніца) 12.30 "Паехалі!", аўтаперадача (чацьвер, субота) 14.15 "Т.Б. Дэнс", танцавальная праграма (нядзеля) 15.15 "Вака-Джавака", музычная праграма (чацьвер) 16.45 "Бабілёнская бібліятэка", літаратурная перадача (аўторак)

Радыё "Нямецкая хваля"

Панядзелак 23.00 Навіны. Агляд сусьветнага друку. Культура сёньня. Занятак нямецкае, курс 3. 23.50 Афіша тыдня. 02.00 Навіны. Занятак нямецкае, курс 1. Парад зорак. 18.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. 19.00 Навіны. Агляд расейскага друку. Рэлігія і царква. Трыбуна. Музыка: джаз. 20.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. 21.00 Навіны. Агляд расейскага друку. Рэлігія і царква. Трыбуна. 21.50 Інфармацыя пра перадачы.

Аўторак 23.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. 23.50 Інфармацыя пра перадачы. 02.00 Навіны. Рэлігія і царква. Трыбуна. Музыка: джаз. 06.50 Інфармацыя пра парадачы. 18.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. Трыбуна. 19.00 Навіны. Агляд расейскага друку. Эўропа і эўрапейцы. Культура сёньня. Музыка: клясыка. 20.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. Трыбуна. 21.00 Навіны. Агляд расейскага друку. Эўропа і эўрапейцы. Культура сёньня. 21.50 Інфармацыя пра перадачы.

Серада 23.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. 23.50 Інфармацыя пра перадачы. 02.00 Навіны. Эўропа і эўрапейцы. Культура сёньня. Музыка: клясыка. 06.50 Інфармацыя пра перадачы. 18.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. Эўропа і эўрапейцы. 19.00 Навіны. Агляд расейскага друку. Рынак і чалавек. Чытальная заля. Музыка: фанатэка. 20.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. Эўропа і эўрапейцы. 21.00 Навіны. Агляд расейскага друку. Рынак і чалавек. Чытальная заля. 21.50 Інфармацыя пра перадачы.

Чацьвер 23.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. 23.50 Інфармацыя пра перадачы. 02.00 Навіны. Рынак і чалавек. Чытальная заля. Музыка: фанатэка. 06.50 Інфармацыя пра перадачы. 18.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. Рынак і чалавек. 19.00 Навіны. Агляд расейскага друку. Нямеччына зь першых рук. Масты. Паштовая скрыня. Народныя мэлёдыі. 20.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. Рынак і чалавек. 21.00 Навіны. Агляд расейскага друку. Нямеччына зь першых рук. Масты. Паштовая скрыня. 21.50 Інфармацыя пра перадачы.

Пятніца 23.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. 23.50 Інфармацыя пра перадачы. 02.00 Навіны. Нямеччына зь першых рук. Масты. Паштовая скрыня. Народныя мэлёдыі. 06.50 Інфармацыя пра перадачы. 18.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. Нямеччына зь першых рук. 19.00 Навіны. Агляд расейскага друку. Дыскусійны клюб. Музыка: топ-хітс. 20.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. Нямеччына зь першых рук. 21.00 Навіны. Агляд расейскага друку. Занятак нямецкае, курс 1. Народныя мэлёдыі. Афіша тыдня. 21.50 Інфармацыя пра перадачы.

Субота 23.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Дыскусійны клюб. 23.50 Інфармацыя пра перадачы. 02.00 Навіны. Дыскусійны клюб. Музыка: топ-хітс. 06.50 Інфармацыя пра перадачы. 18.00 Навіны. Агляд тыднёвага друку. Дыскусійны клюб. Масты. Паштовая скрыня. 19.00 Навіны. Агляд сусьветнага друку. Ліст з Парыжу/ Бэрліну. Парад зорак. 20.00 Навіны. Агляд тыднёвага друку. Дыскусійны клюб. Масты. 21.00 Навіны. Агляд сусьветнага друку. Ліст з Парыжу/Бэрліну. Афіша тыдня. Занятак нямецкае, курс 1. 21.50 Інфармацыя пра перадачы.

Нядзеля 23.00 Навіны. Агляд тыднёвага друку. Кроніка тыдня. 23.50 Інфармацыя пра перадачы. 02.00 Навіны. Кроніка тыдня. Ліст з Парыжу/Бэрліну. Афіша тыдня. 18.00 Навіны. Агляд сусьветнага друку. Занятак нямецкае, курс 3. Парад зорак. 19.00 Навіны. Агляд тыднёвага друку. Кроніка тыдня. Музыка: топ-хітс. 20.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Ліст з Парыжу/Бэрліну. Афіша тыдня. Культура сёньня. Чытальная заля. 21.00 Навіны. Агляд тыднёвага друку. Рэлігія і царква. Занятак нямецкае, курс 3. 21.50 Інфармацыя пра перадачы.

Схема перадаваньня НХ

Менскі час	Частоты ў кілягерцах (КХ)				
23.00-23.50	5925	5980	6000	7130	7235
02.00-02.50	5925	6035	7285	9815	9865
06.00-06.50	6055	7120	7285	9690	
18.00-19.55	5945	5980	6010	7145	9715
20.00-21.30	5945	5980	6010	7145	9715
20.00-21.50	5980	6010	7145	9715	

Радыё Ватыкан

Менскі час	Праграма	Дыяпазон
05.30	Расейская	5880-ВС/49м, 6185-ВС/49м, 7365-CD/41м
06.00	Украінская	5880-ВС/49м, 6185-ВС/49м
06.20	Беларуская	4015-В/75м, 6185-В/49м
06.40	Літоўская	4015-В/75м, 6185-В/49м
07.00	Латыская	4015-В/75м, 6185-В/49м
09.15	Украінская	9660-С/31м, 11740-С/25м
15.00	Расейская	11740-ВС/25м, 15570-ВС/19м
19.10	Расейская	5880-ВС/49м, 6185-ВС/49м, 7365-CD/41м
19.40	Украінская	5880-ВС/49м, 6185-ВС/49м
20.00	Беларуская	4015-В/75м, 6185-В/49м
20.20	Літоўская	4015-В/75м, 6185-В/49м
20.40	Латыская	4015-В/75м, 6185-В/49м
23.00	Расейская	6065-ВС/49м, 7310-ВС/41м.

ICI PARIS
ГАВОРЫЦЬ ПАРЫЖ

Штодзённа: Навіны, Факты і думкі, Агляд францускіх газэтаў.

Панядзелак: Навука і тэхніка (апошнія дасягненьні й тэхнічныя дасьледаваньні), (з паўсядзённага жыцьця сярэдняга француза).

Аўторак: Эканамічны кур'ер (бізнэс, фінансы, эканоміка ў Францыі), Жыцьцё ідэяў (філязофія, сацыялёгія, рэлігія ў найноўшых публікацыях)

Серада: Паштовая скрыня (адказы на лісты слухачоў), Мэдыцына (апошнія адкрыцьці й дасьледаваньні на Захадзе), аповеды пра расейскую эміграцыю.

Чацьвер: Літаратурнае скрыжаваньне (францускія пісьменьнікі "ўчора" і "сёньня", Францыя як месца сустрэчы розных літаратураў), Знакамітыя людзі Францыі (гісторыя Францыі ў біяграфіях).

Пятніца: Шпацыр па Францыі (забаўляльнае радыёпадарожжа ў найцікавейшыя куткі краіны), Курс францускае мовы.

Субота: Праграма на замовы (адказы на допісы слухачоў), Кінапанарама (агляд навінаў экрану), Курс францускае мовы (паўтор праграмы)

Нядзеля: Агляд францускіх тыднёвікаў, Культурная панарама (жыцьцё францускіх музэяў і тэатраў), Нядзельны канцэрт.

Праграмы Міжнароднага Францускага радыё можна слухаць:

у Парыжы і яго-ных прадмесьцях: з 20 да 21 гадзіны паводле мясцовага часу на частаце 738 кГц.

Па ўсім сьвеце: з 16 да 17 гадзіны паводле менскага часу на частотах 11 670 кГц, 15 605 кГц і 15 155 кГц (19 м), з 21 да 22 гадзіны паводле менскага часу на частотах 5 900 кГц (49 м) і 7 350 кГц.

Беларуская Рэдакцыя Польскага Радыё

16.30 (панядзелак), 14.30 (аўторак) Агляд тыднёвіка "НІВА", **19.00 (аўторак), 14.30 (серада)** Эканамічны блёк - бізнэс, банкі, Варшаўская Акцыянэрная Біржа, курсы валютаў, эканамічнае супрацоўніцтва Польшчы і Беларусі. **16.30 (серада), 14.30 (чацьвер)** Культурныя актуальнасьці - тэатральныя прэм'еры, выставы, сустрэчы з польскімі і беларускімі мастакамі, кіно, кнігі. **19.00 (чацьвер), 14.30 (пятніца)** Навукова-тэхнічная перадача - досьледы знакамітых навукоўцаў, тэхнічныя "разыначкі", недаступнае. **19.00 (субота), 14.30 (нядзеля)** Гутаркі Сакрата Яновіча "Ад Бібліі да беларускае літаратуры". **16.30, 19.00 (субота)** Рэдакцыйная пошта - адказы на лісты нашых слухачоў. **16.30 (субота), 19.00 (панядзелак)** Разважаньні пра мову - што думаюць слухачы наконт месца беларускае мовы ў сьвеце і ейнае будучыні. **16.30 (панядзелак), 19.00 (панядзелак)** Канцэрт пажаданьняў, дзе кожны слухач зможа перадаць пажаданьні сваім блізкім і знаёмым, каханай і каханаму - усім. **14.30, 19.00 (панядзелак)** Беларускі літаратурны рух у Польшчы - гутарка Алеся Барскага. **14.30 (нядзеля)** Рэлігійныя гутаркі айца Ўладзімера Месюка. Усё гэта пераплецена цікаваю музыкай: як клясычнаю, гэтак і лёгкаю.

Трансьлююцца:

а 14.30 на кароткіх хвалях 41,18 м і 50,04 м (адпаведныя частоты 7285 і 5995 кГц), а 16.30 на кароткіх хвалях 41,27 м і 49,22 м (а.ч. 7270, 6095 кГц), а 18.30 на кароткіх хвалях 49,22 м (а.ч. 6095 кГц).

РАСКЛАД
руху пасажырскіх цягнікоў на станцыі Менск - Пасажырскі з сакавіка 1995 г.

N цягн.	кат. цягн.	Маршрут	Час выпр. з пач. станц.	На станцыі Менск-Пас. час прыб.	На станцыі Менск-Пас. час выпр.	Час пр. на канц.ст.	Час у дар.	Дні курсавання
НА МАСКВУ								
88	хуткасны	Вільня-Масква	19.44	0.07	0.20	13.13	12.53	цотныя
10	хуткасны	Варшава-Масква	14.40	0.43	0.53	12.19	11.26	штодзённа
150	хуткасны	Калінінград-Масква	14.00	1.43	1.58	15.36	13.38	штодзённа
126	хуткасны	Варшава-Масква	14.29	1.55	2.07	15.04	12.57	акр.пан.,аўт.
196	пасаж.	Берасьце-Масква	20.25	2.42	3.00	17.22	14.22	штодзённа
132	хуткасны	Берасьце-Масква	1.50	6.52	7.06	20.01	12.55	штодзённа
36	хуткасны	Беласток-Масква	18.14	8.05	8.21	21.19	12.58	акрамя пан.
70	хуткасны	Бэрлін-Саратаў	15.10	11.32	11.44	20.04	32.20	нядзеля
194	пасаж.	Калінінград	0.50	14.22	14.50	5.39	14.49	на загад
26	хуткасны	Менск-Масква	_	_	16.23	6.05	13.42	штодзённа
2	хуткасны	Менск-Масква	_	_	19.49	9.05	13.16	штодзённа
14	хуткасны	Бэрлін-Масква	21.23	20.01	20.14	9.12	12.58	штодзённа
6	хуткасны	Вільня-Масква	15.23	19.59	20.22	9.27	13.05	штодзённа
22	хуткасны	Прага-Масква	18.24	20.43	20.56	9.39	12.43	штодзённа
30	хуткасны	Калінінград-Масква	9.05	20.53	21.07	9.52	12.47	штодзённа
4	хуткасны	Менск-Масква	_	_	21.31	10.25	12.54	штодзённа
28	хуткасны	Берасьце-Масква	17.10	21.48	22.00	10.46	12.46	штодзённа
78	хуткасны	Горадня-Масква	14.19	21.49	22.08	11.10	13.02	штодзённа
16	хуткасны	Брусэль-Масква	15.22	22.15	22.28	11.17	12.49	штодзённа
74	хуткасны	Берасьце-Масква	18.00	22.36	22.48	11.45	8.36	штодзённа
282	пасаж.	Горадня-Унеча	15.35	22.45	23.07	11.50	12.47	няцотныя
НА ПОЛАЦАК,ВІЦЕБСК,САНКТ-ПЕЦЯРБУРГ								
190	пасаж.	Львоў-С.-Пецярбург	16.27	11.54	12.14	8.06	19.52	штодзённа
52	хуткасны	Менск-С.-Пецярбург	_	_	15.26	10.30	19.04	штодзённа
675	пасаж.	Менск-Полацак	_	_	17.07	0.06	6.56	штодзённа
50	хуткасны	Берасьце-С.-Пецярбург	13.00	17.44	18.00	11.41	17.41	штодзённа
684	пасаж.	Горадня-Віцебск	15.35	22.45	23.07	5.05	5.58	цотныя
652	пасаж.	Баранавічы-Полацак	21.19	23.37	23.58	8.35	8.37	штодзённа
НА КАЛІНІНГРАД,РЫГУ,ВІЛЬНЮ								
29	хуткасны	Масква-Калінінград	13.32	23.51	0.09	11.25	11.19	штодзённа
287	пасаж.	Гомля-Рыга	18.15	23.53	0.17	12.50	12.36	няцотныя
285	пасаж.	Гомля-Калінінград	21.48	2.47	3.04	15.37	12.33	цотныя
5	хуткасны	Масква-Вільня	17.17	3.43	3.58	8.30	4.32	штодзённа
149	хуткасны	Масква-Калінінград	19.03	5.31	5.49	17.47	11.58	штодзённа
87	хуткасны	Масква-Вільня	19.17	5.40	6.00	10.40	4.40	няцотныя
211	пасаж.	Харкаў-Калінінград	0.30	20.19	20.34	8.46	12.12	аўт.,пятн.
75	хуткасны	Кіеў-Рыга	8.42	21.06	21.24	9.02	11.38	аўторак
НА ГОМЛЮ,КІЕЎ,СОЧЫ,СЫМФЭРОПАЛЬ								
650	пасаж.	Горадня-Гомля	17.45	0.43	0.58	6.18	5.20	цотныя
76	хуткасны	Рыга-Кіеў	13.25	1.29	1.44	14.22	12.38	чацьвер
182	пасаж.	Менск-Сымфэропаль	_	_	3.05	14.19	35.14	цотныя
248	пасаж	Горадня-Днепрапятроўск	19.19	3.50	4.15	7.39	27.24	няцотныя
212	пасаж.	Калінінград-Харкаў	17.00	5.27	5.42	4.10	22.28	чацьвер,нядз.
286	пасаж.	Калінінград-Гомля	19.10	7.33	7.39	13.20	5.31	няцотныя
288	пасаж.	Рыга-Гомля	19.15	7.33	7.49	13.20	5.31	няцотныя
348	пасаж.	Менск-Адэса	_	_	8.25	13.00	28.35	з 3/6 па 1,3,7,11, 15,19,23,27,31 датах кожн. месяца
688	пасаж.	Горадня-Гомля	23.42	8.42	9.03	15.40	6.37	штодзённа
102	хуткасны	Менск-Варна	_	_	12.13	11.12	46.59	з 31/5 да 27/9 серада
72	хуткасны	Менск-Кішынэў	_	_	12.13	15.48	27.35	чацьвер,нядз.
170	хуткасны	Менск-Данецк	_	_	12.48	21.37	32.49	цотныя
690	пасаж.	Менск-Сураж	_	_	15.10	1.12	19.02	штодзённа
38	хуткасны	Менск-Адлер	_	_	16.26	17.14	48.48	цотныя
108	хуткасны	Менск-Калінкавічы	_	_	16.34	23.45	7.11	штодзённа
604	пасаж.	Баранавічы-Гомля	14.40	7.01	17.21	23.10	5.49	штодзённа
110	хуткасны	Менск-Наварасійск	_	_	17.40	12.24	42.44	з 3/6 па 3,7, 11,15,19,23,27 датах кожн. месяца
146	хуткасны	Менск-Кіславодзк	_	_	19.28	16.32	45.04	няцотныя
106	хуткасны	Менск-Кіеў	_	_	12.47	11.53	14.06	штодзённа
100	хуткасны	Менск-Сымфэропаль	_	_	22.35	7.02	32.07	няцотныя
630	пасаж.	Баран.-Жыткавічы-Жытомір	19.39	22.44	23.06	11.00 13.53	11.54 14.47	штодзённа
НА БЕРАСЬЦЕ,ГОРАДНЮ,ЛЬВОЎ								
247	пасаж.	Днепрап-ск-Горадня	22.05	0.16	0.31	9.32	9.01	цотныя
9	хуткасны	Масква-Варшава	15.26	0.43	0.53	9.00	9.07	штодзённа
27	хуткасны	Масква-Берасьце	14.28	1.07	1.19	5.45	4.26	штодзённа
13	хуткасны	Масква-Бэрлін	23.41	10.05	10.20	5.46	19.26	штодзённа
77	хуткасны	Масква-Горадня	16.15	3.16	3.31	9.57	6.26	штодзённа
73	хуткасны	Масква-Берасьце	16.43	3.26	3.38	8.18	4.40	штодзённа
649	пасаж.	Гомля-Горадня	23.15	4.32	4.53	12.14	7.21	няцотныя
651	пасаж.	Полацак-Баранавічы	20.30	4.50	5.16	8.00	2.44	штодзённа
189	пасаж.	С.-Пецярбуг-Львоў	11.20	5.15	5.36	22.51	17.15	штодзённа
629	пасаж.	Жытомір-Жыткавічы-Баранавічы	14 .43 17.07	5.24	5.53	8.57	3.04	штодзённа
49	хуткасны	С.-Пецярбург-Берасьце	15.20	5.59	6.13	11.20	5.07	штодзённа
21	хуткасны	Масква-Прага	19.36	6.13	6.31	6.51	24.20	штодзённа
603	пасаж.	Гомля-Баранавічы	0.17	6.40	7.05	9.53	2.48	штодзённа
15	хуткасны	Масква-Брусэль	20.50	7.28	7.40	13.22	29.42	штодзённа
195	пасаж.	Масква-Берасьце	21.13	8.46	9.01	15.24	6.23	штодзённа
131	хуткасны	Масква-Берасьце	23.15	10.34	10.46	15.17	6.31	штодзённа
617	электр.	Менск-Берасьце	_	_	13.09	19.49	6.46	штодзённа
69	хуткасны	Саратаў-Бэрлін	10.45	16.37	16.49	11.55	19.06	пятніца
271	пасаж.	Менск-Ів.-Франкоўск	_	_	17.53	13.15	19.22	няцотныя
659	пасаж.	Менск-Берасьце	_	_	18.36	5.20	10.44	штодзённа
125	хуткасны	Масква-Варшава	9.13	19.39	19.50	5.43	9.53	акр.суб., нядзелі
35	хуткасны	Масква-Беласток	9.22	20.03	20.20	7.50	11.30	акрамя суботы
103	турыст.	Менск-Варшава	_	_	21.52	8.00	10.08	штодзённа
619	электр.	Менск-Берасьце	_	_	22.00	3.55	6.17	штодзённа
667	пасаж.	Гомля-Горадня	16.48	23.05	23.25	7.44	8.19	штодзённа
281	пасаж.	Унеча-Горадня	12.34	23.38	23.58	7.07	7.28	цотныя
683	пасаж.	Віцебск-Горадня	18.10	23.38	23.58	7.07	7.28	цотныя
ЦЯГНІКІ, ШТО АД'ЯЖДЖАЮЦЬ з ПРЫПЫНКУ ІНСТЫТУТ КУЛЬТУРЫ								
618	электр.	Берасьце-Менск	18.18	0.32	_	_	6.14	штодзённа
601	электр.	Менск-Берасьце	_	_	1.03	7.18	6.15	штодзённа
607	электр.	Менск-Берасьце	_	_	10.30	17.55	7.20	штодзённа
602	электр.	Берасьце-Менск	8.20	15.14	_	_	6.54	штодзённа

ПРЫБЫЦЬЦЁ ЦЯГНІКОЎ МЯСЦОВАГА ФАРМАВАНЬНЯ НА СТАНЦЫЮ МЕНСК-ПАСАЖЫРСКІ

№ і катэгорыя цягнікоў		Маршрут курсаваньня	Час выпр. з пач. ст.	Час прыб.	Дні курсаваньняў
181	пасаж.	Сымфэропаль-Менск	13.00	0.07	цотныя
107	хуткасны	Калінкавічы-Менск	0.10	5.30	штодзённа
689	пасаж.	Магілеў-Менск	0.58	6.21	штодзённа
1	хуткасны	Масква-Менск	20.17	7.05	штодзённа
104	турыст.	Варшава-Менск	19.25	7.17	штодзённа
660	пасаж.	Берасьце-Менск	20.00	7.30	штодзённа
183	пасаж.	Марыюпаль-Менск	15.10	8.08	на загад
3	хуткасны	Масква-Менск	21.37	8.37	штодзённа
676	пасаж.	Полацак-Менск	1.35	8.58	штодзённа
105	хуткасны	Кіеў-Менск	18.30	9.21	штодзённа
169	хуткасны	Данецк-Менск	0.20	9.45	няцотныя
51	хуткасны	С.-Пецярбург-Менск	18.45	10.56	штодзённа
272	пасаж.	Ів.-Франкоўск-Менск	16.25	12.22	няцотныя
623	пасаж.	Берасьце-Менск	6.20	11.05	штодзённа
620	электр.	Берасьце-Менск	6.27	13.05	штодзённа
347	пасаж.	Адэса-Менск	14.48	16.49	з 5/6 па 5,9,13,17,21,25,29,2 датах кожнага месяца
109	хуткасны	Наварасійск-Менск	1.08	17.29	па 1,7,11,15,19,23,27 датах кожнага месяца
145	хуткасны	Кіславодзк-Менск	23.30	18.32	няцотныя
37	хуткасны	Адлер-Менск	22.38	19.19	цотныя
608	электр.	Берасьце-Менск	11.55	19.32	штодзённа
71	хуткасны	Кішынэў-Менск	18.21	20.40	субота, аўторак
99	хуткасны	Сымфэропаль-Менск	11.28	21.22	цотныя
25	хуткасны	Масква-Менск	10.54	21.58	штодзённа

БЕСЬПЕРАСАДКАВЫЯ ВАГОНЫ

Ст. прызнач.	№ цягн.	Час выпр.	Станцыя і час перапр. прыб.	Станцыя і час перапр. выпр.	Час прыб. на канц. станц.		Час у дарозе	Дні курсав.	Адвар. прыб. № цягн.	Адвар. прыб. Час
Менск-Кішынэў	668	9.03	13.19	Жлобін	16.22	14.50	29.45	штодзён.	667	23.05
Менск-Пскоў	52	15.26	5.22	Дно	6.20	8.12	16.46	пан., чацьв., суб.	51	10.56
Менск-Друя	675	17.10	21.37	Круляўшч.	3.25	7.34	14.24	штодзён.	676	8.58
Менск-Бранск	604	17.16	23.10	Гомля	3.20	10.36	17.20	штодзён.	603	6.40
Менск-Сымфэропаль	604	17.16	23.10	Гомля	0.30	6.56	37.40	па 4,8,12 16,20,24,28 датах кожн.мес.	285	2.48
Менск-Віцебск	675	17.08	0.06	Полацак	5.04	7.35	14.25	на загад	676	8.58
Менск-Трускавец	271	17.53	20.05	Баранав.	21.05	12.43	18.50	няцотн.	668	8.42

ЗАЎВАГІ:

Час выпраўленьня мясцовы.

Папярэдні продаж квіткоў зьдзяйсьняецца ў касах на вул. Чкалава, 9, вул. Каржанеўскага, 25, 2-ім зав. Багратыёна, 20.

1. Дэпутаты, Героі Савецкага Саюзу, Героі Сацыялістычнае працы, асобы, узнагароджаныя ардэнамі Славы 3-х ступеняў, удзельнікі Вялікае Кастрычніцкае рэвалюцыі і Грамадзянскае вайны, інваліды і ўдзельнікі Вялікай Айчынай вайны, інваліды працы I і II групаў,
інваліды на зрок I групы, інваліды вайскоўцы-інтэрнацыяналісты,
ліквідатары наступстваў аварыі на Чарнобыльскай АЭС
абслугоўваюцца ў касах на праспэкце Ф.Скарыны, 18 за 45 дзён да выпраўленьня на ўсе цягнікі свайго фармаваньня, на бесьперасадкавыя.
2. Касы на вул. Чкалава, 9, праспэкце Ф.Скарыны, 18, 2-ім завулку Багратыёна, 20 працуюць штодзённа, улетку з 8.00 да 20.00, узімку з 9.00 да 20.00 безь перапынку на абед, выхадны — нядзеля. На вул. Каржанеўскага, 25 каса працуе з 9.00 да 17.00 зь перапынкам на абед з 13.00 да 14.00, выхадныя дні — субота і нядзеля.
3. Квіткі на адваротны выезд можна набыць у касах папярэдняга продажу.
4. На тэлефон 0-51 магчыма замовіць месцы на ўсе цягнікі й вагоны свайго фармаваньня з далейшым афармленьнем праязных дакумантаў у спэцыялізаваных касах броню №№ 1,2,3 на вул. Чкалава, 9.
5. Тэлефон даведкавага бюро папярэдніх і суткавых касаў 0-05.
6. За зьменамі раскладу і адменай цягнікоў неабходна сачыць у раскладзе на вакзале, а таксама зьвяртацца па даведкі на тэлефон 0-05.

Алькаголь дапамагае зьняць стрэс, аднак можа згубіць кар'еру

П'янства, алькагалізм... У гэтую бездань могуць зацягнуць дрэнная кампанія, багемнае жыцьцё і яшчэ тысяча і адна прычына. Сярод іх — стрэс, які людзі спрабуюць зьняць пры дапамозе чаркі.

Сьпіртное як "лекі" ад напружаньня губіць чалавека, разбурае ягонае здароўе, сям'ю, адмоўна адбіваецца на прафэсійнай дзейнасьці.

Вось удалы прадпрымальнік, які

працуе ня менш за 12 гадзінаў штодня. Працуе і ў суботу. У нядзелю да абеду ён адсыпаецца. Потым ідзе ў сваю кантору, дзе ціха і ўтульна, тэлефоны і факсы маўчаць. Можна нясьпешна заняцца складаньнем пляну на наступны тыдзень, падумаць пра новыя справы.

А потым прыходзіць панядзелак, і зноў даводзіцца змагацца зь бюракратамі, даўжнікамі і падатковымі інспэктарамі. Унутраны голас гаворыць: "Паглядзі на іншых. Яны больш паваротлівыя, чым ты, дасягнулі большага, чым ты, багацейшыя за цябе. Даганяй!" Гэтага дарадцу ўдаецца сьцішыць некалькімі келіхамі піва ці чаркай-другою каньяку.

Абставіны таксама падштурхоўваюць да выпіўкі. Трэба пагаварыць зь бізнэс-партнэрамі. Ідзеш у рэстарацыю. А калі піць толькі мінэральную ваду, то кампаньёны наўрад цябе зразумеюць і могуць нават пакрыўдзіцца. І зусім немагчыма адмовіцца ад чаркі, калі частуе патрэбны чалавек.

Перамовы, узгадненьне пазыцыяў, падрыхтоўка дамоваў — усё гэта таксама пагражае стрэсавай сытуацыяй. І тут чарка вельмі дарэчы. Справы пагаршаюцца? У небясьпецы чалавек нарэдка зьвяртаецца да алькаголю. А потым зраніцы пачынаюць дрыжэць рукі, пабольваць пячонка, жонка патрабуе разводу.

Экспэрты Сусьветнай Асацыяцыі Аховы Здароўя даказалі, што чалавек п'е, нават калі гэта адмоўна адбіваецца на ягоным здароўі і сацыяльным становішчы.

Заўважыць такую залежнасьць прасьцей збоку, самому гэта зрабіць цяжка.

Паспрабуйце адказаць на прапанаваныя пытаньні, і вы даведаецеся, хто каму служыць — вы алькаголю ці алькаголь вам. Кожны станоўчы адказ — адно ачко.

1. На непрыемнасьці лягчэй забыцца, калі вып'еш.
2. Пры ўзгадцы пра "ўчарашняе" вы гаворыце сабе: "Ізноў я нарабіў глупстваў".
3. Калі вы зьбіраецеся выступіць перад аўдыторыяй, вы павінныя трошкі выпіць.
4. Пра вас гавораць: "Калі вып'е, зь ім добра й вясёла".
5. Вы адчуваеце віну за тое, што п'яце.
6. Бутэльку хаваеце ад чужых вачэй.
7. Ці падабаецца вам спаборніцтва "Хто хутчэй вып'е келіх піва?"
8. Калі вып'еце, бываюць правалы ў памяці, хаця б ненадоўга.
9. Ці сядалі вы за руль нападпітку.
10. Лепш выпіць, чым мучыцца.
11. Калі піць забараняюць, то лепш гэтую забарону абыйсьці.
12. Першую чарку трэба піць да дна.
13. Пасьля "прыняцьця" паляпшаецца настрой.
14. Калі няма кампаніі, можна выпіць і ў адзіноце.
15. Заўсёды трэба мець бутэльку "на ўсялякі выпадак".
16. Алькаголь шкодны не для ўсіх.
17. Для піцьця падыходзіць усё, што не вада.
18. За цьвярозасьць агітуюць толькі нездаровыя і ненармальныя.
19. Раз на тыдзень можна і як сьлед напіцца.
20. Такія тэсты нікому не патрэбныя.

Цяпер — вынікі.

Калі вы ні разу не адказалі *"так"*, то набралі 0 ачкоў. У такім выпадку вы або абстынэнт, або падманваеце.

***1 - 4** ачкі.*

Вы ведаеце меру, калі ўвогуле можна гаварыць пра памяркоўнае ўжываньне алькаголю. І ўсё ж яшчэ раз прачытайце тэст і адкажыце больш шчыра.

***5 - 10** ачкоў.*

Небясьпека тым большая, чым меней пра гэта думаеш. Вам бы не перашкодзіла разбаўляць моцныя напоі, адмовіцца ад віскі й гарэлкі, перайсьці на віно або піва. Яшчэ лепш хаця б зрэдку гаварыць сабе: "Сёньня — не". Не лічыце, што гэты тэст назваў вам ворага, якога патрэбна зьнішчыць пад корань і адразу.

*Болей за **10** ачкоў.*

Сур'ёзнае папярэджаньне. Ёсьць залежнасьць ад алькаголю. Хаця, магчыма, усё ня так сур'ёзна і вы проста пажартавалі.

ПРЭФЭРАНС

Падрыхтоўка да гульні
Неабходныя ўмовы

Такім чынам, Вы хочаце навучыцца гуляць у прэфэранс. Што для гэтага патрэбна?

У прэфэранс гуляюць у кампаніі трох — чатырох гульцоў. Так што лепш за ўсё знайдзіце партнэраў. Зусім выдатна, калі хаця б адзін зь іх ведае правілы гульні. Калі партнэраў няма, будзьце гатовыя змарнаваць утрая больш часу і сілаў, чым пры навучанні ўтрох.

Для гульні Вам спатрэбяцца карты. Дастаткова адной калоды ў 32 карты. Калісь такая калода называлася "пікетнай". Сёньня гэта з поўным правам "прэфэрансавая" калода, што часам напісана на каробцы. Карта мае два бакі. На адным зь іх — "кашульцы"— нанесены стандартны малюнак, які мае любая іншая карта той жа калоды. На другім — "твары"— свой асаблівы малюнак, які не паўтараецца ў калодзе.

На пярэднім баку кожнае карты пазначаны яе масьць і вартасьць. Усяго масьцяў чатыры: віны, жалуды, звонкі і чырвы. Віны ці віновая масьць, гэта карты, на якіх пазначаны наканечнік дзіды чорнага колеру. Віны пазначаюцца наступным чынам: ♠. Жалуды, ці жалудовая масьць — гэта карты, на якіх зьмешчаны трылісьнік чорнага колеру. Жалуды пазначаны наступным чынам: ♣. Звонкі ці званковая масьць — гэта карты, на якіх выяўлены квадрат або ромб чырвонага колеру. Звонкі пазначаны наступным чынам: ♦. Нарэшце, чырвы або чырвовая масьць — гэта карты, на якіх выяўлена сардэчка чырвонага колеру. Чырвы пазначаны наступным чынам: ♥.

Запомніце назвы масьцяў.

Вядома, вы можаце называць іх неяк інакш, але калі вам давядзецца гуляць у сур'ёзнай кампаніі, вас могуць проста не зразумець.

У кожнае з масьцяў па восем картаў. Пералічым іх ад старэйшых да малодшых: Туз — карта, што мае адзін знак масьці ўсярэдзіне. Будзем пазначаць яго літарай Т. Кароль — карта з выяваю караля. Пазначым яго літарай К. Дама — карта з выяваю жанчыны. Пазначым яе літарай Д. Ніжнік — карта з выявай юнака. Пазначэньне — Н. Дзясятка — карта, што мае дзесяць знакаў масьці. Пазначым яе лічбай 10. Дзявятка — карта, што мае дзевяць знакаў масьці. Пазначым яе лічбай 9. Васьмёрка — карта, што мае восем знакаў масьці. Пазначым яе лічбай 8. Сямёрка — карта, што мае сем знакаў масьці. Пазначым яе лічбай 7. Як ужо гаварылася, старшынство ідзе ад туза да сямёркі. Гэта значыць, што ў сваёй масьці туз старэйшы за ўсе астатнія карты. Кароль — малодшы за туза, але старэйшы за ўсе астатнія карты. Напрыклад, дзясятка старэйшая за дзявятку, васьмёрку... але малодшая за ніжніка, даму... Гэта не датычыцца картаў іншых масьцяў. Туз ён можа быць старэйшы, малодшы ці раўназначны жалудовай сямёрцы ў залежнасьці ад гульні.

Акрамя гэтага вам трэба мець аркуш паперы і аловак. Зь іх дапамогай вы будзеце запісваць вынікі гульні. Пры гэтым някепска, калі кожны з гульцоў мае па алоўку, хаця можна абыйсьціся й адным. Калі алоўка няма, то можна выкарыстаць і асадку, але заўважце: напісанае ёю на паперы пераносіцца на карты ў выглядзе плямаў і зацёкаў.

Вызначэньне парамэтраў гульні

Да першага здаваньня гульцы абумоўліваюць правілы гульні. У першую чаргу трэба вырашыць, у што гуляць. Калі на гэтае пытаньне ў вас гатовы адказ: "Вядома ж, у прэфэранс!", вы будзеце мець рацыю. Але справа ў тым, што відаў прэфэрансу вельмі шмат. Таму, каб усім было зразумела, удакладнім — будзем гуляць у "сачынку". Праўда, сачынка таксама бывае розная. Але мы будзем гуляць у самую звычайную, калі можна так сказаць, "клясычную" сачынку. Правілы яе вы даведаецеся з далейшага выкладу.

Абгаварыўшы гульню, вызначым яе працягласьць. Хаця цяпер гэта нічога вам ня кажа, вызначым, што мы гуляем "да трыццаці ў кулю".Гэтае ж часам вымаўляецца так: "гуляем трыццатку" ці "куля — трыццаць". Сэнс гэтых словаў будзе растлумачаны далей.

Таксама неабходна вызначыць і кошт гульні. Паколькі адзінка вымярэньня ў прэфэрансе мае назву "віст", то трэба абумовіць кошт вісту.

Для пачаткоўца чым менш, тым лепш. Сталая інфляцыя не дае магчымасьці даць больш канкрэтную параду, але дрэннаму гульцу лепш не гуляць болей, чым 0,01 цэнт за віст.

Жараб'ёўка

Калі ўсё гатова да гульні, Вы сядаеце за стол. Упершыню вам усё адно, як сядзець. Але ўвогуле могуць пачацца спрэчкі. Аднаму хочацца каля вакна, другому пажадана побач з тым, хто паказвае карты, трымаючы іх нізка, трэці не хацеў бы сядзець зьлева ад дрэннага гульца і г.д. Для таго, каб не было спрэчак на гэты конт, прасьцей правесьці жараб'ёўку.

Калода кладзецца на стол роўным стосікам кашулькаю дагары. Кожны гулец падыходзіць і выцягвае карту. Для гэтага ён здымае каля паловы калоды і паказвае карту, што знаходзіцца пад зьнятай ім часткай.

Пасля гэтага зьняты стосік укладваецца на месца і цягне наступны.

Першы выбірае месца і сядае гулец, які выцягнуў карту большае вартасьці, затым той, хто выцягнуў карту меншае вартасьці і г.д.

За сталом гульцы ўладкоўваюцца з чатырох бакоў уяўнага квадрату:

У літаратуры прынята пазначаць гульцоў бакамі сьвету: Пн - поўнач, У - усход, Пд - поўдзень, З - захад.

Наступнаю праблемай ёсьць пытаньне: "Каму здаваць?" Тут таксама рашэньне прымаецца жараб'ёўкай, часьцей за ўсё — "да туза". Кожны з гульцоў можа ўзяць калоду і расклясьці яе перад усімі. Дапусьцім, Пн узяў калоду ў рукі і пачаў раскладваць. Першую — верхнюю карту калоды — ён кладзе тварам дагары перад гульцом зьлева ад сябе, г.зн. перад У. Наступную карту, таксама адкрыта, ён кладзе перад Пд, затым перад З і перад сабою. Далей аналягічна здаецца па другой карце і так датуль, пакуль камусьці ня будзе здадзены туз. Гулец, перад якім выпаў туз, здае першы.

Як канкрэтна праводзіцца здаваньне, мы разгледзім у наступным разьдзеле, а тут адзначым, што, пакуль здавальнік рыхтуе карты да здаваньня, адзін з трох іншых гульцоў рыхтуе "кулю" — разьліноўвае аркуш паперы, на якім будзе праводзіцца запіс.

(Працяг у наступным нумары)

– ГМ... ЯКАЯ ДЗІЎНАЯ ПТУШКА...

ШАХМАТЫ

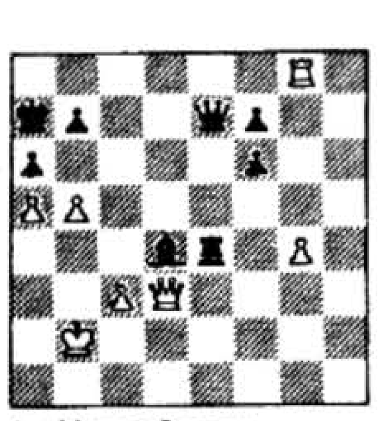

1п. Мат за 3 ходы

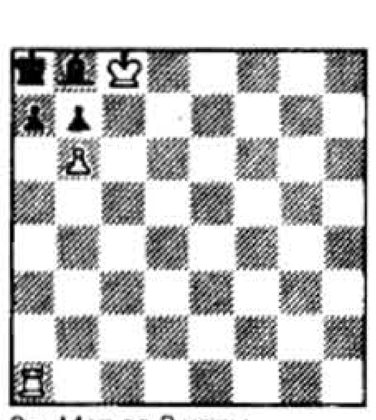

2п. Мат за 2 ходы

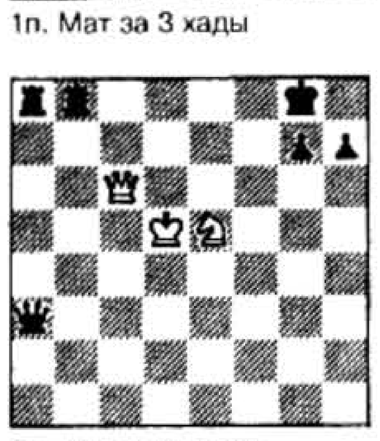

3п. Мат за 5 ходоў

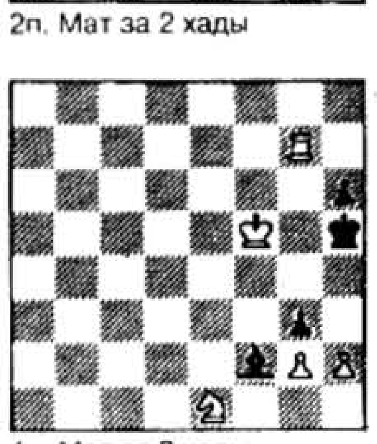

4п. Мат за 3 ходы

5п. Мат за 5 ходоў

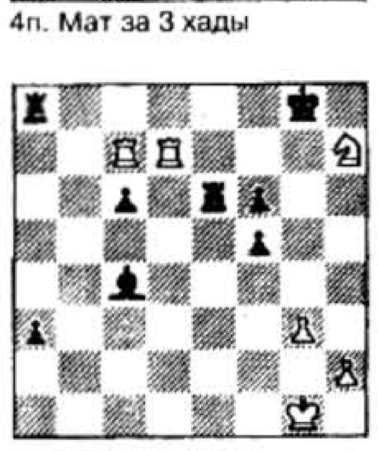

6п. Белыя перамагаюць

Адказы ў наступным нумары

ЗАБАЎКІ

Задача 1

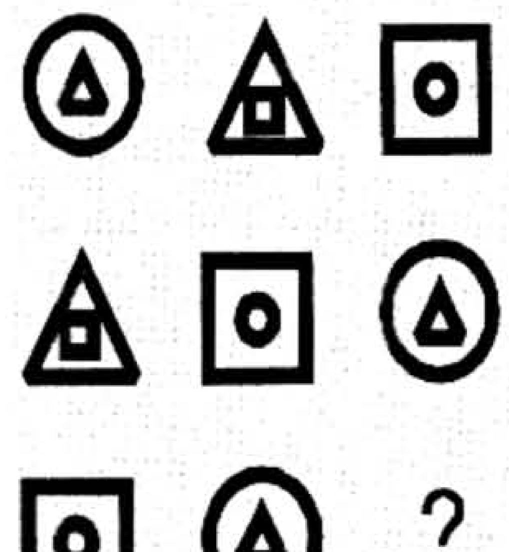

Устаўце патрэбную фігуру з пранумараваных

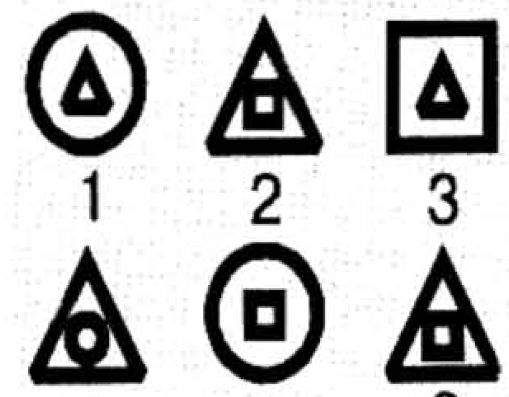

Задача 2

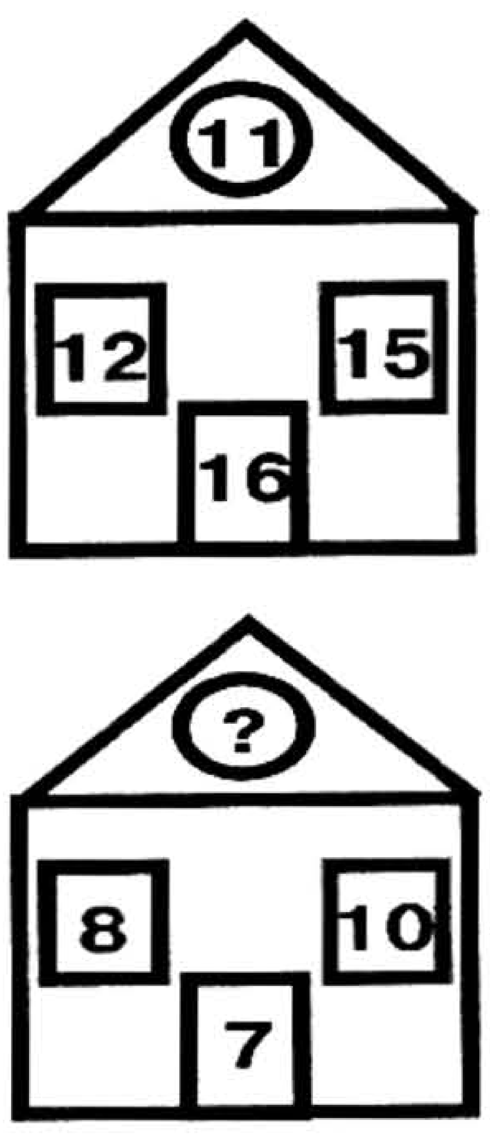

Устаўце лічбу, якой не стае на малюнку

Адказы ў наступным нумары